COnfessionu[m] meaR[um]
libri tredecim. et de
bonis et de malis
meis deu[m] laudant
iustu[m] et bonu[m]:
atq[ue] i[n] eu[m] excitant
huma[n]u[m] intellectu[m] et affectu[m]. Interi[m]
q[uo]d ad me attinet. hoc i[n] me egeru[n]t
cu[m] scriberent[ur]: et agu[n]t cu[m] legunt[ur].
Quid de ill[is] alii sentiant. ipsi vide
rint: multis tame[n] fr[atr]ib[us] eos mul
tu[m] placuisse et placere scio. A p[ri]
mo usq[ue] ad decimu[m] de me scripti
su[n]t: in trib[us] ceteris de scripturis s[an]c[t]is
ab eo q[uo]d scriptu[m] est in principio fe
cit deus celu[m] et terra[m] usq[ue] ad sab
bati requie[m]. In q[ua]rto libro.
cu[m] de amici mei morte. animu[m]
mei miseria[m] [con]fiterer dice[n]s q[uo]d a[n]i
ma u[n]a quoda[m]mo[do] f[ac]ta fuerat
ex duab[us]. Et ideo forte mihi mors
metueba[tur]: ne totus ille moreret[ur].
que[m] multu[m] amavera[m]. Que m[ihi]
q[ua]si declamatio levis. q[ua]m gravis
[con]fessio videtur: q[uam]q[ua]m utcumq[ue] te
perata sit hec inepcia in eo q[uo]d
additu[m] est forte. Et i[n] libro
tredecimo. q[uo]d dixi firmamentu[m]
factu[m] int[er] spiritales aq[ua]s superiores.
et corporales inferiores: no[n] satis
[con]siderate dictu[m] est. Res aute[m] i[n]
in abdito est valde. Hoc opus
sic incipit. Magnus es d[omi]ne
et laudabilis valde.
Explicit retractatio.

Incipit [con]fessionu[m] b[ea]ti aug[ustini]
episcopi. liber primus.

Magnus es d[omi]ne et laudabilis val
de: magna v[ir]tus tua: et sapientie
tue no[n] est nu[merus]. Et laudare te
vult homo aliqua porcio creature
tue: et homo circu[m]ferens morta
litate[m] sua[m]. circu[m]ferens testimoniu[m]
pe[cca]ti sui. et testimoniu[m] q[uia] sup[er]bis re
sistis: et ta[me]n laudare te vult ho[mo] a
liqua porcio creature tue. Tu exci
tas ut laudare te delectet: q[ui]a fecisti
nos ad te: et inquietu[m] est cor nos
tru[m]. donec requiescat i[n] te. Da m[ihi]
d[omi]ne scire et i[n]tellige[re]. utru[m] sit pri
us invocare te an laudare te: et
scire te prius sit an invocare te.
S[ed] q[ui]s invocat te nesciens te. Ali
ud e[ni]m p[ro] alio pot[est] invocare nesciens te.
An potius invocaris ut sciaris.
Quo[modo] aute[m] invocabunt: in que[m]
no[n] crediderunt. Aut quo[modo] credent
sine predicante. Et laudabunt
d[omi]n[u]m qui requirunt eu[m]. Querentes
e[ni]m inveniunt eu[m]: et invenientes lau
dabunt eu[m]. Quera[m] te d[omi]ne i[n]
vocans te: et invocem te credens in
te. Predicatus es e[ni]m nob[is]. Invo
cat te d[omi]ne fides mea qua[m] dedisti
m[ihi]: qua[m] inspirasti m[ihi] p[er] huma[ni]

tate filii tui: per ministerium predicatoris tui. Et quomodo invocabo deum meum, deum et dominum meum? quoniam utique in me ipsum eum vocabo: cum invocabo eum. Et quis locus est in me, quo veniat in me deus meus? quo deus veniat in me, deus qui fecit celum et terram? Itane domine deus meus est quicquam in me quod capiat te? An vero celum et terra que fecisti et in quibus me fecisti capiunt te? An quia sine te non esset quicquid est, fit ut quicquid est capiat te? Quoniam itaque et ego sum: quid peto ut venias in me, qui non essem nisi esses in me? Non enim ego iam inferi sum: et tamen etiam ibi es. Nam et si descendero in infernum ades. Non ergo essem deus meus: non omnino essem nisi esses in me. An potius non essem nisi essem in te, ex quo omnia? per quem omnia, in quo omnia? Etiam sic domine etiam sic. Quo te invoco, cum in te sim? aut unde venias in me? Quo enim recedam extra celum et terram? ut inde veniat in me deus meus, qui dixit: celum et terram ego impleo? Capiunt ergone te celum et terra? quoniam tu imples ea? An imples et restat? quoniam non te capiunt? Et quo refundis quicquid impleto celo et terra restat ex te? An non opus habes ut a quoquam continearis? qui contines omnia? Quoniam que imples continendo imples. Non enim vasa que te plena sunt, stabilem te faciunt: quia et si frangantur non effunderis? et cum effunderis super nos non tu iaces sed erigis nos, nec tu dissiparis, sed colligis nos:

Sed que imples omnia, te toto imples omnia. An quia non possunt te totum capere omnia, partem tuam capiunt, et eandem partem simul omnia capiunt? an singulas singula, et maiores maiora, minores minora capiunt? Ergo est aliqua pars tua maior, aliqua minor? An ubique totus es et res nulla te totum capit? Quid es ergo deus meus? quid rogo nisi dominus deus? Quis enim dominus preter dominum? aut quis deus preter deum nostrum? Summe, optime, potentissime, omnipotentissime, misericordissime et iustissime, secretissime et presentissime, pulcherrime et fortissime? stabilis et incomprehensibilis, immutabilis mutans omnia; numquam novus, numquam vetus? innovans omnia: et in vetustatem perducens superbos et nesciunt. Semper agens, semper quietus: colligens et non egens? portans et implens et protegens, creans et nutriens et perficiens: querens cum nihil desit tibi. Amas nec estuas? zelas et securus es: penitet te et non doles? irasceris et tranquillus es: opera mutas nec mutas consilium. Recipis quod invenis: et numquam amisisti. Numquam inops: et gaudes lucris. Numquam avarus: et usuras exigis. Supererogatur tibi ut debeas? et quis habet quicquam non tuum? Reddis debita nulli debens: donas debita nihil perdens. Et quid diximus deus meus vita mea? dulcedo mea sancta? Aut quid dicit aliquis cum de te dicit? Et ve tacentibus de te: quoniam loquaces muti sunt.

LANDES- UND STADT-BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Quis mihi dabit acquiescere in te? Quis
dabit mihi ut venias in cor meum et
inebries illud: ut obliviscar mala
mea et unum bonum meum amplectar
te? Quid mihi es? Miserere ut loquar.
Quid tibi sum ipse: ut amari te iu
beas a me. et nisi faciam irascaris mihi.
et mineris ingentes miserias? Par
va ne ipsa? Sed si non amem te.
Heu mihi. Dic mihi per miserationes tu
as domine deus meus: quid sis mihi. Dic
anime mee: salus tua ego sum. Sic dic
ut audiam. Ecce aures cordis mei
ante te domine: aperi eas: et dic anime
mee salus tua ego sum. Curram post
vocem hanc: et apprehendam te. Noli
abscondere a me faciem tuam. Moriar
ne moriar ut eam videam. Angusta
est domus anime mee: quo venies ad
eam? Dilatetur abs te. Ruinosa est:
refice eam. Habet que offendant ocu
los tuos: fateor et scio. Sed quis
mundabit eam? Aut cui alteri preter
te clamabo. Ab occultis meis mun
da me domine: et ab alienis parce servo
tuo. Credo propter quod et loquor. Domine
tu scis. Nonne tibi proloqutus sum
adversum me delicta mea deus meus:
et tu dimisisti impietatem cordis mei?
Non iudicio contendo tecum qui veritas
es: et ego nolo fallere meipsum. ne
mentiatur iniquitas mea sibi. Non
ergo iudicio contendo tecum: quia si ini
quitates observaveris domine: domine quis
sustinebit? Sed tamen sine me loqui
apud misericordiam tuam: me terram et
cinerem sine me tamen loqui: quoniam ecce
misericordia tua est. non homo irrisor meus

cui loquor. Et tu fortasse irrides me:
sed conversus misereberis mei. Quid
enim est quod volo dicere domine deus meus: nisi
quia nescio unde venerim huc. in istam
dico vitam mortalem. Mortalem dicam vitam:
an mortem vitalem nescio. Et susce
perunt me consolationes miserationum
tuarum: sicut audivi a parentibus car
nis mee: ex quo et in qua me for
masti in tempore. Non enim ego memini.
Exceperunt ergo me consolationes lactis
humani: nec mater mea vel nutri
ces mee sibi ubera implebant: sed
tu mihi domine per eas dabas alimentum
infantie secundum institutionem tuam. et di
vitias usque ad fundum rerum dispo
sitas. Tu etiam mihi dabas nolle am
plius quam dabas: et nutrientibus
me dare mihi velle quod eis dabas.
Dare enim mihi per ordinatum affectum
volebant: quo habundabant ex te.
Nam bonum erat eis bonum meum ex
eis: quod non ex eis sed per eas erat.
Ex te quippe bona omnia deus: et ex
deo meo salus mihi universa: quod
animadverti postmodum clamante
te mihi per hec ipsa que tribuis intus et
foris. Nam tunc sugere noram et acqui
escere delectationibus. flere autem offen
sionibus carnis mee: nichil amplius.
Post hec ridere cepi: dormiens pri
mo deinde vigilans. Hoc enim de
me mihi indicatum est et credidi:
quoniam sic videmus et alios infantes.
Nam ista mea non memini. Et ecce
paulatim sentiebam ubi essem: et vo
luntates meas volebam ostendere eis per
quos implerentur. et non poteram.

qa ille intus erant. foris autem illi :
nec ullo suo sensu valebat introi
re in aiaz meã. Itaqz iactabã mẽbra
et voces : signa similia volũtatibz
meis pauca q̃ poterã. q̃lia pote
rã. Nõ ei erãt verisilia. Et cũ m̃
nõ obtẽpabat. vel nõ intellcõ. ul'
ne obesset : indignabar nõ s'bdi
tis sed maioribz. et liberis nõ ser
uiẽtibz : et me de ill' flendo vindi
cabã. Tales esse infantes didici.
quos discẽ potui : et me talẽ fuis
se magis m̃ ipi ĩdicauerũt nesci
entes. q̃ scientes nutritores mei.
Et ecce infantia mea olĩ mortua
est : et ego vivo. Tu aũt dñe q̃ et
sp̃ vivis et nichil morit' in te. qm̃
añ p'mordia sclõz. et añ oẽ qd'
ul' ante dici pt̃ tu es. et deus es. dñs
qz om̃ q̃ creasti : et apud te reru
om̃ instabiliũ stant cause. et reꝝ
om̃ mutabiliũ ĩmũbiles ma
net origines. et om̃ irronabiliũ
et tpaliũ sempiterne vivũt rõnes
Dic m̃ supplici tuo d's. et misericors
misero tuo : dic m̃ utrũ alicui iã
etati mee mortue successit infan
cia mea : an illa ẽ quã egi int'
uiscera matris mee. Nã et de il
la m̃ nõ nichil idicatũ ẽ : et preg
nãtes ipẽ vidi feias. Qd ante
hãc etiã dulcedo mea d's meus :
fui ne alicubi a' aliqs. Nã q's
m̃ dicat ista nõ habeo : nec
mr̃ nec pr̃ potuerũt : nec alioꝝ
experimẽtũ nec memoria mea. An
irrides me ista q̃rentẽ : teqz de
hoc qd' novi laudari a me iubes
et ↄfiteri me tibi. Confiteor t'
dñe celi et t're. laudẽ dicẽs t' de pri
mordiis et infancia mea que non
memini : et dedisti ea homĩ ex aliis
de se conice : et auctoritatibz etiã
muliercularũ multa de se credere.
Erã eñ et vivebã etiã tũc : et sig
na quibz sensa mea nota aliis
facerẽ. iã in fine ĩfancie mee q̃re
bã. Vñ hoc tale aial' : n' abs te
dñe. An q's sp̃ se faciendi erit arti
fex. Aut ulla vena trahit' aliun
de qua esse et vivẽ currat in nos
p'ter q̃ qd' tu facis nos dñe. Cui
ẽe et vivẽ. nõ aliud atqz aliud ẽ :
q̃a sũme esse ac sũme vivẽ idip
sũ es. Sũm' ei es : et nõ mutaris.
Neqz pagit' in te hodiern' dies :
et tñ in te pagit' : q̃a in te sũt et
ista oĩa. Non eñ haberẽt vias tra
seũdi : nisi ↄtineres ea. Et qm̃
ãni tui nõ deficiũt : ãni tui hodi
ernus dies. Et q̃ multi iã dies nri
et prm̃ nroꝝ p' hodiernũ ~~die~~ tuu
trãsierũt et ex illo acceperũt modos
et utcũqz extiterũt : et trãsibũt
adhuc alii et accipient. et utcũqz
existent : tu aũt idẽ ipẽ es : et oĩa
crastina atqz ult'ᵒ oĩaqz hesterna
et retro. hodie facies hodie fecisti.
Qd ad me si qs nõ intelligat.
Gaudeat et ipẽ : dicẽs qd est hoc.
Gaudeat etiã sic et amet nõ iuẽi
endo inuenire : potius q̃ inueniẽdo
nõ inuenire te. Exaudi d's. Ve pec
catis hom̃. Et homo dicit hec
et misereris ei' qm̃ tu fecisti eũ :
et pctm̃ nõ fecisti in eo. Qs meãi
ↄmemorat pctm̃ infantie mee.

Nam nec mundus a peccato coram te: nec infans cuius est unius diei vita super terram. Quis me commemorat? An quilibet tantillus nunc parvulus: in quo video quod non memini de me? Quid ergo tunc peccabam? An quia uberibus inhiabam plorans? Nam si nunc faciam non quidem uberibus, sed esce congruenti annis meis ita inhians: deridebor atque reprehendar iustissime. Tunc ergo reprehendenda faciebam: sed quia reprehendentem intelligere non poteram: nec mos reprehendi me nec ratio sinebat. Nam extirpamus et eicimus ista crescendo. Nec vidi quemquam scientem cum aliquid purgat bona proicere. An pro tempore etiam illa bona erant flendo petere etiam quod noxie daretur: indignari acriter non subiectis hominibus liberis et maioribus hisque a quibus genitus est, multisque preterea prudentioribus non ad nutum voluntatis obtemperantibus. Feriendo nocere niti quantum potest: quia non obeditur imperiis quibus perniciose obediretur? Ita imbecillitas membrorum infantilium innocens est: non animus infantium. Vidi ego et expertus sum zelantem parvulum: nondum loquebatur: et intuebatur pallidus amaro aspectu collectaneum suum. Quis hoc ignorat? Expiare se dicunt ista matres atque nutrices nescio quibus remediis. Nisi vero et ista innocentia est: in fonte lactis ubertim manante atque habundante opibus egentissimum et illo adhuc uno alimento vitam ducentem consortem non pati. Sed blande tolerantur hec: non quia nulla vel parva, sed quia etatis accessu peritura sunt. Quod licet probes: cum ferri equo animo eadem ipsa non possunt quando in aliquo annosiore deprehenduntur. Tu itaque domine deus meus qui dedisti vitam infanti et corpus quod ita ut videmus instruxisti sensibus, compegisti membris, figura decorasti, proque eius universitate atque incolumitate omnes conatus animantis insinuasti: iubes me laudare te in istis et confiteri tibi et psallere nomini tuo altissime: quia deus es omnipotens et bonus: etiam si sola ista fecisses que nemo alius potest facere nisi tu une a quo est omnis modus formosissime qui formas omnia et lege tua ordinas omnia. Hanc ergo etatem domine quam me vixisse non memini, de qua aliis credidi, et quam me egisse ex aliis infantibus conieci: quamquam ista multum fida coniectura sit piget me annumerare huic vite mee quam vivo in hoc seculo. Quantum enim attinet ad oblivionis mee tenebras: par illi est quam vixi in matris utero. Quod si et in iniquitate conceptus sum et in peccatis mater mea in utero me aluit: ubi oro te deus meus ubi domine ego servus tuus: ubi aut quando innocens fui? Sed ecce omitto illud tempus. Et quid mihi iam cum illo est cuius nulla vestigia recolo? Nonne ab infantia huc pergens veni in pueritiam? Vel potius ipsa in me venit et successit infantie? Nec discessit illa. Quo enim abiit? Et tamen iam non erat. Non enim eram infans qui non farer sed iam puer loquens eram. Et memini hoc: et unde loqui didiceram post adverti. Non enim docebant me

maiores homines prebentes mihi verba certo
aliquo ordine doctrine. sicut paulo
post litteras. sed ego ipse mente quam
dedisti mihi deus meus cum gemitibus et
vocibus variis et variis membrorum
motibus edere vellem sensa cordis mei
ut voluntati pareret. nec valere quod
volebam omnia. nec quibus volebam omnibus.
pensabam memoria cum ipsi appella-
bant rem aliquam. et cum secundum eam vocem
corpus ad aliquid movebant: vide-
bam et tenebam hoc ab eis vocari
rem illam quod sonabant cum eam vellent
ostendere. Hoc autem eos velle ex mo-
tu corporis aperiebatur. tamquam verbis natura-
libus omnium gentium que vultu fiunt et
nutu oculorum ceterorumque membrorum.
actu et sonitu vocis indicante af-
fectionem animi in petendis habendis
reiciendis fugiendisve rebus. Ita
verba in variis sententiis locis suis
posita. et crebro audita. quarum rerum
signa essent paulatim colligebam.
measque ~~volu~~ iam voluntates edo-
mito in eis signis ore per hec enun-
ciabam. Sic cum his inter quos eram
voluntatum enunciandarum signa com-
municavi. et vite humane procellosam so-
cietatem altius ingressus sum: pendens
ex parentum auctoritate nutuque ma-
iorum hominum. Deus deus meus quas ibi
miserias expertus sum et ludificatio-
nes. quandoquidem recte mihi vivere puero
id proponebatur obtemperare monentibus:
ut in hoc seculo florerem et excellerem
linguosis artibus. ad honorem hominum
et falsas divicias famulantibus.
Inde in scolam datus sum ut dis-
cerem litteras. in quibus quid utilitatis
esset ignorabam miser: et tamen si
segnis essem in discendo vapulabam.
laudabatur enim hoc a maioribus. et
multi ante nos vitam istam agentes pre-
struxerant erumpnosas vias. per quas
transire cogebamur. multiplicato la-
bore et dolore filiis adam. Invenimus
autem domine homines rogantes te: et di-
dicimus ab eis sentientes te ut puta-
remus esse magnum aliquem. qui posses
etiam non apparens sensibus nostris exau-
dire nos et subvenire nobis. Nam pu-
er cepi rogare te auxilium et refugium
meum. et in tuam invocationem rumpe-
bam nodos lingue mee: et rogaba
te parvus non parvo affectu ne in scola
vapularem. Et cum me non exaudie-
bas quod non erat ad insipienciam mihi.
ridebantur a maioribus hominibus usque ab
ipsis parentibus qui mihi accidere mali nichil
volebant plage mee: magnum tunc
et grave malum meum. Est ne quisquam
domine tam magnus animus pergrandi af-
fectu tibi coherens. est ne inquam quis-
quam? Facit enim hoc quedam etiam stoli-
ditas. Est ergo qui tibi pie coherens
ita sit affectus granditer ut ecu-
leos et ungulas atque huiusmodi
varia tormenta pro quibus effugien-
dis tibi per universas terras cum timore
magno supplicatur ita parvi estimet
diligens eos qui hec acerbissime formi-
dant. quemadmodum parentes nostri ride-
bant tormenta quibus pueri a magistris
affligebamur. Non enim aut minus ea
metuebamus. aut minus te de his
evadendis deprecabamur: et peccaba-
mus tamen minus scribendo aut legendo
aut cogitando de litteris quam exigebatur a
nobis. Non enim deerat domine memoria
vel ingenium que nos habere volu-

isti pro illa etate satis: sed delecta
bat ludere: et vindicabatur in nos
ab eis utique qui talia agebant. Sed
maiorum nuge negocia vocantur.
Puerorum autem talia cum sint puniuntur a
maioribus: et nemo miseratur pueros
vel illos vel utrosque. Nisi vero appro
bet quisquam bonus rerum arbiter va
pulasse me quia ludebam pila puer:
et eo ludo impediebar quo minus
celeriter discerem litteras quibus maior de
formius luderem: aut aliud faciebat
idem ipse a quo vapulabam? Qui si
in aliqua questiuncula a condoctore suo
victus esset: magis bile atque in
vidia torqueretur quam ego cum in certamine
pile a colusore meo superabar.
Et tamen peccabam domine deus ordinator
et creator omnium rerum naturalium: peccatorum
autem tantum ordinator. Domine deus
meus peccabam faciendo contra pre
cepta parentum et magistrorum illorum. Po
teram enim postea bene uti litteris: quas
volebant ut discerem quocumque animo
illi mei. Non enim meliora eligens
inobediens eram: sed amore ludendi
amans in certaminibus superbas victo
rias: et scalpi aures meas fal
sis fabellis quo prurirent ardentius.
Eadem curiositate magis magisque
per oculos periculosa emicante in spect
acula ludos maiorum: quos tamen qui
edunt ea dignitate prediti excellunt.
ut hoc pene omnes optent parvulis
suis: quos tamen cedi libenter pa
tiuntur si spectaculis talibus impediantur
a studio: quo eos ad talia eden
da cupiunt pervenire. Vide ista
domine misericorditer: et libera nos iam
invocantes te: libera etiam eos qui non
dum te invocant. ut invocent te et li
beres eos. Audieram enim ego ad
huc puer de vita eterna promissa
nobis per humilitatem domini dei nostri descen
dentis ad superbiam nostram: et signa
bar iam signo crucis eius et condie
bar eius sale. Iam inde ab utero ma
tris mee que multum speravit in te. Vi
disti domine cum adhuc puer essem et
quodam die pressus stomachi do
lore repente estuarem pene moriturus:
vidisti deus meus quoniam custos me
us iam eras quo motu animi et qua
fide baptismum Christi tui dei et domini
mei flagitavi a pietate matris
mee. et matris omnium nostrum ecclesie tue.
Et conturbata mater carnis mee. quoniam
et sempiternam salutem meam ca
rius parturiebat corde casto. iam in
fide tua festinabunda curaret ut
sacramentis salutaribus initiarer et
abluerer te domine Ihesu confitens in re
missionem peccatorum nisi statim recreatus
esse. Dilata est itaque mundacio me
a: quasi necesse esset ut adhuc sordida
rer si vivere: quia videlicet post
lavacrum illud maior et periculosi
or in sordibus delictorum reatus foret.
Ita iam credebam et illa et omnis domus
nisi pater solus: qui tamen non evicit in
me ius materne pietatis: quo mi
nus in Christum crederem sicut ille non
dum crediderat. Nam illa satagebat
ut tu mihi pater esses deus meus potius
quam ille: et in hoc adiuvabas eam
ut superaret virum cui melior servie

bat: q̄a et in hoc tibi utiqȝ id uibē
ti seruiebat. ¶ Rogo te deus meus
uelle̅ scire si tu etiā uelles quo consi-
lio dilatus sū ne tūc baptizarer:
utrū bono meo m̄ q̄i laxata sint
lora peccādi: an nō laxata sint.
Vn̄ ergo etiā nūc de aliis atqȝ aliis
sonat undiqȝ in aurib(us) meis: sine
illū faciat qd' uult. nondū enī bap-
tizatus ē. Et tn̄ in salute corporis
nō dicim(us) sine uulneret(ur) amplius:
nondū enī sanatus est. Quāto ergo
melius et ut cito sanarer et id
ageret(ur) meā meorū meaqȝ dilige-
ncia: ut recepta salus aīe mee
tuta eēt tutela tua. q̄ dedisses
eā. Melius uō. Sȝ quot et q̄n-
ti impendē fluct(us) temptacionū p(ost)
puericiā uidebant(ur): nouerat eos
iā illa mr̄: et terrā p(er) eos unde
postea formaret(ur) q̄ ipsā effigiē
cōmitte̅ uolebat. In ipā tn̄ pue-
ricia de qua m̄ minus q̄ de adoles-
cencia metuebat(ur). nō amabam
lr̄as et me in eas urgeri oderā:
et urgebar tn̄. et bn̄ m̄ fiebat:
nec faciebā ego bn̄. Nō enī discē-
rē: n̄ cogerer. Nemo aūt inuitus
bn̄ facit: etiā si bonū ē qd' facit.
Nec q̄ me urgebāt bn̄ faciebāt:
Sȝ bn̄ m̄ fiebat abs te deus m(eu)s. Illi
enī nō metuebant quo referrē qd'
me discē cogebāt: p(re)terq̄ ad saci-
andas insaciabiles cupiditates co-
piose inopie et ignominiose glē.
Tu uō cui numerati s(un)t capilli nr̄i er-
rore oim̄ q̄ m̄ instabāt ut discerē
utebaris ad utilitatē meā: meo
aūt qui discere nolebā utebaris ad
penā meā: qua plecti nō erā indig-
nus tantillus puer et tantus pec(ca)tor.
Ita de nō bn̄facientib(us) tu bn̄facie-
bas m̄: et de peccante meip(s)o iuste
retribuebas m̄. Iussisti enī et sic est:
ut pena sua sibi sit oīs inordinat(us)
animus. Qd' aūt cause erat. cur grē-
cas lr̄as oderā q̄b(us) puerulus imbue-
bar: ne nūc q̄dē m̄ satis explora-
tū est. Adamaueram enī latinas:
nō q̄s p̄mi magistri. sȝ q̄s docent q̄
gramatici uocant(ur). Nā illas p̄mas
ubi legē et scribē et numerare discit(ur):
nō minus onerosas penalesqȝ ha-
bebā q̄ oēs grecas. Vn̄ tn̄ et hoc
n̄ de pcc̄o et uanitate uite: q̄a ca-
ro erā et sp̄s ambulans et nō reuer-
tens. Nā utiqȝ meliores q̄a cer-
ciores erāt ille p̄me lr̄e q̄bus fie-
bat in me. Factū ē et habeo illud
ut et legā si q̄d scriptū inuenio.
et scribā ipē si q̄d uolo: q̄m ille
q̄b(us) tenere cogebar enee nescio
cui(us) errores. oblit(us) error(um) meorū:
et plorare didonē mortuā q̄a se
occidit ob amorē. ¶ Cū interea
meipm̄ in his a te moriente deus
uita mea siccis ocul(is) ferrē miser-
rim(us): qd' enī miserius misero nō
miserāte seipsū: et flente dido-
nis mortē q̄ fiebat amādo eneā.
nō flente aūt mortē suā q̄ fiebat
nō amādo te deus lumē cordis mei
et panis oris intus aīe mee. et uirtus
maritans mentē meā. et sinū co-
gitacionis meæ: Non te a-
mabā et fornicabar abs te: et for-
nicanti sonabat undiqȝ euge eu-
ge. Amicicia enī hui(us) mūdi forn-

cacio est abs te et euge euge dicitur
ut pudeat si non homo sit ita. Et
flebam non hec sed flebam didonem extinc
tam. ferroque extrema secutam. sequens
ipse extrema condita tua. relicto te
et terra in terram iens. et si prohiberer
ea legere: dolerem. quia non legerem quod
dolerem. Talis dementia honestio
res et utiliores littere putantur quam ille
quibus legere et scribere didici. Sed nunc
in anima mea clamet deus meus. et veri
tas tua dicat mihi non est ita non est
ita: melior est prorsus doctrina illa
prior. Nam paratior sum obliuisci er
rores enee atque omnia eiusmodi: quam
legere et scribere. At enim vela pendent
liminibus grammaticarum scolarum: sed
non illa magis honorem secreti quam
tegimentum erroris significant. Non
clamet adversum me quos iam non ti
meo dum confiteor tibi que vult anima mea
deus meus: et acquiesco in reprehensione
malarum viarum mearum ut diligam bo
nas vias tuas: non clamet adver
sum me venditores grammatice vel empto
res. quia si proponam eis interrogans
utrum verum sit quod eneam aliquando kar
taginem venisse poeta dicit. indocti
ores se nescire respondebunt: docti
ores autem etiam negabunt verum esse.
At si queram quibus litteris scribatur e
nee nomen: omnes mihi qui hec didice
runt verum respondebunt: secundum id
pactum et placitum quod inter se homines
ista signa firmauerunt. Item si queram
quid horum maiore vite huius incommodo
quisque obliuiscatur legere et scribere an
poetica illa figmenta. quis non vi
deat quid responsurus sit qui non est peni
tus oblitus sui. Peccabam
ergo puer cum illa inania istis uti
lioribus amore preponebam: vel potius
ista oderam illa amabam. Iam vero u
num et unum duo. et duo et duo quatu
or odiosa cantio mihi erat. et dul
cissimum spectaculum vanitatis equus
ligneus plenus armatis: et troye
incendium atque ipsius umbra creuse.
Cur ergo etiam grammaticam oderam talia
cantantem. Nam et omerus peritus
texere tales fabellas dulcissime
vanus est: mihi tamen amarus erat pu
ero. Credo etiam grecis pueris virgi
lius ita sit. cum eum sic discere coguntur
ut ego illum: videlicet difficultas
omnino ediscende lingue peregrine quasi
felle aspergebat omnes suauitates gre
cas fabulosarum narrationum. Nul
la enim verba illa noveram: et sevis
terroribus ac penis ut nossem insta
batur mihi vehementer. Nam et latina
aliquando infans utique nulla noveram:
et tamen advertendo didici sine ullo
metu atque cruciatu: inter etiam blan
dimenta nutricum et ioca arridentium
et leticias alludentium. Didici vero
illa sine penali onere urgentium: cum
me urgeret cor meum ad parienda con
cepta sua: et qua non esset nisi aliqua
verba didicissem non a docentibus. sed a
loquentibus: in quorum auribus et ego par
turiebam quicquid sentiebam. Hinc satis
elucet maiorem habere vim ad discen
da ista liberam curiositatem: quam me
ticulosam necessitatem. Sed illius fluxum
restringit legibus tuis deus: legibus
tuis a magistrorum ferulis usque ad temp
tationes martirum valentibus: legibus
tuis miscere salubres amaritu
dines. revocantes nos ad te a io

audiendo nugas pestiferas quibus recesseram a te. Exaudi domine deprecationem meam ne deficiat anima mea sub disciplina tua neque deficiam in confitendo tibi miserationes tuas quibus eruisti me ab omnibus viis meis pessimis: ut dulcescas mihi super omnes seductiones quas sequebar et amem te validissime et amplectar manum tuam totis precordiis meis: ut eruas me ab omni temptatione usque in finem. Ecce enim tu domine rex meus et deus meus tibi serviat quicquid utile puer didici tibi serviat quod loquor et scribo et lego et numero: quoniam cum vana discerem tu disciplinam dabas mihi: et in eis vanis peccata delectationum mearum dimisisti mihi. Didici enim in eis multa verba utilia sed et in rebus non vanis disci possunt: et ea via tuta est in qua pueri ambularent. Sed ve tibi flumen moris humani quis resistet tibi. Quamdiu non siccaberis. Quousque volues Eve filios in mare magnum et formidolosum quod vix transeunt qui lignum conscenderit. Nonne ego in te legi et tonantem Iovem et adulterantem. Et utique non posset hec duo: sed actum est ut haberet auctoritatem ad imitandum verum adulterium lenocinante falso tonitru. Quis autem penulatorum magistrorum audiat aure sobria ex eodem pulvere hominem clamantem et dicentem. Fingebat hec Homerus et humana ad deos transferebat. Divina mallem ad nos: sed verius dicitur quod fingebat. Hec quidem ille: sed hominibus flagitiosis divina tribuendo ne flagitia flagitia putarentur et ut quisquis ea fecisset non homines perditos sed celestes deos videretur imitatus: et tamen o flumen tartareum iactantur in te filii hominum cum mercedibus ut hec discant. Et magna res agitur cum hoc agitur publice in foro in conspectu legum supra mercedem salaria decernentium: et saxa tua percutis et sonas dicens. Hinc verba discuntur. Hinc acquiritur eloquentia: rebus persuadendis sententiisque explicandis maxime necessaria. Ita vero non cognosceremus verba hec imbrem aureum et gremium et fucum et templa celi. et alia verba que in eo loco scripta sunt: nisi Terentius induceret nequam adolescentem proponentem sibi Iovem ad exemplum stupri. dum spectat tabulam quandam pictam in pariete ubi erat pictura hec. Iovem quo pacto Dane misisse aiunt in gremium quondam imbrem aureum fucum factum mulieri. Et vide quemadmodum se concitat ad libidinem: quasi celesti magisterio. At quem deum inquit. Qui templa celi summo sonitu concutit. Ego homuncio id non facerem. Ego vero illud ponte feci ac libens. Non omnino per hanc turpitudinem verba ista commodius discuntur: sed per hec verba turpitudo illa confidentius perpetratur. Non accuso verba quasi vasa electa atque pretiosa. sed vinum erroris quod in eis nobis propinabatur ab ebriis doctoribus. et nisi biberemus cedebamur: nec appellare ad aliquem iudicem sobrium licebat. Et tamen ego deus meus in cuius conspectu iam securum est recordatio mea libenter hec didici et in eis delectabar miser: et ob hoc bone spei

puer appellabar. Sine me deus
meus dicere aliquid et de ingenio meo
munere tuo: in quibus a me deliramen
tis atterebatur. ¶ Proponebatur enim mi
negotium anime mee satis inquietum pre
mio laudis et dedecoris vel plagarum
metu. ut dicerem verba iunonis i
rascentis et dolentis quod non posset ita
lia teucrorum avertere regem: quam numquam iu
nonem dixisse audieram. sed figmento
rum poeticorum vestigia errantes sequi
cogebamur: et aliquid dicere solutis ver
bis quale poeta dixisset versibus. Et ille
dicebat laudabilius in quo pro dig
nitate adumbrate persone ire ac do
loris similior affectus eminebat.
verbis sententias congruenter vestientibus.
Ut quid mihi illud o vera vita mea deus
meus. quod mihi recitanti acclamabatur
pre multis coetaneis ~~meis~~ et collec
toribus meis. Nonne ecce illa omnia
fumus et ventus. Ita ne alud erat
ubi exerceretur ingenium meum et lin
gua mea. Laudes tue domine lau
des tue per scripturas tuas suspende
rent palmitem cordis mei: ut non
raperetur per inania nugarum turpis preda
volatilibus. Non enim uno modo sacrifi
catur transgressoribus angelis. ¶ Quid
autem mirum quod in vanitates ista ferebar.
et a te deus meus ibam foras. quando mihi i
mitandi proponebantur homines qui aliqua
facta sua non mala si cum barbaris
mo aut cum soloecismo enuntiarent re
prehensi confundebantur: si autem libidines
suas integris et rite consequentibus verbis
copiose ornateque narrarent lauda
ti gloriabantur. Vides hec domine et ta
ces: longanimis et multum misericors
et verax. Numquid semper tacebis. Et
nunc eruis de hoc immanissimo profun
do querentem te animam et sitientem delecta
tiones tuas: et cuius cor dicit tibi quesivi
vultum tuum. vultum tuum domine requiram.
Nam longe a vultu tuo recessera in
affectu tenebroso. Non enim pedibus aut
spatiis locorum itur abs te: aut reditur
ad te. Aut vero filius ille tuus mi
nor equos aut currus vel naves quesi
vit. aut avolavit penna visibili.
aut moto poplite iter egit: ut in lo
ginqua regione vivens prodige dis
siparet quod dederas proficiscenti.
dulcis pater quia dederas: et egeno
redeunti dulcior. In affectu ergo libi
dinoso id enim est tenebroso: atque
id est longe a vultu tuo. ¶ Vide
domine deus et patienter ut vides vide.
quomodo diligenter observent filii homi
num pacta litterarum et syllabarum accepta
a prioribus locutoribus: et a te accep
ta eterna pacta perpetue salutis
negligant. ut qui illa sonorum vetera
placita teneat aut doceat. si contra
disciplinam grammaticam sine aspi
ratione prime syllabe hominem dixerit
magis displiceat hominibus: quam si
contra tua precepta homines oderit cum
sit homo. quasi vero quolibet inimico homi
ne perniciosius sentiat quam ipsum ~~ho
mine~~ odium quo in eum irritatur: aut
vastet quisquam persequendo alium gra
vius quam cor suum inimicando vastat.
Et certe non est interior litterarum scientia quam
scripta conscientia: id se alteri non facere
quod nolit pati. Quam tu secretus es
habitans in excelsis in silentio deus solus

magnus lege infatigabili spargens penales cecitates super illicitas cupiditates. Cum homo eloquentie famam querit astans ante hominem iudicem, circumstante hominum multitudine, inimicum suum odio immanissimo insectans vigilantissime cavet ne per lingue errorem dicat inter hominibus: et ne per mentis furorem hominem auferat ex hominibus non cavet. Horum ego puer morum in limine iacebam miser: et huius arene palestra erat illa ubi magis timebam barbarismum facere: quam cavebam si facerem non facientibus invidere. Dico hec et confiteor tibi deus meus in quibus laudabar ab eis: quibus placere mihi tunc erat honeste vivere. Non enim videbam voraginem turpitudinis: in quam proiectus eram ab oculis tuis. Nam in illis iam quid me fedius fuit: ubi etiam talibus displicebam fallendo innumerabilibus mendaciis et pedagogum et magistros et parentes amore ludendi studio spectandi nugatoria et imitandi ludicra inquietudine? Furta etiam faciebam de cellario parentum et de mensa: vel gula imperitante vel ut haberem quod darem pueris ludum suum: in quo pariter utique delectabantur cum vendentibus. In quo etiam ludo fraudulentas victorias ipse vane excellentie cupiditate victus sepe aucupabar. Quid autem tam nolebam pati atque atrociter si deprehenderem arguebam: quam id quod aliis faciebam? Et si deprehensus arguerer:

sevire magis quam cedere libebat. Ista ne est innocentia puerilis? Non est domine non est oro te deus meus. Nam hec ipsa sunt que a pedagogis et magistris a nucibus et pilulis et passeribus ad prefectos et reges auri predia mancipia: hec ipsa omnino succedentibus maioribus etatibus transeunt: sicuti ferule maiora supplicia succedunt. Humilitatis ergo signum in statura pueritie rex noster probasti cum aisti: talium est regnum celorum. Sed tamen domine tibi excellentissimo atque optimo conditori et rectori universitatis deo nostro gratias: etiam si me puerum tantum esse voluisses. Eram enim et iam tunc vivebam atque sentiebam meaque incolumitate vestigium secretissime unitatis ex qua eram curam habebam: custodiebam interiori sensu integritatem sensuum meorum: inque ipsis parvis parvarumque rerum cogitationibus veritate delectabar. Falli nolebam: memoria vigebam: locutione instruebar: amicitia mulcebar: fugiebam dolorem abiectionem ignorantiam. Quid in tali animante non mirabile atque laudabile? At ista omnia dei mei dona sunt. Non mihi dedi hec ego: et bona sunt et hec omnia ego. Bonus ergo est qui me fecit: et ipse est bonum meum: et illi exulto bonis omnibus quibus etiam puer eram. Hoc enim peccabam quod non in ipso sed in creaturis eius me atque ceteris voluptates sublimitates veritates querebam: atque ita irruebam in dolores confusiones

errores. Gratias tibi dulcedo mea et honor meus et fiducia mea deus meus: gratias tibi de donis tuis. Sed tu michi ea serves. Ita enim servabis me et augebuntur et perficientur que dedisti michi. et ero ipse tecum: quia ut sim tu dedisti michi.

Explicit confessionum beati Augustini episcopi liber primus. Incipit secundus.

Recordari volo transactas feditates meas et carnales corruptiones anime mee: non quod eas amem: sed ut amem te deus meus. Amore amoris tui facio istud: recolens vias meas nequissimas in amaritudine recogitationis mee: ut tu dulcescas michi dulcedo non fallax. dulcedo felix et secura: et colligens me a dispersione in qua frustratim discissus sum: dum ab uno te aversus in multa evanui. Exarsi enim aliquando saciari inferis in adolescentia: et silvescere ausus sum variis et umbrosis amoribus: et contabuit species mea. et computrui coram oculis tuis placens michi et placere cupiens oculis hominum. Et quid erat quod me delectabat: nisi amare et amari? Sed non tenebatur modus ab animo usque ad animum quatenus est luminosus limes amicicie: sed exhalabantur nebule de limosa concupiscentia carnis et scatebra pubertatis: et obnubilabant atque obfuscabant cor meum: ut non discerneretur serenitas dilectionis a caligine libidinis. Utrumque in confuso estuabat et rapiebat inbecillam etatem per abrupta cupiditatum: atque mersabat gurgite flagiciorum. Invaluerat super me ira tua et nesciebam. Obsurdueram stridore cathene mortalitatis mee pena superbie anime mee. et ibam longius a te et sinebas: et iactabar et effundebar et diffluebam et ebulliebam per fornicationes meas et tacebas. O tardum gaudium meum: tacebas tunc et ego ibam porro longe a te in plurima et plura sterilia semina dolorum superba deiectione et inquieta lassitudine. Quis michi modularetur erumpnam meam et novissimarum rerum fugaces pulcritudines in usum verteret. earumque suavitatibus metas prefigeret: ut usque ad coniugale litus exestuarent fluctus etatis mee? Si tranquillitas in eis non poterat esse fine procreandorum liberorum contenta sicut prescribit lex tua domine: qui formas etiam propaginem mortalitatis nostre: potens imponere levem manum ad temperamentum spinarum a paradiso tuo seclusarum. Non enim longe est a nobis omnipotentia tua: etiam cum longe sumus a te.

a cite somnū imbuī tuaꝝ vigilā
tius adūterē: tribulacioꝫ āt car
nis habebūt huiusmōi. Ego āt
vobꝭ pco: et bonū ē hoī mliere
nō tangē. Et q̄ sine vxore ē cogi
tat ea q̄ sūt dei. quō placeat dō:
q̄ āt mrīonio uīctus ē cogitat
ea q̄ sūt mūdi. quō placeat uxo
ri. Has ḡo voces exaudiuē vigi
lancior: et abscisus ꝓpter regnū
celoꝝ felicior expectarē āplexus
tuos: sed efferbui miser sequēs
īpetū fluxus mei relicto te: et
excessi oīa legittīa tua nec euā
si flagella tua. Qs ēi hoc mor
taliū: Nā tu sp aderas misicor
dit' seuiēs ꝛ amarissīs aspgens
offensioibꝫ oēs illicitas iocūdi
tates meas: ut ita q̄rerē sine
offensioē iocūdari. Et ubi hoc
posse nō īuenirē q̄ꝫ p̄ter te
dn̄e. p̄t' te q̄ fingis laborē in p
cepto: et pcutis ut sanes: ꝛ oc
cidis nos ne moriamꝰ abs te.
Ubi erā ꝛ q̄ꝫ longe exulabā a de
licijs domꝰ tue ān̄o illo sexto decīo
etatis carnis mee: cū accepit ī
me lucīā sceptrū et totus manꝰ
ei dedi. vesania libidinis. licēcīa
ose p dedecus huānū. illicite āt
p leges tuas: Nō fuit cura meo
rū ruentē me excipe matrimonio:
ꝫ cura fuit tm̄ ut discē sermonē
facē q̄ optimū: et psuadē dicti
one. Et ān̄o quidē illo intmis
sa erāt studia mea: dū m̄ reduc
to a madauris ī q̄ vicina vrbe
iā ceperā litture atꝫ oratorie

papiende grā pegrinai lōginq̄o
ris apd kartagine pegrinacōis
sūptus pabant aiositate mag
q̄ꝫ opibꝫ p̄ris municipis thagas
tensis ad modū tenuis. Cui
narro hec: Neqꝫ ēi t' dō meus:
ꝫ apd' te narro hec gn̄i meo ge
neri huāno: q̄ntulacūqꝫ ex pti
cula īcidere pt ī istas meas lrās.
Et ut qd hoc: Ut videlicet ego
et q̄sq̄s hec legit cogitemꝰ de q̄ꝫ
ꝓfūdo clamādū sit ad te. Et qd
ꝓpius auribꝫ tuis: si cor ꝯfitēs
et vita ex fide ē: Qs ēi nō extol
lebat laudibꝫ tūc hoīeꝫ patrem
meū: q̄ ult' vires rei familiaris
sue īpenderet filio q̄ꝫ etiā longe
pegrināti studioꝝ causa opꝰ eēt:
Multoꝝ ēi ciuiū longe opulēcioꝝ
nullū tale negociū p liberis erat:
cū īterea nō satageret idē p̄r q̄lis
crescerē. tibi āt q̄ꝫ castus essē:
dūmō essē disertus vel desertus
potius a cultura tua dē. qui es
vnꝰ verus ꝛ bonus dn̄s agri tui
cordis mei. Sꝫ ubi sexto illo et
decīo ān̄o interposito ocio ex neci
tate domestica feriatus ab omi
scola cū pntibꝫ ēē cepi: excesse
runt caput meū vepres libidi
nū: et nulla erat eradicās ma
nus. Quīpmo ubi me ille parꝰ
ī balneis vidit pubescentē et ī
q̄eta indutū adolescencia: q̄si iā
ex hoc ī nepotes gestiret et gau
dēs m̄ri indicauit. gaudēs vino
lēcia ī qua te iste mūdus oblitꝰ

est creatorem suum : et creaturam tuam
pro te amavit. de vino invisibili per-
verse atque inclinate in yma voluntatis
mee. Sed matris in pectore iam incho-
averas templum tuum et exordium sancte
habitacionis tue : nam ille adhuc ca-
thecuminus et hoc recens erat. Itaque
illa exiliuit pia trepidacione ac tre-
more : et quamvis mihi nondum fideli ti-
muit tamen vias distortas : in quibus
ambulant qui ponunt ad te tergum et
non faciem. Heu michi : et audeo dicere
tacuisse te deus meus cum irem abs te
longius ? Ita ne tu tacebas tunc
michi ? Et cuius erant verba illa per matrem
meam fidelem tuam que cantasti in au-
res meas : nec inde quicquam descendit
in cor meum ut facerem illud. Vole-
bat enim illa et secreto memini ut mo-
nuerit cum sollicitudine ingenti ne
fornicarer : maximeque ne adulterarem
cuiusquam uxorem. Qui mihi moni-
ta muliebria videbantur. quibus obtemperare
erubescerem : illa autem tui erant et nescie-
bam : et te tacere putabam atque illam
loqui. per quam mihi tu non tacebas : et in
illa tu contempnabaris a me filio eius
filio ancille tue servo tuo sed nescie-
bam : et preceps ibam tanta cecitate
ut inter coetaneos meos puderet
me minoris dedecoris : cum audie-
bam eos iactantes flagicia sua :
et tanto gloriantes magis quanto magis
turpes essent : et libebat facere non solum
libidine facti verum etiam laudis. Quid
dignum est vituperacione nisi vicium ?
Ego ne vituperarer. viciosior fie-
bam : et ubi non suberat quo admis-
so equarer perditis fingebam me

fecisse quod non feceram : ne viderer
abiectior quo eram innocencior : et ne
vilior haberer quo eram castior. Ecce
cum quibus comitibus iter agebam ~~[illegible]~~ pla-
tearum babilonie : et volutabar in
ceno eius tamquam in cynamomis et
unguentis preciosis : et in umbelico eius
quo tenacius herere calcabat me
inimicus invisibilis et seducebat
me : quia ego seductibilis eram. Non enim
et illa que iam de medio babilonis
fugerat. sed ibat in ceteris eius tardior
mater carnis mee sicut monuit me
pudicitiam : ita curavit quod de me
a viro suo audierat. Iamque
pestilenciosum et in posterum periculosum
senciebat coherceret termino coniugalis
affectus si resecari ad vivum non pote-
rat : non curavit hoc : quia metus
erat ne impediretur spes mea compede
uxoris. Non spes illa quam in te fu-
turi seculi habebat mater sed spes litterarum :
quas ut nossem nimis volebat pa-
rens uterque. Ille quia de te prope nichil
cogitabat. de me autem inania : illa
autem quia non solum nullo detrimento sed
etiam nonnullo adiumento ad te
adipiscendum profuturum existima-
bat usitata illa studia doctrine.
Ita enim coniecto : recolens ut possum
mores parentum meorum. Relaxaban-
tur etiam mihi ad ludendum habene
ultra temperamentum severitatis in disso-
lucionem affectionum variarum : et in
omnibus erat caligo intercludens mihi deus
meus serenitatem veritatis tue : et pro-
dibat tamquam ex adipe iniquitas mea.
Furtum certe punit lex tua domine
et lex scripta in cordibus hominum : quam

ne ipā quidē delet iniquitas. Rs ei
fur equo aīo furē patit̄. Nec co
piosus adactū inopia. Et ego fur
tū facē volui et feci nllā cōpulsus
egestate ; n̄ penuria et fastidio iu
sticie et sagina iniquitatis. Nam id
furatus sū qḋ m̄ habūdabat et
mlto melius ; nec ea re volebā
frui quā furto appetebā ; sed ipō
furto et pctō. Arbor erat pirus ī
vicina nr̄e vinee pomis onusta ;
nec forma nec sapore illecebro
sis. Ad hanc excuciendā atq; aspor
tandā neqissimi adolescentuli p
rexim᷒ nocte intēpesta ; quousq;
ludū de pestilēcie more ī areis p
duxeram᷒ ; et abstulim᷒ inde o
nera ingencia. nō ad nr̄as epu
las. sed uel piciēda porcis etiā
si aliqḋ inde comedim᷒ ; dū tn̄
fieret a nobꝯ qḋ eo liberet quo nō li
ceret. Ecce cor meū ds̄ ms̄. ecce
cor meū qḋ miseratus es in imo
abissi ; dicat t̄ nc̄ ecce cor meū
qḋ ibi qrebat ut essē gratis malus ;
et malicie mee causa nulla esset
n̄ malicia. Feda erat et amaui
eā ; amaui pire ; amaui defectū
meū. Nō illud ad qḋ deficiebā ꝫ
defectū meū ipm̄ amaui turpis
aīe ; et dissiliens a firmamēto
tuo ī exterminiū. nō de decore aliq.
ꝫ dedecus appetēs. Etenī spēs
ē pulcris corporibꝫ ⁊ auro et argēto
et oībꝫ ; et in contactu carnis congruē
cia valet plimū ; ceterisq; sensibꝫ
ē sua cuiq; accōmodata modifi
catio corporum. Habꝫ etiā honor tpa
lis et imperandi atq; superandi po

tencia suū decus. vnde etiā vindicte
auiditas orit̄ ; et tn̄ ī cuncta hec
adipiscēda nō ē egrediendū abs
te dn̄e ; neq; deuiandū a lege tua
Et vita qͣ hic viuim᷒ habꝫ illece
brā suā ; ꝓpt̄ quēdā modū decoris
sui. et conueniencia cū hijs oībꝫ infi
mis pulcris. Amicicia qq; hoīm
caro nodo dulcis ē ; ꝓpt̄ vnitatē
de mltis animis. Propt̄ vniuersa
hec et huiꝯ pctm̄ admittit̄ ; dū
īmoderata ī ista inclinacōe cū extre
ma bona sint. meliora ⁊ summa
bona deserit̄. Tu dn̄e ds̄ nr̄ ; et
veritas tua ⁊ lex tua. Habēt ei et
hec yma delectaciones ꝫ nō sicut
ds̄ meus qͥ fecit oīa ; qa ī ipso de
lectat̄ iustus ; et ipē ē delicie rcōꝝ
corde. Cū itaq; de facinoē quer̄
qua causa fcm̄ sit ; credi nō solet.
n̄ cū appetitus adipiscēdi alicui᷒
illoꝝ bonoꝝ qͣ infima dixim᷒ ēē
potuisse appuerit. aͭ metꝯ amittē
di. Pulcra sūt ei et decora ; qͣq;
pre bonis supioribꝫ opibꝫ ⁊ beati
cis abiecta et iacencia. Homici
diū fecit. Cur fecit ? Adamauit
eius cōiugē aͭ prediū ; aͭ voluit de
predari vn̄ viuet̄ ; aut timuit
ab illo tale aliqͥ amittē ; aͭ lesus
vlcisci se exarsit. Vt ei homicidiū
sine causa facēt ipō homicidio de
lectatus ; qs credideriꝫ ? Nā ⁊ de qͦ
dictū ē vecordi et nimis crudeli
homīe qḋ gratuito pocius malus
atq; crudelis erat ; pdicta est tn̄ causa ;
ne pociū inqͭ torpesceret manus
aͭ anim᷒. Id quoq; cur ita ? Vt
scilꝫ illa exercitatione scelerū cap

ta urbe honoris ipsa divitias as
sequitur: et caret metu legum et dif
ficultate rerum propter inopiam rei fa
miliaris et conscientiam scelerum. Nec ipse
igitur catilina amavit facinora su
a: sed utique aliud cuius causa illa
faciebat. Quid ego miser in te
amavi o furtum meum: o facinus il
lud meum nocturnum sextidecimi an
ni etatis mee? Non enim pulcrum eras
cum furtum eras. Aut vero aliquid es ut
loquar ad te? Pulcra erant poma
illa que furati sumus: quoniam creatura
tua erant pulcherrime omnium creator
omnium deus bone. deus summum bonum et
bonum verum meum. Pulcra erant illa
poma sed non ipsa concupivit anima
mea miserabilis. Erat enim michi me
liorum copia: illa autem decerpsi tantum ut
furarer. Nam decerpta proieci: epu
latus inde solam iniquitatem qua leta
bar fruens. Nam et si quid illorum
pomorum intravit in os meum: condimen
tum ibi facinus erat. Et nunc domine deus
meus quero quid me in furto delecta
verit: et ecce species nulla est. Non
dico sicut in equitate atque prudentia:
sed neque sicut in mente hominis atque memo
ria et sensibus et vegetante vita:
neque sicut speciosa sunt sydera et
decora locis suis: et terra et mare
plena fetibus qui succedunt nascendo
decedentibus: non saltem ut est quedam
defectiva species et umbratica vitiis
fallentibus. Nam et superbia celsitu
dinem imitatur: cum tu sis unus su
per omnia deus excelsus. Et ambitio quid
nisi honores querit et gloriam? cum tu
sis pre cunctis honorandus unus et glo
riosus in eternum. Et sevitia potestatum ti
meri vult. Quis autem timendus nisi unus
deus? Cuius potestati eripi aut subtrahi
quid potest? quando aut ubi aut quo vel a quo
potest? Et blandicie lascivientium ama
ri volunt: sed neque blandius est ali
quid tua caritate: nec amatur quicquam
salubrius quam illa pre cunctis formo
sa et luminosa veritas tua. Et curio
sitas affectare videtur studium scien
tie cum tu omnia summe noveris. Ignoran
tia quoque ipsa atque stultitia sim
plicitatis et innocentie nomine tegitur:
quia te simplicius quicquam non ~~invenitur~~.
Quid te autem innocentius? quando quidem
opera sua malis inimica sunt. Et ig
navia quasi quietem appetit: que
vero quies certa preter dominum? Luxuria
satietatem atque habundantiam se
cupit vocari: tu es autem plenitu
do et indeficiens copia incorrupti
bilis suavitatis. Effusio libera
litatis obtendit umbram: sed bonorum
omnium largitor affluentissimus tu
es. Avaritia multa possidere vult:
et tu possides omnia. Invidia de
excellentia litigat: quid te excellen
tius? Ira vindictam querit: te iu
stius quis vindicat? Timor insoli
ta et repentina exhorrescit rebus
que amant adversantia: dum precavet
securitati. Tibi enim quid insolitum? quid
repentinum? Aut quis a te separat
quod diligis? aut ubi nisi apud te
firma securitas? Tristicia rebus
amissis contabescit quibus se oblecta
bat cupiditas: quia ita sibi nol
let. sicut tibi auferri nichil posse.

Ita fornicatur anima cum avertitur abs te et querit extra te ea que pura et liquida non invenit nisi cum redit ad te. Perverse te imitantur omnes qui longe se a te faciunt et extollunt se adversum te. Sed etiam sic te imitando indicant creatorem te esse omnis nature et ideo non esse quo a te omnimodo recedatur. Quid ergo in illo furto ego dilexi in quo dominum meum vel viciose atque perverse imitatus sum? An libuit facere contra legem saltem fallacia quia potentatu non poteram ut mancam libertatem captivus imitarer faciendo impune quod non liceret tenebrosa omnipotentie similitudine? Ecce est ille servus fugiens dominum suum et consecutus umbram. O putredo o monstrum vite et mortis profunditas. Potuitne libere quod non licebat non ob aliud nisi quia non licebat? Quid retribuam domino quod recolit hec memoria mea et anima mea non metuit. Inde diligam te domine et gratias agam et confitear nomini tuo quoniam tanta dimisisti mihi mala et nefaria opera mea. Gratie tue deputo et misericordie tue quod peccata mea tamquam glaciem solvisti. Gratie tue deputo et quecumque non feci mala. Quid enim non facere potui qui etiam gratuitum facinus amavi? Et omnia mihi dimissa esse fateor et que mea sponte feci mala et que te duce non feci. Quis est hominum qui suam cogitans infirmitatem audet viribus suis tribuere castitatem atque innocentiam suam ut minus amet te quasi minus ei necessaria fuerit misericordia tua qua donas peccata conversis ad te. Qui enim vocatus a te secutus est vocem tuam et vitavit ea que me de me ipso recordantem et fatentem legit non me derideat ab eo medico egrum sanari a quo sibi prestitum est ut non egrotaret vel potius ut minus egrotaret. Et ideo te tantundem immo amplius non diligat quia per quem me videt tantis peccatorum meorum languoribus exui per eum se videt tantis peccatorum languoribus non implicari. Quem fructum habui miser aliquando in his que nunc recolens erubesco maxime in illo furto in quo ipsum furtum amavi nihil aliud cum et ipsum esset nihil et eo ipso ego miserior? Et tamen solus id non fecissem sic recordor animum tunc meum solus omnino id non fecissem. Ergo amavi ibi etiam consortium eorum cum quibus id feci. Non ergo nihil aliud quam furtum amavi immo vero nihil aliud quia et illud nihil est. Quid est in re vera? Quis est qui doceat me nisi qui illuminat cor meum et discernit umbras eius? Quid est quod mihi venit in mentem querere et discutere et considerare? Quia si tunc amarem poma illa que furatus sum et eis frui cuperem possem etiam solus si satis esset committere illam iniquitatem qua pervenirem ad voluptatem meam nec confricatione consciorum animorum accenderem pruritum cupiditatis mee. Sed quoniam in illis pomis voluptas mihi non erat ea erat in ipso facinore quam faciebat consortium simul peccantium. Quid erat ille affectus animi? Certe enim plane turpis erat nimis

et de me non erat quod habebam illum. Sed tamen quid erat? Delicta quis intelligit? Risus erat quasi titillato corde, quod fallebamus eos qui hec a nobis fieri non putabant et vehementer nolebant. Cur ergo eo me delectabat quod id non faciebam solus? An quia etiam nemo facile solus ridet? Nemo quidem facile; sed tamen etiam solos et singulos homines, cum alius nemo presens est, vincit risus aliquando, si aliquid nimie ridiculum vel sensibus occurrerit vel animo. At ego id solus non facerem, non facerem omnino solus. Ecce est coram te deus meus viva recordacio anime mee. Solus non facerem furtum illud, in quo me non libebat id quod furabar, sed quia furabar; quod me solum facere prorsus non liberet, nec facerem. O nimis inimica amicicia, seductio mentis investigabilis, ex ludo et ioco nocendi aviditas et alieni dampni appetitus, nulla lucri mei, nulla vlciscendi libidine. Sed cum dicitur eamus faciamus, et pudet non esse impudentem. Quis explicat istam tortuosissimam et implicatissimam nodositatem? Feda est. Nolo in eam intendere, nolo eam videre. Te volo iusticia et innocencia pulchra et decora honestis luminibus et insaciabili sacietate. Quies est apud te valde et vita imperturbabilis. Qui intrat in te, intrat in gaudium domini sui, et non timebit, et habebit se optime in optimo. Defluxi ego abs te et erravi deus meus nimis devius ab stabilitate tua in adolescencia, et factus sum michi regio egestatis.

Explicit aurelii augustini confessionum liber secundus. Incipit tercius.

Veni karthagine, et circumstrepebat me undique sartago flagiciosorum amorum. Nondum amabam, et amare amabam, et secreciori indigencia oderam me minus indigentem. Querebam quid amarem amans amare, et oderam securitatem et viam sine muscipulis, quoniam fames michi erat intus ab interiori cibo te ipso deus meus, et ea fame non esuriebam, sed eram sine desiderio alimentorum incorruptibilium. Non quia plenus eis eram, sed quo inanior eo fastidiosior. Et ideo non bene valebat anima mea, et ulcerosa proiciebat se foras miserabiliter scalpi avida contactu sensibilium. Sed si non haberent animam, non utique amarentur. Amare et amari dulce michi erat, magis si eciam amantis corpore fruerer. Venam igitur amicicie coinquinabam sordibus concupiscencie, candoremque eius obnubilabam de tartaro libidinis; et tamen fedus atque inhonestus elegans et urbanus esse gestiebam habundanti vanitate. Rui eciam in amorem quo cupiebam capi.

Deus meus misericordia mea quanto felle michi suavitatem illam et quam bonus aspersisti: quia et amatus sum et perveni occulte ad vinculum fruendi: et colligabar letus erumpnosis nexibus: ut cederer virgis ferreis ardentibus zeli et suspicionum et timorum et irarum atque rixarum. Rapiebant me spectacula theatrica: plena ymaginibus miseriarum mearum et fomitibus ignis mei. Quid est quod homo ibi vult dolere: cum spectat luctuosa et tragica: que tamen pati ipse nollet? Et tamen pati vult ex eis dolorem spectator: et dolor ipse voluptas est eius: quid est nisi mirabilis insania? Nam eo magis eis movetur quisque: quo minus a talibus affectibus sanus est. Quamquam cum ipse patitur miseria: cum aliis compatitur misericordia dici solet. Sed qualis tandem misericordia in rebus scenicis et fictis? Non enim ad subveniendum provocatur auditor: sed tantum ad dolendum invitatur: et actori earum ymaginum amplius favet cum amplius dolet. Et si calamitates ille hominum vel antique vel false sic agantur ut qui spectat non doleat: abscedit inde fastidiens et reprehendens: si autem doleat manet intentus et gaudens. Et lacrime ergo amantur et dolores. Certe omnis homo gaudere et amare vult. An cum neminem miserum se esse libeat: libet tamen esse misericordem: quod quia non sine dolore est. hac una causa amantur dolores: et hoc de illa vena amicitie est. Sed quo vadit quo fluit? Ut quid decurrit in torrentem picis bullientis estus immanes tetrarum libidinum in quos ipsa mutatur et vertitur per nutum proprium de celesti serenitate detorta atque deiecta? Repudietur ergo misericordia? Nequaquam. Ergo amentur dolores aliquando: sed cave immundiciam anima mea sub tutore deo tuo meo deo patrum nostrorum et laudabili et superexaltato in omnia secula: cave immundiciam. Neque enim nunc non misereor. sed tunc in theatris congaudebam amantibus. cum sese fruebantur per flagitia: quamvis hec ymaginarie gererent in ludo spectaculi: cum autem sese amittebant quasi misericors contristabar: et utrumque delectabat tamen. Nunc vero magis misereor gaudentem in flagitio: quam velud dura perpessum detrimento perniciose voluptatis et amissione misere felicitatis. Hec certe verior misericordia: sed non in ea delectat dolor. Nam etsi approbatur officio caritatis qui dolet miserum: mallet tamen utique non esse quod doleret qui germanitus misericors est. Si enim est malivola benivolencia quod fieri non potest: potest et ille qui veraciter sinceriterque miseretur cupere esse miseros ut misereatur. Nonnullus itaque dolor approbandus: nullus amandus est. Hoc modo enim tu domine deus qui animas amas. longe lateque purius quam nos. et incorruptibilius misereris: quod nullo dolore sauciaris. Et ad hec quis ydoneus? At ego tunc miser dolere amabam. et querebam ut esset quod dolerem: quando michi in erumpna aliena et falsa et saltatoria ea magis placebat actio histrionis meque alliciebat vehementius: qua michi lacrime excuciebantur. Quid autem

minū: cū infelix pecus aberrans
a grege tuo et ĩpaciēs custodie tu
e turpi scabie fedarer. Et inde erāt
dolorẽ amores: nō qbꝫ altius pe
netrer. Nō eñ amabā talia ꝑpeti
q̄lia spectare: ſꝫ qbꝫ auditis et
fictis tanq̄ ĩ supficie tangerer: quos
tñ q̄ si vngues scalpencium feruid⁹
tumor et tabes & sanies horrida
ɔsequebat. Talis vita mea numq̄d
vita erat deus meus. Et circuuolabat
sup me fidelis a longe mīa tua.
In q̄ntas iniq̄tates distabui:
et sacrilegā curiositatē secutus
sum: ut deserentē te deduceret me
ad yma et infida et circumuētoria
obsequia demonū: qbꝫ ĩmolabā
facta mea mala: et ĩ oībꝫ flagel
labas me. Ausus sum etiā in
celebritate solēpnitatū tuarū īt
parietes ecce tue ɔcupiscē & agē ne
gociū ꝓcurandi fruct⁹ mortis: vn
me vberasti grauibꝫ penis: ſꝫ nihil
ad culpā meā. O tu pregrandis
mīa mea deus meus refugiū meū
a terribilibꝫ nocentibꝫ ĩ quibꝫ vaga
tus sum ꝑfidenti collo ad longe se
cedendū a te: amās vias meas
et nō tuas. amās fugitiuā liber
tatē. Habebāt et illa studia q̄
honesta vocabant ductū suū ĩ
tuentē fora litigiosa ut excellerē
ĩ eis: eo laudabilior quo fraudu
lencior. Tanta ē cecitas hoīm etiā
de cecitate gl'iancium et maior iam
erā ĩ scola rethoris & gaudeba
superbe et tumebā typo: q̄nq̄
longe sedacior dn̄e tu scis: et re

motus omīo ab euersionibꝫ q̄s facie
bant euersores. Hoc eñ nomē seuū
et dyabolicū velut ĩsigne vrba
nitatis ē inter quos viuebā ꝓudo
re ĩpudenti: q̄ talis nō erā & cū eis
erā: et amicicijs eorū delectabar ali
q̄n a quorū sꝑ factis abhorrebā: hoc
ē ab euersionibꝫ quibꝫ ꝓteruē ĩ
sectabant ignotorū verecūdiā quā
ꝑturbabāt gratis: illudendo atqꝫ
inde pascendo maliuolas leticias
suas. Nichil ē illo actu similius
actibꝫ demonū. Quid itaqꝫ verius
q̄ euersores vocant: Euersi pla
ne ipsi atqꝫ ꝑuersi: deridentibꝫ eos
et seducentibꝫ fallacibꝫ occulte spi
ritibꝫ ĩ eo ipso quo alios irridere a
mant et fallē. Inter hos ego ĩ
becilli tūc etate discebā libros e
loquencie: in q̄ eminē cupiebā fi
ne dampnabili et ventoso ꝑ gaudi
a vanitatis humane. Et vsitato iā
discendi ordine ꝑuenerā in libru
quendā cuiusdā cyceronis cui linguā
fere oēs mirant pectus nō ita:
ſꝫ liber ille ipsius exhortacionē cō
tinet ad philosophiam: et vocat orten
sius. Ille vō liber mutauit af
fectū meū: et ad te ipm muta
uit p̄ces meas: et vota ac desi
deria mea fecit alia. Viluit michi
repente oīs vana spes et ĩmortali
tatē sapiē ɔcupiscebā estu cor
dis incredibili: et surgere iā cepe
rā ut redirē ad te. Non eñ ad a
cuendā linguā qd' videbar emē
maternis mercedibꝫ: cū agerē eta
tis annū vndevicesimū. iā defuncto

prēt añ bienniū: nō g° ad acuen
dā linguā referebā illū librū:
neqȝ m̄ locutiōȝ ꝟ qđ loqbat̄ ꝑ
suaserat. Quō ardebā d's m̄s
quō ardebā euolare a terrenis
ad te: Et nesciebā qđ agēs me
cū: apud te ē eī sapīa. Amor āt
sapīe nomē grecū hab3 philo
sophiā: quo me accēdebāt ille
littere. Sūt q̄ seducūt ꝑ philo
sophiā magno ⁊ blando et ho
nesto noīe colorātes et fucātes
errores suos: et ꝑpe oēs qui ex
illis ⁊ sup̄ tpib3 tlēs erāt notā
tur ī eo libro et demōstrant̄:
et māifestat̄ ibi salutifera illa
āmonicio sp̄s tui ꝑ seruū tuū
bonū ⁊ piū. Videte ne q̄s vos
decipiat ꝑ ph̄iam et manē se
ductiōȝ scđm tradiciōȝ hōim
scđm elemēta hui⁹ mūdi ⁊ nō
scđm xp̄m: q̄a ī ip̄o h̄itat oīs
plēitudo diuinitatis corꝑaliter.
Et ego illo tp̄e scis tu lumē cor
dis mei q̄m nōdū m̄ hec apli
ca nota erāt: hoc tm̄ solo delec
tabar ī illa exhortaciōe q̄ nō illā
a͛ illā sectā ꝟ ipsā q̄ecūqȝ eēt sa
piēciā ut diligerē et q̄rerē ⁊ as
sequer et tenerē atqȝ āplecterer for
tit͛ excitabar sermone illo ⁊ accē
debar et ardebā: et hoc solū me
ī tanta flagrācia refrīgebat q̄
nomē xp̄i nō erat ibi: q̄m hoc
nomē scđm m̄iam tuā dn̄e hoc
nomē saluatoris mei filij tui
ī ip̄o adhuc lacte m̄ris tenerū

cor meū ꝑie biberat et alte reti
nebat. Et q̄cq̄d sine hoc nomīe
fuisset q̄uis lr̄atū et expolitū ⁊
veridicū: nō me totū rapiebat.
Itaqȝ istitui āim itendē ī scp̄turas
scās ut viderē q̄les essēt: et ecce
video rē nō ↄp̄tā sup̄bis neqȝ
nudatā pueris: ꝟ icessu hūilē
successu excelsā ⁊ velatā misti͛is:
et nō erā ego talis ut itrāe ī eā
possē: a͛ icli͛nare ceruicē ad ei⁹
gressus. Nō eī sicut mō loquor
ita sensi cū attendi ad illā scp̄
turā: ꝟ visa ē m̄ idigna quā
tulliane dignitati ↄparē. Tu
mor eī me⁹ refugiebat modū
ei⁹: et acies mea nō penetrabat
iteriora ei⁹. Verūptm̄ illa erat
q̄ cresceret cū paruulis: sed ego dedig
nabar eē paruulus: et turgidus
fastu m̄ grandis videbar. Itaqȝ
īcidi ī homīes sup̄be delirātes
et carnales nimis et loquaces:
ī quoȝ ore laquei dyaboli. ⁊ vis
cū ↄfectū ↄmixtiōe sillabaȝ no
mīs tui ꝟ et dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i et
paracliti ↄsolatoris nr̄i sp̄s scī:
hec eī oīa nō recedebāt de oē eo
rū. ꝟ sono tn̄⁹ et strepitu ligue:
ceteȝ cor īane veri. Et dicebāt
veritas ⁊ veritas: et multi eā dice
bāt m̄. et nusq̄ erat ī eis: ꝟ fl̄a
loq̄bant̄. nō de te tm̄ q̄ vē veritas
es: ꝟ etiā de istis elemētis hui⁹
mūdi creaturis tuis: de q̄b3 et
verā dicētes philosophos trās
gredi debui ꝑ amore tuo: mi pr̄
sume bone pulcritudo pulchro

tunc omnino. O veritas veritas quam intime
etiam tunc medulle animi mei su
spirabant tibi: cum te illi sonarent
mihi frequenter et multipliciter voce sola.
et libris multis et ingentibus: et illa
erant fercula in quibus mihi esurienti
te inferebantur pro te sol et luna
pulcra opera tua. sed tamen opera tua non
tu: nec ipsa prima. Priora enim
spiritalia opera tua: quam ista corpo
rea quamvis lucida et celestia. At
ego nec priora illa sed te ipsam te
veritas in qua non est commutacio nec
momenti obumbracio esuriebam
et siciebam. Et apponebantur ad
huc mihi in illis ferculis fantasmata
splendida: quibus iam melius
erat amare istum solem saltem istis
oculis verum: quam illa falsa animo de
cepto per oculos. Et tamen quia te pu
tabam manducabam non avide quidem.
quia nec sapiebas in ore meo si
cuti es: neque enim tu eras illa fig
menta inania: nec nutriebar ex
eis: sed exhauriebar magis.
Cibus enim in sompnis simillimus est cibis
vigilancium: quo tamen dormientes non
aluntur. Dormiunt enim. At illa nec
similia erant ullo modo tibi sicut nunc mihi
locuta es: quia illa erant corpora
lia fantasmata falsa corpora:
quibus cerciora sunt vera corpora ista que
videmus visu carneo sive celesti
a sive terrestria: cum pecudibus et vo
latilibus. Videmus hec: et cerciora
sunt quam cum ymaginamur ea. Et rursus
cercius ymaginamur ea. quam ex eis
suspicamur alia grandiora et in
finita que omnino nulla sunt: qualibus
ego tunc pascebar inanibus et non
pascebar. At tu amor meus in
quem deficio ut fortis sim. nec
ista corpora es que videmus quamquam in
celo: nec ea es que non videmus ibi.
quia tu ista condidisti: nec in summis
tuis condicionibus habes. Quanto
ergo longe es a fantasmatibus illis
meis a fantasmatibus corporum que omnino non
sunt. quibus cerciores sunt fantasie cor
porum eorum que sunt: et eis cerciora cor
pora que tamen non es. Sed nec anima es que
vita est corporum. Ideo melior vita
corporum: cercior quam corpora. Sed tu
vita es animarum vita vitarum: vivens
te ipsa: et non mutaris vita anime
mee. Ubi ergo tunc mihi eras: et quam
longe peregrinabar abs te exclusus
et a siliquis porcorum quos de siliquis
pascebam. Quanto enim meliores
grammaticorum et poetarum fabelle:
quam illa decipula. Nam versus et
carmen et medea volans utilio
res certe quam quinque elementa varie fu
cata propter quinque antra tenebrarum: que
omnino nulla sunt: et occidunt credentem.
Nam versum et carmen etiam ad
vera pulmenta transfero: volantem
autem medeam et si cantabam non asse
rebam: et si cantari audiebam non
credebam: sed illa credidi. Ve ve quibus
gradibus deductus sum in profunda
inferi: quippe laborans et estuans
inopia veri: cum te deus meus. Tibi enim
confiteor qui me misertus es et non
dum confitentem: cum te non secundum in

tellectum mentis quo me prestare voluisti beluis: sed secundum sensum carnis quererem. Tu autem eras interior intimo meo: et superior summo meo. Offendi in illam mulierem audacem inopem prudentie enigma salomonis: sedentem super sellam in foribus et dicentem. Panes occultos libenter edite: et aquam dulcem furtivam bibite. Que me seduxit: quia invenit foris habitantem in oculo carnis mee: et talia ruminantem qualia per illum vorassem. Nesciebam enim aliud vere quod est: et quasi acutule movebar ut suffragarer stultis deceptoribus cum a me quereret unde malum. et utrum forma corporea deus finiretur. et haberet capillos et ungues: et utrum iusti existimandi essent qui haberent multas uxores simul: et occiderent homines et sacrificarent de animalibus. Quibus rebus ignarus perturbabar: et recedens a veritate ire in eam mihi videbar: quia non noveram malum non esse nisi privationem boni usque ad quod omnino non est. Quod unde viderem: cuius videre usque ad corpus erat oculis. et animo usque ad fantasma. Et non noveram deum esse spiritum. cui non membra essent per longum et latum: nec cui esse moles possit. quia moles in parte minor est quam in toto suo: et si infinita sit minor est in aliqua parte certo spatio definita quam per infinitum. et non est tota ubique sicut spiritus sicut deus: et quid in nobis esset secundum quod essemus similes deo: et si recte in scripturis diceremur ad ymaginem dei prorsus ignorabam.

Et non noveram iustitiam veram interiorem non ex consuetudine iudicantem. sed ex lege iustissima dei omnipotentis qua formarentur mores regionum et dierum pro regionibus et diebus: cum ipsa ubique ac semper esset. et non alibi alia. nec alias aliter: secundum quam iusti essent abraham et ysaac et iacob et moyses et david. et illi omnes laudati ore dei: sed eos ab imperitis iudicari iniquos iudicantibus ex humano die. et universos mores humani generis ex parte moris sui metientibus: tamquam si quis nescius in armamentis quid cui membro accommodatum sit. ocrea velit caput contegi et galea calciari et murmuret quod non apte conveniat: aut in uno die indicto a postmeridianis horis iustitio quisquam stomachetur non sibi concedi quod venale proponere quia mane concessum est: aut in una domo videat aliquid tractari manibus a quoquam servo quod facere non sinatur qui pocula ministrat: aut aliquid post presepia fieri quod ante mensam prohibeatur: et indignetur cum sit unum habitaculum et una familia non ubique atque omnibus tribui idem. Sic sunt isti qui indignantur cum audierint illo seculo licuisse iustis aliquid quod isto non licet iustis: et quia illis aliud precepit deus. istis aliud pro temporalibus causis. cum eidem iustitie utrique servierint: cum in uno homine et in uno die et in unis edibus videant aliud alii membro congruere: et aliud iamdudum licuisse. et post horam non licere: quiddam in illo angulo permitti vel iuberi quod in isto iuste vetetur et vindicetur. Numquid iustitia varia est et mutabilis? Sed tempora quibus p

sicut non perveniunt: ipsa ei sunt. Homines autem quorum vita super terram brevis est quia sensu non valent causas contexere seculorum priorum aliarumque gentium quas experti non sunt cum hiis quas experti sunt. in uno autem corpore vel die vel domo facile possunt videre quid cuique membro quibus momentis quibus partibus personis congruat. In illis offendunt: hic serviunt. Hec ego tunc nesciebam et non advertebam: et feriebant undique ista oculos meos et non videbam: et cantabam carmina et non mihi licebat ponere pedem quemlibet ubilibet: sed in alio atque alio metro aliter atque aliter: et in uno aliquo versu non omnibus locis eundem pedem. Et ars ipsa qua canebam non habebat aliud alibi: sed omnia simul. Et non intuebar iusticiam cui servirent boni et sancti homines longe excellencius atque sublimius habere simul omnia que precipit: et nulla ex parte variari: et tamen variis temporibus non omnia simul sed propria distribuentem atque precipientem. Et reprehendebam cecus pios patres non solum sicut deus iubebat atque inspirabat utentes presentibus: verum quoque sicut deus revelaret futura prenunciantes. Numquid aliquando aut alicubi iniustum est diligere deum ex toto corde et ex tota anima et ex tota mente: et diligere proximum tamquam seipsum. Itaque flagicia que sunt contra naturam ubique ac semper detestanda atque punienda sunt: qualia sodomitarum fuerunt. Que si omnes gentes facerent eodem criminis reatu divina lege tenerentur que non sic fecit homines ut se illo uterentur modo. Violatur quippe ipsa societas que cum deo nobis esse debet

cum eadem natura cuius ille auctor est libidinis perversitate polluitur. Que autem contra mores hominum sunt flagicia pro morum diversitate vitanda sunt: ut pactum inter se civitatis aut gentis consuetudine vel lege firmatum nulla civis aut peregrini libidine violetur. Turpis enim omnis pars universo suo non congruens. Cum autem deus aliquid contra morem aut pactum quorumlibet iubet: et si numquam ibi factum est faciendum est. et si omissum instaurandum est: et si institutum non erat instituendum est. Si enim regi licet in civitate cui regnat iubere aliquid quod neque ante illum quisquam nec ipse umquam iusserat. et non contra societatem civitatis eius obtemperatur. immo contra societatem non obtemperatur: generale quippe pactum est societatis humane obedire regibus suis: quanto magis deo regnatori universe creature sue ad ea que iusserit sine dubitatione serviendum est. Sicut enim in potestatibus societatis humane maior potestas minori ad obediendum preponitur: ita deus omnibus. Item in facinoribus ubi libido est nocendi. sive per contumeliam sive per iniuriam. et utrumque. vel ulciscendi causa sicut inimico inimicus: vel adipiscendi alicuius extra commodi sicut latro viatori: vel evitandi mali sicut ei qui timetur: vel invidendi sicut feliciori miserior: aut in aliquo prosperatus ei quem sibi equari timet. aut equalem dolet: aut sola voluptate alieni mali sicut spectatores gladiatorum aut irrisores aut illusores quorumlibet. Hec sunt capita iniquitatis que pullulant principandi et spectandi et sentiendi libidine: aut una aut duabus

carnis: aut simul omnibus. Et vivitur male adversus tria et septem psalterium decem cordarum decalogum tuum deus altissime et dulcissime. Sed que flagitia in te qui non corrumperis? Aut que adversus te facinora cui noceri non potest?

∴ Sed hoc vidimus quod in se homines perpetrant quia etiam cum in te peccant impie faciunt in animas suas et mentitur iniquitas sibi sive corrumpendo ac pervertendo naturam suam quam tu fecisti et ordinasti vel inmoderate utendo concessis rebus vel in non concessa flagrando in eum usum qui est contra naturam: aut rei tenentur animo et verbis sevientes adversus te et adversus stimulum calcitrantes aut cum disruptis limitibus humane societatis letantur audaces privatis conciliationibus aut diremptionibus prout cuique delectaverit aut offenderit. Et ea fiunt cum tu derelinqueris fons vite qui es unus et verus creator et rector universitatis: et privata superbia diligitur in parte unum falsum. Itaque pietate humili reditur in te et purgas nos a consuetudine mala et propicius es peccatis confitencium et exaudis gemitus compeditorum et solvis a vinculis que nobis fecimus si iam non erigamus adversus te cornua false libertatis avaricia plus habendi et dampno totum amittendi iam amplius amando proprium nostrum quam te omnium omne bonum.

Sed inter flagitia et facinora et tam multas iniquitates sunt peccata proficiencium que a bene iudicantibus et vituperantur ex regula perfectionis: et laudantur spe frugis sicut herba segetis. Et sunt quedam similia vel flagitio vel facinori et non sunt peccata quia nec te offendunt dominum et deum nostrum nec sociale consortium: cum conciliantur aliqua in usum vite congrua tempori et incertum est an libidine habendi que puniuntur corrigendi studio potestate ordinata et incertum est an libidine nocendi. Multa itaque que hominibus improbanda viderentur testimonio tuo approbata sunt et multa laudata ab hominibus teste te dampnantur cum sepe se aliter habeat species facti et aliter facientis animus atque articulus occulti temporis. Cum vero aliquid tu repente inusitatum et improvisum imperas: etiam si hoc aliquando vetuisti quamvis causam imperii tui pro tempore occultes et quamvis contra pactum sit aliquorum hominum societatis quis dubitet esse faciendum quando ea iusta est societas hominum que servit tibi. Sed beati qui te imperasse sciunt. Fiunt enim omnia a servientibus tibi vel ad exhibendum quod ad presens opus est: vel ad futurum prenuncianda.

Hec ego nesciens irridebam illos sanctos tuos et prophetas tuos. Et quid agebam cum irridebam illos nisi ut irriderer abs te. Sensim atque paulatim perductus ad eas nugas ut crederem ficum plorare cum decerpitur et matrem eius arborem lacteis manare lacrimis. Quam tamen ficum si comedisset aliquis sanctus alieno sane non suo scelere decerptam misceret visceribus et anhelaret de illa angelos immo vero particulas dei gemendo in oratione atque ructando que particule summi et

veri dei ligate fuisset i͞ illo pomo:
n͞ eā s͞cā dente ac ventre soluerit.
Et credidi miser magis ēē mi͞az
p͞standā fruct͞ib͞ terre: q͞ hoi͞b͞ ꝓpter
quos nascerent. Si q͞s ei esuriens
peteret q͞ manicheus nō eēt: q͞si
capitali supplicio dap͞nāda buc-
cella videret͞ si ei daret. Et misisti
manū tuā ex alto ⁊ de hac ꝓfū-
da caligine eruisti aīaʒ meā:
cū ꝓ me ploraret ad te mr͞ mea
fidelis tua: ap͞lius q͞ flent mr͞es
corpea funera. Videbat eni͞ illa
mortē meā ex fide et sp͞ū quē ha-
bebat ex te: et exaudisti eā dn͞e.
Exaudisti eā nec despexisti la-
crimas ei9: cū ꝓfluētes rigaret
t͞rā sub ocul͞ ei9 in oī loco orōis
ei9: et exaudisti eā. Nā vn͞
illud sopnū quo eā ꝯsolatꝰ es
ut et viuē me secū crederet. et hr͞e
mecū eandē mensā in domo qd͞
nolle ceperat: auersans ⁊ detestās
blasphēias erroris mei. Vidit
eī se stantē i͞ quadā r͞gula lig-
nea: et aduenientē ad se iuuenē
splendidū hilarē atq͞ arridētē
sibi: cū illa eēt merens atq͞ me-
rore ꝯfecta. Qui cū causas ab
ea q͞sisset mesticie sue cotidia-
narūq͞ lacrimarū docendi ut asso-
let nō discendi gr͞a: atq͞ illa
r͞ndisset. ꝑdicōē meā se plan-
gere: iussisse illū q͞ secura eēt
atq͞ āmonuisse ut attenderet ⁊
videret ubi eēt illa ibi eē et me.
Qd͞ illa ubi attendit: vidit
me iux͞ se i͞ eadē regula stantē.

Vn͞ hoc n͞ q͞ erat aures tue ad
cor ei9 o tu bone oīp͞t: q͞ sic curas
vnūquēq͞ n͞rm tanq͞ solū cures.
et sic oēs tanq͞ singlos. Vn͞ illud
etiā q͞ cū m͞ narrasset ipm̄ vi-
sū. et ego ad id trahē conarer
ut illa se pocius nō desp͞aret
futurā eē qd͞ erā: ꝯtinuo sine
aliq͞ hesitacōe nō inq͞t: nō
eī m͞ dcm̄ ē ubi ille ibi et tu: s͞
ubi tu ibi et ille. Cōfiteor tibi
dn͞e recordacōē meā q͞tū recolo
qd͞ sepe nō tacui: ap͞lius me
isto ꝑ matrē vigilātē respōso
tuo q͞ tā vicina i͞terpretacōis
falsitate turbata nō ē. ⁊ tā ci-
to vidit qd͞ videdū fuit. qd͞ ego
cte anq͞ dixisset nō videra. et
iā tūc fuisse ꝯmotū: q͞ ipso sop-
nio. quo femīe pie gaudiū tāto
post futurū ad ꝯsolacōē tūc p͞n-
tis sollicitudīs tāto an͞ ꝑdictū
est. Nā nouē ferme āni secuti
sunt q͞b͞ ego i͞ illo limo ꝓfūdi
ac tenebris falsitatis cū sepe sur-
gē conarer et g͞ui9 allidērer vo-
lutatꝰ sū: cū tn͞ illa vidua cas-
ta pia ⁊ sobria q͞les amas iā
q͞dē spe alacrior: s͞ fletu ⁊ gemi-
tu nō segnior nō desineret horis
oīb͞ oronū suarū de me plangē
ad te. Et i͞trabāt i͞ ꝯspctm̄ tuū
p͞ces ei9: et me tn͞ ꝯmittebās
adhuc volui et i͞uolui illa ca-
ligine: et dedisti alterū r͞nsū i͞
terī qd͞ recolo. Nā et m͞lta pre-
tereo ꝓpt͞ qd͞ ꝓpero ad ea que me
magis vrgent ꝯfiteri t͞: ⁊ m͞lt

tu non meministi. ¶ Dedisti quoque alterum responsum per sacerdotem tuum quendam episcopum nutritum in ecclesia et exercitatum in libris tuis. Quem cum illa femina rogasset ut dignaretur mecum colloqui et refellere errores meos et dedocere me mala ac docere bona; faciebat enim hoc si quos forte ydoneos invenisset: noluit ille prudenter sane quantum sensi postea. Respondit enim me adhuc indocilem eo quod inflatus essem novitate heresis illius; et nonnullis questiunculis iam multos imperitos exagitasse sicut illa indicaverat ei. Sed sine inquit illum ibi. et tantum roga pro eo dominum; ut ipse legendo repperiat quis ille sit error. et quanta impietas. Simul etiam narravit se quoque parvulum a seducta matre sua datum fuisse manicheis; et omnes pene non legisse tantum verum etiam scriptitasse libros eorum sibique apparuisse nullo contra disputante et convincente. quam esset illa secta fugienda: itaque fugisse. Que cum ille dixisset atque illa nollet acquiescere. sed instaret magis deprecando et ubertim flendo ut me videret et mecum dissereret. ille iam substomachans tedio. Vade inquit a me. ita vivas: fieri enim non potest ut filius istarum lacrimarum pereat. Quod illa ita se accepisse inter colloquia sua mecum sepe recordabatur: ac si de celo sonuisset.

¶ Explicit confessionum aurelii augustini liber tercius. ¶ Incipit quartus.

Per idem tempus annorum novem ab undevicesimo anno etatis mee. usque ad duodetricesimum seducebamur et seducebamus falsi atque fallentes in variis cupiditatibus; et palam per doctrinas quas liberales vocant; occulte autem falso nomine religionis. Hic superbi ibi superstitiosi; ubi vani ac popularis glorie sectantes inanitatem: usque ad theatricos plausus et contentiosa carmina et agonem coronarum fenearum. et spectaculorum nugas et intemperanciam libidinum. Illac autem purgari nos ab istis sordibus expetentes cum eis qui appellarentur electi et sancti afferremus escas; de quibus nobis in officina aqualiculi sui fabricarent angelos et deos per quos liberaremur: et sectabar ista atque faciebam cum amicis meis. per me ac mecum deceptis. Irrideant me arrogantes et nondum salubriter prostrati et elisi a te deus meus: ego tamen confitear tibi dedecora mea in laude tua. Sine me obsecro; et da mihi circuire presenti memoria preteritos circuitus erroris mei: et immolare tibi hostiam iubilacionis. Quid enim sum ego mihi sine te nisi dux in preceps: Aut quid sum cum mihi bene est nisi sugens lac tuum: aut fruens te cibo qui non corrumpitur. Et quis homo est quilibet homo cum sit homo: Sed irrideant nos fortes et potentes

tes: nos autem infirmi [et inopes] confiteamur tibi.

¶ Docebam in illis annis artem rethoricam: et victoriosam loquacitatem victus cupiditate vendebam. Malebam tamen domine tu scis bonos habere discipulos sicut appellantur boni: et eos sine dolo docebam dolos: non quibus contra caput innocentis agerent: sed aliquando pro capite nocentis. Et deus vidisti de longinquo lapsantem in lubrico et in multo fumo scintillantem fidem meam: quam exhibebam in illo magisterio diligentibus vanitatem et querentibus mendacium socius eorum. ¶ In illis annis unam habebam non eo quod vocatur legittimum [erased] coniugio cognitam: sed quam vagus ardor libidinis inops prudentie indagaverat: sed unam tamen: ei quoque servans thori fidem. In qua sane experirer exemplo meo quid distaret inter coniugalis placiti modum quod federatum esset generandi gratia: et pactum libidinosi amoris. ubi proles etiam contra votum nascitur: quamvis iam nata cogat se diligi. ¶ Recolo etiam mihi theatrici carminis certamen inire placuisset mandasse mihi nescio quem aruspicem quid ei dare vellem mercedis ut vincerem: me autem feda illa sacramenta detestatum et abhominatum respondisse: nec si corona illa esset immortaliter aurea. muscam pro victoria mea necari sinerem. Necaturus enim erat ille in sacrificiis suis animantia: et illis honoribus invitaturus mihi suffragatura demonia videbatur. Sed hoc quoque malum non ex tua castitate repudiavi deus cordis mei: non enim amare te noveram: qui nisi fulgores corporeos cogitare non noveram. Talibus enim figmentis suspirans anima nonne fornicatur abs te et fidit in falsis: et pascit ventos: Sed videlicet sacrificari pro me nollem demonibus: quibus me illa supersticione ipse sacrificabam. Quid est enim aliud ventos pascere. quam ipsos pascere: hoc est errando eis esse voluptati atque derisui. Ideoque illos planos quos mathematicos vocant plane consulere non desistebam: quod quasi nullum eis esset sacrificium et nulle preces ad aliquem spiritum ob divinationem dirigerentur: quod tamen christiana et vera pietas consequenter repellit et dampnat. Bonum est enim confiteri tibi domine. et dicere miserere mei. et cura animam meam quoniam peccavit tibi: neque ad licentiam peccandi abuti indulgentia tua: sed meminisse dominice vocis. ecce sanus factus es iam noli peccare ne quid tibi deterius contingat. Quam totam illi salubritatem interficere conantur. cum dicunt de celo tibi est inevitabilis causa peccandi: et venus hoc fecit. aut saturnus aut mars scilicet ut homo sine culpa sit caro et sanguis et superba putredo: culpandus sit autem celi ac siderum creator et ordinator. Et quis est hic nisi deus noster suavitas et origo iusticie: qui reddis unicuique secundum opera eius. et cor contritum et humiliatum non spernis. ¶ Erat eo tempore vir sagax medicine artis peritissimus atque in ea nobilissimus: qui proconsul manu sua coronam illam agonisticam imposuerat non sano capiti meo: sed non ut medi-

tus. Nā illi⁹ morbi tu sanator: q̄
resistis sup̄bis humilib; aūt das grām.
Nūquid tū etiā p̄ illū senē defuisti
m̄: aut destitisti mederi aīe mee?
Nā cū ei fc̄s eē familiarior et ei⁹ ser
monib;. erāt eī sine uboꝝ cultu
uiuacitate sniaꝝ iocūdi & g̃ues.
assiduus & fixus inherebā: ubi
cognouit ex colloq̄o meo libris ge
nethliacoꝝ eē me deditū benigne
ac p̄rne me monuit ut eos abi
cerē: neq; curā & operā reb; uti
lib; necessariā. illi uanitati frustra i
pendere. dicēs se ita illā didicisse
ut victus ei⁹ p̄fessionē p̄mis ānis
etatis sue deferre uoluisset. q̄ ui
tā degeret: et si ypocratē intelle
xisset. et illas utiq; lr̄is potuisset
intelligē: et tū nō ob aliā causā
se postea ill⁹ relictis medicinā
assecutū n̄ q̄ eas falsissimas cōpe
risset: et nollet vir g̃uis decipiē
dis hoīb; victū q̄rē. At tu inq̄t
q̄ tu te ī hoīb; sustētās rethoricā
tenes: hanc aūt fallaciā libero stu
dio nō necessitate rei familiaris sectā
ris: quo magis m̄ te oportet de
illa credē: quo eā tā p̄fecte disce
laboraui q̄ ex ea sola uiuere vo
lui. A quo ego cū q̄sissem q̄ cau
sa g̃o faceret ut multa inde uā p̄nū
ciarent: r̄ndit ille ut potuit. vi
sortis hoc facē in reꝝ natā usq;
q̄q; diffusā. Si eī de paginis poe
te cui⁹piā lōge aliud canētes atq;
intendētis cū forte q̄s ↄsulit mira
bilit̃ ↄsonū negocio sepe u̇sus ex
ires: mirādū nō esse dicebat

si ex aīa humana sup̄iore aliquo i
stinctu nesciēte q̄d ī se fieret. nō arte
s̄; forte sonaret aliqd; q̄d interrogā
tis reb; factisq; ↄueniret. Et hoc
quidē ab illo uel p̄ illū p̄curasti m̄:
et q̄d ipē postea p̄ meipsū q̄rere
ī memoria mea delineasti. Tūc aūt
nec ipē nec carissim⁹ m̄s nebri
dius adolescēs valde bon⁹ & ual
de castus irridēs totū illud diui
nātis gen⁹ p̄suadē m̄ potuerūt
ut hec abicerē: qm̄ me amplius
ip̄oꝝ auctoꝝ mouebat auctoritas et
nullū certū q̄le q̄rebā documētū
adhuc inueneram: quo m̄ sine ambi
guitate appareret q̄ ab eis ↄsultis
uera dicerent: forte nō arte inspecto
rū sydeꝝ dici. In ill⁹ annis q̄o
p̄mo tpē ī municipio quo nat⁹
sū cursum docē ceperā: ↄparauerā
amicū societate studioꝝ nimis
carū coeuū m̄ & ↄflorentē flore
adolescētie. Mecū puer creuerat
et p̄it' in scola ieram⁹ pariterq; lu
seram⁹: s̄ nondū erat sic amicus.
Quamq; nec tūc q̄dē sicuti ē uera a
micicia: q̄a nō ē uera n̄ cū eā
tu agglutinas int̃ coherentes c̄a
ritate diffusa ī cordib; n̄ris p̄
spm̄ scm̄ q̄ dat⁹ ē nob: s̄; tamē
dulcis erat nimis: cocta feruore
parilū studioꝝ. Nā et a fide ue
ra q̄ n̄ gēnaniter adolescēs tene
et penitus adolescēs tenebat.
deflexerā eū ī supsticiosas fabel
las & p̄niciosas. p̄pt̃ q̄s me plā
gebat mr̄ mea: cū iā errabat
ī aīo ille hō: et nō poterāt aīa

mea sine illo. Et ecce tu imminēs
dorso fugitiuorꝝ tuorꝝ d̄s ultionū
et fons miāꝝ sil'. q̄ ꝯuertis nos ad
te miris modis. ecce abstulisti
hominē de hac uita: cū vix ex
pleuisset annū in amicitia mea sua
uis m̄ sup̄ oēs suauitates illi⁹
uite mee. Q̄s laudes tuas enu
merat un⁹ in se uno. q̄s expt̄ ē?
Q̄d tūc fecisti d̄s m̄s. et q̄ inues
tigabil' abyssus iudicioꝝ tuoꝝ?
Cū eī laboraret ille febribꝫ iacu
it diu in sudore letali sine sensu:
et cū desparet᷑ baptizat⁹ est ne
sciēs. me nō curāte et p̄sumēte
id retine' poti⁹ aīaꝫ ei⁹ q̄d a me
acceperat: nō q̄d in nescientis cor
pe fiebat. Loge aūt alit' erat. nā
recreat⁹ ē et salu⁹ fc̄s. Statimq̄
ut p̄mū cū eo loq̄ potui. potui
aūt mox ut ille potuit. qn̄ nō
discedebā. et nimis pēdebam⁹ ex
inuicē. et temptaui apd' illū irri
dere tanq̄ et illo irrisuro mecū bap
tismū quē acceperat mēte atq̄
sensu absentissim⁹: sꝫ tū iā se
accepisse didicerat. At ille ita
me exhorruit ut inimicū. ad
monuitq̄ mirabili et repenti
na libertate: ut si amic⁹ ee vellē
talia sibi dicē desinerē. Ego aūt
obstupefc̄s atq̄ turbat⁹ distu
li oēs mot⁹ meos ut ꝯualesceret p̄
us. eetq̄ ydoneus viribꝫ ualitu
dinis: cū quo agē possē q̄d vellē.
Sed ille abrept⁹ demētie mee ut
apd' te suaret᷑ ꝯsolationi mee: p⁹
paucos dies me absēte repetit᷑

febribꝫ et defūgit᷑. Quo dolore cō
tenebratū ē cor meū: et q̄cq̄d
aspiciebā mors erat. et erat m̄
p̄ria suppliciū: et p̄na domus
mira infelicitas. Et q̄cq̄ cū illo
ꝯicauerā: sine illo in cruciatū i
manē v'terat. Expetebāt eū un
diq̄ oculi mei et nō dabat᷑: et o
derā oīa q̄ nō haberēt eū. nec
m̄ iā dicē poterāt ecce ueniet: sic
cū viuet qn̄ absens erat. Et fc̄s
erā ipse m̄ magna q̄stio: et īt'
rogabā aīaꝫ meā quare tristis
eēt. et q̄re ꝯturbaret me valde:
et nichil nouerat r̄ndē m̄. Et si
dicebā spera in deū iuste nō ob
tp̄abat. q̄ et verior erat et meli
or ho quē carissim amiserat: q̄
fantasma in q̄d spare iubebat᷑.
Solus flet⁹ erat dulcis m̄: et suc
cesserat amico meo in delicijs aīmi
mei. Et nūc dn̄e iā illa trāsierūt:
et tp̄e lenitū ē vuln⁹ meū.

Possūne audire abs te q̄ veritas
es et admouē aurē cordis mei ori
tuo: ut dicas m̄ cur fletus dul
cis sit miseris? An tu q̄uis u
biq̄ assis longe abiecisti a te mi
seriā nr̄am? Et tu in te manes.
nos aūt in experimētis voluim᷑.
et tū n' ad aures tuas plorare
m⁹: nichil residui de spe nr̄a
fieret. Vn̄ igit᷑ suauis fructus de
amaritudine vite carpit᷑: gemē
et flere et suspirare ꝯq̄ri tibi?
An hoc ibi dulce ē q̄ speram⁹
exaudire te? Recte illud in p̄cibꝫ:
q̄ desideriū p̄uenīdi habent.

Nisi in dolore amisse rei et luctu quo tunc operiebar. Neque enim sperabam revivescere illum aut hoc petebam lacrimis, sed tantum dolebam et flebam. Miser enim eram et amiseram gaudium meum. An et fletus res amara pro fastidio rerum quibus prius fruebamur et dum tunc ab eis abhorremus delectat? Quid autem ista loquor? Non enim tempus querendi nunc est sed confitendi tibi. Miser eram et miser est omnis animus vinctus amicitia rerum mortalium et dilaniatur cum eas amittit et tunc sentit miseriam qua miser est et antequam amittat eas. Sic enim ego eram illo tempore et flebam amarissime et requiescebam in amaritudine. Ita miser eram et habebam cariorem illo amico meo vitam ipsam miseram. Nam quamvis eam mutare vellem nollem tamen amittere magis quam illum et nescio an vellem vel pro illo sicut de oreste et pallade traditur si non fingitur qui vellent pro invicem mori vel simul mori quia morte peius eis erat non simul vivere. Sed in me nescio quis affectus nimis huic contrarius ortus erat et tedium vivendi erat in me gravissimum et moriendi metus. Credo quo magis illum amabam eo magis mortem que mihi eum abstulerat tamquam atrocissimam inimicam oderam et timebam et eam repente consumpturam omnes homines putabam quia illum potuit. Sic eram omnino memini. Ecce cor meum deus meus ecce intus; vide quia memini spes mea qui me mundas a talium affectionum immunditia dirigens oculos meos ad te et evellens de laqueo pedes meos. Mirabar enim ceteros mortales vivere quia ille quem quasi non moriturum dilexeram mortuus erat et me magis quia illi alter eram vivere illo mortuo mirabar. Bene quidam dixit de amico suo dimidium anime mee. Nam ego sensi animam meam et animam illius unam fuisse animam in duobus corporibus et ideo mihi horrori erat vita quia nolebam dimidius vivere et ideo forte mori metuebam ne totus ille moreretur quem multum amaveram. O dementiam nescientem diligere homines humaniter. O stultum hominem immoderate humana patientem quod ego tunc eram. Itaque estuabam suspirabam flebam turbabar nec requies erat nec consilium. Portabam enim concisam et cruentam animam meam impatientem portari a me et ubi eam ponere non inveniebam. Non in amenis nemoribus non in ludis atque cantibus nec in suaveolentibus locis nec in conviviis apparatis neque in voluptate cubilis et lecti non denique in libris atque carminibus quiescebat. Horrebant omnia et ipsa lux et quicquid non erat quod ille erat improbum et odiosum erat preter gemitum et lacrimas. Nam in eis solis aliquantula requies. Ubi autem inde auferebatur anima mea onerabat me grandi sarcina miserie que ad te domine levanda erat et curanda. Sciebam sed nec volebam nec valebam eo magis quia non mihi eras aliquid solidum et firmum cum de te cogitabam. Non enim tu eras sed vanum fantas

ma et error meus erat deus meus. Si co
nabar eam ibi ponere ut requiesceret per
tanquam labebatur. et iterum ruebat super
me. et ego mihi remanseram infelix lo
cus. ubi nec esse possem. nec inde
recedere. Quo enim cor meum fugeret a
corde meo. Quo a meipso fugerem.
quo non me sequerer. Et tamen fugi
de patria. Minus enim eum querebant oculi
mei ubi videre non solebant. atque
a thagustensi oppido veni kar
taginem. Non vacant tempora. nec otio
se volvuntur per sensus nostros. Faciunt in
animo mira opera. Ecce veniebant
et preteribant de die in diem. et venien
do et pretereundo inserebant michi spes
alias et alias memorias. et paula
tim resarciebant pristinis generibus de
lectationum quibus cedebat dolor meus
ille. Sed succedebant non quidem do
lores alii. causa tamen aliorum dolorum.
Nam unde me facillime et intime do
lor ille penetraverat. nisi quia fuderam
in harenam animam meam diligendo mo
riturum acsi non moriturum. Maxime
quippe me reparabant atque recreabant
aliorum amicorum solatia cum quibus ama
bam quod non propter te amabam. et fa
bula ingens hoc erat et longum men
dacium. cuius adulterina confricati
one corrumpebatur mens nostra pru
riens in auribus. Sed illa michi fabu
la non moriebatur. si quis amicorum
meorum moreretur. Alia erant que in eis
amplius capiebant animum. colloqui et
corridere et vicissim benivole obsequi.
simul legere libros dulciloquos. simul nu
gari simul honestari. dissentire in
terdum sine odio tanquam ipse homo secum.
atque ipsa rarissima dissentione
condire consensiones plurimas. docere a
liquid invicem. aut discere ab invicem. desi
derare absentes cum molestia. suscipe
re venientes cum leticia. His atque
huiusmodi signis a corde amantium
et redamantium procedentibus per os per
linguam per oculos et mille motus
gratissimos quasi fomitibus conflare animos
et ex pluribus unum facere. hoc est quod
diligitur in amicis. et sic diligitur
ut rea sibi sit humana conscientia si non
amaverit redamantem. aut si ama
tem non redamaverit. nichil querens
ex eius corpore. preter indicia benivo
lentie. Hinc ille luctus si quis mori
atur. et tenebre dolorum. et versa
dulcedine in amaritudinem. cor ma
didum. et ex amissa vita mori
entium mors viventium. Beatus qui a
mat te. et amicum in te. et inimicum
propter te. Solus enim nullum carum a
mittit. cui omnes in illo cari sunt qui
non amittitur. Et quis est iste nisi deus noster.
deus qui fecit celum et terram. et implet ea.
quia implendo ea fecit ea. Te nemo
amittit. nisi qui dimittit. Et qui di
mittit quo it. aut quo fugit. nisi a
te placido ad te iratum. Nam ubi
non invenit legem tuam in pena sua.
Et lex tua veritas. et veritas tu.
Deus virtutum converte nos. et ostende fa
ciem tuam et salvi erimus. Nam quoquo
versum se verterit anima hominis. ad dolo
res figitur alibi preterquam in te. Tam
et si figitur in pulcris extra te et extra
se. que tamen nulla essent nisi essent abs te.

que oriuntur et occidunt, et oriendo quasi esse incipiunt, et crescunt ut perficiantur, et perfecta senescunt et intereunt; etenim omnia senescunt et omnia intereunt. Ergo cum oriuntur et tendunt esse, quo magis celerius crescunt ut sint, eo magis festinant ut non sint. Sic est modus eorum. Tantum dedisti eis, quia partes sunt rerum que non sunt omnes simul, sed decedendo ac succedendo agunt omnes universum cuius partes sunt. Ecce sic peragitur et sermo noster per signa sonantia. Non enim erit totus sermo si unum verbum non decedat cum sonuerit partes suas, ut succedat aliud. Laudet te ex illis anima mea, deus creator omnium, sed non in eis infigatur glutino amoris per sensus corporis. Eunt enim quo ibant ut non sint, et conscindunt eam desideriis pestilentiosis, quoniam ipsa esse vult et requiescere amat in eis que amat. In illis autem non est ubi, quia non stant: fugiunt. Et quis ea sequitur sensu carnis? Aut quis ea comprehendit vel cum presto sunt? Tardus est enim sensus carnis, quoniam sensus carnis est, et ipse est modus eius. Sufficit ad aliud ad quod factus est, ad illud autem non sufficit, ut teneat transcurrentia ab initio debito usque ad finem debitum. In verbo enim tuo per quod creantur, ibi audiunt: hinc et huc usque. Noli esse vana anima mea, et obsurdescere in aure cordis tumultu vanitatis tue. Audi et tu. Verbum ipsum clamat ut redeas, et ibi est locus quietis imperturbabilis, ubi non deseritur amor si ipse non deserat. Ecce illa discedunt ut alia succedant, ut omnibus suis partibus constet infima universitas. Numquid ego aliquo discedo, ait verbum dei. Ibi fige mansionem tuam, ibi commenda quicquid inde habes, anima mea, saltem fatigata fallaciis. Veritati commenda quicquid tibi est a veritate, et non perdes aliquid, et reflorescent putrida tua, et sanabuntur omnes languores tui, et fluxa tua reformabuntur et restringentur ad te, et non te deponent quo descendunt, sed stabunt tecum, et permanebunt ad semper stantem et permanentem deum. Ut quid perversa sequeris carnem tuam? Ipsa te sequatur conversa. Quicquid per illam sentis in parte est, et ignoras totum cuius hee partes sunt, et delectant te tamen. Sed si ad totum comprehendendum esset idoneus sensus carnis tue, ac non et ipse in parte universi accepisset pro pena tua iustum modum, velles ut transiret quicquid existit in presentia, ut magis tibi omnia placerent. Nam et quod loquimur per eundem sensum carnis audis, et non vis utique stare syllabas sed transvolare, ut alie veniant et totum audias. Ita semper omnia quibus unum aliquid constat, et non sunt omnia simul ea quibus constat, plus delectant omnia quam singula, si possint sentiri omnia. Sed longe his melior qui fecit omnia, et ipse est deus noster, et non discedit, quia nec succeditur ei. Si placent corpora, deum ex illis lauda, et in artificem eorum retorque amorem, ne in his que tibi placent tu displiceas. Si placent anime, in deo amentur, quia et ipse mutabiles sunt, et in illo fixe stabiliuntur; alio

qui venit et perueret. In illo ergo amentur: et rape ad eum tecum quas potes: et dic eis: hunc amemus: hunc amemus: ipse fecit haec et non est longe. Non enim fecit atque abiit: sed ex illo in illo sunt. Ecce ubi est: ubi sapit veritas. Intimus cordi est: sed cor erravit ab eo. Redite praevaricatores ad cor: et inhaerete illi qui fecit vos. State cum eo: et stabitis. Requiescite in eo: et quieti eritis. Quo itis in aspera? Quo itis? Bonum quod amatis ab illo est. Sed quantum est ad illum: bonum est et suave. Sed amarum erit iuste: quia iniuste amatur deserto illo quidquid est ab illo est. Quo vobis adhuc et adhuc ambulare vias difficiles et laboriosas? Non est requies ubi quaeritis eam. Quaerite quod quaeritis: sed ibi non est ubi quaeritis. Beatam vitam quaeritis in regione mortis: non est illic. Quo enim beata vita: ubi nec vita? Et descendit huc ipsa vita nostra et tulit mortem nostram et occidit eam de habundantia vitae suae: et tonuit clamans ut redeamus hinc ad eum in illud secretum unde processit ad nos in ipsum primum virginalem uterum ubi ei nupsit humana natura, caro mortalis ne semper esset mortalis: et inde velut sponsus procedens de thalamo suo exultavit ut gygas ad currendam viam. Non enim tardavit sed cucurrit clamans dictis. factis. morte. vita. descensu. ascensu. clamans ut redeamus ad eum. Et discessit ab oculis ut redeamus ad cor et inveniamus eum. Abscessit enim: et ecce hic est. Noluit nobiscum diu esse: et non reliquit nos. Illuc enim abscessit unde numquam recessit: quia mundus per eum factus est: et in hoc mundo erat: et venit in hunc mundum peccatores salvos facere: cui confitetur anima mea et sanat eam: quoniam peccavit illi. Filii hominum quousque graves corde? Numquid et post descensum vitae non vultis ascendere et vivere? Sed quo ascendistis quando in alto estis et posuistis in caelum os vestrum? Descendite ut ascendatis: et ascendatis ad deum. Cecidistis enim ascendendo contra eum. Dic eis ista ut plorent in valle plorationis: et sic eos rape tecum ad deum: quia de spiritu eius haec dicis eis si dicis ardens igne caritatis.

Haec tunc non noveram: et amabam pulchra inferiora et ibam in profundum: et dicebam amicis meis. non amamus aliquid nisi pulchrum. Quid est ergo pulchrum: et quid est pulchritudo? Quid est quod nos allicit et conciliat rebus quas amamus? Nisi enim esset in eis decus et species: nullo modo nos ad se moverent. Et animadvertebam et videbam in ipsis corporibus aliud esse quasi totum et ideo pulchrum: aliud autem quod ideo deceret quoniam apte accommodaretur alicui: sicut pars corporis ad universum suum aut calciamentum ad pedem et similia: et ista consideratio scaturrivit in animo meo ex intimo corde meo: et scripsi libros de pulchro et apto. puto duos aut tres. Tu scis deus: nam excidit mihi. Non enim habemus eos: sed aberraverunt a nobis nescio quo. Quid est autem quod me movit. domine deus meus. ut ad

hierium romane urbis oratorem scri
bere illos libros. quem non noueram
facie sed amaueram hominem ex doctri
ne fama que illi clara erat. Et quedam
uerba eius audieram. et placuerant mihi.
Sed magis quia placebat aliis.
et eum efferebant laudibus stupentes
quod ex homine syro docto prius grece fa
cundie. postea in latina etiam doctor
mirabilis extitisset. et esset scien
tissimus ad studium sapientie pertinentium.
mihi placebat. laudatur homo. et ama
absens. Utrum nam ab ore laudantis
intrat in cor audientis amor ille. Ab
sit. Sed ex amante alio. accenditur a
lius. Hinc enim amatur qui laudatur
dum non fallaci corde laudatoris pre
dicari creditur. id est cum amans eum
laudat. Sic enim tunc amabam homines
ex hominum iudicio. Non enim ex tuo
deus meus in quo nemo fallitur. Sed
tamen cur non sicut auriga nobilis. sicut
uenator studiis popularibus diffa
matus. Sed longe aliter et grauiter. et
ita quemadmodum et me laudari vel
lem. Non autem vellem ita laudari et a
mari me ut histriones. quamquam
eos et ipse laudarem et amarem. sed
eligens latere quam ita notus esse. et velle
haberi odio quam sic amari. Ubi distri
buuntur ista pondera uariorum et diuer
sorum amorum in anima una. Quid est quod
amo in alio. quod rursus nisi odissem
non a me detestarer et repellerem.
cum sit utrumque nostrum homo. Non enim sicut
equus bonus amatur ab eo qui nollet
hoc esse etiam si posset. hoc et de
histrione dicendum est. qui nature nostre
socius est. Ergo ne amo in homine

quod odi esse cum sim homo. Grande profun
dum est ipse homo. cuius etiam capillos tu
domine numeratos habes et non minuuntur
in te. et tamen capilli eius magis numera
biles quam affectus eius et motus cordis
eius. At ille rethor ex eo erat genere
quem sic amabam ut vellem esse me
talem. et errabam typo et circumferebar
omni uento. et nimis occulte guber
nabar abs te. Et unde scio et unde
certus confiteor tibi quod illum in amore lau
dantium magis amaueram quam in
rebus ipsis de quibus laudabatur. quia
si non laudatum uituperarent eum idem
ipsi. et uituperando atque spernendo
ea ipsa narrarent. non accenderer in
eum et non excitarer. Et certe res non
alie forent nec homo ipse alius. sed
tantummodo alius affectus narrantium.
Ecce ubi iacet anima infirma. non
dum herens soliditati ueritatis. Sicut
aure linguarum flauerint a pectoribus
opinantium. ita fertur et uertitur.
torquetur et retorquetur. et obnubila
tur ei lumen. et non cernitur ueritas.
et ecce est ante nos. Et magnum
quiddam mihi erat. si sermo meus et stu
dia mea illi uiro innotescerent.
Que si probaret flagrarem magis.
si autem improbaret. sauciaretur cor ua
num et inane soliditatis tue. Et tamen
pulcrum illud atque aptum unde ad eum
scripseram libenter animo uersabam. ob
os contemplationis mee. et nullo
collaudatore mirabar. Sed tante
rei cardinem in arte tua non dum uide
bam omnipotens. qui facis mirabilia
solus. et ibat animus meus per formas
corporeas. Et pulcrum quod per seipsum

aptum autem quod ad aliquid accommodatum
deceret. definiebam et distinguebam: et ex
emplis corporeis astruebam. ¶ Et conuer
ti me ad anime naturam: et non me sine
bat falsa opinio quam de spiritualibus
habebam uerum cernere. Et irruebat in
oculos ipsa uis ueri: et auertebam pal
pitantem mentem ab incorporea re. ad
lineamenta ad colores et tumentes
magnitudines. Et quia non poteram
ea uidere in animo: putabam me non
posse uidere animum meum. Et cum in uirtu
te pacem amarem. in uiciositate autem
odissem discordiam: in illa unitatem.
in ista autem quandam diuisionem notabam.
Inque illa unitate mens racionalis et
natura ueritatis ac summi boni mi
chi esse uidebatur: in ista uero diuisione
irracionalis uite nescio quam substan
ciam et naturam summi mali. que non solum
esset substancia. sed omnino uita esset. et tamen
abs te non esset deus meus. ex quo sunt
omnia miser opinabar. Et illam
monadem appellabam. tanquam sine sexu
lo sexu mentem: hanc uero dyadem.
iram in facinoribus libidinem in flagi
ciis: nesciens quid loquerer. Non enim
noueram atque didiceram nec ullam
substanciam malum esse: nec ipsam men
tem nostram summum atque incommutabile
bonum. Sicut enim facinora sunt si ui
ciosus est ille anime motus in quo est im
petus et se iactat insolenter ac tur
bide ad flagicia. sic est immoderata
illa anime affectio qua carnales hauri
untur uoluptates: ita errores et fal
se opiniones uitam contaminant si racio
nalis mens ipsa uiciosa est. qualis in
me tunc erat: nesciente alio lumine

illam illustrandam esse. ut sit particeps
ueritatis: quia non est ipsa natura ueritas.
Quoniam tu illuminabis lucernam meam domine:
deus meus illuminabis tenebras meas:
et de plenitudine tua nos omnes acce
pimus. Est enim tu lumen uerum quod illu
minat omnem hominem uenientem in hunc
mundum: quia in te non est transmutacio
nec momenti obumbracio. Sed ego
conabar ad te. et repellebar abs
te. ut saperem mortem: quoniam superbis
resistis. Quid autem superbius: quam ut as
sererem mira dementia me id esse na
turaliter quod tu es? Cum enim ego essem
mutabilis: et eo michi manifestum es
set. quod utique ideo sapiens esse cupie
bam. ut ex deteriore melior fierem:
malebam tamen etiam te opinari mu
tabilem: quam me non hoc esse quod tu es.
Itaque repellebar. et resistebas uen
tose ceruici mee. Et imagina
bar formas corporeas: et caro car
nem accusabam: et spiritus ambulans non
dum reuertebar ad te. Et ambulando
ambulabam in ea que non sunt: neque
in te. neque in me. neque in corpore: neque
michi creabantur a ueritate tua: sed
mea uanitate fingebantur ex corpore.
Et dicebam paruulis fidelibus tuis ci
uibus meis a quibus nesciens exula
bam: dicebam illis garrulus et ineptus.
Cur ergo errat anima quam fecit deus?
Quam michi nolebam dici cur ergo errat
deus. Et contendebam magis incommuta
bilem tuam substanciam coactam errare:
quam meam mutabilem sponte deuias
se: et pene errare confitebar. Et

eram etate annorum fortasse viginti sex aut septem cum illa volumina scripsi volvens apud me corporalia figmenta obstrepentia cordis mei auribus quas intendebam dulcis veritas in interiorem melodiam tuam cogitans de pulchro et apto et stare cupiens et audire te et gaudio gaudere propter vocem sponsi et non poteram quia vocibus erroris mei rapiebar foras et pondere superbie mee in yma decidebam. Non enim dabas auditui meo gaudium et leticiam et exultabant ossa que humiliata non erant.

Et quid mihi proderat quod annos natus ferme viginti cum in manus meas venissent aristotelica quedam quas appellant decem cathegorias quarum nomine cum eas rethor carthaginensis magister meus buccis typo crepantibus commemoraret et alii qui docti habebantur tamquam in nescio quid magnum et divinum inhyabat legi eas

suspensi

solus et intellexi. Quas cum contulisse cum eis qui se dicebant vix eas magistris eruditissimis non loquentibus tantum sed multa in pulvere depingentibus intellexisse nichil inde aliud mihi dicere potuerunt quam ego solus apud me ipsum legens cognoveram. Et satis aperte mihi videbantur loquentes de substanciis sicuti est homo et que in illis essent sicuti est figura hominis qualis sit et statura quot pedum sit et cognacio cuius frater sit aut ubi sit constitutus aut quando natus aut stet aut sedeat aut calciatus aut armatus sit aut aliquid faciat aut patiatur aliquid et quecumque in his novem generibus quorum exempli gratia quedam gratis posui vel in ipso substancie genere innumerabilia reperiuntur. Quid hoc mihi proderat quando et oberat cum etiam te deus meus mirabiliter simplicem atque incommutabilem illis decem predicamentis putans quidquid esset omnino comprehensum sic intelligere conarer quasi et tu subiectus esses magnitudini tue aut pulchritudini ut illa essent in te quasi in subiecto sicut in corpore cum tua magnitudo et tua pulcritudo tu ipse sis. corpus autem non eo sit magnum et pulcrum quo corpus est quia et si minus magnum et minus pulcrum esset nichilominus corpus esset. Falsitas enim erat quam de te cogitabam non veritas et figmenta miserie mee non firmamenta beatitudinis tue. Iusseras enim et ita fiebat in me ut terra spinas et tribulos pareret mihi et cum labore pervenirem ad panem meum.

Et quid mihi proderat quod omnes libros artium quas liberales vocant tunc nequissimus malarum cupiditatum servus per me ipsum legi et intellexi quoscumque legere potui. Et gaudebam in eis et nesciebam unde esset quidquid ibi verum et certum esset. Dorsum enim habebam ad lumen et ad ea que illuminantur faciem unde ipsa facies mea qua illuminata cernebam non illuminabatur. Quidquid de arte loquendi et disserendi quidquid de dimensionibus figurarum et de musicis et de numeris sine magna difficultate nullo hominum tradente intellexi. Scis tu domine deus meus quia et celeritas intelligendi et dispiciendi acumen donum tuum est sed non inde sacrificabam tibi.

Itaq; mi nō ad usū sed ad pniciē magis ualebat. q̄ tā bonā ptē sbē mee sategi hr̄e ī ptāte: et fortitudinē meā nō ad te custo diebā. s; pfect⁹ sū ab te ī longīq̄ regionē: ut eā dissipar̄ ī me retricas cupiditates. Qͥd eñ qd m̄ pderat bona res nō utēti bene? Nō eñ senciebā illas artes etiā ab studiosis et īgeniosis difficilime ītelligi: n̄ cū eis easdē co nabar exponē: et erat ille excelle tissim⁹ ī eis q̄ me exponentē nō tardius sequeret. ¶ Sed q̄d m̄ hoc pderat putāti q̄ tu dñe d̄s uitas corpus eēs lucidū et īmē sū. et ego frustū de illo corpe? Nimia puīsitas. Sz sic erā. nec erubesco deus m̄s ↄfiteri t̄ī ī me misericordias tuas. et īuocare te: q̄ nō erubui tūc ↄfiteri hoīb; blasphēias meas. et latrare ad usū te. Quid ergo m̄ tūc pderat īgeniū p illas doctrīas agile et nll'o ādminiculo hūāi magist' terij. tot nodissimi libri enoda ti. cū deformit' et sacrilega tur pitudīe ī doctrīna pietatis errarē? Aut qd tantū oberat puulis tuis longe tardius īge niū. cū a te longe nō recederēt. ut ī nido ecclie tue tuti plumesc̄erent. et alas caritatis alimē to sane fidei nutrirent? O dñe d̄s nr̄ ī uelamēto alarū tuarū sperem⁹. et ptege nos et porta nos: tu portabis et puulos et

usq; ad canos tu portabis. qm̄ firmitas nr̄a qn̄ tu es tūc ē fir mitas: cū aūt nr̄a est īfirmitas est. Viuit apud te sep bonū nr̄m. Et q̄a inde auisi sum⁹. p̄ uersi sum⁹. Reuertamur iā dñe ut nō euertamur: q̄a uiuit apud te sine ullo defcū bonū nostrū qd tu ip̄e es. Et nō timebim⁹ ne nō sit quo redeam⁹. q̄a nos inde ruim⁹: nob̄ aūt absentib; nō ruit dom⁹ nr̄a eternitas tua.

Explicit aurelij augustī confessionū liber q̄rtus. Sequit' q̄ntus eiusdem.

Accipe sacri ficiū ↄfessio nū mearū de manu li gue mee. quā formasti et excitasti ut ↄfiteat' nōi tuo: et sana oīa ossa mea: et dicant dñe q̄s silis tibi. Neq; eñ docet te qd in se agat' qui tibi ↄfitet'. q2 oclm tuū nō excludit cor clausū: nec manū tuā repellit duricia hoīm. s; soluis eam cū voles u' miserans u' uindicans: et nō ē q̄ se abscon dat a calore tuo. Sz te laudat aīā mea ut amet te: et ↄfiteat'

tibi miserationes tuas ut laudent te. Non cessat nec tacet laudes tuas universa creatura tua, nec spiritus omnis per os conversum ad te, nec animalia nec corporalia per os considerantium ea, ut exurgat in te a lassitudine anima nostra innitens eis que fecisti, et transiens ad te qui fecisti hec mirabiliter; et ibi refectio et vera fortitudo. Eant et fugiant a te inquieti et iniqui; et tu vides eos et distinguis umbras, et ecce pulchra sunt cum eis omnia, et ipsi turpes sunt. Et quid nocuerunt tibi? aut in quo imperium tuum dehonestaverunt a celis usque ad novissima iustum et integrum? Quo enim fugerunt cum fugerent a facie tua? aut ubi tu non invenis eos? Sed fugerunt ut non viderent te videntem se, atque excecati in te offenderent, quia non deseris aliquid eorum que fecisti. In te offenderent iniusti et iuste vexarentur, subtrahentes se lenitati tue et offendentes in rectitudinem tuam, et cadentes in asperitatem tuam. Videlicet nesciunt quod ubique sis, quem nullus circumscribit locus, et solus es presens etiam hiis qui longe fiunt a te. Convertantur ergo et querant te, quia non sicut ipsi deseruerunt creatorem suum, ita tu deseruisti creaturam tuam. Ipsi convertantur, et ecce ibi es in corde eorum, in corde confitentium tibi et proicientium se in te et plorantium in sinu tuo post vias suas difficiles. Et tu facilis terges lacrimas eorum, et magis plorant et gaudent in fletibus, quoniam tu domine non aliquis homo caro et sanguis, sed tu domine qui fecisti reficis et consolaris eos. Et ubi ego eram quando te querebam? Et tu eras ante me, ego autem et a me discesseram, nec me inveniebam: quanto minus te?

Proloquar in conspectu dei mei annum illum undetricesimum etatis mee. Iam venerat Kartaginem quidam manicheorum episcopus Faustus nomine, magnus laqueus diaboli. Et multi implicabantur in eo per illecebram suaviloquentie. Quam ego iam tametsi laudabam, discernebam tamen a veritate rerum quarum discendarum avidus eram; nec quali vasculo sermonis, sed quid mihi scientie comedendum apponeret nominatus apud eos ille Faustus intuebar. Fama enim de illo prelocuta mihi erat, quod esset honestarum omnium doctrinarum peritissimus et apprime disciplinis liberalibus eruditus. Et quoniam multa philosophorum legeram memorieque mandata retinebam, ex eis quedam comparabam illis manicheorum longis fabulis, et mihi probabiliora ista videbantur que dixerunt illi qui tantum potuerunt valere ut possent estimare seculum, quamvis eius dominum minime invenerint. Quoniam magnus es domine et humilia respicis, excelsa autem a longe cognoscis. Nec appropinquas nisi obtritis corde, nec inveniris a superbis, nec si illi curiosa peritia numerent stellas et harenam, et dimetiantur sidereas plagas, et vestigent vias astrorum. Mente enim sua querunt ista et ingenio quod tu dedisti eis, et multa invenerunt et prenuntiaverunt ante multos annos defectus luminarium solis et lune.

quo die qua hora quota ex parte
futuri essent: et non eos fefellit numerus.
Et ita factum est ut prenuntiauerunt. Et
scripserunt regulas indagatas et le-
guntur hodie: atque ex eis prenuntiatur.
quo anno et quo mense anni. et quo
die mensis. et qua hora diei. et quo-
ta parte luminis sui. defectura sit
luna uel sol: et ita fit ut prenun-
ciatur. Et mirantur hec homines et stu-
pent qui nesciunt ea: et exultant atque
extolluntur qui sciunt: et per impiam sup-
biam recedentes et deficientes a lumine
tuo. tanto ante solis defectum futu-
rum preuidet: et in presentia suum non
uidet. Non enim religiose querunt unde
habeant ingenium quo ista querunt:
et inuenientes quia tu fecisti eos. non
ipsi dant tibi se ut serues quod fecisti.
et quales se ipsi fecerunt. Occidunt
se tibi et trucidant exaltationes su-
as. sicut uolatilia: et curiositates
suas sicut pisces maris. quibus per-
ambulant secretas semitas abis-
si. et luxurias suas sicut pecora cam-
pi: ut tu deus ignis edax consumas
mortuas curas eorum. recreans eos
immortaliter. Sed non nouerunt uiam uerbum
tuum. per quod fecisti ea que numerant.
et ipsos qui numerant: et sensum quo
cernunt que numerant: et mentem de qua
numerant. Et sapientie tue non est
numerus. Ipse autem unigenitus factus est nobis
sapientia et iustitia et sanctificatio:
et numeratus est inter nos: et soluit
tributum cesari. Non nouerunt hanc
uiam qua descendant ad illum a se.
et per eum ascendant ad eum. Non no-
uerunt hanc uiam. Et putant se ex-
celsos esse cum syderibus et lucidos: et
ecce ruerunt in terram: et obscuratum
est insipiens cor eorum. Et multa uera
de creatura dicunt: et ueritatem creature
artificem non pie querunt: et ideo
non inueniunt. Aut si inueniunt cog-
noscentes deum. non sicut deum honorant.
et gratias agunt sed euanescunt in co-
gitationibus suis. et dicunt se esse
sapientes sibi tribuendo que tua sunt:
ac per hoc student peruersissima cecita-
te etiam tibi tribuere que sua sunt. men-
dacia sua in te conferentes qui ueritas
es: inmutantes gloriam incorrupti
dei in similitudinem ymaginis corrup-
tibilis hominis. et uolucrum et quadru-
pedum et serpentium: et conuertunt
ueritatem tuam in mendacium: et co-
lunt et seruiunt creature potius quam
creatori. Multa tamen ab eis ex
ipsa creatura uera dicta retinebam:
et occurrebat mihi ratio per numeros et
ordinem temporum et uisibiles attesta-
tiones syderum: et conferebam cum dic-
tis manichei que de hiis rebus mul-
ta scripsit copiosissime delirans. Et
non mihi occurrebat ratio nec sol-
stitiorum nec equinoctiorum nec de-
fectuum luminarium: nec quicquam tale
in libris secularis sapientie didiceram.
ibi autem credere iubebar: et ad illas
rationes numeris et oculis meis ex-
ploratas non occurrebat: et lon-
ge diuersum erat. Numquid domine deus ue-
ritatis. quisquis nouit ista iam pla-
cet tibi? Infelix enim homo qui scit
illa omnia te autem nescit. Beatus autem
qui te scit: etiam si illa nesciat.

Qui uero et te et illa nouit: non propter illa beatior. sed propter te solum beatus est: si cognoscens te sicut deum glorificet et gratias agat. et non euanescat in cogitacionibus suis. Sicut enim melior est qui nouit possidere arborem et de usu eius tibi gratias agit. quamuis nesciat uel quot cubitis alta sit vel quanta latitudine diffusa: quam ille qui eam metitur et omnes ramos eius numerat. et neque possidet eam neque creatorem eius nouit aut diligit. sic fidelis homo cuius totus mundus diuiciarum est. et quasi nichil habens omnia possidet inherendo tibi cui seruiunt omnia. quamuis nec saltem septentrionum gyros nouerit: dubitare stultum est quin utique melior sit quam mensor celi. et numerator syderum. et pensor elementorum. et negligens tui qui omnia in mensura. et numero et pondere disposuisti. Sed tamen quis querebat manicheum nescio quem etiam ista scribere? ~~quam ille ignorare posset: quamuis ista perfecte nosset~~ sine quorum peritia pietas disci poterat? Dixisti enim homini. ecce pietas est sapientia: quam ille ignorare posset: quamuis ista perfecte nosset. Ista uero quia non nouerat: impudentissime audens docere: prorsus illam nosse non posset. Vanitas est enim mundana ista etiam nota profiteri: pietas autem tibi confiteri. Unde ille deuius ad hoc ista multum locutus est: ut conuictus ab eis qui ista uere didicissent quis esset eius sensus in ceteris que abditiora sunt manifeste cognosceretur. Non enim se paruipendi estimari uoluit: sed spiritum sanctum consolatorem et ditatorem fidelium tuorum auctoritate plenaria personaliter in se esse persuadere conatus est. Itaque cum de celo ac stellis et de solis ac lune motibus falsa dixisse deprehenderetur: quamuis ad doctrinam religionis ista non pertineat. tamen ausus eius sacrilegos fuisse satis eminet: cum ea non solum ignorata sed falsa tam uesana uanitate superbie diceret ut ea tamquam diuine persone tribuere sibi niteretur.

Cum enim audio christianum aliquem fratrem illum aut illum ista nescientem et aliud pro alio sencientem: pacienter intueor opinantem hominem: nec illi obesse uideo cum de te domine creatore omnium non credat indigna: si forte situs et habitus creature corporalis ignoret. Obest autem si hoc ad ipsam doctrine pietatis formam pertinere arbitretur: et pertinacius affirmare audeat quod ignorat. Sed etiam talis infirmitas in fidei cunabulis a caritate matre sustinetur: donec assurgat nouus homo in uirum perfectum: et circumferri non possit omni uento doctrine. In illo autem qui doctor qui auctor qui dux et princeps eorum quibus illa suaderet. ita fieri ausus est. ut qui eum sequerentur non quibuslibet hominem sed spiritum sanctum tuum se sequi arbitrarentur: quis tantam dementiam sicubi falsa dixisse conuinceretur non detestandam longeque abiciendam esse iudicaret? Sed tamen nondum liquido

operum istorum etiam secundum eius libros vicissitudines longiorum et breviorum dierum atque noctium, et ipsius noctis et diei, et deliquia luminum, et si quid eiusmodi in aliis libris legeram posset exponere, ut si forte possent mecum quidem non fieret, utrum ita se res haberet an non ita; sed ad fidem meam illius auctoritatem propter creditam sanctitatem preponere. Et per annos ferme ipsos novem quibus eos animo vagabundus audivi, nimis extento desiderio venturum expectabam istum Faustum. Ceteri enim eorum in quos forte incurrissem, qui talium rerum questionibus a me obiectis deficiebant, illum mihi promittebant, cuius adventu collatoque colloquio facillime mihi hec et si qua forte maiora quererem enodatissime expedirentur. Ergo ubi venit, expertus sum hominem gratum et iocundum verbis, et ea ipsa que illi solent dicere multo suavius garrientem. Sed quid ad meam sitim preciosorum poculorum decentissimus ministrator? Iam rebus talibus satiate erant aures mee. Nec ideo mihi meliora videbantur quia melius dicebantur, nec ideo vera quia diserta, nec ideo sapiens anima quia vultus congruus et decorum eloquium. Illi autem qui eum mihi promittebant, non boni rerum estimatores erant. Et ideo illis videbatur prudens et sapiens, quia delectabat eos loquens. Sensi autem aliud genus hominum etiam veritatem habere suspectam, et ei nolle acquiescere si compto atque uberi sermone promereretur. Me autem iam docueras deus meus miris et occultis modis, et propterea credo quod tu me docueris, quoniam verum est, nec quisquam preter te alius doctor est veri, ubicumque et undecumque claruerit. Iam ergo abs te didiceram nec eo debere videri aliquid verum dici quia eloquenter dicitur, nec eo falsum quia incomposite sonant signa labiorum; rursus nec ideo verum quia impolite enunciatur, nec ideo falsum quia splendidus sermo est, sed perinde esse sapientiam et stultitiam sicut sunt cibi utiles et inutiles; verbis autem ornatis et inornatis sicut vasis urbanis et rusticanis utrosque cibos posse ministrari. Igitur aviditas mea, qua illum tanto tempore expectaveram hominem, delectabatur quidem motu affectuque disputantis, et verbis congruentibus atque ad vestiendas sententias facile occurrentibus. Delectabar autem, et cum multis vel etiam pre multis laudabam et efferebam; sed moleste habebam quod in cetu audientium non sinerer ingerere illi et partiri cum eo curas questionum mearum, conferendo familiariter et accipiendo et reddendo sermonem. Quod ubi potui, et aures eius cum familiaribus meis eoque tempore occupare cepi quo non dederet alternis disserere, et protuli quedam que me movebant, expertus sum prius hominem expertem liberalium disciplinarum nisi grammatice, atque eius ipsius usitato modo. Et quia le

gerat aliquas tullianas orationes et paucissimos senece libros et nonnulla poetarum et sue secte si qua volumina latine atque composite conscripta erant: et quia aderat cotidiana sermocinandi exercitatio inde suppetebat eloquium quod fiebat acceptius: magisque seductorium moderamine ingenii et quodam lepore naturali. Itane est ut recolo domine deus meus arbiter conscientie mee coram te cor meum: et recordatio mea: qui me tunc agebas abdito secreto providentie tue: et inhonestos errores meos iam convertebas ante faciem meam: ut viderem et odissem. Nam postea quam ille mihi imperitus earum artium quibus eum excellere putaveram satis apparuit: desperare cepi posse mihi eum illa que me movebant aperire atque dissolvere: quorum quidem ignarus posset veritatem tenere pietatis: sed si manicheus non esset. Libri quippe eorum pleni sunt longissimis fabulis: de celo et sideribus et sole et luna. Que mihi eum quod utique cupiebam collatis numerorum rationibus quos alibi ego legeram utrum potius ita essent ut manichei libris continebantur. an certe vel par esset etiam inde ratio redderetur: subtiliter explicare posse iam non arbitrabar. Que tamen ubi consideranda et discutienda protuli: modeste sane ille nec ausus est subire sarcinam. Noverat enim se ista non nosse: nec eum puduit confiteri. Non erat de talibus quales multos loquaces passus eram conantes ea me docere et dicentes nihil: nec iste vero cor habebat et si non rectum ad te: nec tamen nimis incautum ad seipsum. Non usquequaque imperitus erat imperitie sue: et noluit se temere disputando in ea coartari: unde nec exitus ei ullus nec facilis esset reditus. Et hinc mihi amplius placuit. Pulchrior est enim temperantia confitentis animi: quam illa que nosse cupiebam. Et eum in omnibus difficilioribus et subtilioribus questionibus talem inveniebam.

Refracto itaque studio quo intenderam in manichei litteras. magisque desperans de ceteris eorum doctoribus. quando in multis que me movebant ita ille nominatus apparuit: cepi cum eo pro studio eius agere vitam quo flagrabat in eas litteras quas tunc iam rethor carthaginis adolescentes docebam: et legere cum eo sive que ille audita desideraret: sive que ipse tali ingenio apta existimarem. Ceterum conatus omnis meus quo proficere in illa secta statueram: illo homine cognito prorsus intercidit. non ut ab eis omnino separarer: sed quasi melius quicquam non inveniens eo quo iam quoquo modo irrueram contentus interim esse decreveram: nisi aliquid forte quod magis eligendum esset eluceret. Ita ille faustus qui multis laqueus extitit mortis meum quo captus eram relaxare iam ceperat: nec volens nec sciens. Manus enim tue deus meus in abdito providentie tue non deserebant animam meam: et de sanguine cordis matris mee per lacrimas eius diebus ac noctibus pro me sacrificabatur tibi: et egisti mecum miris et occultis modis. Tu illud egisti deus meus. Nam a domino gressus

hoīs diligent. et viā eius volet.
Aut q̄ parauās salutis. ꝑt ma
nū tuā refitiente q̄ fecisti. Egisti
ergo mecū ut m̄ ꝑsuadēt roma
ꝑgē. et potꝰ ibi docē qd̄ docebā
carthagine. Et hoc vn̄ m̄ ꝑsua
sū est nō p̄teribo ꝯfiteri t̄. qm̄ et
ib̄ ns altissimi tui recessus. et
ꝑntissima ī nos mīa tua cogitā
da et ꝑdicanda ē. Nō iō romā
ꝑgē volui q̄ maiores questus
maiorq̄ m̄ dignitas ab amicis q̄
hoc suadebāt ꝓmittebāt. q̄q̄
et ista ducebāt aīm tūc meū.
sed illa erāt causa maxīa ꝛ pene
sola. q̄ audiebā quietiꝰ ibi stu
dere adolescētes ꝛ ordinaciore
discipline cohercione sedari. n̄
ī eius scolā quo mg̅ro nō vtūt
passim ꝛ ꝓterue irruāt. nec eos
admitti oīo n̄ ille ꝑmisit. Cōt
apd̄ carthaginē feda ē et ītēpe
rans licēcia scolasticoꝝ. Irrum
pūt ipudentꝰ ꝛ ꝓpe furiosa frōte
ꝑturbāt ordinē. quē q̄sq̄ disci
pulis ad ꝓficiēdū īstituerit.
Multa īiuriosa faciūt mira
hebetudiē ꝛ puniēda legibꝫ.
n̄ ꝯsuetudo ꝓtona sit. hoc mi
seriores eos ostendēs. quo iā q̄i
liceat faciūt qd̄ ꝑ tuā eternā
legē nūq̄ licebat. Et ipune se
facē arbitrant. cū ipa faciendi
cecitate puniant. et īcōpabi
lit̄ paciant peiora q̄ faciūt.
Ergo quos mores cū studerem
meos ēē nolui. eos cū docerē
cogebar ꝑpeti alienos. et ideo
placebat ire ubi talia nō fieri

oēs qui nouerāt īdicabant.
Ded at tu spes mea ꝛ porcio
mea ī t̄ra viuenciū. ad mutā
dū t̄raꝫ loca ꝑ salute aīe mee
et carthagini stimulos quibꝫ ī
de auellēr admouebas. et ro
me illecebꝰ q̄bꝫ attrahēr ꝓpo
nebas m̄ ꝑ hoīes q̄ diligūt vi
tā mortuā. hic īsana facientes.
inde vana pollicētes. ꝛ ad cor
rigēdos gressꝰ meos vtebaris
occulte ꝛ illoꝝ ꝛ mea ꝑuersita
te. Nā et q̄ ꝑturbabāt ociū
meū feda rabie ceci erāt. et
q̄ īuitabāt ad aliud t̄rā sapie
bāt. ego aūt qui detestabar hic
verā miseriā. illic falsā feli
citatē appetebā. Sꝫ q̄re hinc
abirē ꝛ illuc ire tu sciebas dē.
nec īdicabas m̄ nec m̄ri. que
me ꝓfectū atrocit̄ planxit. et
usq̄ ad mare secuta ē. ꝟ fefel
li eā violenꝰ me tenentē ut a
reuocarēt aꝰ mecū ꝑgēt. et fixi
me amicū nolle desere donec
vento facto nauigarē. et mētiꝰ
sū m̄ri. et illi m̄ri. Et euasi.
q̄a et hoc dimisisti m̄ misericor
dit̄. seruās me ab aq̄s ma
ris plenū execrādis sordibꝫ
usq̄ ad aq̄ grē tue. q̄ me ab
luto siccarent flumīa m̄ri oꝝ o
culoꝝ. q̄bꝫ ꝑ me cotidie tibi
rigabat terrā sub vultu suo.
Et tn̄ recusāti sine me redire
vix ꝑsuasi. ut ī loco q̄ ꝓximꝰ
nrē naui erāt meōria bti cypri
ani maneret ea nocte. sed ea
nocte clanculo ego ꝓfectꝰ sū.

illa aūt mansit orando et flendo.
Et qd a te petebat ds ms tantis
lacrimis: nisi ut nauigare me nō
sineres? Sz tu alte consules et ex
audiēs cardinē desiderij ei9 nō
curasti qd tūc petebat: ut m
me faceres qd sp petebat. Fla
uit ventus et impleuit vela nra.
et litus subtraxit aspectibz nris:
ī quo mane illa īsaniebat do
lore. et querelis et gemitu īpleuit
aures tuas contēpnētes ista: cū
et me cupiditatibz meis raperes
ad finiēdas ipas cupiditates:
et illi9 carnale desideriū iusto
dolorz flagello vapularet. Ama
bat eī secū pñciā meā more ma
trū: sz multis multo ampli9: et ne
sciebat qd tu illi gaudiorz factur9
eēs de absencia mea. Nesciebat
ideo flebat et eiulabat: atz ill'
cruciatibz arguebat in ea reliq
uiaz eue: cū gemitu querēs qd cū
gemitu pepererat. Et tn post ac
cusacioz fallaciaz et crudelitatis
mee cōuersa rursus ad deprecan
dū te p me abijt ad solita: et
ego roma. Et ecce excipior ibi
flagello egritudīs corporalis: et
ibā iā ad īferos portās omnia
mala q cōmiserā et ī te et ī me
et ī alios. multa et grauia: sup ori
ginal' pcti vinclm quo oēs ī a
dā morim̄. Nō eīm quicqm eorz
m̄ donauerās ī xpo: nec solue
rat ille ī cruce sua inimicicias
qs tecū contraxerā pctīs meis. Quo
mō eī eas solueret ī cruce fātas
matis: qd de illo credideram.

Quātū g° falsa m̄ videbat' mors
carnis ei9: tā vera erat aīe mee.
Et qm̄ vera erat mors carnis ei9:
tā falsa vita aīe mee que id nō
credebat. Et ingrauescētibz febri
bz iā ibā et pibā. Quo eīm irē
si hīc tūc abirē: nisi ī ignē atqz
tormēta digna factīs meis ī veri
tate ordīs tui? Et hoc illa nesci
ebat: et tn p me orabat absēs.
Tu aūt ubiqz pñs ubi erat exau
diebas eā: et ubi erā miserebaris
mei: ut recupare salutē corpis
mei adhuc īsanus corde sacrile
go. Neqz eīm desiderabā ī illo
tāto piculo baptismū tuū: et
melior erā puer qn illū de mr̄
na pietate flagitaui sicut iā
recordat9 atqz cōfessus sū: sz in de
decus meū creuerā: et cōsilia
medicine tue demēs irridebā:
q nō me siuisti talē bis mori.
Quo vulnē si feriret' cor mris:
nūqm sanaret'. Nō eī satis eloq'
qd erga me habebat aīmi: ~~sine~~
~~ratis illa~~ et qto maiore sollici
tudine me parturiebat spū. qm
carne pepererat. Nō itaqz video
quō sanaret': si mea tal' illa
mors trāsuerberasset viscerā di
leccōis ei9. Et ubi essēt tāte preces
et tn crebre sine intmissiōe? Nus
qm nisi ad te. An uō tu ds miaz
sperneres cor cōtritū et humiliatū vi
due caste ac sobrie. frequētātis ele
mosinas. obsequijs atqz famula
tis sāctis tuis: nullū diē prīmittē
tis oblacioz ad altare tuū. bis

in die mane et vespere ad ecclesiam tuam sine ulla intermissione venientis. non ad vanas fabulas. et aniles loquacitates. sed ut te audiret in tuis sermonibus et tu illam in suis precibus? Huius ne tu lacrimas quibus non a te aurum et argentum petebat nec aliquod mutabile aut volubile bonum sed salutem anime filii sui. tu cuius munere talis erat contempneres et repelleres ab auxilio tuo? Nequaquam domine immo vero aderas et exaudiebas et faciebas ordine quo predestinaveras esse faciendum. Absit ut tu falleres eam in illis visionibus et responsis tuis que iam commemoravi et que non commemoravi que illa fideli pectore tenebat et semper orans tamquam cyrographa tua ingerebat tibi. Dignaris enim quoniam in seculum misericordia tua eis quibus omnia debita dimittis etiam promissionibus tuis debitor fieri. Recreasti ergo me ab illa egritudine et salvum fecisti filium ancille tue tunc interim corpore ut esset cui salutem meliorem atque certiorem dares. Et iungebar etiam tunc Rome falsis illis atque fallentibus sanctis. non enim tantum auditoribus eorum quorum in numero erat etiam is in cuius domo egrotaveram et convalueram sed eis etiam quos electos vocant. Adhuc enim mihi videbatur non esse nos qui peccamus sed nescio quam aliam in nobis peccare naturam. Et delectabat superbiam meam extra culpam esse et cum aliquid mali fecissem non confiteri me fecisse ut sanares animam meam quoniam peccabat tibi. sed excusare eam amabam et accusare nescio quid aliud quod mecum esset et ego non essem. Verum autem totum ego eram et adversum me impietas mea me diviserat. et erat peccatum insanabilius quo me peccatorem esse non arbitrabar. et execrabilis iniquitas te deus omnipotens te a me ad perniciem meam quam me a te in salutem malle superari. Nondum ergo posueras custodiam ori meo et ostium continentie circum labia mea ut non declinaret cor meum in verba maligna ad excusandas excusationes in peccatis cum hominibus operantibus iniquitatem et ideo adhuc combinabar cum electis eorum. Sed tamen iam desperans in ea falsa doctrina me posse proficere eaque ipsa quibus si nichil melius reperirem contentus esse decreveram iam remissius negligentiusque retinebam. Etenim suborta est etiam mihi cogitatio prudentiores illos fuisse ceteris philosophos quos achademicos appellant quod de omnibus dubitandum esse censuerunt nec aliquid veri ab homine posse comprehendi decreverunt. Ita enim et mihi liquido sensisse videbantur ut vulgo habentur etiam illorum intentionem nondum intelligenti. Nec dissimulavi eundem hospitem meum reprimere a nimia fiducia quam sensi eum habere de rebus fabulosis quibus manichei libri pleni sunt. Amicitia tamen eorum familiarius utebar quam ceterorum hominum qui in illa heresi non fuissent. Nec eam defendebam pristina animositate sed tamen familiaritas eorum

pluites ei qos roma occultat. pi
grius me faciebat aliud querē:
pscāti desprante in ecclia tua dn̄e
celi et tre creator omī visibiliū
et īuisibiliū posse īueīri verū vn̄
me illi auerterāt. Multūq; michi
turpe videbat̄ credē figurā te
hr̄e humane carnis: et mēbrorū
nr̄or̄ liniamētis corpalibȝ termi
nari. et qm̄ cū deo meo cogitarē
vellē. cogitare n̄ noueram nisi moles corpm̄
nō noueram: neq; ei videbat̄ m̄
esse qcq̄ qd̄ tale nō eēt. hec maxi
ma ⁊ prope sola causa erat īeuita
bilis erroris mei. Hīc ei ⁊ mali
substāciā qndā credebā ēē tale
et habē suā molē tetrā ⁊ defor
mē: siue crassā quā trā dicebat̄:
siū tenuē atq; subtilē sicuti est
aeris corp⁹: qͣ malignā mētē
p illā terrā repente ymaginat̄.
Et qͣ deū bonū nullā malā
naām creasse qlistūq; me pietas
credē cogebat: ɔstituebā ex adū
so sibi duas moles utrāq; īfini
tā: ʒ malā āgustius. bonum
grandi⁹: et ex hoc īicio pestile
cioso me cetera sacrilegia sequebā
tur. Cū eni conaret̄ aīm⁹ me⁹
recurrē in catholicā fidē repcuci
ebar: qͣ nō erat catholica fides
quā esse arbitrabar. Et mag
pius m̄ videbar: si te dn̄s me⁹
cui ɔfitent̄ ex me miserationes
tue uel ex ceteris ptibȝ īfinitū
crederē. qm̄ ex vna q̄ tibi mo
les mali opponebat̄ coger̄ fini
tū fateri: qͣ si ex oībȝ ptibȝ icor

pis huāni forma te opinarer fi
niri. Et melius m̄ videbar cre
dē nullū malū te creasse qd̄ m̄
nescienti nō solū aliq̄ sbīa sed
eciā corpea videbat̄: qͣ ⁊ men
tē cogitare nō noueram nisi eā sub
tile corpus ēē qd̄ tn̄ p loca spaci
a diffunderet̄ abs te: qͣ crederē abs
te esse qualā putabā naȝ mali.
Ipm̄ quoq; saluatorē nrm̄ vni
genitū tuū tanq̄ de massa luci
dissime molis tue porrectū ad
nrm̄ salutē ita putabā: ut
aliud de illo nō crederē: nisi qd̄
posse vanitate ymaginari. Tale
itaq; naturā ei⁹ nasci nō posse
de maria v̄gine arbitrabar:
n̄ carne ɔcerneret̄. Concerni aūt
et nō inqnari nō videbā; qd̄ m̄
tale figurabā. Metuebā itaq;
credē ī carne natū: ne credē co
geret ex carne inqnatū. Nūc
sp̄itales tui blande et amāter
ridebūt me: si has ɔfessiones
meas legerit. Sed tn̄ tal̄ erā.
Deinde q̄ illi ī scripturis tuis re
phendebat defendi nō posse ex
istimabā: ʒ aliqn̄ sane cupie
bā. cū aliquo illoȝ libroȝ doc
tissimo ɔferre singla: et expiri
qd̄ inde sentiret. Iā eni helpidij
cuiusdā adūsus eos manichē
os corā loquētis ⁊ disserentis sermo
nes. eciā apd̄ carthaginē moue
me ceperant: cū talia de scripturis
pferret quibȝ resisti nō facile
posset: et imbecilla m̄ responsio

videbat istorum. Quam quidem non fa-
cile palam comprimebat. Sed nobis secre-
tius: cum dicerent scripturas novi
testamenti falsatas fuisse a nescio
quibus qui iudeorum legem inserere christi-
ane fidei voluerint: atque ipsi in-
corrupta exemplaria nulla proferrent.
Sed me maxime captum et offocatum
quodammodo deprimebant corporalia
cogitantem moles ille: sub quibus
anhelans in auram tue veritatis li-
quidam et simplicem respirare non poteram.
Sedulo ergo agere ceperam propter
quod veneram ut docerem rome artem
rethoricam: et prius domi congrega-
re aliquos quibus et per quos inno-
tescere ceperam: et ecce cognosco alia
rome fieri que non patiebar in af-
frica. Nam curuerant illas eversiones
a perditis adolescentibus ibi non fieri
manifestum est mihi. Sed subito inqui-
unt ne mercedem magistro reddant.
conspirant multi adolescentes et trans-
ferunt se ad alium desertores fidei:
et quibus pre pecunie caritate iusticia
vilis est. Oderat etiam istos cor
meum quamvis non perfecto odio. Quod
enim ab eis passurus eram magis ode-
ram fortasse: quam eo quod cuilibet illici-
ta faciebant. Certe tamen turpes sunt
tales: et fornicantur abs te aman-
do volatica ludibria temporum et lu-
crum luteum: quod cum apprehenditur
manum inquinat: et amplectendo
mundum fugientem. et contempnendo
te manentem et revocantem et igno-
scentem redeunti ad te meretrici anime
humane. Et nunc tales odi pravos
et distortos quamvis eos corrigendos

diligam: ut pecunie doctrinam ipsam
quam discunt preferant: ei vero te
deum veritatem et ubertatem certi boni
et pacem castissimam. Sed tunc magis
eos pati nolebam malos propter
me: quam fieri propter te bonos vole-
bam. Itaque postea quam missum est a
mediolano romam ad prefectum
urbis ut illi civitati rethorice
magister provideretur. impertita etiam evecti-
one publica: ego ipse ambivi per
eosdem ipsos manicheos vanita-
tibus ebrios quibus ut carerem ibam.
Sed utrique nesciebamus: ut dictio-
ne proposita me probatum prefectus
tunc symmachus mitteret. Et veni me-
diolanum ad ambrosium episcopum in op-
timis notum orbi terre pium cultorem
tuum: cuius tunc eloquia strenue mini-
strabant adipem frumenti tui. et le-
ticiam olei. et sobriam vini ebrie-
tatem populo tuo. Ad eum autem duce-
bar abs te nesciens: ut per eum ad
te sciens ducerer. Suscepit me
paterne ille homo dei: et peregrinationem
meam satis episcopaliter dilexit.
Et eum amare cepi: primo quidem
non tamquam doctorem veri quod in ecclesia
tua prorsus desperabam: sed tamquam ho-
minem benignum in me. Et studio-
se audiebam disputantem in populo:
non intentione qua debui: sed quasi ex-
plorans eius facundiam. utrum conve-
niret sue fame: an maior minor-
ve proflueret quam predicabatur. Et ver-
bis eius suspendebar intentus: rerum
autem incuriosus et contemptor astabam:

et delcābar suauitate s̄monis.
q̄ꝗ̄ erudicioris. minꝰ tn̄ hyla
rescētis atq̄ mulcētis q̄ fausti e
rat. qd' attinet ad dicēdi modū.
Ceterū rerū ipāꝝ nulla cōpacio.
Nā ille p̄ manicheas fabulas
aberrabat. iste aūt saluberrime
docebat salutē. Sꝫ lōge ē a pccō
ribꝫ salus. q̄lis ego tūc aderā.
et tn̄ ꝓpinq̄bā sensim et nesciens.
Cū eñ nō satagerē discē que dice
bat. sꝫ tm̄ q̄admodū dicebat
ea audirē. ea q̄ppe iā desꝑanti
ad te viā patē hoīm īanis cura
remāserat. sꝫ veniebāt ī aīm
meū sil' cū vbis q̄ diligebā res
etiā q̄s negligebā. Neq̄ eñ ea
dirimē poterā. Et dū cor aperi
rē ad excipiēdū q̄ diserte dicēt.
p̄it intrabat et q̄ vē dicēt. gra
datī quidē. Nā p̄mo etiā ipsa
defendi posse. mī iā ceperūt vi
derī. et fidē catholicā p̄ qua nl'
posse dici adūsus oppugnātes
manicheos putaueā. iā nō i
pudent' asseri existimabā. maxīe
audito vno atq̄ altero et sepiꝰ
enigmate soluto de scripturis vete
ribꝫ de spūali intellcū. vbi cū ad
litterā acciperē occidebar. spūa
lit'. Itaq̄ plerisq̄ illoꝝ librorū
expositis locis. iā rephendebā
desꝑacionē meā. illā dūtaxat q̄
credideram. legē et ꝓphēas detestan
tibꝫ atq̄ irridētibꝫ resisti omn̄o
nō posse. Nec tn̄ ideo iā mī ca
tholicā viā tenendā eē sentie
bā. q2 et ipā potāt hr̄e doctos
assertores suos q̄ copiose et non
absurde obiecta refellerent. nec
ideo iā dampnād' ꝰ qd' tenebā. q2 de
fensionis ꝑes equabāt. Ita eñ mīchi nō
mī victa videbātr. vt nōdū etiā
victrix appēret. Tūc uō fortit' intēdi
aīm. si q̄ mō posse certis ali
q̄bꝫ documētis manicheos cōui
cerē falsitatis. Qd' si possē spūale
sbaꝫ cogitarē. statī machina
menta illa oīa solueret. et abi
cerent ex aīo meo. sꝫ nō poterā.
Verūptm̄ de ipō mūdi hꝰ corꝑe
oīq2 natura quā sensꝰ carnis
attingeret. mlto ꝓbabilio꜄ ple
rosq̄ sensisse phos. magꝰ ma
gisq̄ cōsiderās atq̄ cōparans iu
dicabā. Itaq̄ achademicoꝝ
more. sic' existimant dubitās
de oībꝫ atq̄ int' oīa fluctuās.
manicheos q̄dē relinquēdos
eē decreui. nō arbitrās eo tpo
tpe dubitacionis mee in illa sec
ta mī pmanendū eē. cui iā nō
nullos phos ꝓponebā. qbꝫ tn̄
phis qd' sine nōie salutari xp̄i
esset. curacioꝫ languoris aīe
mee cōmittē oīo recusabā. Sta
tui g° tā diu eē cathecumīꝰ
ī catholica ecctā. mī a pntibꝫ
cōmēdata. donec aliqd' certi
eluceret. quo cursū dirigerem.

Explicit confessionū bt̄i
augꝰ epī liber qntus
Incipit eiusdē lib' sextus.

Spes mea a
iuuentute
mea ubi m̄
eras? et quo
recesseras?
An uō tu
nō feceras
me. et dis
creueras me a q̄drupedib; ⁊ uo
latilib; celi? Sapiētiorē me fe
ceras. et ābulabā p tenebēs ⁊ lu
bricū. Et q̄rebā te foris a me ⁊
nō īueniebā deū cordis mei.
et venerā ī pfundū maris. et
diffidebā ⁊ despabā de īuētiōe
veri. Iā venerat ad me mr̄ pie
tate fortis t'ra mariq; me seq̄ns.
et ī piculꝭ omib; de te secura.
Nā et p marina discrīa ip̄os
nautas ɔsolabat'. a q̄b; rudes
abyssi viatores cū pturbant'
ɔsolari solent. pollicēs eis pue̅
tione cū salute. q̄a hoc ei tu p
visū pollicitus eras. Et īuenit
me piclitantē q̄dē grauit' despa
tione indagāde v'itatis. s; tn̄
ei cū idicasse nō me quidē iā
ēē manicheū. s; neq; catholicū
xp̄ianū. nō q̄si īopinatū aliq̄d
audierit exiluit leticia. cū iā
secura fieret ex ea pte miserie mee.
ī qua me tāq̄ mortuū s; resusci
tandū t' flebat et feretro cogi
tacōis offerebat. ut dic'es filio
vidue. iuuenis t' dico surge. ⁊
reuiuisceret et īciperet loq. ⁊ redde
res illū mr̄i sue. Nulla g° tur
bulēta exultacōe ~~exiuit~~ trepida
uit cor ei'. cū audisset ex tanta
pte iā fcm̄ qd̄ tibi cotidie plan
gebat ut fieret. v'itatē me nōdū
adeptū s; falsitati iā ereptū īm
mo v'o q' c'ta erat ⁊ qd̄ restabat
te daturū q' totū pmiseras. pla
cidissime et pectore pleno fidu
cie respondit m̄ credere se ī xp̄o.
q' p'usq' de hac vita emigraret.
me visura eēt fidelē catholicū.
Et hoc quidē m̄. Tibi aūt fons
mīaꝝ p'ces ⁊ lacrimas densiores.
ut accelerares adiutoriū tuū et
illuiares tenebēs meas. et stu
diosius ad ecclesiā currere. et ī
ābrosii ora suspēdi ad fontē
salientis aq in vitā etnā. Dili
gebat aūt illū virū sicut āgelū
dei. eo q' p illū ɔgnouerat me
īterī ad illā ancipitē fluctua
tionē iā ēē pductū. p quā tn̄
situꝝ me ab egritudine ad sani
tatē intercurrēte arciori piculo
q̄si p accessionē quā creticā me
dici vocant c'ta psumebat. Itaq;
cū ad memorias sc̄oꝝ sicut ī affri
ca solebat pultes ⁊ panē ⁊ me
rū attulisset atq; ab ostiario
pibet'. ubi hoc ep̄m vetuis
se ɔgnouit tā pie atq; obediē
ter āplexa ē. ut ip̄e mirarer
q̄ facile accusatrix potius ɔsue
tudinis sue q̄ disceptatrix illius
phibicōis effecta sit. Non enī
obsidebat spm̄ ei' vinolentia
eāq; stimulabat ī odiū veri
amor vini. sicut pleros; ma

res et scias quod ad canticum sobrietatis. sic ad potionem aquatam madidi nauseat. Sed illa attulisset canistrum cum sollempnibus epulis pregustandis atque largiendis: plus etiam quam unum pocillum pro suo palato satis sobrio temperatum. unde dignationem sumeret non ponebat. et si multe essent que illo modo videbantur honorande memorie defunctorum: idem ipsum unum quod ubique poneret circumferebat: quo iam non solum aquatissimo sed etiam tepidissimo cum suis presentibus per sorbitiones exiguas partiretur: quia pietatem ibi querebat non voluptatem. Itaque ubi comperit a preclaro predicatore atque antistite pietatis preceptum esse ista non fieri nec ab eis qui sobrie facerent. ne ulla occasio se ingurgitandi daretur ebriosis: et quia illa quasi parentalia superstitioni gentilium essent simillima: abstinuit se libentissime: et pro canistro pleno terrenis fructibus plenum purgatioribus votis pectus ad memorias martirum afferre didicerat: ut et quod posset daret egentibus: et sic communicatio dominici corporis illic celebraretur: cuius passionis imitatione immolati et coronati sunt martires. Sed tamen videtur michi domine deus meus et ita est in conspectu tuo de hac re cor meum: non facile fortasse de hac amputanda consuetudine matrem meam fuisse cessuram. si ab alio prohiberetur quem non sicut ambrosium diligebat. et quem propter salutem meam maxime diligebat: eam vero ille propter eius religiosissimam conversationem qua in bonis operibus tam fervens spiritu frequentabat ecclesiam: ita ut sepe erumperet cum me videret in eius predicatione: gratulans michi quod talem matrem haberem. nesciens qualem illa me filium qui dubitabam de illis omnibus: et inveniri posse viam vite minime putabam. Nec iam ingemiscebam orando ut subveniret michi: sed ad querendum intentus: et ad disserendum inquietus erat animus meus. Ipsumque ambrosium felicem quendam hominem secundum seculum opinabar: quem sic tante potestates honorarent: celibatus tantum eius michi laboriosus videbatur. Quid autem ille spei gereret. et adversus ipsius excellentie temptamenta quod luctamen haberet. quidve solaminis in adversis: et occultum os eius quod erat in corde eius quam sapida gaudia de pane tuo ruminaret. nec conicere noveram nec expertus eram: nec ille sciebat estus meos nec foveam periculi mei. Non enim querere ab eo poteram quod volebam sicut volebam: secludentibus me ab eius aure atque ore catervis negotiosorum hominum: quorum infirmitatibus serviebat. Cum quibus quando non erat. quod perexiguum temporis erat aut corpus reficiebat necessariis sustentaculis. aut lectione animum. Sed cum legebat oculi ducebantur per paginas: et cor intellectum rimabatur: vox autem et lingua quiescebat. Sepe cum adessem. non enim vetabatur quisquam in-

gredi. aut ei venientes nunciari mos erat: sic eum legentem vidimus tacite et aliter numquam. Sedentesque in diuturno silencio. quis enim tam intento esse oneri auderet? discedebamus et coniectabamus eum parvo ipso tempore quod reparande menti sue nanciscebatur feriatum ab strepitu causarum aliarum alienarum nolle in aliud avocari: et cavere fortasse ne auditore suspenso et intento si qua obscurius posuisset ille quem legeret. etiam exponere esset necesse. aut de aliquibus difficilioribus disceptare questionibus. atque huic operi temporibus impensis minus quam vellet voluminum evolveret? quamquam et causa servande vocis que illi facillime obtundebatur poterat esse iustior causa tacite legendi: quolibet tamen animo id ageret. bono utique ille vir agebat? Sed certe mihi nulla dabatur copia sciscitandi que cupiebam de tam sancto oraculo tuo pectore illius: nisi cum aliquid breviter esset audiendum. Estus autem illi mei ociosum eum valde cui refunderentur requirebant: nec umquam inveniebant. Et eum quidem in populo verbum veritatis recte tractantem omni die dominico audiebam: et magis magisque mihi confirmabatur. omnes versutarum calumpniarum nodos quos illi deceptores nostri adversus divinos libros innectebant posse dissolvi. Ubi vero etiam comperi ad ymaginem tuam hominem a te factum ab spiritualibus filiis tuis quos de matre catholica per graciam regenerasti non sic intelligi ut humani corporis forma te terminatum crederent atque cogitarent? quamquam quomodo se haberet spiritualis substancia ne quidem tenuiter atque in enigmate suspicabar: tamen gaudens erubui non me tot annos adversus catholicam fidem. sed contra carnalium cogitacionum figmenta latrasse. Eo quippe temerarius et impius fueram: quod ea que debebam querendo discere accusando dixeram. Tu enim altissime et proxime. secretissime et presentissime cui membra non sunt alia maiora et alia minora. sed ubique totus es et nusquam locorum es: non es utique forma ista corporea? tamen fecisti hominem ad ymaginem tuam: et ecce ipse a capite usque ad pedes in loco est. Cum ergo nescirem quomodo hec subsisteret ymago tua? pulsans proponerem quomodo credendum esset: non insultans opponerem quasi ita creditum esset. Tanto igitur acrior cura rodebat intima mea quid certi retinerem: quanto me magis pudebat tam diu illusum et deceptum promissione certorum puerili errore et animositate tam multa incerta quasi certa garrisse. Quod enim falsa essent: postea mihi claruit. Certum tamen erat quod incerta essent. et a me aliquando pro certis habita fuissent cum catholicam tuam cecis contencionibus accusarem. et si nondum compertam vera docentem: non tamen ea docentem que graviter accusabam. Itaque confundebar et convertebar et gaudebam deus meus. quod ecclesia

tua unica corpus unica tua ī q̄
m̄ nomē xp̄i infātie mditū nō
sapēt īfantiles nugas: neq; hoc
habēt in doctina sua sana: q̄ te
creatorē oīm ī spaciū loci q̄uis
sumnū ⁊ amplū tn̄ undiq; tn̄a
tū mēbroꝝ humanoꝝ figurā ꝯtru
deret. ¶ Gaudebā etiā q̄ vete
ra scripta legis et ꝓphāꝝ iā non
illo oculo m̄ legēda ꝓponerent.
quo antea videbantur absurda:
cū arguebā tn̄ ita sencietes scōs
tuos. Uerū aūt nō ita sentiebat.
Et tanq̄ regulā diligentissime co
mēdaret. sepe ī ꝑplaribz sermoībz
suis dicentē ābrosiū letus audi
ebā. Lrā occidit sps aūt vivificat.
cū ea q̄ ad litterā ꝑversitatē docē
videbantur remoto mistico vela
mēto spūalit' aperiret: nō dicēs
qd' me offenderet: q̄uis ea diceret.
que utrū veā essent adhuc igno
rarē. Tenebā eī cor meū ab oī
assensiōe timēs p̄cipiciū: ⁊ sus
pendio magis necabar. Vole
bā eī eoꝝ q̄ nō viderē ita me
certū fieri: ut certꝰ essē q̄ ~~ta et~~
septē ⁊ tria decē sūt. Neq; eī tā
insanus erā ut ne hoc q̄dē puta
rē posse ꝯphendi: sed sicut hoc.
ita cetera cupiebā: siue corporali
a q̄ corā sensibz meis nō adessent.
siue spūalia de q̄bz cogitare n̄
corpalit' nesciebā. Et sanari cre
dendo poterā: ut purgacior acies
mētis mee dirigeretur aliquo mō
ī veritatē tuā sp̄ manentē ⁊ ex nl
lo deficientē: sed sicut euenire
assolet ut malū medicū expertꝰ
etiā bono timeat se cōmittere:

ita erat valitudo aīe mee. Que
utiq; n̄ credendo sanari nō poterat:
et ne falsa crederet curari recusa
bat: resistēs manibz tuis q̄ me
dicamēta fidei ꝯfecisti ⁊ aspsisti
sup morbos orbis terraꝝ: ⁊ tāta
illis auctoritatē tribuisti. Ex hoc
tn̄ quoq; iā ꝓponēs doctinā ca
tholicā modestius ibi minimeq;
fallaciter sentiebā iuberi ut crede
tur qd' nō demonstrabatur. siue es
set qd. seu cui forte nō eēt. siue
nec qd eēt: q̄m illic temeraria
pollicitacōe sciētie credulitatē
irrideri: et postea tā multa fa
bulosissima ⁊ absurdissima. qa
demonstrari nō poterant credenda ī
pari. ¶ Deinde paulatim tu dn̄e
manu mitissima ⁊ misericordis
sima ptractās ⁊ ꝯponens cor
meū. ꝯsideranti q̄ innumerabilia cre
derē que nō viderē. neq; cū gere
rentur affuissē: sicut tā multa ī hi
storia gencium. tā multa de locis
atq; urbibz q̄ nō videram. tā mul
ta amicis. tā multa medicis. tā
multa hoībz aliis atq; aliis. que
n̄ crederentur oīno ī hac vita nich
il ageremus: postremo q̄ inconcus
se fide firmū retinerē de q̄bz paren
tibz ortus essē: qd' scire nō possē
n̄ audiendo credidissē: persuasisti
m̄ nō q̄ crederent libris tuis quos
tāta ī oībz fere gentibz auctoritate fun
dasti. s; q̄ nō crederēt eē culpan
dos: nec audiendos eē. si q̄ forte
m̄ dicerent. vn̄ scis illos libros v
niꝰ vel ⁊ veracissimi dei spū eē
humano generi ministratos. Id ip

su enī mariē credendū erat. quī
nulla pugnacitas calūpniosar(um)
questionū p tā multa q̄ legerā int(er)
se confligenciū philosophor(um) extorque(re) m̄
potuit. ut aliquā nō crederē te
esse quicquid esses qd' ego nesciré:
aut amministracionē rerū humanar(um)
ad te ptinē. Sed id credebā ali
quā robustius aliquā exilius: Semp tā
credidi et esse te et curā nr̄i gerere.
etiā si ignorabā uel qd sentiendū
esset de subā tua: uel q via duceret
uel reduceret ad te. Ideoq cū essem(us)
infirmi ad inveniendā liquida rone
veritatē. et ob hoc nob' opus esset
auctoritate scāy litteray. iā cre
dere ceperā nullo mō te fuisse tribu
turū tā excellentē illi scripture p
oēs iā terras auctoritatē: nisi et p
ipsā tibi credi. et p ipsā te quēri
voluisses. Iā enī absurditatē que
me in illis lrīs solebat offendere. cū
multa ex eis probabiliter exposita
audissē: ad sacramentoy altitudi
nē referebā. Eoq m̄ illa vene
rabilior et sacrosancta fide dignior
apparebat auctoritas quo et oībz
ad legendū esset in promptu. et se
creti sui dignitatē in intellectu p
fundiore servaret. verbis apertissimis.
et humillimo genere loquendi se cunctis
pbens. et exercens intencionē eoy
qui nō sunt leves corde. et ut exci
peret oēs populari sinu. et p angus
ta foramina paucos ad te traici
eret: multo tā plures quā si nec si
tanto apice auctoritatis emineret.
nec turbas gremio sc̄e humilita

tis hauriret. Cogitabā hec et
aderas m̄. suspirabā et audie
bas me. fluctuabā et guberna
bas me. Ibā p viā seculi latā:
nec deserebas. Inhiabā honoribz
lucris coniugio: et tu irridebas.
Paciebar in eis cupiditatibz du
rissimas difficultates: te ppi
cio tanto magis quanto minus sine
bas m̄ dulcescere quod nō erat tu.
Vide dn̄e cor meū. qui voluisti
ut hoc recordarer et confiterer tibi.
nūc tibi inhereat aīa mea: quā
de visco tā tenaci mortis exuis
ti. Quā misera erat. et sensum vul
neris tu pungebas. ut relictis
oībz converteret ad te qui es sup oīa
et sine quo nulla essent oīa: con
verteret et sanaret. Quā ergo mi
ser erā. et quō egisti mecū ut
sentirē miseriā meā. Die illo
quo cū pararē recitare imperatori
laudes quibz plura mentirer.
et menciēti faveret ab scientibz
eas. et curis anhelaret cor meū.
et cogitacionū tabificaz febri
bz estuaret. transiens p vicū q
dā mediolanensē aiadverti
pauperē mendicū. iā credo satu
rū. iocantē atq letantē: et in
gemui. Et locutus sū cū amicis
qui mecū erant multos dolores in
saniay nray. quia oībz talibz
conatibz nr̄is quibz tunc labora
bā sub stimulis cupiditatū.
trahēs infelicitatis mee sarci
nā et trahēdo exaggerās nichil
vellem aliud nisi ad securam no

tiana perveniret: quo nos mendicus
ille iam precessisset numquam illuc for
tasse venturos. Nondum enim illa pau
culis et emendicatis nummulis
adeptus erat ad hoc ego tam erump
nosis anfractibus et circuitibus am
biebam: ad leticiam scilicet temporalis
felicitatis. Non enim verum gau
dium habebat: sed et ego illis ambi
tionibus multo falsius querebam.
Et certe ille letabatur: ego anxius
eram. Securus ille: ego trepidus.
Et si quisquam percontaretur me utrum
mallem exultare an metuere: respon
derem exultare. Rursus si interrogaret
utrum me talem mallem qualis ille.
an qualis ego tunc essem: me ipsum
curis timoribusque confectum eligerem:
sed perversitate numquam veritate. Neque
enim eo me preponere illi ~~audebam~~ debebam quo
doctior eram quoniam non inde gaudebam:
sed placere inde querebam hominibus: non
ut eos docerem. sed tantum ut placerem.
Propterea et tu baculo discipline
tue confringebas ossa mea.

Recedant ergo ab anima mea: qui
dicunt ei. interest unde quis gaudeat.
Gaudebat mendicus ille vino
leticia: tu gaudere cupiebas gloria.
Qua gloria domine? Que non est in te.
Nam sicut verum gaudium non erat:
ita nec illa vera gloria: et amplius
vertebat mentem meam. Et ille
ipsa nocte digesturus erat ebri
etatem suam: ego autem cum mea dor
mieram et surrexeram. et dormi
turus et surrecturus eram. Vide
quot diebus. Interest vero unde
quis gaudeat. Scio et gaudium
spei fidelis incomparabiliter distat
ab illa vanitate: sed et tunc dista
bat inter nos. Nimirum quippe
ille felicior erat: non tantum quia hy
laritate perfundebatur cum ego cu
ris eviscerarer. verum etiam quia ille
bene optando acquisierat vinum:
ego autem mentiendo querebam typhum.

Dixi tunc multa in hac sen
tentia caris meis. Et sepe advertebam in hiis quomodo mecum esset: et in
veniebam male mihi esse: et dolebam
et conduplicabam ipsum malum.
Et si quid arrisisset prosperum tede
bat apprehendere: quia pene priusquam
teneretur avolabat. Congemisce
bamus in hiis: qui simul amice vive
bamus. Et maxime et familiarissime
cum alipio et nebridio ista col
loquebar. quorum alipius ex eodem
quo ego eram ortus municipio:
parentibus primatibus municipali
bus me minor natu. Nam et stu
duerat apud me cum in nostro doce
re cepi oppido et postea cartha
gine: et diligebat multum me.
quia bonus et doctus viderer: et
ego illum propter magnam virtutis
indolem. que in non magna eta
te satis eminebat. Gurges
tamen morum carthaginensium quibus
nugatoria fervent spectacula
absorbuerat eum: in insaniam cir
censium. Sed cum in eo miserabiliter
volveretur. ego autem rethoricam ibi pro
fessus publica scola uterer. non
dum me audiebat ut magistrum:

ppt' q̄ndā similtatē que mt' me
et p̄rem ei9 eat' exorta. Et c̄pe
rerā q̄ circū execrabilit' amaet:
et grauit' angebar. q̄ tāta spe
pditur9 ul' etiā pdidisse m̄ ui
debat'. Sȝ monēdi eū ⁊ aliq̄
cohercioē reuocandi nll'a erat
copia: uel amicie beniuolencia.
uel iure magisterij. putabā ei
eū de me cū p̄re sentiē: ille u°
nō sic eat'. Itaqȝ postposita in
hac re p̄ris uolūtate salutare
me ceperat: ueniēs ī auditoriū
meū ⁊ audiē aliquid et abire.

¶ Sed enim de me°ria m̄ lap
sū eat agē cū illo: ne uanorū
ludoȝ ceco ⁊ p̄cipiti studio tam
bonū īterimet īgeniū. Verū
āt tu dn̄e. q̄ p̄sides gubn̄acul'
oim̄ q̄ creasti: nō eū oblitus eas
futūr̄ int' filios tuos antistite
sacrameti tui. Et ut apte tibi t̄
buet' ei9 correctio: p me quidē
illā sȝ nesciete opat9 es. Nam
quodā die cū sedere loco solito.
et corā me adesset discipli': ueit
salutauit sedit: atqȝ ī ea que
agebant' ītendit aīm. Et for
te lectio ī maib; eat'. quā dū
exponere ⁊ oportuē m̄ adhibē
da uidet' silitudo circensiū: q°
illud qd' īsinuabā ⁊ iocūdi9 et
plani9 fiet: cū irrisione morda
ci eoȝ quos illa captiuasset in
sania. Scis tu d's n̄r: q̄ tūc de
alipio ab illa peste sanādo nō
cogitaueri. At ille ī se rapuit.
meqȝ illud nō n̄ p̄pter se dixisse

credidit. Et qd' alius acciperet ad
succensendū m̄: accepit honest9
adolescēs ad succēsendū sibi. et
ad me ardēcius diligēdū. Dixe
ras ēi tu iā oli: et īnexueras
l'ris tuis. Corripe sapietē: et a
mabit te. At ego illū nō corri
pueram. Sȝ utēs tu oīb; ⁊ scietib;
et nesciētib; ordīe quo nosti. ⁊
ille ordo iust9 ē. de corde ⁊ ligua
mea carbones ardētes opat9 es:
q̄b; mentē bone spei adurēres
tabescentē ac sanares. Taceat
laudes tuas q̄ m̄isaciones tuas
nō ɔsiderat: que t' de medull' me
is ɔfitent'. Etēi ille post illa uer
ba p̄ripuit se ex fouea tā alta
qua libent' demgebat': et cū m̄
sirabili uoluptate cecabat'. Et
excussit aīm forti tp̄ancia: ⁊ re
siliērūt oīs circensiū sordes ab
eo: āplius qȝ illuc nō accessit.
Sed deinde patrē reluctātē eū
ear: ut me m̄gro uteret'. Cessit ille:
atqȝ ɔcessit. Et audiē me rursus
īplicēs illa mecū sup̄sticione ī
uolut9 ē: amās ī manicheos
ostētacioē ɔtinētie quā uerā
et germanā eē putabāt. Erat
āt illa uecors ⁊ seductoria p̄ci
osas aīas captās nondū uītutis
altitudinē scietes tāgē': et sup
ficie decipi faciles: sȝ tm̄ adūbra
te simulateqȝ uītutis. Nō sane
relinqn̄s īcantatū sibi a p̄ntib;
terrenā uiā romā p̄cesserāt ut ius
disceret'. et ibi gladiatoȝ specta
culi īhyatu incredibili et incredi
bilit' ~~adepta e~~ abrept9 ē. Cū enim

aduersaretur et detestaretur talia: quidam
eius amici et condiscipuli cum forte de
prandio redeuntibus peruius esset re
cusantem vehementer et resistentem
familiari violentia duxerunt in am
phiteatrum. crudelium et funestorum
ludorum diebus hec dicentem. Si cor
pus meum in locum illum trahitis et
ibi constituitis: numquid et animum et
oculos meos in illa spectacula po
testis intendere? Adero itaque absens:
et sic et vos et illa superabo. Qui
bus auditis illi nichilo segnius
eum adduxerunt secum: idipsum for
te explorare cupientes utrum posset
efficere. Quo ubi ventum est et sedi
bus quibus potuerunt locati sunt: fer
uebant omnia immanissimis volupta
tibus. Ille clausis foribus oculorum
interdixit animo ne in tanta mala
procederet: atque utinam et aures ob
turauisset. Nam quodam pugne
casu cum clamor ingens totius populi
vehementer eum pulsasset: curio
sitate victus et quasi paratus quicquid
illud esset etiam visum contempnere et
vincere aperuit oculos: et percussus est
grauiori vulnere in anima quam ille in cor
pore quem cernere concupiuit: cecidit que
miserabilius quam ille. quo caden
te factus est clamor qui per eius aures
intrauit: et reserauit eius lumina
ut esset qua feriretur et deiceretur
audax adhuc potius quam fortis
animus: et eo infirmior quo de
se presumpserat. qui debuit de te. Ut
enim vidit illum sanguinem immani
tatem ebibit: et non se auertit.

sil

sed fixit aspectum. et hauriebat fu
rias et nesciebat: et delectabatur
scelere certaminis: et cruenta volup
tate inebriebatur. Et non erat iam
ille qui venerat: sed unus de turba
ad quam venerat: et verus eorum
socius a quibus adductus erat. Quid
plura? Spectauit. clamauit.
exarsit. abstulit inde secum insaniam
qua stimularetur redire: non tantum
cum illis a quibus prius abstractus
est: sed etiam pre illis et alios
trahens. Et inde tamen manu vali
dissima et misericordissima eru
isti eum tu: et docuisti non sui ha
bere sed tui fiduciam sed longe poste
a. Veruptamen iam hoc ad medi
cinam futurum in eius memoria repo
nebatur. Nam et illud quod cum adhuc
studeret iam me audiens apud car
thaginem. et medio die cogita
ret in foro quod recitaturus erat. sicut
exerceri scolastici solent: sinisti eum
comprehendi ab edituis fori tamquam
furem. Non arbitror aliam ob cau
sam te permisisse deus noster: nisi ut ille
vir tantus futurus iam inciperet
discere. quam non facile in cognoscendis
causis homo ab homine dampnan
dus esset temeraria credulitate.
Quippe ante tribunal deambula
bat solus cum tabulis et stilo.
Cum ecce adolescens quidam ex numero
scolasticorum fur verus. securim
clanculo apportans illo non sen
ciente ingressus est ad cancellos plum
beos qui in vico argentario desuper

praeminent: et praecidere plumbum cepit. Sono autem securis audito submurmuraverunt argentarii qui subter erant: et miserunt qui apprehenderent quem forte invenissent. Quorum vocibus auditis relicto instrumento ille discessit: timens ne cum eo teneretur. Alipius autem qui non viderat intrantem: et exeuntem sensit et celeriter vidit abeuntem. Et causam scire cupiens ingressus est locum: et inventam securim stans atque admirans considerabat. Cum ecce illi qui missi erant reperiunt eum solum ferentem ferrum cuius sonitu exciti venerant: tenent attrahunt. Congregatis inquilinis fori tamquam furem manifestum se comprehendisse gloriabantur: et inde offerendus iudiciis ducebatur. Sed hactenus docendus fuit. Statim enim domine subvenisti innocentie cuius testis eras tu solus. Cum enim duceretur vel ad custodiam vel ad supplicium: fit eis obviam quidam architectus cuius maxima erat cura publicarum fabricarum. Gaudent illi eum potissimum occurrisse. cui solebant in suspicionem venire ablatarum rerum que perissent de foro: ut quasi tandem iam ille cognosceret a quibus hec fierent. Verum autem viderat homo sepe alipium in domo cuiusdam senatoris ad quem salutandum ventitabat: statimque cognitum manu apprehensum semovit a turbis. Et tanti mali causam querens quid gestum esset audivit: omnesque tumultuantes qui aderant et minaciter frementes iussit venire secum.

Et venerunt ad domum illius adolescentis: qui rem commiserat. Puer vero erat ante ostium et tam parvus erat: ut nichil exinde domino suo metuens facile posset totum indicare. Cum eo quippe in foro fuit pedissequus puer: quem postea quam recoluit alipius architecto intimavit. At ille securim demonstravit puero querens ab eo cuius esset. Qui confestim nostra inquit. Deinde interrogatus: aperuit cetera. Sic in illam domum translata causa confusisque turbis que de illo triumphare iam ceperant: futurus dispensator verbi tui et multarum in ecclesia tua causarum examinator experientior instructiorque discessit. Hunc ergo rome inveneram: et adhesit mihi fortissimo vinculo: mecumque mediolanum profectus est: ut nec me desereret et de iure quod didicerat aliquid ageret secundum votum magis parentum quam suum. Et ibi iam assederat mirabili continentia ceteris: cum ille magis miraretur eos qui aurum innocentie preponerent. Temptata quoque est eius indoles non solum illecebra cupiditatis: sed etiam stimulo timoris. Rome assidebat comiti largitionum ytalicianarum. Erat eo tempore quidam potentissimus senator cuius et beneficiis obstricti multi et terrore subditi erant. Voluit sibi licere nescio quid ex more potentie sue: quod esset per leges illicitum. Restitit alipius: promissum est premium. irrisit animo. pretente mine. calcavit: mirantibus omnibus inusita

tā aīaz que hoīem tm̄ ⁊ īmuābi
lib; pstandi nocendiq; modis.
īgenti fama celebratū vel ami
cū nō optaret: vl' nō formida
ret īmicū. Ipē aūt iudicabat co
siliari' erat. quib; et ipse fieri
nollet. nō tñ aperte īcusabat:
sz in istū causā trāsferēs ab eo
se nō pmitti asserēbat: q'a et re
uera si ipē faceret iste discederet.
Hoc solo aūt pene electus erat
studio litterario: ut p'cijs ptori
anis codices sibi ↄficiēdos cu
raret. Sz ↄsulta iusticia delibe
racione ī melius v'tit: vtilio
re iudicans equitatē qua ꝓhibe
bat: q̄ ptātē q̄ sinebat. Par
uū ē hoc: sed qui ī pūo fidel'
est et ī magno fidelis ē. Nec
vllo mō erit īane qd' de tue ve
ritatis ore ꝓcessit: si ī iniusto ma
mona fideles nō fuistis qd'
verū ē q's credet vob': et si in
alieno fideles nō fuistis. qd'
vrm̄ ē q's dabit vobis: Talis
ille tūc inherebat m': mecūq;
nutabat ī ↄsilio. q̄sna eet te
nendus vite mod'. ¶ Nebri
dius etiā q' relicta pria. vici
na carthagini atq; ipā cartha
gine. ubi frequētissim' erat. re
licto pr'no rure optio. relicta
domo. ⁊ nō secutura m̄re. nul
lā ob aliā causā mediolanū
venerat: n̄i ut mecū viueret ī fla
grantissimo studio veritatis et
sapie. Pit' suspirabat pariterq;
fluctuabat bte vite īquisitor
ardēs: et q̄stionū difficilimaꝝ
scrutator acerrim'. ¶ Et erāt
ora triū egenciū: ī opiā suā si
bimet īuicē ãhelanciū: ⁊ a te
expectanciū et ut dares eis escā
ī tpe oportūo. Et ī oī amaritu
diē q̄ nros seculares actus seque
bat' de m̄ia tua. īntuētib; nob'
finē cur ea paterēm' occurrebāt te
nebre: et auertebam' gementes et
dicebam'. Quā diu hec: Et h'
crebro dicebam': et dicētes nō
relinq̄bam' ea: q' nō elucebat
certū aliq' qd' illis relictis app̄he
deremus. Et ego maxīe mirabar
satagēs ⁊ recolēs q̄ longū tp'
eet ab vndeuicesīo āno etatis
mee. quo feruere cepera studio sa
piencie: disponēs ea īuenta reli
quere oēs vanarū cupiditatū spes
īanes. ⁊ īsanias mēdaces. Et
ecce iā tricenariā etatē gerebā
ī eodē luto hesitās: auiditate
fruendi p'ntib; fugientib; et dissi
pātib; me: dū dico cras īueniā.
ecce manifestū apparebit ⁊ tenebo
et ecce faustus veniet et exponet
oīa. O magni viri achademici:
nichil ad agendā vitā certi ↄpre
hendi pt. īmo q̄ram' diligen
tius: et nō desperem'. Ecce iā nō
sūt obsurda ī libris ecclīasticis
q̄ absurda videbant': et possūt
alit' atq; honeste itelligi. Figā
pedes ī eo gradu. ī quo puer a
parētib; posit' erā: donec īueniat'
pspicua veritas. Sz ubi q̄ret':
Quā quēritur: Nō vacat ambro

unde aut quando comparamus

sio: non vacat legere. Ubi ipsos codices quaerimus? A quibus sumimus? Deputentur tempora, distribuantur horae pro salute animae. Magna spes oborta est. Non docet catholica fides quod putabamus et vani accusabamus. Nefas habent docti eius credere deum figura humani corporis terminatum: et dubitamus pulsare quo aperiantur cetera? Antemeridianas horas discipuli occupant: ceteris quid facimus? Cur non id agimus? Sed quando salutamus amicos maiores, quorum suffragiis opus habemus? Quando praeparamus quod emant scolastici? Quando reparamus nos ipsos relaxando animos ab intentione curarum? Pereant omnia, et dimittamus haec vana et inania; conferamus nos ad solam inquisitionem veritatis. Vita haec misera est, mors incerta: si subito obrepat, et quomodo hinc exibimus? Et ubi nobis discenda sunt quae hic neglexerimus? Ac non potius huius negligentiae supplicia luenda sunt? Quid si mors ipsa omnem curam cum sensu amputabit et finiet? Ergo et hoc quaerendum. Sed absit ut ita sit. Non vacat, non est inane, quod tam eminens culmen auctoritatis christianae fidei toto orbe diffunditur. Numquam tanta et talia pro nobis divinitus agerentur, si morte corporis etiam vita animae consumeretur. Quid cunctamur igitur relicta spe saeculi conferre nos totos ad quaerendum deum et vitam beatam? Sed expecta: iocunda sunt etiam ista:

habent non parvam dulcedinem suam. Non facile ab eis praecidenda est intentio: quia turpe est ad ea rursum redire. Ecce iam quantum est ut impetretur aliquis honor. Et quid amplius in his desiderandum? Suppetit amicorum maiorum copia: ut nihil aliud et multum festinemus: vel praesidatus dari potest. Et ducenda uxor cum aliqua pecunia ne sumptum nostrum gravet. Et ille erit modus cupiditatis. Multi magni viri et imitatione dignissimi sapientiae studio cum coniugibus dediti fuerunt. Cum haec dicebam et alternabant hi venti et impellebant huc atque illuc cor meum: transibant tempora et tardabam converti ad dominum deum: et differebam de die in diem vivere in te: et non differebam cotidie in memetipso mori. Amans beatam vitam timebam illam in sede sua: et ab ea fugiens quaerebam eam. Putabam enim me miserum fore nimis: si feminae privarer amplexibus. Et medicinam misericordiae tuae ad eandem infirmitatem sanandam non cogitabam quia expertus non eram: et propriarum virium credebam esse continentiam quarum mihi non eram conscius: cum tam stultus essem ut nescirem sicut scriptum est neminem posse esse continentem nisi tu dederis. Utique dares si gemitu interno pulsarem aures tuas: et fide solida in te iactarem curam meam. Prohibebat me sane Alypius ab uxore ducenda: cantans nullo modo nos posse securo otio simul in amore sapientiae

vitae sicut iam diu desideraveramus:
si id fecissem. Erat enim ipse in ea re etiam
tunc castissimus. ita ut mirum esset:
quia vel experientiam concubitus ceperat in
ingressu adolescentiae suae. sed non hae
serat: magisque doluerat et spreve
rat: et deinde iam continentissime vive
bat. Ego autem resistebam illi exemplis
eorum qui coniugati coluissent sapientiam
et promeruissent deum: et habuissent
fideliter ac dilexissent amicos. A
quorum ego quidem granditate animi
longe aberam: et deligatus mor
bo carnis mortifera suavitate tra
hebam cathenam meam solvi timens:
et quasi concusso vulnere repellebam ver
ba bene suadentis tamquam manum
solventis. Insuper etiam per me ipsi
quoque alipio loquebatur serpens:
et innectebat atque spargebat per lin
guam meam dulces laqueos in via eius:
quibus illi honesti et expediti
pedes implicarentur. Cum enim me ille
miraretur quod non parvipenderem ita
haerere visco illius voluptatis ut
me affirmarem quotienscumque inde
inter nos quaereremus caelibem vitam nul
lo modo posse degere. atque ita me
defenderem: cum illum mirantem vi
derem et dicerem multum interesse inter
illud quod ipse raptim et furtim expertus
esset. quod paene iam nec meminis
set quidem. atque ideo nulla molestia
facile contemneret: et delectationes
consuetudinis meae ad quas si accessis
set honestum nomen matrimonii.
non eum mirari oportere cur ego illam
vitam nequirem spernere: ceperat et ipse
desiderare coniugium: nequaquam vic

tus libidine talis voluptatis sed cu
riositatis. Dicebat enim scire se cu
pere quidnam esset illud: sine quo vi
ta mea. que illi sic placebat. non
mihi vita sed pena videretur. Stupe
bat enim liber ab illo vinculo animus
servitutem meam: et stupendo ibat in
experiendi cupidinem. venturus in ip
sam experientiam: atque inde fortasse
lapsurus in eam quam stupebat ser
vitutem: quoniam sponsionem volebat
facere cum morte: et qui amat peri
culum. incidit in illud. Neutrum enim
nostrum sicut est coniugale decus in offi
cium regendi matrimonii et suscipien
dorum liberorum ducebat: nisi tenuiter.
Magna autem ex parte atque vehementer
consuetudo satiande insatiabilis concu
piscentie. me captum excruciabat:
illum autem admiratio capiendum tra
hebat. ¶ Sic eramus donec
tu altissime non deserens humum no
stram. miseratus miseros subvenires
miris et occultis modis. Et in
stabatur impigre ut ducerem uxorem.
Iam petebam iam promittebatur: maxime
matre dante operam. quo me iam
coniugatum baptismus salutaris
ablueret. quo me in dies gaude
bat aptari: et vota sua ac pro
missa tua in mea fide compleri
animadvertebat. Cum sane et roga
tu meo et desiderio suo forti cla
more cordis abs te deprecaretur co
tidie. ut ei per visum ostenderes aliquid
de futuro matrimonio meo: numquam
voluisti. Et videbat quedam va
na et fantastica. quo cogebat in

pectus de hac re satagentis humani spiritus. et narrabat non cum fiducia qua solebat cum tu demonstrabas ei: sed contempnens ea. Dicebat enim discernere se nescio quo sapore. quem verbis explicare non poterat: quid interesset inter revelantem te. et animam suam sompniantem. Instabatur tamen et puella petebatur: cuius etas ferme biennio minor quam nubilis erat. Et quia ea placebat expectabatur. Et multi amici agitaveramus animo et colloquentes et detestantes turbulentas humane vite molestias: pene iam firmaveramus remoti a turbis ociose vivere. Id ocium sic moliti: ut si quid habere possemus conferremus in medium unamque rem familiarem conflaremus ex omnibus: ut per amicicie sinceritatem non esset aliud huius et aliud illius: sed quod ex cunctis fieret unum et universum singulorum esset et omnia omnium: cum videremur nobis esse posse decem ferme homines in eadem societate: essentque inter nos predivites Romanianus maxime municeps noster: quem tunc graves estus negociorum suorum ad comitatum attraxerant: ab ineunte etate mihi familiarissimus. Qui maxime instabat huic rei: et magnam in suadendo habebat auctoritatem: quod ampla res eius multum ceteris anteibat. Et placuerat nobis ut bini annui tamquam magistratus omnia necessaria curarent ceteris quietis. Sed postea quam cepit cogitari utrum hoc mulierculae sinerent quas et alii nostrum iam habebant. et nos habere volebamus: totum illud placitum quod bene formabamus dissiluit in manibus: atque confractum et abiectum est. Inde ad suspiria et gemitus convertebamur. et gressus ad sequendas latas et tritas vias seculi: quoniam multe cogitationes erant in corde nostro: consilium autem tuum manet in eternum. Ex quo consilio deridebas nostra et tua preparabas nobis: daturus escam in oportunitate: et aperturus manum tuam atque impleturus animas nostras benedictione. Interea mea peccata multiplicabantur: et avulsa a latere meo tamquam impedimento coniugii cum qua cubare solitus eram: cor ubi adherebat. concisum et vulneratum mihi erat et trahebat sanguinem. Et illa in affricam redierat: vovens tibi alium se virum nescituram: relicto apud me naturali ex illa filio meo. At ego infelix nec femine imitator. dilacionis impaciens. tamquam post biennium accepturus eam quam petebam: quia non amator coniugii sed libidinis servus eram. procuravi aliam non utique coniugem: quo tamquam sustentaretur et perduceretur vel integer vel auctior morbus anime mee. satellitio perdurantis consuetudinis in regnum uxorium. Nec sanabatur vulnus illud meum quod prioris precisione factum fuerat: sed post fervorem doloremque acerrimum putrescebat. et quasi frigidius sed desperatius dolebat. Tibi laus tibi gloria: fons misericordiarum. Ego fiebam miserior.

et tu propinquior: aderat iamiamque dextera tua rapturum me de ceno et ablaturum me et ignorabam. Nec me revocabat a profundiore voluptatum carnalium gurgite nisi metus mortis et futuri iudicii tui: qui per varias quidem opiniones numquam tamen recessit de pectore meo. Et disputabam cum amicis meis alipio et nebridio de finibus bonorum et malorum epicurum accepturum fuisse palmam in animo meo: nisi ego credidisse post mortem restare anime vitam. et tractus meritorum: quod epicurus credere noluit. Et querebam si essemus inmortales et in perpetua corporis voluptate sine ullo amissionis terrore viveremus: cur non essemus beati aut quid aliud quereremus: nesciens idipsum ad magnam miseriam pertinere. quia ita demersus et cecus cogitare non possem lumen honestatis et gratis amplectende pulcritudinis: quam non videt oculus carnis. et videtur ex animo. Nec considerabam miser ex qua vena mihi manaret: quod ista ipsa feda tamen cum amicis dulciter conferebam: nec esse sine amicis poteram beatus. etiam secundum sensum quem tunc habebam in quantalibet affluentia carnalium voluptatum. Quos utique amicos gratis diligebam: vicissimque ab eis me diligi gratis sentiebam. O tortuosas vias. Ve anime audaci: que speravit si a te recessisset se aliquid melius habituram: versa et reversa in tergum et in latera et in ventrem. Et dura sunt omnia: et tu solus requies. Et ecce ades et liberas a miserabilibus erroribus: et constituis nos in via tua: et consolaris nos et dicis. Currite: ego feram et ego perducam: et ibi ego feram.

Explicit confessionum liber sextus. Incipit septimus.

Iam mortua erat adolescentia mea mala et nefanda et ibam in iuventutem: quanto etate maior, tanto vanitate turpior. Nec cogitare aliquid substantie nisi tale non poteram quale per hos oculos videri solet. Non te cogitabam deus in figura corporis humani: ex quo audire aliquid de sapientia cepi. Semper hoc fugi: et gaudebam me hoc reperisse in fide spiritalis matris nostre catholice tue. Sed quid te aliud cogitarem non occurrebat. Et conabar cogitare te homo et talis homo summum et solum et verum deum: et te incorruptibilem et inviolabilem et incommutabilem totis medullis credebam: quia nesciens unde et quomodo: plane tamen videbam et certus eram id quod corrumpi potest deterius esse quam id quod non potest: et quod violari non potest incunctanter preponebam violabili: et quod nulla patitur permutationem melius esse quam id quod mutari potest. Clamabat violenter cor meum adversus omnia fantasmata mea:

et hoc vno ictu conabar abigẽ
circũuolantẽ turbã imũdicie ab
acie mentis mee. Et vix dimota
i ictu oculi: ecce cõglobata rursus
aderat. et irruebat i aspectũ meũ.
et obnubilabat eũ: ut quãuis nõ
forma humani corporis. corporeũ tñ
aliqd cogitare cogerer p spacia lo
coꝝ: siue infusũ mũdo siue etiã
ext mũdũ p infinita diffusũ:
etiã ipm icorruptibile et inuio
labile et icõmutabile qd corrup
tibili et violabili et cõmutabili
pponebã: qm quicqd puabã spa
cijs talibꝫ nichil m̃ ee videbat.
Sꝫ pr̃sus nichil et iane quidẽ: nõ
si corpus auferat loco et maneat
locus oĩ corpe vacuatus. et terreo
et humido et aereo et celesti. ſ tñ
sit locus inanis tanq̃ spaciosũ
nichil. Ego itaqꝫ incrassatus cor
de nec michimetipi uel ipse co
spicuus: quicqd nõ p aliquãta spacia
a tenderet uel diffunderet ul' cõgloba
ret ul' tumeret ul' tale aliqd caperet
ul' cape posset. nichil prorsus ee
arbitrabar. P quales ei formas
ire solet oculi mei: p tales yma
gines ibat cor meũ. Nec vide
bã hãc eandẽ intẽcionẽ qua illas
ipas ymagines nõ ee formabã
tale aliqd. Que tñ ipas non for
maret: nĩ eet magnũ aliquid.
Ita etiã te vita vite mee grandẽ
p infinita spacia vndiqꝫ cogi
tabã penetrare totã mũdi molẽ:
et ext eã quaq̃ uersũ p imẽsa
sine t̃mio. ut hr̃et te t̃ra. haberet

celũ. hr̃ent oĩa: et illa finirent
i te: tu aũt nusq̃. Sic aũt lux
solis nõ obsisteret corpꝰ aeris huiꝰ
qui sup t̃rã est. quo minꝰ p eũ
traiceret penetrãs eũ. nõ dirũ
pẽdo aũt scindendo ſꝫ iplendo eũ
totũ: sic tibi putabã nõ solũ
celi et aeris et maris ſꝫ etiã t̃re
corpꝰ puiũ: et ex oĩbꝫ maris
minimis qꝫ ptibꝫ penetrabile ad
capienda p̃ntiã tuã occulta in
spiracõe intrĩsecꝰ et extrĩsecꝰ a
ministrantẽ oĩa que creasti. Ita
suspicabar: qꝛ cogitare aliud
nõ poterã: nã falsũ erat. Illo eñ
mõ maior ps t̃re maiorẽ tui
pte hr̃et. et minorẽ minor. atꝫ ita
te plena essent oĩa: ut aplius tui
caperet elephãtis corpꝰ q̃ passeris. qm esset isto
grãdius. grandioreq̃ occuparet
locũ: atqꝫ ita frustatim ptibus
mũdi magnis magnas. breui
bꝫ breues ptes tuas p̃ntes faceres.
Non es aũt ita. Sꝫ nõdũ
illuminaueras tenebras meas. Sat
erat m̃ dñe aduersus illos decep
tos et deceptores et loquaces mu
tos: qm nõ ex eis sonabat ver
bũ tuũ: sat erat ergo illud qd
iã diu ab usqꝫ carthagine a ne
bridio pponi solebat. Et oms
q audieramus cõcussi sumus. Qd
erat t' factura nescio q gens tenebr
rũ quã ex aduersa mole solet op
ponere: si tu cũ ea pugnare no
luisses? Si eñ responderet aliqd
fuisse nocituram: violabilis tu
et corruptibil' fores. Si aũt nĩl

ea noce potuisse dicere: nulla af
fieret causa pugnandi: et ita pug
nandi ut quedam porcio tua et men
brum tuum vel proles de ipsa substantia tua
misceretur adversis potestatibus et non a te
creatis naturis: atque in tantum ab eis
corrumperetur et commutaretur in deterius
ut a beatitudine in miseriam verteretur.
et indigeret auxilio quo erui pur
garique posset: et hanc esse animam.
cui tuus sermo serviens liber. et con
taminate purus. et corrupte integer
subveniret. Sed et ipse corrupti
bilis: quia ex una eademque substantia.
Itaque si te quicquid es id est substantiam tuam
incorruptibilem dicerent: falsa illa
esse omnia et exsecrabilia. Si autem cor
ruptibilem: id ipsum iam falsum et pri
ma voce abhominandum. Sat erat
ergo istud adversus eos omnimo evo
mendos a pressura pectoris: quia
non habebant qua exirent sine horri
bili sacrilegio cordis et lingue:
sentiendo de te omnia ista et loquendo.
Sed et ego adhuc quamvis incommu
tabilem et incontaminabilem et nulla ex
parte mutabilem dicerem. firmeque
sentirem dominum nostrum deum verum. qui
fecisti non solum animas nostras. sed etiam
corpora nostra: nec tantum nostras animas et
corpora. sed et omnes et omnia: non tene
bam explicatam et enodatam causam
mali quecumque tamen esset. Sic eam queren
dam videbam: ut non per illam constrin
gerer deum incommutabilem mutabilem
bilem credere: ne ipse fierem quod querebam.
bam. Itaque securus eam ~~securus eam~~ quere
rebam et certus non esse verum quod illi di
cerent quos toto animo fugiebam: quia
videbam querendo unde malum reple
tos malicia: qua opinarentur tuam
pocius substantiam etiam male pati.
quam suam male facere. Et intende
bam ut cernerem. quod audiebam. libe
rum voluntatis arbitrium causam esse
ut malum faceremus: et rectum iudicium
tuum ut pateremur: et eam liquide cernere non
valebam. Itaque aciem mentis de profun
do ducere conatus mergebar iterum:
et sepe conatus mergebar iterum atque
iterum. Sublevabat enim me in lucem
tuam: quod tam sciebam me habere volun
tatem quam me vivere. Itaque cum aliquid
vellem aut nollem. non alium quam me vel
le ac nolle certissimus eram: et ibi esse
causam peccati mei. iam iamque animadu
tebam: quod autem invitus facerem pati
me pocius quam facere videbam. Et id
non culpam. sed penam esse iudicabam:
qua me non iniuste plecti te iustum
cogitans cito fatebar. Sed rursus
dicebam. Quis fecit me? Nonne deus
meus: non tantum bonus sed ipsum bonum?
Unde igitur michi male velle et bene
nolle: ut esset cur iuste penas
luerem? Quis in me hoc posuit et in
seruit michi plantarium amaritudi
nis: cum totus fierem a dulcissimo deo
meo? Si dyabolus auctor:
unde ipse dyabolus? Quod si et ipse
perversa voluntate ex bono angelo
dyabolus factus est: unde et in ipso vo
luntas mala. qua dyabolus fieret:
quando totus angelus a conditore optimo
factus est bonus? Hiis cogitacionibus
deprimebar iterum et suffocabar:
sed non usque ad illum infernum subdu

cebar erroris ubi nõs t' ꝯfitet̃:
dũ tu poti⁹ mala pati q̃ homo
facẽ putat̃. Sic ei nitebar inue
ire cetera ut iã iuenerã melius ee
icorruptibile q̃ corruptibile: et
ideo te q̃cq̃ ees ee icorruptibile
ꝯfitebar. Neq; ẽi ulla aĩa unq̃
potuit potit ue cogitarẽ aliq̃ qđ
sit te melius: q̃ sũmũ ⁊ optimũ
bonũ es. Cũ aũt uerissime atq; certis
sime icorruptibilẽ corruptibili p
ponat̃ sicut iã ego pponebã:
poterã iã cogitacione aliq̃ attin
gẽ qđ eet melius deo meo: n̄ tu
ees icorruptibil'. Ubi igit̃ uide
bã icorruptibilẽ corruptibili p
ferendũ ee. ibi te q̃rẽ debebã: atq;
inde aduertẽ ubi sit malũ: idest
unde sit ipa corrupcio q̃ uiolari sb
stãcia tua nullo mõ pt. Nullo
eñi prorsus mõ uiolat corrupcio
deũ nrm: nulla uoluntate. nulla
necitate. nullo iprouiso casu:
qñ ipe ẽ deus: et qđ sibi uult
bonũ est. et ipe ẽ idẽ bonum.
Corrũpi aũt nõ est bonũ. Nec
cogeris inuit⁹ ad aliq̃: q; uolũ
tas tua nõ ẽ maior q̃ potencia
tua. Esset aũt maior: si teipso
tuipẽ maior ees. Et ei uoluntas
et potencia dei. ds ipe est. Et q̃
iprouisũ t̃: q̃ nosti oĩa. Et nl
la natã est: n̄ q; nosti eã. Et
ut q̃ multa dicim⁹ cur non sit
corruptibil' sbã q̃ ds ẽ. qñ si
hoc eet. nõ eet de⁹. Et q̃rebã
unde malũ ⁊ male q̃rebã: et
i ipã q̃sicione mea nõ uidebã
malũ. Et ꝯstituebã in ꝯspcu

spũs mei uniusã creaturã: q̃cq̃
i ea cernẽ possum⁹. sicuti ẽ tra
et marẽ. aer ⁊ sydera. ⁊ arbores
⁊ aĩalia mortalia. et i q̃cq̃d in
ea nõ uidem⁹ sicut firmamẽtũ
celi: isup et oẽs ãgelos. ⁊ cũcta
spũalia ei⁹: s; etiã ipa q̃si cor
pa esset. locis ⁊ locis ordinauit
ymaginacio mea. Et feci unã
massã grandẽ. distinctã gñib;
corpm creaturã tuã. siue que
uerã corpa erãt. siue q̃ ipe pro
spũalib; finxerã: et eã feci grã
dẽ. nõ q̃ntũ erat qđ scire nõ po
terã. s; q̃ntũ libuit undiq; uer
sũ sane finitã: te aũt dñe ex oĩ
pte ambiente ⁊ penetrante eã.
s; usq̃q̃q; ifinitũ. Tanq̃ si ma
re eet ubiq; ⁊ undiq; p imen
sa spacia ifinitũ solũ mare
et hƀet int̃ se spõgiã q̃libet
magnã ⁊ finitã tñ: et plena
eet undiq; spongia illa ex oĩ
sua pte ex imenso mari: sic
creaturã tuã finitã te ifinito
plenã putabã: et dicebã. Ec
ce ds. ⁊ ecce q̃ creauit ds. ⁊ bo
nus de⁹: atq; hĩs ualidissime
lõgissimeq; p̃stacior: sed tñ
bon⁹ bona creauit: ⁊ ecce quo
ambit atq; iplet ea. Ubi g°
malũ et unde: et q̃ hũc irrep
sit? Que radix ei⁹: ⁊ quod
semẽ ei⁹? An omnino nõ est?
Cur ergo timem⁹: ⁊ cauem⁹
qđ nõ est? Aut si inanit̃ time
m⁹: ecce uel timor ipe malũ
est: quo inanit̃ stimulat̃ ⁊ ex
cruciat̃ cor. Et tanto grauius

malū: quīto nō est qd' timeam9
& timem9. Jdeo aut ē malū qd'
timem9: aut hoc malū ē q2 time
m9. Vn̄ est igit'? Cum d's fecit
hec oīa: bonus bona. Mai9
quidē et sūmū bonū: minora
fecit oīa bona. Sed tn̄ et cre
ans & creata: bona sūt omnia.
Unde ē malū? An vn̄ fecit ea.
materies aliq̄ mala fuit eāt.
et formauit atq3 ordinauit
eā s3 reliq̄ aliq̄ in illa qd' ī
bonū nō ɔūteret? Cur et hoc?
An ipotēs eāt totā vertē et
ɔmutarē ut nichil mali rema
nēt? cū sit oīa potēs? Pos
tremo cur inde facē aliq̄ volu
it? ac nō pocius eadē oīpoten
cia fecit ut nlla eēt oīo? Aut
vō existē potāt ɔtra ei9 volu
tatē? Aut si etna eāt. cur tā
diu p̄ ifinita retro spacia tēp
sit eā sinit eē: ac tāto post
placuit aliq̄ et ea facē? Aut
iā si aliq̄ subito voluit agē.
hoc pocius agēt oēpt ut illa
nō eēt: atq3 ipē solus eēt to
tū vez & sūmū et ifinitū bo
nū? Aut si nō eāt bene. ut
nō aliq̄ bonū eciā fabricaret
et ɔderet q̄ bon9 eāt: illa sb
lata & ad nichilū redacta
materie q̄ mala eāt: bona
ipē istitueēt vn̄ oīa crearet.
Nō ei eet omp̄t si condē nō
posset aliq̄ bonū: ii ea quā
ipē nō ɔdiderat adiuuaret
matia. Talia voluebā pec

tore igrauidato curis misero
mordacissīs. de timoē mortis:
et nō iuenta vitate. stabiliter
tn̄ herebat ī corde meo ī catho
lica ecclia fides xpi tui. dn̄i et
saluatoris nr̄i: ī mltis qdē ad
huc iformis & pt' doctrine nor
mā fluctuās. s3 tn̄ nō eā reli
qbat aīm9: īmo indies mag
magisq3 ībibebat eā: et iam
mathematicoz fallaces diui
nacōes & īpia deliramēta reiece
rā. Confiteantr̄ ecā hic t'
de ītimis visceribz aīe mee mi
seracoes tue d's m's: tu ēm tu
omō nā q's alī9 a morte oīs
erroris reuocat nos. n̄ vita q̄
mori nescit: et sapia mētes ī
digētes illuiāns nllo īdigens
lume: qua mūdus amīstrat.
usq3 ad arboz volatica folia.
Tu puraisti puicacie mee q̄
obluctat9 sū vīndiciano acuto
seni. & nebridio adolesceti mi
rabilis aīe: illi vehemēt' aff'
māti. huic cū dubitacōe qdē
aliq̄ s3 tn̄ crebro diceti nō esse
illā artē futā puidendi. coiectu
ras aut hoīm sepe hrē vī sortis.
& mlta dicēdo dia pleraq3 ventu
ra nescientibz eis qd dicent. s3 m
ea nō tacēdo icurrētibz: puraui
sti g9 tu hoīem amicū nō quidē seg
nē ɔsultorē mathematicoz:
nec eas lrās bene callentē. sed
ut dixi ɔsultorē curiosū: et tn̄
scientē aliq̄ qd a p̄re suo se au
disse dicebat: qd qn̄tū valeret

ad illius artis opinionem evertendam ignorabat. Hic ergo vir nomine Firminus liberaliter institutus et excultus eloquio cum me tamquam carissimum de quibusdam rebus suis in quas secularis spes eius intumuerat consuleret. quid mihi secundum suas quas constellationes appellant videretur. ego autem qui iam de hac re in Nebridii sententiam flecti ceperam: non quidem abnuerem conicere ac dicere quod nutanti occurrebat: sed tamen subicerem prope iam esse mihi persuasum ridicula illa esse et inania. Tum ille narravit mihi patrem suum fuisse librorum talium curiosissimum. et habuisse amicum eque illa simulque sectantem: qui pari studio et collatione flagrabant in eas nugas igne cordis sui: ita ut mutorum quoque animalium si que domi parerent observaret momenta nascentium: atque ad ea celi positionem notaret: unde illius quasi artis experimenta colligerent. Itaque dicebat audisse se a patre suo quod cum eundem Firminum pregnans mater esset. etiam illius pater amici famula quedam pariter utero grandescebat: quod latere non potuit dominum qui etiam canum suarum partus examinatissima diligentia nosse curabat: atque ita factum esse ut cum iste coniugis ille autem ancille dies et horas minutioresque horarum articulos cautissima observatione numeraret enixe essent ambe simul: ita ut easdem constellationes usque ad easdem minutias utriusque nascenti facere cogerentur: iste filio ille servulo. Nam cum mulieres parturire cepissent: indicaverunt sibi ambo quid sua cuiusque domo ageretur. Et paraverunt quos ad se invicem mitterent: simul ut natum quod parturiebatur esset cuique nuntiatum. Quod tamen ut continuo nuntiaretur tamquam in regno suo facile effecerunt: atque ita qui ab alterutro missi sunt. tam ex paribus domorum intervallis sibi obviam factos esse dicebat: ut aliam positionem siderum aliasque particulas momentorum neuter eorum notare sineretur. Et tamen Firminus amplo apud suos loco natus dealbatiores vias seculi cursitabat: augebatur divitiis: sublimabatur honoribus. Servus autem ille conditionis iugo nullatenus relaxato dominis serviebat: ipso indicante qui noverat eum. His itaque auditis et creditis quoniam talis ille narraverat: omnis illa reluctatio mea resoluta concidit. Et primo Firminum ipsum conatus sum ab illa curiositate revocare: cum dicerem constellatione eius inspectis ut vera pronuntiarem. debuisse me utique videre ibi parentes inter suos esse primarios nobilem familiam proprie civitatis: natales ingenuos honestam educationem liberalesque doctrinas. At si me ille servus ex eisdem constellationibus quia et illius ipse essent consuluissent ut eidem quoque vera proferrem: debuisse me rursus ibi videre abiectissimam familiam. conditionem servilem:

et ceteram longe a parentibus alienam
longeque distantiam. Unde autem fieret ut
eadem inspiciens diversa diceret, si
vera diceret? Si autem eadem diceret,
falsa diceret. Inde certissime colle-
gi, ea que vera considerata constella-
tionibus dicerentur, non arte dici sed
sorte. Que autem falsa, non artis im-
peritia sed sortis mendacio. ¶ Hinc
autem accepto aditu ipse mecum
talia ruminando, ne quis eorundem de-
lirorum qui talem questum sequerentur, quos
iam iamque invadere atque irrisos refel-
lere cupiebam, mihi ita resisteret
quasi aut Firminus mihi aut illi pater
falsa narraverit: intendi considera-
tionem in eos qui gemini nascuntur,
quorum plerique ita post invicem
funduntur ex utero, ut parvum ipsum
temporis intervallum, quantamlibet vim in
rerum natura habere contendant, colligi
tamen humana observatione non possit,
litterisque signari omnino non valeat,
quas mathematicus inspecturus est, ut
vera pronuntiet. Et non erunt vera,
quia easdem litteras inspiciens eadem de-
buit dicere de Esau et Iacob: sed
non eadem utrique acciderunt. Falsa
ergo diceret. Aut si vera diceret, non ea-
dem diceret: at eadem inspiceret. Non
ergo arte sed sorte vera diceret.

¶ Tu enim domine iustissime modera-
tor universitatis, consulentibus consul-
tisque nescientibus occulto instinctu
agis: ut dum quisque consulit hoc au-
diat, quod eum oportet audire occul-
tis meritis animarum ex abysso iusti
iudicii tui. Cui non dicat homo
Quid est hoc? Ut quid hoc? Non dicat: ho-
mo est enim. Iam itaque me adiutor meus
illis vinculis solveras: et querebam
unde malum: et non erat exitus. Sed
me non sinebas ullis fluctibus co-
gitationis auferri ab ea fide, qua
credebam et esse te, et esse incommutabi-
lem substantiam tuam: et esse de omnibus cu-
ram et iudicium tuum: et in Christo filio
tuo domino nostro, atque in scripturis sanctis
quas ecclesie tue catholice commendaret
auctoritas, viam te posuisse salu-
tis humane ad eam vitam que post
hanc mortem futura est. ¶ His itaque
salvis atque inconcusse roboratis
in animo meo: estuans querebam unde sit
malum. Que illa tormenta partu-
rientis cordis mei: qui gemitus deus
meus! Et ibi erant aures tue ne-
sciente me: et cum in silentio fortiter
quererem magne voces erant ad mi-
sericordiam tuam tacite contritiones animi
mei. Tu sciebas quid patiebar
et nullus hominum. Quantum enim erat
quod inde digerebatur per linguam meam
in aures familiarissimorum meorum!
Numquid totus tumultus anime mee, cu-
i nec tempora nec os meum sufficie-
bat, sonabat eis? Totum tamen ibat
in auditum tuum quod rugiebam a gemi-
tu cordis mei: et ante te erat de-
siderium meum: et lumen oculorum me-
orum non erat mecum. Intus enim erat:
ego autem foras. Nec in loco illud.
At ego intendebam in ea que locis
continentur: et ibi non inveniebam lo-
cum ad requiescendum. Nec excipie-
bant me ista ut dicerem sat est et

bene esse: nec dimittebat redire
ubi mihi satis bene esset. Superior enim
eram istis: te vero inferior. Et tu gaudium
verum mihi subdito tibi: et tu mihi
subieceras que infra me creasti.
Et hoc erat rectum temperamentum et me
dia regio salutis mee: ut ma
nerem ad ymaginem tuam: et tibi
serviens dominarer corpori. Sed cum sup
be contra te surgerem et currerem adversus
dominum in cervice crassa scuti
mei: et etiam ista infima supra
me facta sunt et premebant: et nus
quam erat laxamentum et respirame
tum. Ipsa occurrebant undique acerva
tim et conglobatim cernenti: cogita
nti autem ymagines corporum ipse op
ponebantur redeunti: quasi diceretur:
Quo is indigne et sordide? Et
hec de vulnere meo creverant. quia
humiliasti tamquam vulneratum superbum:
et tumore meo separabar abs te:
et nimis inflata facies claudebat
oculos meos. Tu vero domine in eternum
manes: et non in eternum irasceris
nobis: quoniam misertus es terram et ci
nerem. Et placuit in conspectu tuo
reformare deformia mea: et sti
mulis internis agitabas me.
ut impatiens essem: donec mihi per inte
riorem aspectum certus esses. Et reside
bat tumor meus ex occulta ma
nu medicine tue: aciesque contur
bata et contenebrata mentis mee
acri collirio salubrium dolorum
meorum de die in diem sanabatur.
Et primo volens ostendere mihi quam resis
tis superbis. humilibus autem des gratiam:

et quanta misericordia tua demonstrasti
hominibus viam humilitatis. quod verbum
tuum caro factum est et habitavit inter
homines: procurasti mihi per quendam homi
nem inmanissimo typho turgidum
quosdam platonicorum libros ex gre
ca lingua in latinam versos. Et ibi
legi non quidem hiis verbis. sed hoc
idem omnino multis et multiplicibus
suaderi rationibus: quod in principio erat
verbum. et verbum erat apud deum. et
deus erat verbum. hoc erat in principio
apud deum: omnia per ipsum facta sunt et sine
ipso factum est nichil: quod factum est in eo
vita est. et vita erat lux hominum. et
lux in tenebris lucet. et tenebre eam
non comprehenderunt: et quia anima hominis
ipsius testimonium perhibeat de lumine
non est tamen ipsa lumen sed verbum dei.
deus est lumen verum. quod illuminat omnem
in hunc mundum: et quia in hoc mundo
erat. et mundus per eum factus est. et mun
dus eum non cognovit. Quia vero
in sua propria venit. et sui eum non
receperunt quotquot autem receperunt eum
dedit eis potestatem filios dei fieri cre
dentibus in nomine eius: non ibi legi.

Item ibi legi quia verbum deus non
ex carne. non ex sanguine. non ex
voluntate viri neque ex volunta
te carnis: sed ex deo natus est. Sed
quia verbum caro factum est et habitavit
in nobis: non ibi legi. Indagavi
quippe in illis litteris varie dictum et
multis modis quod sit filius in
forma patris non rapinam arbitratus
esse equalem deo: quia naturaliter id ipsum
est. Sed quia semetipsum exinanivit

forma servi accipiens in similitudine hominum factus et habitu inventus ut homo humiliavit se factus obediens usque ad mortem mortem autem crucis propter quod et deus eum exaltavit a mortuis et donavit illi nomen quod est super omne nomen ut in nomine ihesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum et omnis lingua confiteatur quia dominus ihesus christus in gloria est dei patris: non habent illi libri. Quod enim ante omnia tempora et super omnia tempora incommutabiliter manet unigenitus filius tuus coeternus tibi et quia de plenitudine eius accipiunt anime ut beate sint et quia participatione manentis in se sapientie renovantur ut sapientes sint: est ibi. Quod autem secundum tempus pro impiis mortuus est et filio tuo unico ~~genito~~ non pepercisti sed pro nobis omnibus tradidisti eum: non est ibi. Abscondisti enim hec a sapientibus et revelasti ea parvulis: ut veniret ad eum laborantes et onerati et reficeret eos quia mitis est et humilis corde: et diriget mites in iudicio et docet mansuetos vias suas: videns humilitatem nostram et laborem nostrum et dimittens omnia peccata nostra. Qui autem coturno tamquam doctrine sublimioris elati non audiunt dicentem discite a me quia mitis sum et humilis corde et invenietis requiem animabus vestris: et si agnoscunt deum non sicut deum glorificant aut gratias agunt sed evanescunt in cogitationibus suis et obscuratur insipiens cor eorum: dicentes se esse sapientes stulti fiunt. Et ideo legebam ibi etiam immutatam gloriam incorruptionis tue in ydola et varia simulachra in similitudine ymaginis corruptibilis hominis et volucrum et quadrupedum et serpentium: videlicet egiptium cibum quo esau primogenita sua perdidit: quia caput quadrupedis pro te honoravit populus primogenitus conversus corde in egiptum: et curvans ymaginem tuam animam suam ante ymaginem vituli manducantis fenum. Inveni hec ibi: et non manducavi. Placuit enim tibi domine auferre obprobrium diminutionis ab iacob ut maior serviret minori: et vocasti gentes in hereditatem tuam. Et ego ad te veneram ex gentibus: et intendi in aurum quod ab egipto voluisti ut auferret populus tuus: quia tuum erat ubicumque erat. Et dixisti atheniensibus per apostolum tuum quod in te vivimus et movemur et sumus: sicut et quidam secundum eos dixerunt. Et utique inde erant illi libri. Et non attendi in ydola egiptiorum quibus de auro tuo ministrabant: qui transmutaverunt veritatem dei in mendacium: et coluerunt et servierunt creature potius quam creatori.

Et inde ammonitus redire ad memetipsum intravi in intima mea duce te: et potui quia factus es adiutor meus. Intravi et vidi qualicumque oculo anime mee super eundem oculum anime mee supra mentem meam lucem domini incommutabilem: non hanc vulgarem et conspicuam omni carni: nec quasi ex

corde gñe. Grandior eãt: tamq̃ si
ista mlto mltoq3 clari' clarescë
ret. totũq3 occupa'et magtudīe.
Nõ hoc illa eãt s3 aliud: aliud
valde ab istis oĩbz. Nec ita erat
supͣ mentē meã. sic' oleũ sup aq̃.
nec sicut celũ sup t̃rã: s3 superior
q2 ipã fecit me: et ego īferiõr. q̃a
fc̄s sũ ab ea. Qui nouit vitatē
nouit eã: et q̃ nouit eã nouit
etn̄itatē. Caritas nouit eã. O
etña vitas. et vẽa caritas. et cara
etn̄itas. tu es d̃s m̄s: t' suspiro
die ac nocte. Et cũ te p̃mũ cog
noui. tu assũpsisti me ut vide
rē eē qd' viderē. et nõdũ me eē
q̃ viderē. Et reuberasti īfirmi
tatē aspc̄s mei radias ī me ve
hemeñ: et cōtremui amore et
horrore. Et īueñi longe me essea
te ī rñone dissilitudĩs: tq̃ au
dirē vocē tuã de excelso. Cibus
sũ grandiũ: cresce et manducab'
me. Nec tu me mutabis ī te. si
cut abũ carnis tue: s3 tu muta
beris ī me. Et cognoui qm̄ p̃ iniq̃
tate erudisti hoĩem: et tabescē
fecisti sic' araneã aĩaz meã. Et
dixi. Nũq̃d michil est veritas:
Qm̄ neq3 p̃ finita neq3 p̃ infini
ta locoz spacia diffusã ē. Et
clamasti de lõginquo: ymo võ
ego sũ q̃ sũ. Et audiui sic' au
dit' ī corde: et nõ eãt p̃rsus vñ
dubitarē. Faciliq3 dubitarē
viuē me: q̃ nõ eē vitatē. q̃ per
ea q̃ fc̄a sũt ītellc̄a cōspicit. Et
īspexi cetera ī fra te: et vidi nec

omo eē. nec omo nõ eē. Esse q̃dẽ
qm̄ abs te sũt: nõ at eē qm̄ id
qd' es nõ sũt. Id eñ vẽ est: qd' ī
cōmutabilit' manet. Michi aũt
īherē deo bonũ est: q̃a si non
manebo ī illo nec ī me potero.
Ille at ī se manēs īnouat oĩa.
Et dñs meus es: qm̄ bonoz me
oz nõ eges. Et maĩfestatũ est
m̄. qm̄ bona s't q̃ corrũpuntur:
q̃ neq3 si sũma bona esset. neq3
n̄ bona eēnt corrũpi possent:
q2 si sũma bona eēnt īcorrup
tibilia essent: si at nlla bona
esset qd' ī eis corrũpet' nõ eēt.
Nocet eñ corruptio: et n̄ bonũ
minuet' nõ nocet. Aut igitur
michil nocet corruptio qd' fieri
nõ p̃t: aut qd' c'tissimũ est oĩa
corrũpunt' p̃uant' bono. Si at
oĩ bono p̃uabunt': omo nõ erũt.
Si eñ erũt et corrũpi iã nõ po
terũt: meliora erũt. q2 īcorrup
tibilit' p̃manebũt. Et qd mõ
struosius: q̃ ea dicē oĩ bono
amisso fc̄a meliora: Ergo si
oĩ bono p̃uabũt': omo nulla
erũt. Ergo q̃ diu sũt: bona
sũt. Ergo q̃cũq3 sũt: bona s't.
Malũq3 illud qd' q̃rebã
vñ eēt nõ est sb̄a: q2 si sb̄stã
cia eēt bonũ eēt. Aut eñ eēt ī
corruptibil' sb̄a magnũ vtiq3
bonũ: aut sb̄stãcia corruptibi
lis eēt: q̃ n̄ bona eēt. corrũpi
nõ posset. Itaq3 vidi et maĩfes
tatũ est m̄ q2 oĩa bona tu fe
cisti: et p̃rsus nlle sb̄e s't quas

nō fecisti. Et quī nō equalia oīa
fecisti: ideo sūt oīa quia singula
bona sūt et fecisti simul oīa valde
bona: quī fecisti deus nr̄ oīa bo
na valde. Et tibi omnino nō ē ma
lū: nō solū tibi sed vniuerse creature
tue: quia extra te nō ē aliquid quod irrū
pat et corrūpat ordinē quē īpo
suisti ei. In ptibus autē eius quedā
quibusdā nō cōueniūt quia mala pu
tantur. Et eadē ipa cōueniūt aliis.
et bona sūt: et īsemetipis bo
na sūt. Et oīa hec que sibimet
īuicē nō cōueniūt. cōueniūt ī
feriori pte reꝝ. quā terrā dicimus:
hn̄te celū suū nubilosū atq
ventosū cōgruū sibi. Et absit iā
ut dicerē nō ee ista: quia et si
sola ista cernerē. desiderarē quidē
de meliora. sed iā etiā de solis
istis laudare te deberē: quoniam lau
dandū te ostendūt de terra dracō
nes et oēs abissi. Ignis grando
nix glacies. sp̄s tēpestatis: que
faciūt vbū tuū. Mōtes et oēs
colles: ligna fructifera et oēs cedri.
Bestie et oīa pecora: reptilia
et volatilia pēnata. Reges ter
re et oēs ppli: principes et oēs iu
dices terre. Iuuenes et virgines se
nes cū iunioribus: laudēt nomē
tuū. Cū uero etiā de celis te lau
dent. laudēt te deus nr̄ in excelsis
oēs angeli tui: oēs virtutes tu
e. sol et luna oēs stelle et lumē.
celi celoꝝ et aque que sup celos sūt
laudēt nomē tuū: nō iā desi
derabā meliora. quia oīa cogita
bā: et meliora quidē superiora quā ī
feriora: sed meliora oīa quā sola su
periora. iudicio saniore pendebā.
Nō ē sanitas eis quibus displicet
aliquid creature tue: sicut mihi nō erat.
cū displicerent multa que fecisti.
Et quia nō audebat aīa mea ut ei
displiceret deus meus: nolebat esse
tuū quicquid ei displicebat. Et inde
ierat ī opinionē duaꝝ substantiaꝝ.
et nō requiescebat: et aliena loque
batur. Et inde rediens fecerat sibi
deū per īfinita spacia locoꝝ oīm:
et eū putauerat ee te. Et eū col
locauerat ī corde suo: et facta erat
rursus templū ydoli sui abhomi
nandū tibi. Sz postea quā
fouisti caput nescientis. et clau
sisti oculos meos ne viderent va
nitatē: cessaui de me paululū.
et cōsopita ē insania mea: et
euigilaui ī te: et vidi te īfini
tū aliter. Et visus iste nō a car
ne trahebatur. Et respexi alia
et vidi tibi debere quia sūt. et ī te cūcta
finita. sed aliter: nō quasi ī loco:
sed quia tu es oītenens manu veri
tate: et oīa vera sūt in quantū
sūt: nec quicquā est falsitas nisi cū
putatur ee quod nō est. Et vidi quia
nō solū locis sua queq suis
cōueniūt: sed etiā temporibus. Et quia
tu solus eternus es. nō post in
numerabilia spacia tēpa cepisti
operari: quia oīa spacia tēpm et que
preterierūt et que preteribūt. nec
abirent nec venirent nisi te operante
et manente. Et sensi et expertus

tuis et exptꝯ sū nō eē mirū q̄
palato nō sano pena ē panis
qui sano suauis ē: et oculis e
gris odiosa lux q̄ puris amabi
lis ē. Et iusticia tua displicet
iniq̄s: ne dū vipera ⁊ vermiculꝰ
q̄ bona creasti apta iferioribus
creature tue ptibꝫ q̄bꝫ et ipi iniq̄
apti sūt. q̄to dissiliores sūt t:
apti āt superioribꝫ. q̄to siliores
fuerit t. Et q̄siui qd eēt iniq̄
tas ⁊ nō īueni sb̄stancia: s̄ a
sūma sb̄na te deo detorte īsi
ma volūtatis puesitatē: proi
cientis itima sua ⁊ tumescētis
foras. Et mirabar q̄ iā te a
mabā: nō p te fātasma. Et
nō stabā frui deo meo: sed ra
piebar ad te decore tuo. Mox
q̄ diripiebar abs te podē me
o: et ruebā i ista cū gemitu.
Et podus hoc ꝯsuetudo carna
lis. Sꝫ mecū erāt memoria tui.
Neqꝫ vllo mō dubitabā eē cu
cohērē. s̄ nōdū eē me q̄ cohērē:
q̄m corpꝰ qd corrūpit̄ aggrauat
aīaz: et deprimit terena ihītaci
o sensū multa cogitātē. Erāqꝫ
certissimꝰ q̄ inuisibilia tua a ꝯsti
tucōe mūdi p ea q̄ facta sūt itel
lecta ꝯspiciunt̄: sempiterna quoqꝫ v
tus ⁊ diuinitas tua. Querēs eni
vn̄ approbarē pulcritudinē cor
poꝝ siue celestiū siue terestriū.
et qd m̄ p̄sto eēt itegre de mu
tabilibꝫ iudicāti ⁊ dicēti hoc
ita eē debꝫ illud nō ita: hoc g̃

q̄rens vn̄ iudicarē cū ita iudi
carē: īueneram icōmutabile
⁊ verā veritatis eternitatē. supra
mentē meā ꝯmutabile. Atqꝫ
ita gradatī a corpibꝫ ad sentie
tē p corpꝰ aīaz: atqꝫ inde ad eiꝰ
īteriore vim cui sensꝰ corpis
exteriora annūciaret et quousqꝫ
pnt bestie: atqꝫ inde rursꝰ ad
raciocinātē potenciā ad quā re
fert iudicandū qd sumit̄ a se
sibꝫ corpis. Que se quoqꝫ i me
ꝯperiens mutabilē. erexit se ad
itelligenciā suā: et abduxit co
gitacōꝫ a ꝯsuetudie. sb̄trahēs
se ꝯtradicētibꝫ turbis fantas
matū. ut inueniret quo lūie
aspgeret̄: cū sine vlla dubita
cione clamaret īmutabile p̄
ferendū eē mutabili vn̄ nossꝫ
ipm icōmutabile: qd n̄ ali
quo mō nosset. nullo mō illud
mutabili certa pponet: et p
uenit ad id qd est i ictu trepi
dātis aspcꝰ. Tūc vō inuisibilia
tua p ea q̄ facta sūt intellecta co
spexi: s̄ aciē fige non valui.
Et repcussus i firmitate reddi
tus solitis nō mecū ferebā n̄
amantē memoriā: et q̄si olfacta
desiderātē que ꝯmedere nōdū
posse. Et q̄rebā viā ꝯparandi
roboris qd eēt ydoneū ad fruē
dū te nec inueniebā: donec a
plecterer mediatorē dei ⁊ hoīm.
hoiēꝫ ihm xpm. q̄ est sup oīa
ds bndcꝰ in scl'a: vocantē ⁊ di
centē. Ego sū via: veritas ⁊ vita.

Et cibum tuum capiendo invalidus eram, miscentem carni, quoniam verbum caro factum est, ut infantie nostre lactesceret sapientia tua per quam creasti omnia. Non enim tenebam deum meum Ihesum Christum humilis humilem, nec cuius rei magistra esset eius infirmitas noveram. Verbum enim tuum eterna veritas superioribus creature tue partibus supereminens subditos erigit ad se ipsam; in inferioribus autem edificavit sibi humilem domum de limo nostro, per quam subdendos deprimeret a se ipsis et ad se traiceret, sanans tumorem et nutriens amorem, ne fiducia sui progrederentur longius, sed potius infirmarentur, ante pedes suos videntes infirmam divinitatem ex participatione tunice pellicie nostre, et lassi prosternerentur in eam, illa autem surgens levaret eos. Ego vero aliud putabam tantumque sentiebam de domino Christo meo quantum de excellentis sapientie viro cui nullus posset equari, presertim quia mirabiliter natus ex virgine ad exemplum contemnendorum temporalium pro adipiscenda immortalitate divina pro nobis cura tantam auctoritatem magisterii meruisse videbatur. Quid autem sacramenti haberet verbum caro factum est nec suspicari quidem poteram. Tantum cognoveram ex his que de illo scripta traderentur, quia manducavit et bibit, dormivit et ambulavit, exhilaratus est et contristatus est, sermocinatus est, non hesisse carnem illam verbo tuo nisi cum anima et mente humana. Novit hoc omnis qui novit incommutabilitatem verbi tui, quam ego iam noveram quantum poteram nec omnino quicquam inde dubitabam. Etenim nunc movere membra corporis per voluntatem, nunc non movere, nunc aliquo affectu affici, nunc non affici, nunc proferre per signa sapientes sententias, nunc esse in silentio, propria sunt mutabilitatis anime et mentis. Que si falso de illo scripta essent, etiam omnia periclitarentur mendacio, neque in illis litteris ulla fidei salus generi humano remaneret. Quia itaque vera scripta sunt, totum hominem in Christo agnoscebam, non corpus tantum hominis aut cum corpore sine mente animam, sed ipsum hominem, non persona veritatis, sed magna quadam humane nature excellentia et perfectiore participatione sapientie preferri ceteris arbitrabar. Alipius autem deum carne indutum ita putabat credi a catholicis, ut preter deum et carnem non esset in Christo animam, mentemque hominis non existimabat in eo predicari. Et quoniam bene persuasum tenebat ea que de illo memorie mandata sunt sine vitali et rationali creatura non fieri, ad ipsam christianam fidem pigrius movebatur. Sed postea hereticorum apollinaristarum hunc errorem esse cognoscens, catholice fidei collectatus et contemperatus est. Ego autem aliquanto posterius didicisse me fateor in eo quod verbum caro factum est, quomodo catholica veritas a Fotini falsitate

durmat. Improbaciō q̄ppe hērti
coꝛ fuit eminē. q̄d eccā tua sen
ciat. et q̄d habeat sana doctri-
na. Oportuit eī et hēses ee̅: ut pba
ti maifesti fient int' ifirmos.
Sꝫ tūc lectis platonicoꝝ illis li
bris postea cū inde āmonita q̄
rere icorpeā vitatē: iusibilia
tua p ea q̄ fca sūt intellcā con
speri. Et rpulsꝰ sensi. q̄ p tene
bras aīe mee ɔtēplari nō sine
rer certꝰ ee̅. te ꝛ ifinitū ee̅. nec
tn̄ p locos finitos ifinitos ue dif
fundi: ꝛ vē te ee̅ q̄ sp idē ipse
es. ex nllā pte nllō q̄ motu ali
ter ꝯ alit'. cēa vō ex te ee̅ oīa
hoc solo firmissiō documēto
q̄a sūt: certꝰ q̄dē in istis erā. in
mis tn̄ ifirmꝰ ad fruendū te.
Garriebā plane q̄si peritꝰ.
et n̄i i xpo saluatoꝛe mō viam
tuā q̄rerē: nō pitus s̄ peiturꝰ
esse. Iā eī ceperā velle videri
sapiēs plenꝰ pena meā: ꝛ nō
flebā: insup et iflabar sciā.
Vbi eī erāt illa edificās caritas
a fūdamēto hūilitatis: q̄d est
xp̄c ihs. Aut q̄n illi libri me
docerēt eā. In quos me ꝓptēa
p̄usq̄ ɔsiderarē scptūras tuas
credo voluisti icurrē: ut iprime
ret' meoꝛie mee quō ex eis af
fectꝰ essē. Et cū postea i libris
tuis masuefcs essē et curātib;
digitis tuis ɔtrectarent' vulne
ra mea. discernerē atq; disti
guerē. q̄d interesset int' p̄sūpciōꝫ
et ɔfessionē. int' videtes quo eū
dū sit. nec videtes quā: ꝛ viā
ducentē ad beāfcā patriā. nō
tm̄ cernendā. s̄ et ihabitādā.
Nā ꝛ si p̄mo scīs tuis lrīs iforma
tꝰ essē. ꝛ i eaꝝ familiaritate
obdulcuissēs m̄. ꝛ postea i il
la volumā icidissē: fortassē a'
abrupuisset me a solidamēto
pietatis: a'si i affctu quē salu
brē ibiberā p̄stitissē: putarē
etiā ex illis libris eū posse ɔci
pi. si eos solos q̄sq̄ didicisset.
Itaq; auidissime arripui
venābilē stilū sp̄c tui ꝛ p̄ ce
teris aplm̄ paulū. et perierūt
ille q̄stiones i q̄b; m̄ aliqn vi
sus ē aduūsari sibi: et non cō
gruē testioniis legis ꝛ pphaꝝ
textꝰ s'monis eiꝰ. Et apparuit
m̄ vna facies eloq̄oꝝ castoꝝ:
et exultare cū tremoꝛē didici.
et cepi: et iueni q̄cq̄ illac
veꝝ legerā. hac cū ɔmenda
tiōe grē tue dicī: ut q̄ vid;
nō sic glet' q̄si nō accepit:
nō solū id q̄d videt. sed et
ut videat. Q̄d eī habz q̄d
nō accepit. Et ut te q̄ es sp
idē nō solū āmoneat ut
videat: s̄ et sanet' ut tene
at. Et q̄ de longīquo vidē
nō p̄t. viā tn̄ ābulet. qua
veniat et videat ꝛ teneat:
q̄z et si ɔdelcēt' hō legi dei

secundum interiorem hominem; quid
faciet de alia lege in membris su-
is repugnante legi mentis
sue. et se captivum ducente in
lege peccati que est in membris
eius. Quoniam iustus es domine.
nos autem peccatores inique feci-
mus impie gessimus. et gravata
est super nos manus tua: et
iuste traditi sumus antiquo
peccatori preposito mortis. quia
persuasit voluntati nostre simi-
litudinem voluntatis sue: qua in
veritate tua non stetit. Quid
faciet miser homo? Quis eum li-
berabit de corpore mortis huius.
nisi gratia tua per ~~dominum~~ ihesum christum
dominum nostrum? Quem genuisti
coeternum: et creasti in principio
viarum tuarum. In quo princeps
mundi huius non invenit quicquam
morte dignum et occidit eum:
et evacuatum est cyrographum
quod erat contrarium nobis. Hoc
ille littere non habent. Non habent
ille pagine vultum pietatis
huius: lacrimas confessionis. sacri-
ficium tuum. spiritum contribulatum
cor contritum et humiliatum. populi
salutem. sponsam civitatem. ar-
ram spiritus sancti. poculum precii nostri.
Nemo ibi cantat. nonne deo
subdita erit anima mea? ab
ipso enim salutare meum. Etenim
ipse est deus meus et salutaris meus:
susceptor meus non movebor am-
plius. Nemo ibi audit vocan-
tem: venite ad me qui laboratis.
Dedignantur ab eo discere: quoniam
mitis est et humilis corde. Abscon-
disti enim hec a sapientibus et pru-
dentibus: et revelasti ea parvulis.
Et aliud est de silvestri cacumine
videre patriam pacis. et iter ad
eam non invenire. et frustra
conari per invia. circumobsiden-
tibus et insidiantibus fugitivis
desertoribus: cum principe suo
leone et dracone. Et aliud
tenere viam illuc ducentem cura
celestis imperatoris munitam.
ubi non latrocinantur qui celes-
tem miliciam deseruerunt: vitant
enim eam sicut supplicium. Hec
michi inviscerabantur miris
modis. cum minimum apostolorum
tuorum legerem: et consideraveram
opera tua et expaveram.

Explicit liber septimus
confessionum beati augus-
tini episcopi. Incipit
Octavus eiusdem ut supra.

Deus meus
recordet in
gratiarum actio
ne tibi. et
confitear mi
sericordias tu
as super me.
Perfundant
ossa mea dilectione tua: et di
cant domine quis similis tibi. Dirupisti
vincula mea: sacrificem tibi sacri
ficium laudis. Quomodo dirupisti
ea narrabo: et dicet omnes qui ado
rant te cum audiunt hec. Benedictus
dominus in celo et in terra: magnum et
mirabile nomen eius. Inhese
rant precordiis meis verba tua: et
undique circumvallabar abs te.
De vita tua eterna certus eram: quam
vis eam in enigmate et quasi per specu
lum videram: dubitatio tamen omnis de
incorruptibili substantia quod ab illa esset
omnis substantia. ablata michi erat. Nec
certior de te: sed stabilior in te esse
esse cupiebam. De mea vero temporali
vita nutabant omnia: et mundan
dum erat cor a fermento veteri: et
placebat via ipse salvator: et i
re per eius angustias adhuc pige
bat. Et immisisti in mentem meam.
visumque est bonum in conspectu meo
pergere ad simplicianum: qui michi bonus
apparebat servus tuus et lucebat
in eo gratia tua. Audieram etiam quod
a iuventute sua devotissime tibi
viveret. Iam vero tunc senuerat: et
longa etate in tam bono studio
sectande vie tue multa expertus
multa edoctus michi videbatur: et
vere sic erat. Unde michi ut proferret
volebam conferenti secum estus suos
meos. quis esset aptus modus vi
vendi sic affecto ut ego eram:
ad ambulandum in via tua. Vi
debam enim plenam ecclesiam: et alius
sic ibat: alius autem sic. Michi autem
displicebat quod agebam in seculo:
et oneri michi erat valde non iam in
flammantibus cupiditatibus ut sole
bant spe honoris et pecunie. ad to
lerandam illam servitutem tam gravem.
Iam enim me illa non delectabant pre
dulcedine tua et decore domus tue
quam dilexi: sed adhuc tenaciter
colligabar ex femina. Nec me
prohibebat apostolus coniugari: quamvis
exhortaretur ad melius: maxime
volens omnes homines sic esse ut ipse
erat. Sed ego infirmior eligebam
molliorem locum. Et propter hoc unum
volvebar in ceteris languidus: et ta
bescens curis marcidis quod et in a
liis rebus quas nolebam pati congrue
cogebar vite coniugali cui deditus
constringebar. Audieram ex ore verita
tis esse spadones qui se ipsos absci
derunt propter regnum celorum: sed qui potest
capere capiat. Vani sunt certe
omnes homines quibus non est dei scientia: nec
de his que vident bona. potu
erunt invenire eum qui est. At ego iam
non eram in illa vanitate. Transcen
deram eam: et contestante universa
creatura tua. inveneram te creatorem
nostrum. et verbum tuum apud te deum.

tecumq; cu spu sco unu deu: p
qd creasti oia. Et e aliud gen9
sbor: q cognoscentes deu no sic
deu glificauert. a' gras egerut.
In hoc qz incideram: et dextra tua
de9 suscepit me. Et inde abla
tu posuisti ubi conualescere.
qz dixisti homi. ecce pietas e
sapia. et noli velle uideri sapi
ens: qm dicentes se ee sapientes
stulti fca sut. Et iuenera ia
bona margarita. et vendit is
oibz q habere emenda erat: et
dubitaba. Perexi g° ad simplu
cianu patre i accipienda gra
tua tuc epi ambrosii: et que ve
ut prem diligebat. Narraui
ei circuitus erroris mei. Ubi at
commemoraui legisse me quosda
libros platonicor qs victori
nus qnda rethor urbis rome
que xpianu defunctu ee audi
era i latina lingua transtulisset.
gratulatus est m q no in alior
pho2 scripta incidisse plena fal
laciar et deceptionu scdm ele
menta hui9 mudi. i istis aute
oibz modis insinuari deu et ei9
ubu. Deinde ut me exhor
taret ad humilitate xpi sapie
tibz abscondita et reuelata puu
lis. victorinu ipm recordatus
e: que rome cu eet familiaris
sime nouerat. Deqz illo michi
narrauit: qd no silebo. Ha
bet ei magna laude grie tue co
fitenda tibi. quadmodu ille

doctissim9 senex et omni liberaliu
doctinar. quiqz philosophor ta
multa legerat et diiudicauerat et
dilucidauerat doctor tot nobi
liu senator. q etia ob isigne
preclari magisterii. qd' ciues
hui9 mudi eximiu putat. statua
romano foro meruerat et accepe
rat. usqz ad illa etate venerator
ydolor. sacror qz sacrilegor parti
ceps. Quibz tuc tota fere roma
na nobilitas iflata spirabat
pompilios ia et omnigenu deu
monstra et anubem latratore
que aliqn contra neptunu et ve
nere contraqz mineruam tela tenue
rat. et a se victis ia roma sup
plicabat. Que iste senex victo
rin9 tot annos ore terrepo defe
sauerat no erubuerit ee puer x
tui et ifans fontis tui. Subiecto
collo ad humilitatis iugu: edo
mita fronte ad crucis opprobriu.
O dne q inclinasti celos et desce
disti. tetigisti motes et fumi
gauerut: quibz modis te insi
nuasti illi pectori. Legebat
sane sicut ait simplician9 sctam
scripturam: oesqz xpianas lras
inuestigabat studiosissime et p
scrutabat. Et dicebat simplici
ano: no pala sz secreto et fami
liarius. Noueris me ia esse
xpianu. Et rndebat ille. No
credam nec deputabo te int' xpi
anos: n i ecctia xpi te videro.
Ille at irridebat eu dices. Ergo

parietes faciunt christianos. Et hoc
sepe dicebat se iam esse christianum:
et simplicianus illud sepe responde
bat: et sepe ab illo parietum irri
sio repetebatur. Amicos enim suos
verebatur offendere superbos demoni
colas: quorum ex culmine babilo
nie dignitatis quasi ex cedris li
bani quas nondum contriverat dominus
graviter ruituras in se inimicicias
arbitrabatur. Sed postea quam lege
do et inhiando ausit firmitatem.
timuitque negari a christo coram an
gelis sanctis. si eum timeret coram homi
nibus confiteri: reusque sibi magni
criminis apparuit erubescendo de sacra
mentis humanitatis verbi tui. et
non erubescendo de sacris sacrilegis
superborum demoniorum quorum imitator su
perbus acceperat: depuduit veritati
vanitati et erubuit: subitoque et
inopinatus ait simpliciano ut ipse
narrabat. Eamus in ecclesiam:
christianus volo fieri. At ille non se
capiens pre leticia perrexit cum eo.
Ubi autem imbutus est primis instructi
onum sacramentis. non multo post
etiam nomen dedit ut per baptis
mum regeneraretur: mirante roma.
gaudente ecclesia. Superbi vide
bant et irascebantur. dentibus suis
stridebant et tabescebant: servo
autem tuo dominus deus erat spes eius:
et non respiciebat in vanitates et
insanias mendaces. Denique ut
ventum est ad horam profitende fidei

que verbis conceptis corde retentisque
memoriter. de loco eminentiore in
conspectu populi fidelis rome reddi
solet ab eis qui accessuri sunt ad
gratiam tuam: oblatum esse dicebat vic
torino a presbiteris ut secretius red
deret: sicut nonnullis qui verecundia
trepidaturi videbantur offerri
mos erat: illum autem maluisse sa
lutem suam in conspectu sancte multitudinis
profiteri. Non enim erat salus quam
docebat in rethorica: et tamen eam
publice professus erat. Quanto mi
nus ergo vereri debuit mansuetum
gregem tuum pronuncians verbum tuum.
qui non verebatur in verbis suis
turbas insanorum. Itaque ubi ascen
dit ut redderet: omnes sibimet invi
cem quisque ut eum noverat instrepue
runt nomen eius strepitu gratula
tionis. Quis autem ibi non eum no
verat? Et sonuit presso sonitu
per ora cunctorum colletancium: victo
rinus victorinus. Cito sonuerit
exultatione quia videbat eum: cito
siluerunt intencione ut audirent
eum. Pronunciavit ille fidem veram
cum preclara fiducia: et volebat
eum omnes rapere intro in cor suum: et
rapiebat amando et gaudendo.
Hee rapientium manus erant. De
us bone quid agitur in homine ut plus
gaudeat de salute desperate
anime. et de maiori periculo liberate:
quam si spes ei semper affuisset aut peri
culum minus fuisset? Etenim tu
quoque misericors pater plus gaudes

de uno penitente quam de nonaginta novem iustis quibus non opus est penitentia. Et nos cum magna iocunditate gaudemus cum audimus quam exultantis pastoris humeris reportetur ovis que erraverat. et dragma referatur in thesauros tuos: collet[ant]antibus vicinis mulieri que invenit. Et lacrimis excutit gaudium solempnitatis domus tue: cum legitur in domo tua de minori filio qui mortuus erat et revixit: perierat et inventus est. Gaudes quippe in nobis et in angelis tuis sanctis: sancta caritate. Nam tu semper idem quia ea que non semper nec eodem modo sunt eodem modo semper omnia nosti. Quid ergo agitur in anima: cum amplius delectatur inventis aut redditis rebus quas diligit quam si eas semper habuisset? Contestantur enim et cetera. et plena sunt omnia testimoniis clamantibus quia ita est. Triumphat victor imperator: et non vicisset nisi pugnavisset. Et quanto maius periculum fuit in prelio: tanto maius est gaudium in triumpho. Iactat tempestas navigantes. minaturque naufragium: omnes futura morte pallescunt: tranquillatur celum et mare: et exultant nimis. quia timuerunt nimis. Eger est carus. et vena eius malum renunciat: omnes qui eum salvum cupiunt egrotant simul animo. Fit ei recte et nondum ambulat pristinis viribus et fit iam tale gaudium. quale non fuit cum antea salvus et fortis ambularet. Easque ipsas voluptates humane vite. etiam non inopinatis et preter voluntatem irruentibus. sed institutis et voluntariis molestiis acquirunt homines. Edendi et bibendi voluptas nulla est: nisi precedat esuriendi et siciendi molestia. Et ebriosi quedam salsiuscula comedunt. quo fiat molestus ardor: quem dum extinguit potacio. fit delectacio. Et institutum est ut iam pacta sponsa non tradatur statim: ne vilem habeat maritus datam. quam non suspiravit sponsus dilatam. Hoc in turpi et execranda leticia: hoc in ea que concessa et licita est. Hoc in ipsa sincerissima honestate amicicie: hoc in eo qui mortuus erat et revixit: perierat et inventus est. Ubique maius gaudium molestia maiore preceditur. Quid est hoc domine deus meus: cum tu eternum tibi tu ipse sis gaudium. et quedam de te circa te semper gaudeant? Quid est quod hec rerum pars alternat defectu et profectu: offensionibus et consolationibus? An is est modus earum? Et tantum dedisti eis. cum a summis celorum usque ad yma terrarum. ab initio usque in finem seculorum. ab angelo usque ad vermiculum. a motu primo usque ad extremum. omnia genera bonorum. et omnia iusta opera tua suis queque sedibus locares: et suis queque

temporibus agens. Ei mihi quam excelsus es
in excelsis. et quam profundus es in profun
dis. et nusquam recedis: et vix re
dimus ad te. Age domine et fac: et
excita et revoca nos. Accende et
rape: flagra dulcesce. Iam ame
mus et curramus. Nonne multi ex
profundiore tartaro cecitatis rede
unt quam victorinus. redeunt ad te et
accedunt: et illuminantur recipien
tes lumen? Quod si qui recipiunt:
accipiunt a te potestatem ut filii tui
fiant. Sed si minus noti sunt populis:
minus de illis gaudet etiam qui nove
runt eos. Non enim cum multis gau
detur et in singulis uberius est gau
dium: quia fervere faciunt se et infla
mantur ex alterutro. Deinde quod mul
tis noti. multis sunt auctoritati
ad salutem. et multis preeunt secu
turis: ideoque multum de illis et qui
eos precesserunt letantur. Pluribus
congaudet quia non de solis letatur.
Absit enim ut in tabernaculo tuo pre
pauperibus accipiantur persone divitum.
aut pre ignobilibus nobiles: quin
potius infirma mundi elegisti
ut confunderes fortia: et ignobilia
huius mundi elegisti et contemptibi
lia. et ea que non sunt tamquam sint.
ut ea que sunt evacuares. Et
tamen idem ipse minimus apostolorum tuorum
per cuius linguam tu ista verba sonu
isti. cum paulus proconsul per eius
miliciam debellata superbia sub
leni iugo christi tui missus esset
regis magni provincialis effectus:
ipse quoque ex priore saulo paulus
vocari amavit ob tam magne
insigne victorie. Plus enim hostis
vincitur in eo quem plus tenet: et
de quo plures tenet. Plus autem su
perbos tenet nomine nobilitatis:
et de hiis plures nomine auctoritatis.
Quanto igitur gratius cogitabatur
victorini pectus quod tamquam inexpug
nabile receptaculum dyabolus
obtinuerat. victorini lingua quo
telo grandi et acuto multos pe
remerat: et tanto habundantius
exultare oportuit filios tuos.
quia rex noster alligavit fortem: et
videbat eius erepta vasa. mun
dari et aptari in honore tuum. et
fieri utilia domino ad omne opus bo
num. Sed ubi mihi homo tuus sim
plicianus de victorino ista nar
ravit exarsi ad imitandum;
ad hoc vero et ille narraverat.
Postea vero et illud addidit: quod
imperatoris iuliani temporibus lege da
ta prohibiti sunt christiani docere
litteraturam et oratoriam. Quam le
gem ille amplexus loquacem scolam
deserere maluit: quam verbum tuum
quo linguas infantium facis di
sertas. Non mihi fortior quam feli
cior visus est: quia invenit occasio
nem vacandi tibi. Cui rei ego sus
pirabam ligatus. non ferro alieno:
sed mea ferrea voluntate. Velle
meum tenebat inimicus: et inde
mihi cathenam fecerat: et constrinx

erat me. Quippe ex voluntate p
uersa. facta ē libido. et dū seruit
libidini. facta ē ɔsuetudo: ⁊ dū
ɔsuetudini nō resistit̄ facta est
nc̄itas. Quib; q̄si ansulis si
bimet inn̄exis vnā cathenam
appellaui: tenebat me ɔstric
tū dura seruitus. Voluntas aūt
noua q̄ m̄ eē ceperat. ut te g̃tis
colere. fruiq; te velle d̄s. sola
c̄ta iocūditas: nōdū erat ydo
nea ad supandā p̄ore vetus
tate roboratā. Ita due volū
tates mee vna vetus alia no
ua. illa carnalis ista sp̄italꝰ
ɔfligebāt int̄ se: atq; discor
dādo dissipabāt aīam meā.
Sic itelligebā ī meipō expi
mēto id qd̄ legerā: quō caro
ɔcupisceret aduꝰsus spm̄. ⁊ sp̄c
aduꝰsus carnē. Ego quidē ī v
troq; sed magis ego ī eo qd̄ ī
me approbabā: q̄ in eo qd̄ ī
me īpbabā. Ibi eñ magꝰ iā
nō ego: q̄r ex magna pte id
paciebar iuitus q̄ faciebā vo
lens. Sz tn̄ ɔsuetudo aduꝰsꝰ
me pugnacioꝛ ex me facta erat:
q̄m volēs quo nollē p̄uene
ra. Et q̄s iure ɔtradiceret: cū
peccantē iusta pena sequeret̄.
Et nō erat iā vlla excusacio
q̄ videri m̄ solebā. pp̄terea non
dū me ɔtēpto sclō seruire tibi:
q̄r īcta m̄ eēt pcepcio veritatis.

Iā eñ et ipā certa erat. Ego aūt
adhuc t̄ra obligatꝰ militare t̄
recusabā. et īpedimentis oībꝫ
sic timebā expediri: q̄admodū
īpediri timendū est. Ita sarci
na sclī velut sopno assolet dul
citꝰ p̄mebar. ⁊ cogitacōes q̄
bꝫ meditabar ī te silēs erant co
gitacōibꝫ expgisci volenciū:
q̄ tn̄ supati soporis altitudīe
remergunt. Et sicut nēo est
q̄ dormire sp̄ velit. oīmq; sano
iudicio vigilare p̄stat. differt
tn̄ plerūq; hō sopnū excutere cū
g̃uis torpoꝛ ī mēbris ē. eūq;
iā displicentē carpit libencius.
q̄uis surgendi tp̄s aduenit:
ita c̄tū habebā eē melius tue
caritati me dedere q̄ mee cupi
ditati cedē. Sz illud placebāt
et vincebat: hoc libebat ⁊ vī
cebat. Nō eñ erat qd̄ t̄ respon
derē dicenti m̄. surge q̄ dormis
et exurge a mortuis ⁊ illumi
nabit te xp̄c: et vndiq; ostēdēti
verā te dicē. Nō erat omīo quid
respōderē veritate ɔuictus: n̄
tn̄ v̄ba lenta et sopnolenta.
mō et ecce mō: sine paululū.
Sz mō et mō nō h̄ebat modū:
et sine paululū ī longū ibat.
Frustra ɔdelectabar legi tue scdm̄
dū interioꝛē hoīem: cū alia lex
ī mēbris meis repugnaret legi
mentis mee: et captiuū me du
ceret in lege pcc̄i que ī mēbris

meis erat. Lex enim peccati est violentia consuetudinis: qua trahitur et tenetur etiam invitus animus: eo merito quo in eam volens illabitur. Miserum ergo me quis liberaret de corpore mortis huius: nisi gratia tua per dominum ihesum christum. Et de vinculo quidem desiderii concubitus quo artissime tenebar. et secularium negociorum servitute quemadmodum me exemeris narrabo: et confitebor tibi domine adiutor meus et redemptor meus. Agebam solita crescente anxietudine et cotidie suspirabam tibi. Frequentabam ecclesiam tuam: cum vacabat ab eis negotiis sub quorum pondere gemebam. Mecum erat alipius ociosus ab opere iurisperitorum: post assessionem tertiam expectans quibus iterum consilia venderet. sicut ego vendebam dicendi facultatem: si qua docendo prestari potest. Nebridius autem amicitie nostre cesserat: ut omnium nostrum familiarissimo verecundo mediolanensi et civi gramatico subdoceret: vehementer desideranti et familiaritatis iure flagitanti de numero nostro fidele adiutorium quo indigebat nimis. Non itaque nebridium cupiditas commodorum eo traxit: maiora enim posset si vellet de litteris agere: sed officio benivolentie peticionem nostram contempnere noluit amicus dulcissimus et mitissimus. Agebat autem illud prudentissime cavens

innotescere personis secundum hoc seculum maioribus. devitans in eis omnem inquietudinem animi: que volebat habere liberam. et quam multis posset horis feriatam: ad querendum aliquid vel legendum vel audiendum de sapientia. ¶ Quodam igitur die non recolo causam qua erat absens nebridius: cum ecce ad nos domum venit ad me et alipium ponticianus quidam civis noster in quantum afer. preclare in palacio militans nescio quid a nobis volebat: et consedimus ut colloqueremur. et forte supra mensam lusoriam que ante nos erat. attendit codicem. tulit aperuit. invenit apostolum paulum inopinate sane. Putaverat enim de libris aliquid: quorum professio me conterebat. Tunc vero arridens meque intuens gratulatorie: miratus est quod eas et solas pre oculis meis litteras repente comperisset. Christianus quippe et fidelis erat: et sepe tibi deo nostro prosternebatur in ecclesia crebris et diuturnis orationibus. Cui ego cum indicassem illum me scripturis curam maximam impendere: ortus est sermo ipso narrante de antonio egiptio monacho: cuius nomen excellenter clarebat apud servos tuos: nos autem usque in illam horam latebat. Quod ubi ille comperit: immoratus est in eo

sermone insinuauit tantum uirum
ignorantibus: et admirans eandem
nostram ignorantiam. Stupebamus
autem audientes tam recenti memoria
et prope nostris temporibus testatissima
mirabilia tua: in fide recta et
catholica ecclesia. Omnes mira
bamur: et nos quia tam magna
erant: et ille quia inaudita nobis
erant. Inde sermo eius deuolutus
est ad monasteriorum greges: et mo
res suaueolentie tue. et ubera
deserta heremi: quorum nos nichil
sciebamus. Et erat monaste
rium mediolanii plenum bonis
fratribus extra urbis menia. sub am
brosio nutritore: et non noue
ramus. Pretendebat ille et loque
batur adhuc: et nos intenti ta
cebamus. Unde incidit ut diceret
nescio quando se et tres alios contubernales suos:
nimirum apud treueros cum im
perator promeridiano circensium
spectaculo teneretur. exisse deam
bulatum in ortos muris conti
guos: atque illic cum forte combi
nati spaciabantur: unum secum
seorsum. et alios duos item se
orsum pariterque digressos. Sed illos
uagabundos irruisse in quandam
casam. ubi habitabant quidam serui
tui spiritu pauperes qualium est regnum
celorum: et inuenisse ibi codicem
in quo scripta erat uita antonii
Quam legere unus eorum cepit et
mirari et accendi: et inter legen
dum meditari. arripere talem uitam.
et relicta milicia seculari seruire
tibi. Erant autem ex hiis quos dicunt
agentes in rebus. Tunc subito reple
tus amore sancto et pudore sobrio:
iratus sibi coniecit oculos in amicum
et ait illi. Dic queso te omnibus istis
laboribus nostris. quo ambimus peruenire?
Quid querimus? Cuius rei causa
militamus? Maior ne esse poterit
spes nostra in palatio: quam ut ami
ci imperatoris simus? Et ibi quid
non fragile: plenumque periculis?
Et per quot pericula peruenitur ad grandius
periculum. Et quando istud
erit? Amicus autem dei. si uoluero
ecce nunc fio. Dixit hoc et tur
bidus noue uite parturitione
reddidit oculos paginis et le
gebat: et mutabatur intus ubi
tu uidebas: et exuebatur mundo
mens eius ut mox apparuit. Nam
que dum legit et uoluit fluctus
cordis sui: infremuit aliquando et
discreuit decreuitque meliora:
iamque tuus ait amico suo. Ego
iam abrupi me ab illa spe nostra:
et deo seruire statui: et hoc ex
hac hora in hoc loco aggredi
or. Te si piget imitari: noli
aduersari. Respondit ille: adherere
se socium tante mercedis tanteque mi
licie. Et ambo iam tui edificabant
turrim: sumptu idoneo relinquen

deo omnia et sequendo te. Tunc pontitianus et qui cum eo per alias orti partes deambulabat querentes eos deuenerunt in eundem locum. et inuenientes amonuerunt ut redirent. quod iam declinasset dies. At illi narrato placito et proposito suo quoque modo in eis talis uoluntas orta esset atque firmata. petiuerunt ne sibi molesti essent si adiungi recusarent. Isti autem nichilo mutati a pristinis fleuerunt se tamen ut dicebat. atque illis pie congratulati sunt. et commendauerunt se orationibus eorum. Et trahentes cor in terram abierunt in palatium. Illi autem affigentes cor celo. manserunt in casa. Et habebant ambo sponsas. que postea quam hoc audierunt dicauerunt ipse etiam uirginitatem tibi. Narrabat hec pontitianus. Tu autem domine inter uerba eius retorquebas me ad meipsum. auferens me a dorso meo ubi me posueram dum nollem me attendere et constituebas me ante faciem meam. ut uiderem quam turpis essem. quam distortus et sordidus maculosus et ulcerosus. Et uidebam et horrebam. et quo a me fugerem non erat. Et si conabar a me auertere aspectum. narrabat ille quod narrabat. et tu me rursus opponebas michi. et impingebas me in oculos meos. ut inuenirem iniquitatem meam et odissem. Noueram eam sed dissimulabam et cohibebam et obliuiscebar. Tunc uero quanto ardentius amabam illos de quibus audiebam salubres affectus quod se totos tibi sanandos dederant. tanto execrabilius me comparatum eis oderam. quoniam multi mei mecum effluxerant forte duodecim anni ex quo ab undeuicesimo anno etatis mee lecto ciceronis hortensio excitatus eram studio sapientie. et differebam contempta felicitate ~~eterna~~ terrena ad eam inuestigandam uacare. cuius non inuentio sed uel sola inquisitio iam preponenda erat etiam inuentis thesauris regnisque gentium. et ad nutum circumfluentibus corporis uoluptatibus. At ego adolescens miser ualde. miser in exordio ipsius adolescentie etiam petieram a te castitatem. et dixeram da michi castitatem et continentiam sed noli modo. Timebam enim ne me cito exaudires. et cito sanares a morbo concupiscentie. quem malebam expleri potius quam extingui. Et ieram per uias prauas superstitione sacrilega. non certus in ea. sed quasi preponens eam ceteris que non pie querebam. sed inimice oppugnabam.

Et putaveram me propterea differre
de die in diem contempta spe seculi
te solum sequi: quia non mihi appare
bat certum aliquid quo dirigerem cur
sum meum. Et venerat dies quo
nudarer mihi: et increparet me
conscientia mea. Ubi es lingua?
Nempe tu dicebas: propter incertum
verum nolle te abicere sarcinam
vanitatis. Ecce iam certum est. et
illa te adhuc premit humerisque
liberioribus pennas recipiunt.
qui neque ita in querendo attriti sunt.
nec decennio et amplius ista me
ditati. Ita rodebar intus et con
fundebar pudore horribili ve
hementer: cum Poncianus talia
loqueretur. Terminato autem ser
mone et causa qua venerat:
abiit ille. Et ego ad me. Que
non in me dixi? Quibus sententiarum
verberibus non flagellavi animam
meam: ut sequeretur me conantem
post te ire? Et renitebatur. Re
cusabat: et non se excusabat.
Consumpta erant et convicta ar
gumenta omnia: remanserat mu
ta trepidatio: et quasi mortem
reformidabat restringi a fluxu
consuetudinis quo tabescebat in mor
tem. Tum in illa grandi rixa interio
ris domus mee quam fortiter exci
taveram cum anima mea in cubiculo
nostro corde meo tam vultu quam mente
turbatus invado Alipium: et ex
clamo. Quid patimur? Quid est
hoc quod audisti? Surgunt indoc
ti et celum rapiunt: et nos cum doc
trinis nostris sine corde ecce ubi vo
lutamur in carne et sanguine. An
quia precesserunt pudet sequi: et non
pudet nec saltem sequi? Dixi ne
scio que talia et abripuit me ab
illo estus meus: cum taceret atto
nitus me intuens. Neque enim soli
ta sonabam. Plus loquebantur
animum meum frons gene. oculi co
lor. modus vocis: quam verba que
promebam. Ortulus quidam erat hos
picii nostri: quo nos utebamur
sicut tota domo. Nam hospes ibi
non habitabat: dominus domus.
Illuc me abstulerat tumultus
pectoris. ubi nemo impediret
ardentem quam mecum aggressus
eram: donec exiret qua tu scie
bas: ego autem non sciebam. sed tantum
insaniebam salubriter. et moriebar
vitaliter gnarus quid mali essem:
et ignarus quid boni post pau
lulum futurus essem. Abscessi ergo in or
tum. et Alipius pede post pedem.
Neque enim secretum meum non erat.
ubi ille aderat. Aut quando sic
me affectum desereret? Sedimus
quantum potuimus remoti ab edibus.
Ego fremebam spiritu indignans in
dignatione turbulentissima quod non

ire in placitum et pactum tecum deus meus in quod eundum esse omnia ossa mea clamabant et in celum tollebant laudibus. et non illuc ibatur manibus aut quadrigis aut pedibus quantum saltem de domo in eum locum ieram ubi sedebamus. Nam non solum ire verum etiam pervenire illuc nichil erat aliud quam velle ire. sed velle fortiter et integre. non semisauciam hac atque illac versare et iactare voluntatem cum hac parte assurgente cum alia parte cadente luctantem. Denique tam multa faciebam corpore in ipsis cunctationis estibus. que aliquando volunt homines et non valent si aut ipsa membra non habeant aut ea vel colligata vinculis vel resoluta languore vel quoquo modo impedita sint. Si vulsi capillum. si percussi frontem. si consertis digitis amplexatus sum genu quia volui feci. Potui autem velle et non facere si mobilitas membrorum non obsequeretur. Tam multa ergo feci. ubi non hoc erat velle quod posse et non faciebam quod et incomparabili affectu amplius michi placebat. et mox ut vellem possem. quia mox ut vellem utique vellem. Ibi enim facultas ea que voluntas. et ipsum velle iam facere erat. et tamen non fiebat. faciliusque obtemperabat corpus tenuissime voluntati anime ut ad nutum motus membra moverentur quam ipsa sibi anima ad voluntatem suam magnam in sua voluntate perficienda. Unde hoc monstrum et quare istud. Luceat misericordia tua et interrogem si forte michi respondere possint latebre penarum hominum et tenebrosissime contritiones filiorum Adam. Unde hoc monstrum et quare istud. Imperat animus corpori et paret statim. Imperat animus sibi et resistit. ¶ Imperat animus ut moveatur manus et tanta est facilitas ut vix a servitio discernatur imperium. Et animus animus est. manus autem corpus est. Imperat animus ut velit animus nec alter est nec facit tamen. Unde hoc monstrum et quare istud. Imperat inquam ut velit qui non imperaret nisi vellet. et non fit quod imperat. sed non ex toto vult. non ergo ex toto imperat. Nam in tantum imperat in quantum vult. et in tantum non fit quod imperat in quantum non vult. Quoniam voluntas imperat ut sit voluntas nec alia sed ipsa. Non utique plena imperat. ideo non est quod imperat. Nam si plena esset nec imperaret ut esset quia iam esset. Non igitur monstrum partim velle partim nolle. sed egritudo animi est quia non totus assurgit veritate sublevatus consuetudine pregravatus. Et ideo sunt

due volūtates : q2 una eaꝝ
tota nō ē : et hoc adest alteri
qd deest alteri. ¶ Pereant
a facie tua ds sic' peunt vani
loq' et mētis seductores : q
cū duas volūtates ī delibe
rādo aīaduerterint. duas naās
duaꝝ mētiū ēē asseuerāt :
unā bonā alterā malā. Ipi
vō mali sūt. cū ista mala se
tiūt : et idē ipi boni erūt si
vera senserīt verisqꝫ ꝯsense
rīt : ut dicat eis apls tuus.
Fuistis aliqn tenebre : nūc aūt
lux in dnō. Isti eīm dū vo
lūt ēē lux nō in dnō sꝫ ī seip
sis : putādo aīe nāz hoc ēē
qd ds est. ita fcī sūt densiores
tenebre : qm lōgius a te rec
sserūt. horrēda arrogātia. a
te vō luce illuīante oēz hoīez
veniente in hūc mūdū. Atte
dite qd dicatis et erubescite :
et accedite ad eū et illuīamini :
et vult9 vrī nō erubescēt. Ego
cū deliberabā ut iā seruirē
dnō deo meo sic' diu disposu
erā : ego erā q volebā. ego
q nolebā : ego ego erā. Nec
plene volebā : nec plene no
lebā. Ideo mecū ꝯtendebā et
dissipabar a meipō : et ipa
dissipatio me īuito qdē fie
bat : nec tn̄ ostēdebat naturā
mētis aliene sꝫ penā mee.
Et ideo iā nō ego opabar illā :

sed qd habitabat ī me pctm̄ de
supplicio liberioris pcti : qr erā
filius adā. Nā si tot sūt ꝯtrarie
nāe qt volūtates sibi resistūt :
nō iā due sꝫ plures erūt. Si
delibēt quisq̄ utrū ad ꝯuēti
culū eoꝝ pgat an ad theatꝝ :
clamāt isti. Ecce due nāe :
una bona hac adducit : al
tera mala illac reducit. Nā
unde ista cūctatio sibimet
aduersantiū volūtatū : Ego
aūt dico ābas malas : et que
ad illos ducit : et q ad theatꝝ
reducit. Sed nō credūt nisi bo
nā ēē qua itur ad eos. Quid si
ergo q̄squꝫ nrm̄ delibēt. et secū
altercātibz duabz volūtatibz
fluctuet utꝝ ad theatꝝ pgat :
an ad ecclesiā nrām : None
et isti qd respōdeāt fluctuabūt :
Aut eī fatebūt qd nolūt. bo
na volūtate pgi ad ecclesiā
nrām. sic' in eā pgūt q sacra
mētis ei' ībuti sūt atqꝫ deti
nent : aut duas malas naās.
et duas malas mētes ī uno
hoīe ꝯfligē putabūt : et nō
erit verū qd solet dicē unā bo
nā et alterā malā : aut ꝯuertēt
ad verū : et nō negabūt cū
q̄squꝫ delibāt. aīaz unā diūsis
volūtatibz estuāē. Iā ergo non
dicāt cū duas volūtates ī ho
mine uno aduersantes sibi se

tuit. duas contrarias mentes de duabus contrariis substantiis. et de duobus contrariis principiis contendere: unam bonam alteram malam. Nam tu deus verax improbas eos et redarguis atque convincis eos: sicut in utraque mala voluntate cum quisque deliberat utrum hominem veneno interimat an ferro: utrum fundum alienum illum an illum invadat. quem utrumque non potest: utrum emat voluptatem luxuria. an pecuniam servet avaricia: utrum ad circum pergat an ad theatrum si uno die utrumque exhibeatur: addo etiam tertium an ad furtum de domo aliena si subest occasio: addo et quartum an ad committendum adulterium. si et inde simul facultas aperitur: si omnia concurrant in unum articulum temporis. pariterque cupiantur omnia que simul agi nequeunt. Discerpunt enim animum sibimet adversantibus quatuor voluntatibus. vel etiam pluribus in tanta copia rerum que appetuntur; nec tamen tantam multitudinem diversarum substantiarum solent dicere. Ita et in bonis voluntatibus. Nam quero ab eis utrum bonum sit delectari lectione apostoli: et utrum bonum sit delectari ~~ps~~ psalmo sobrio: et utrum bonum sit evangelium disserere.

Respondebunt ad singula: bonum. Quid si ergo pariter delectent omnia simulque uno tempore? Nonne diverse voluntates distendunt cor hominis cum deliberatur quid potissimum arripiamus? et omnes bone sunt et certant secum donec eligatur unum quo feratur tota voluntas una que in plures dividebatur. Ita etiam cum eternitas delectat superius et temporalis boni voluptas retentat inferius eadem anima est non tota voluntate illud aut hoc volens: et ideo discerpitur gravi molestia: dum veritate preponit. hoc familiaritate non ponit. Sic egrotabam et excruciabar accusans me metipsum solito acerbius nimis ac volvens et versans me in vinculo meo: donec abrumperetur totum quo iam exiguo tenebar. Sed tenebar tamen: et instabas tu in occultis meis domine severa misericordia flagella ingeminans timoris et pudoris: ne rursus cessarem et non abrumperetur id ipsum exiguum et tenue quod remanserat: et revalesceret iterum et me robustius alligaret. Dicebam enim apud me intus. ecce modo fiat modo fiat: et cum verbo iam ibam in placitum. iam pene faciebam et non faciebam: nec relabebar tamen in pristina: sed de proximo stabam et respirabam. Et ~~eāe~~ iterum conabar:

et paulominus ibi eram et paulominus iamiamque attingebam et tenebam. et non ibi eram nec attingebam nec tenebam: hesitans mori morti et vite vivere. Plusque in me valebat deterius inolitum quam melius insolitum. Punctumque ipsum temporis quo aliud futurus eram quanto propius admovebatur: tanto ampliorem incutiebat horrorem: ~~quo aliud futurus eram quanto propius admovebatur. tanto~~ sed non recutiebat retro nec avertebat: sed suspendebat. Retinebant nuge nugarum et vanitates vanitantium antique amice mee: et succutiebant vestem meam carneam: et submurmurabant. Dimittis nenos? Et a momento isto non erimus tecum ultra in eternum? et a momento isto non tibi licebit hoc et illud ultra in eternum? Et que suggerebant in eo quod dixi hoc et illud que suggerebant deus meus avertat ab anima servi tui misericordia tua: quas sordes suggerebant quae dedecora. Et audiebam eas iam longe minus quam dimidius: non tamquam libere contradicentes eundo in obviam sed velud a dorso mussitantes: et discedentem quasi furtim vellicantes ut respicerem. Retardabant tamen cunctantem me abripere atque excutere ab eis. et transilire quo vocabar: cum diceret michi consuetudo violenta. Putas ne sine istis poteris? Sed iam tepidissime hoc dicebat. Aperiebatur enim ab ea parte qua intenderam faciem et quo transire trepidabam casta dignitas continentie serena et non dissolute hylaris: honeste blandiens ut venirem neque dubitarem: et extendens ad me suscipiendum et amplectendum pias manus plenas gregibus bonorum exemplorum. Ibi tot pueri et puelle: ibi iuventus multa. et omnis etas. et graves vidue et virgines anus: et in omnibus ipsa continentia nequaquam sterilis: sed fecunda mater filiorum gaudiorum de marito te domine. Et irridebat me irrisione exhortatoria: quasi diceret. Tu non poteris quod isti et iste? An vero isti et iste in se metipsis possunt: ac non in domino deo suo? Dominus deus eorum me dedit eis? Quid in te stas et non stas? Proice te in eum: noli metuere: non se subtrahet ut cadas. Proice te securus: excipiet te et sanabit te. Et erubescebam nimis: quia illarum nugarum murmur adhuc audiebam: et cunctabundus pendebam.

Et rursus illa quasi diceret obsurdesce adversus inmunda illa membra tua super terram: ut mortificentur. Narrant tibi delectationes: sed non ut lex domini dei tui. Ista controversia in corde

meo non nisi de meipso : adversus meipsum. At alipius affixus lateri meo : inusitati motus mei exitum tacitus opperiebatur. Ubi vero a fundo archano alta consideratio contraxit et congessit totam miseriam meam in conspectu cordis mei : oborta est procella ingens ferens ingentem imbrem lacrimarum. Et ut totum effunderem cum vocibus suis : surrexi ab alipio. Solitudo mihi ad negotium flendi aptior suggerebatur. Et secessi remotius : quam ut posset mihi onerosa esse ~~ipsius presentia~~ etiam eius presentia. Sic tunc eram : et ille sensit nescio. Quid enim : puto dixeram in quo apparebat sonus vocis mee iam fletu gravidus : et sic surrexeram. Mansit ergo ille ubi sedebamus : nimium stupens. Ego sub quadam fici arbore stravi me nescio quomodo : et dimisi habenas lacrimis : proruperunt flumina oculorum meorum. acceptabile sacrificium tuum. Et non quidem hiis verbis : sed in hac sententia multa dixi tibi. Et tu domine usquequo. Usquequo domine irasceris in finem. Ne memor fueris iniquitatum nostrarum antiquarum. Sentiebam enim eis me teneri. Et iactabam voces

miserabiles : quamdiu quamdiu cras et cras. Quare non modo : quare non hac hora finis turpitudinis mee. Dicebam hec : et flebam amarissima contritione cordis mei. Et ecce audio vocem de vicina domo cum cantu dicentis et ~~repetentis~~ crebro repetentis : quasi pueri an puelle nescio. Tolle lege : tolle lege. Statimque mutato vultu intentissimus cogitare cepi utrumnam solerent pueri in aliquo genere ludendi cantitare tale aliquid : nec occurrebat ~~meo~~ omnino audisse me uspiam. Repressoque impetu lacrimarum surrexi : nichil aliud interpretans divinitus mihi iuberi : nisi ut aperirem codicem et legerem quod primum capitulum invenissem. Audieram enim de anthonio quod ex evangelica lectione cui forte supervenerat ammonitus fuerit tamquam sibi diceretur quod legebatur : vade vende omnia que habes et da pauperibus et habebis thesaurum in celis et veni sequere me : et tali oraculo confestim ad te esse conversum. Itaque concitus redii ad eum locum ubi sedebat alipius. Ibi enim posueram codicem apostoli cum inde surrexeram. Arripui aperui et legi in silentio

caplm: quo primū conecti sunt oculi mei. Non in comessacionibz et ebrietatibz. non in cubilibz et inpudiciis: non in contentione et emulacione: sed induite dnm ihm xpm. Et carnis prouidenciā ne feceris in concupiscenciis. Nec ultra volui legē: nec opus erat. Statim quippe cū fine huiuscemodi sentencie quasi luce securitatis infusa cordi meo: omēs dubitacionis tenebre diffugerūt. Tunc inïecto aut digito aut nescio quo alio signo codicē clausi: et tranquillo iā vultu indicaui alipio. At ille qd in se ageret, qd ego nesciebā sic indicauit. petit vidē quid legissē. Ostendi: et attendit etiā ultra qd ego legerā: et ignorabā quid sequeretur. Sequebatur vero: infirmū autem in fide recipite. Quod ille ad se retulit: michiqz aperuit. Sed tali amonicione firmatus est: placitoqz ac proposito bono et congruentissimo suis moribz quibz a me in melius iā olim valde longeqz distabat sine ulla turbulenta cunctacione coniunctus est. Inde ad matrē ingredimur: indicamus gaudet. narramus quemadmodū gestū sit: exultat et ~~triumphat~~ triumphat. Et benedicebat tibi qui potens es ultra quam petimus et intelligimus facere: quia tanto amplius sibi a te concessū de me videbat, quam petere solebat miserabilibz eius flebilibzqz gemitibus. Conuertisti enim me ad te. ut nec uxorē quererē nec aliquā spem seculi huius: stans in ea regula fidei in qua me ante tot annos ei reuelaueras. Et conuertisti luctū eius in gaudiū multo uberius quam voluerat: et multo carius atqz castius quam de nepotibz carnis mee requirebat.

¶ Explicit confessionū beati Augustini episcopi liber octauus. ¶ Incipit nonus.

O domine ego servus tuus, ego servus tuus et filius ancille tue. Disrupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis. Laudet te cor meum et lingua mea: et omnia ossa mea dicant. Domine quis similis tibi? Dicant et tu responde mihi: et dic anime mee salus tua ego sum. Quis ego et qualis ego? aut quid non mali ego? aut facta mea, aut si non facta dicta mea, aut si non dicta voluntas mea fuit? Tu autem domine bonus et misericors, et dextera tua respiciens profunditatem mortis mee: et a fundo cordis mei exhauriens abissum corruptionis. et hoc erat nolle quod volebas: et velle quod nolebas. Sed ubi erat tam annoso tempore. et de quo imo altoque secreto evocatum est in momento liberum arbitrium meum? quo subderem cervicem levi iugo tuo et humeros levi sarcine tue Ihesu Christe adiutor meus et redemptor meus? Quam suave mihi subito factum est: carere suavitatibus nugarum. Et quas amittere metus fuerat: iam dimittere gaudium erat. Eiciebas eas a me vera tu et summa suavitas: eiciebas et intrabas pro eis omni voluptate dulcior. sed non carni et sanguini: omni luce clarior sed omni secreto interior: omni honore sublimior sed non sublimibus in se. Iam liber erat animus meus a curis mordacibus ambiendi et acquirendi et volutandi. atque scalpendi scabiem libidinum: et garriebam tibi claritati mee et diviciis meis et saluti mee domino deo meo.

Et placuit mihi in conspectu tuo non tumultuose abripere sed leniter subtrahere ministerium lingue mee nundinis loquacitatis: ne ultius pueri meditantes non legem tuam. non pacem tuam. sed insanias mendaces et bella forensia. mercarentur ex ore meo arma furori suo. Et opportune iam paucissimi dies supererant ad vindemiales ferias: et statui tolerare illos ut sollempniter abscederem. et redemptus a te iam non redirem venalis. Consilium ergo nostrum erat coram te. coram hominibus autem nisi nostris non erat: et convenerat inter nos ne passim cuiquam effunderetur: quamquam tu nobis a convalle plorationis ascendentibus et cantantibus canticum graduum dederas sagittas acutas et carbones vastatores adversus linguam

subdolam velut consulendo contradicentem: et sicut cibum assolet amando consumentem. Sagittaveras tu cor nostrum caritate tua et gestabamus verba tua transfixa visceribus: et exempla servorum tuorum quos de nigris lucidos et de mortuis vivos feceras congesta in sinum cogitationis nostre urebant et absumebant gravem torporem ne in yma vergeremus: et accendebant nos valide: ut omnis ex lingua subdola contradictionis flatus inflammare nos acrius posset non extinguere. Verumtamen quia propter nomen tuum quod sanctificasti per terras etiam utique laudatores haberet votum et propositum nostrum: iactantie simile videbatur non opperiri tam proximum feriarum tempus. Sed de publica professione atque ante oculos omnium sita ante discedere: ut conversa in factum meum ora cunctorum intuentium quam vicinum vindemialium diem prevenire voluerim: multa dicerent quod quasi appetissem magnus videri. Et quo mihi erat istud ut putaretur et disputaretur de animo meo: et blasphemaretur bonum nostrum? Quin etiam quod ipsa estate litterario labore nimio iam pulmo meus cedere ceperat et difficulter trahere suspiria. doloribusque pectoris testari se saucium. vocemque clariorem productioremve recusare: primo perturbaverat me: quia magisterii illius sarcinam pene iam necessitate deponere cogebatur: aut si curari et convalescere potuissem: certe intermittere. Sed ubi plena voluntas vacandi et videndi quoniam tu es dominus oborta mihi est atque firmata: nosti deus meus etiam gaudere cepi quod hec suberat non mendax excusatio que offensionem hominum temperaret: qui propter liberos suos me liberum esse numquam volebant. Plenus igitur tali gaudio tolerabam illud intervallum temporis donec decurreret: nescio utrum vel viginti dies erant. Sed tamen fortiter tolerabantur: quia recesserat cupiditas que mecum solebat ferre grave negotium: et ego premendus remanseram nisi patientia succederet. Peccasse me in hoc quisquam servorum tuorum fratrum meorum dixerit: quod iam pleno corde militia tua passus me fuerim vel una hora sedere in cathedra mendacii. At ego non contendo. Sed tu domine misericordissime. nonne et hoc peccatum cum ceteris horrendis et funeris in aqua sancta ignovisti et remisisti mihi? Macerabatur anxitudine Verecundus de isto nostro bono: quod propter vincula sua quibus tene-

tenacissime tenebatur deseri se nostro con
sortio videbat. Nondum christianus
coniuge fideli: ea ipsa tamen artiore
prae ceteris conpede ab itinere quod aggressi
eramus retardabatur. Nec christia
num esse alio modo se velle dice
bat: quam illo quo non poterat.
Benigne sane obtulit: ut quam
diu ibi essemus in re eius essemus.
Retribues illi domine in resurrecti
one iustorum: quia iam ipsam sortem
retribuisti ei. Quamvis enim ab
sentibus nobis cum Romae iam essemus
corporali aegritudine correptus et
in ea christianus et fidelis factus ex hac
vita emigravit. Ita misertus es
non solum eius sed etiam nostri: ne co
gitantes egregiam erga nos amici
humanitatem. nec eum in grege tuo
numerantes. dolore intolerabi
li cruciaremur. Gratias tibi deus noster:
tui sumus indicant hortationes
et consolationes tuae fidelis promis
sor. Reddes Verecundo pro rure
eius illo Cassiciaco. ubi ab estu saeculi
requievimus in te. amenitatem
sempiterne virentis paradisi tui.
quoniam dimisisti ei peccata super terram
in monte incaseato. monte tuo
monte uberi. Angebatur ergo
tunc ipse: Nebridius autem colle
tabatur. Quamvis et ipse non
dum christianus in illam foveam perni
ciosissimi erroris inciderat.

ut veritatis filii tui carnem fan
tasma crederet: tamen inde emer
gens sic ibi erat nondum ullis im
butus ecclesiae tuae sacramentis. sed
inquisitor ardentissimus veritatis.
Quem non multo post conversionem
nostram et regenerationem per baptismum
tuum ipsum etiam fidelem catholicum
castitate perfecta atque continentia tibi
servientem in Affrica apud suos.
postquam tota domus eius per eum christi
ana facta est carne solvisti: et
nunc ille vivit in sinu Abraham.
Quicquid illud est quod illo significatur si
nu: ibi Nebridius meus vivit
dulcis amicus meus: tuus autem
domine adoptivus ex liberto filius
ibi vivit. Nam quis alius tali animae
locus? Ibi vivit: unde me mul
ta interrogabat homuncionem in
expertum. Iam non ponit aurem ad
os meum. sed spiritale os ad fontem
tuum: et bibit quantum potest sapientiam
pro aviditate sua sine fine felix.
Nec eum sic arbitror inebriari ex
ea ut obliviscatur mei: cum tu
domine quem potat ille nostri sis me
mor. Sic ergo eramus Verecun
dum consolantes tristem salva ami
citia de tali conversione nostra. et
exhortantes ad fidem gradus sui
vitae scilicet coniugalis: Nebri
dium autem opperientes quando sequeretur. quod
de tam proximo poterat: et erat

iam tamquam fruitus. Et ecce evoluti sunt dies illi tandem. Nam longi et multi videbantur pre amore libertatis ociose ad cantandum de medullis omnibus. Tibi dixit cor meum. quesivi vultum tuum: vultum tuum domine requiram. Et venit dies in quo etiam actu solverer a professione rethorica: unde iam cogitatu solutus eram. Et factum est. Et eruisti linguam meam: unde erueras cor meum. Et benedicebam tibi gaudens: profectus in villam cum meis omnibus. Ibi quid egerim in litteris iam quidem servientibus tibi. sed adhuc superbie scolam tamquam in pausatione anhelantibus testantur libri disputati cum presentibus. et cum ipso me solo coram te: que autem cum absente Nebridio testantur epistole. Et quando mihi sufficiat tempus commemorandi omnia magna erga nos beneficia tua in illo tempore: presertim ad alia maiora properanti. Revocat enim me recordatio mea. et dulce mihi fit domine confiteri tibi quibus internis me stimulis perdomueris. et quemadmodum me complanaveris humiliatis montibus et collibus cogitationum mearum. et tortuosa mea direxeris. et aspera lenieris. quoque modo ipsum etiam Alipium fratrem cordis mei subegeris nomini unigeniti tui domini et salvatoris nostri Ihesu Christi: quod primo dedignabatur inseri litteris nostris. Magis enim eas volebat redolere gymnasiorum cedros quas iam contrivit dominus: quam salubres herbas ecclesiasticas adversas serpentibus. Quas tibi deus meus voces dedi. cum legerem psalmos David cantica fidelia. et sonos pietatis excludentes turgidum spiritum. rudis in germano amore tuo. cathecuminus in villa cum cathecumino Alipio feriatus: matre adherente nobis muliebri habitu. virili fide. anili securitate. materna caritate. christiana pietate. Quas tibi voces dabam in psalmis illis: et quomodo in te inflammabar ex eis et accendebar eos recitare si possem toto orbe terrarum adversus typhum generis humani. Et tamen toto orbe cantantur: et non est qui se abscondat a calore tuo. Quam vehementi et acri dolore indignabar manicheis: et miserabar eos rursus quod illa sacramenta illa medicamenta nescirent: et insani essent adversus antidotum quo sani esse potuissent. Vellem ut alicubi essent iuxta tunc ignorante me utrum audirent: et me

nescientes qui ibi essent. Intuerentur
faciem meam. et audirent voces
meas. quando legi quartum psalmum.
in illo tunc otio quid de me fecerit ille
psalmus: Cum invocarem exaudivit
me deus iustitie mee in tribulatione
dilatasti michi. Miserere mei
domine: et exaudi orationem meam.
Audirent ignorante me. utrum
audirent ne me propter se illa pu
tarent. que inter hec verba dixerim.
quia et revera nec ea dicerem nec
sic dicerem si me ab eis audiri
viderique sentirem: nec si dicerem
sic acciperent quomodo mecum et michi
coram te de familiari affectu animi mei.
Inhorrui timendo: ibidemque inser
bui sperando et exultando in tua
misericordia pater. et hec omnia exibant per
oculos meos et vocem meam: cum con
versus ad nos spiritus tuus bonus
ait nobis. Filii hominum. quousque
graves cordes. Ut quid diligitis
vanitatem. et queritis mendacium.
Dilexeram enim vanitatem: et quesie
ram mendacium. Et tu domine iam
magnificaveras sanctum tuum sus
citans eum a mortuis. et collo
cans ad dexteram tuam: unde mitteret
ex alto promissionem suam paraclitum
spiritum veritatis. Et miserat eum iam.
sed ego nesciebam. Miserat eum:
quia iam magnificatus erat resurgens
a mortuis. et ascendens in celum.
Ante autem spiritus nondum erat datus.
quia Ihesus nondum erat clarificatus.
Et clamat prophetia. Quousque
graves corde. Ut quid diligitis va
nitatem. et queritis mendacium. Et
scitote quoniam magnificavit dominus sanctum
suum. Clamat quousque. clamat
scitote: et ego tam diu nesciens
vanitatem dilexi et mendacium quesi
vi. et ideo audivi et contremui:
quoniam talibus dicitur qualem me fuis
se reminiscebar. In fantasmatis enim
quas pro veritate tenueram: vanitas
erat et mendacium. Et insonui multa
graviter ac fortiter: in dolore recor
dationis mee. Que utinam audis
sent qui adhuc diligunt vanitatem
et querunt mendacium. forte contur
barent et evomuissent illud. et
exaudires eos cum clamarent ad
te: quoniam vera morte carnis mor
tuus est pro nobis qui te interpellat
pro nobis. Legebam irascimini et no
lite peccare. Et quomodo movebar
deus meus qui iam didiceram irasci michi
de preteritis ut de cetero non peccarem.
et merito irasci quia non alia
natura gentis tenebrarum de me pec
cabat. sicut dicunt. qui sibi non
irascuntur et thesaurizant sibi iram
in die ire et revelationis iusti iu
dicii tui. Nec iam bona mea
foris erant: nec oculis carneis
in isto sole querebantur. Volentes enim
gaudere forinsecus facile evanes
cunt. et effundunt in ea que videntur

et tpalia st: et ymagines
eoz famelica cogitacoe la
but. Et o si fatigent media
et dicat. Qs ondit nob bo
na. Et dicam et audiat.
Signatu e sup nos lume
vultus tui dne. No em lu
me nos sum qd illuiat oez
hoiez venientem i hunc mundu.
s illuiam a te: ut q fuim
aliqn tenebre sim lux i te.
O si viderent itnu eternu:
qd ego qr gustauera. fren
deba: qm no eis potera os
tende si afferret ad me cor
i ocli sius foris ad te: et di
cerent. Qs ondit nob bona.
Ibi ei ui irrugera mtq i cu
bili ubi conpucts era: ubi sa
crificauera mactas vetus
tate mea. et ichoata medi
tacioe renouacois mee spe
ras i te: ubi m dulcescere ce
pas et dederas leticia in corde
meo. Et exclamaba leges
hec foris: et agnoscens intq.
Nec voleba multiplicari ter
ris bonis deuorans tpa. et de
uoratus tpalib: cu habere
i etna siplicitate aliud fru
metu. et vinu et oleu. Et cla
maba i consequeti usu: clao
re alto cordis mei. O i pace.

o i idipsu: o qd dixit obdor
mia. et sopnu capia. Qm
qs resistet nob: cu fiet sino
q scptus e absorta e mors i
victoria. Et tu es idipm val
de q no mutaris: et i te rqes
obliuiscens laboz oim: qm
nllus alius tecu. s nec ad a
lia multa adipiscenda q no st
qd tu: s tu dne siglarit in
spe constituisti me. Legeba et
ardeba: nec iueniebat qd fa
cere surdis mortuis ex quib
fuera pestis latrator ama
rus et cecus adusus lras de
melle celi melleas. et de lumie
tuo luminosas: et sup inimic
scipte hui tabescebat: qm reco
dabar oia diez illoz fiatoy.
Sz nec oblitus su nec sile
bo flagelli tui aspitate: et
mire tue mirabile celeritate.
Dolore dentiu tuc excrucia
bas me. Et cu tm igrauesc
cet ut no valere loq: ascen
dit i cor meu amone omes
meos q aderat ut deprecaret
te p me deu salutis oimode:
et scpsi hoc i cera. dedi eis ut
leget. Mox ut genua sup
plici affectu fixim: fugit do
lor ille. Sz qs dolor: a quo

fugit? Expaui fateor dñe deꝰ
meus: nichil enī tale ab ineūte
etate expertꝰ fueram. Et insinua
ti sunt m̄ in pfūdo nutꝰ tui: ꞇ
gaudēs in fide laudaui nomē
tuū. et ea fides me securū ee
nō sinebat. de pteritis pctīs me
is: que m̄ p baptismū tuū r̄
missa nondū erat. ¶ Renū
ciaui pactis vindemiaꝝ fīis
ut scolasticis suis mediolanē
ses venditorē ūboꝝ aliū puī
derēt. qꝛ et ego t̄ seruiē delegis
sem: et illi pfessioī p̄ difficul
tate suspirādi ac dolorē pecto
ris nō sufficerē. Et insinuaui
p lr̄as antistiti tuo viro scō am
brosio pristinos errores me
os ꞇ p̄ns votū meū. ut mo
neret qd m̄ potissimū de libris tu
is legēdū eēt: quo pcipiēde
tāte grē paratior aptiorqꝫ fierē.
At ille iussit ysaiā pphetā:
credo qꝛ p̄ ceteris euāgelij voca
tionis qꝫ gentiū sit pnūciator
apertior. Verūptū ego pmā hu
lectionē nō intelligēs totūqꝫ ta
lē arbitrās: distuli repetēdū
exercitatior in dnīco eloquio. Inde
ubi tpr aduenit quo me nomē
dare oportet: relicto rure me
diolanū remeauim. ¶ Pla
cuit ꞇ alipio renasci in te. me
cū iā induto humilitate sacra

mētis tuis cōgruā: et fortissimō
domitore corporis usqꝫ ad ytali
cū solū glaciale nudo pede ob
terendū insolito ausu. ¶ Adiūxi
musꝰ etiā nob puerū adeodatū.
ex me natū carnalit̄ de pctō
meo: tu bn̄ feceras eū. Annoꝝ
erat ferme qndecī: et ingenio p̄
ueniebat multos graues ꞇ doctos
viros. Munera tua t̄ cōfiteor dñe
meꝰ creator oīm: et multū po
tens reformare nr̄a deformia.
Nā ego in illo puero p̄ter delictū
nil habebā. Quod eī et nutrie
bat a nob in disciplina tua. tu
inspirauerās nob: nullus alius.
Munera ~~t̄ cō~~ tua t̄ cōfiteor. Est li
ber nr̄ q̄ inscribit de magistro: ipse
ibi mecū loquit. Tu scis illius
ee sensa oīa que inseruntur ibi ex
psona collocutoris mei: cū eēt
in annis sedecī. Multa eiꝰ alia
mirabilia expertꝰ sū. Horrori
m̄ erat illud ingeniū. Et quis p̄ter
te taliū miraculoꝝ opifex? Ci
to de terra abstulisti vitā eius.
et securior eū recordor: nō ti
mens quicq̄ pueritie nec adolescē
tie nec oīno hoī illi. Socia
uimꝰ eū coeuū nob in grā tua
educādū in disciplina tua ꞇ
baptizati sumꝰ: et fugit a no
bis sollicitudo vite pterite. Nec
satiabar illis diebꝫ dulcedine

inabili cōsiderare altitudinē cō
silij tui: sup salutē gnis hūani.
Quātū fleui in ymnis et cāticis
tuis: suaue sonātis ecclē tue vo
cibꝫ cōmot⁹ acriter. Voces ille
īfluebāt auribꝫ meis: et eliq̄
bat͛ veritas tua ī cor meū: ꝛ ex
estuabat inde affect⁹ pietatis.
Et currebāt lacrime: et bene m̄
erat cū eis. Nō lōge cepat me
diolanēsis ecclā gen⁹ hoc cōso
lacioīs et exhortacioīs celebrare:
magno studio frm̄ cōcinēciū
vocibꝫ ꝛ cordibꝫ. Nimirū an
nus erat aut nō mlto āplius:
cū iustina valētiniani regis
pueri mr̄ hominē tuū ambro
siū psequeret͛ hēsis sue causa:
qua fuerat seducta ab arria
nis. Excubabat pia plebs ī
ecclā: mori pata cū epō suo
seruo tuo. Ibi mea mr̄ ancil
la tua sollicitudīs et vigilia
rū pmas tenēs excubias: orō
nibꝫ viuebat. Nos adhͨ frigi
di a calore spūs tui excitabam͛:
tn̄ ciuitate attonita atqꝫ tur
bata. Tūc ymi et psalmi ut
canerent͛ scdm morē orientaliū
ptiū ne ppl's meroris tedio
cōtabesceret īstitutū ē. et ex illo
ī hodiernū die retentū: mul
tis iā ac pene omibꝫ gregibꝫ
tuis et p cetera orbis imitātibꝫ
Tūc memorato antistiti tu
o p visū aperuisti quo loco la
terēt martirū corpa ꝓthasij et
geruasij: que p tot ānos īcor
rupta ī thezauro secreti tui re
cōdideras: vn̄ oportune pro
meres ad coercendā rabiē fe
neā s; regiā. Cū ei ꝓpalata
et effossa digno cū hōre trāsf
rent͛ ad basilicā ābrosianā:
nō solū quos īmūdi vexa
bat spūs cōfessis eisdē demonibꝫ
sanabant͛: verūetiā qdā plu
res ānos cecus ciuis ciuitati;
notissim⁹ cū ppli tumultuā
tis leticie causā qsisset atqꝫ au
disset exiluit: eoqꝫ se ut du
ceret suū ducē rogauit. Quo
pductus īpetrauit admitti:
ut sudario tangeret feretrū pa
ose ī conspcu tuo mortis scō
rū tuoꝝ. Qd' ubi fecit atqꝫ
admouit ocl'is: cōfestī apti
sūt. Inde fama discurrēs. īde
laudes tue feruētes lucētes:
inde illi⁹ īimice aīm⁹ et si ad
credēdi sanitatē nō aplicat⁹:
a psequēdi tn̄ furore cōpres
sus est. Gras t͛ deus meus.
Vnde et a quo eduxisti recor
dacioꝫ meā: ut hec etiā cōfi
terer t͛ que magna oblitus p
terierā. Et tn̄ tūc cū ita fla
graret odor vnguētorū tuor
rebam⁹ p⁹ te: et idō plus fle

-bam inter cantica hymnorum tuorum olim suspirans tibi et tandem respirans quantum patet aura in domo fenea. Qui habitare facis unanimes in domo: consonasti nobis et euodium iuvenem ex nostro municipio. Qui cum agens in rebus militaret: prior nobis ad te conversus est et baptizatus. et relicta militia seculari accinctus in tua. Simul eramus simul habitaturi placito sancto. Querebamus quisnam locus utilius nos haberet servientes tibi: et pariter remeabamus in affricam. Et cum apud ostia tiberina essemus: mater defuncta est. Multa pretereo: quia multum festino. Accipe confessiones meas et gratiarum actiones deus meus de rebus innumerabilibus: etiam in silentio. Sed non preteribo quidquid mihi anima parturit de illa famula tua: que me parturivit et carne ut in hanc temporalem: et corde ut in eternam lucem nascerer. Non eius sed tua dicam dona in eam. Neque enim ipsa se fecerat. aut educaverat seipsam: tu creasti eam. Nec pater nec mater sciebat. qualis ex eis illa fieret. Et erudivit eam in timore tuo virga christi tui. regimine unici filii tui in domo fideli: bono membro ecclesie tue. Nec tantum erga suam disciplinam diligentiam matris predicabat. quantum famule cuiusdam decrepite: que patrem eius infantem portaverat: sicut dorso grandiuscularum puellarum parvuli portari solent. Cuius rei gratia et propter senectam ac mores optimos in domo christiana satis a dominis honorabatur. Unde etiam curam dominicarum filiarum commissam sibi diligenter gerebat: et erat in eis coercendis cum opus esset sancta severitate vehemens: atque in docendis sobria prudentia. Nam eas preter illas horas quibus ad mensam parentum moderatissime alebantur etiam si exardescerent siti. nec aquam bibere sinebat: precavens consuetudinem malam: et addens verbum sanum. Modo aquam bibitis: quia vinum in potestate non habetis. Cum autem ad maritos veneritis facte domine apothecarum et cellariorum aqua sordebit: sed mos potandi prevalebit. Hac ratione precipiendi et auctoritate imperandi frenabat aviditatem tenerioris etatis: et ipsam puellarum sitim formabat in honestum modum: ut iam nec liberet quod non deceret. Et subrepserat tamen ei sicut mihi filio famula tua narrabat. subrepserat ei vinolentia. Nam cum de more tamquam puella sobria iuberetur a parentibus de cupa vinum de

primo. summisso poculo qua de
super patet. Premisit in lagunccu
lam funderet merum primoribus la
bris sorbebat exiguum; quia non
poterat amplius sensu recusante.
Non enim ulla temulentia capi
ebatur hoc; sed quibusdam
superfluentibus etatis excessibus.
qui ludicris motibus ebulliunt.
et in puerilibus animis maiorum pon
dere premi solet. Itaque ad illud
modicum cotidiana modica
addendo quoniam qui modica spernit
paulatim decidit. in eam consuetu
dinem lapsa erat: ut prope iam ple
nos mero caliculos inhianter
hauriret. Ubi tunc sagax anus.
et vehemens illa prohibitio?
Numquid valebat aliquid adversus
latentem morbum. nisi tua medi
cina domine vigilaret super nos?
Absente patre et matre et nutritoribus
tu presens qui creasti. qui vocas qui
etiam per prepositos homines boni a
liquid agis ad animarum salutem. Quid
tunc egisti deus meus? Unde curasti.
unde sanasti? Nonne protulisti
durum et acutum ex altera anima con
vicium tamquam medicinale ferrum
ex occultis provisionibus tuis. et
uno ictu putredinem illam pre
cidisti? Ancilla enim cum qua sole
bat accedere ad cupam litigans
cum domina minore ut fit sola cum

sola obiecit hoc crimen ama
rissima insultatione: vocans me
ribibulam. Quo illa stimulo
percussa respexit feditatem suam:
confestimque dampnavit atque exuit.
Sicut amici adulantes pervertunt:
sic inimici litigantes plerumque
corrigunt. Nec tu quod per eos a
gis: sed quod ipsi voluerunt retribu
is eis. Illa enim irata exagitare
appetivit minorem dominam et non
sanare. et ideo clanculo. aut
quia ita eas invenerat locus et tempus
litis: aut ne forte et ipsa pericli
taretur quod tam sero prodidisset. At
tu domine rector celitum et terrenorum
ad usus tuos contorquens profun
da torrentis. fluxum seculorum ordi
nans turbulentum: etiam de alterius
anime insania sanasti alteram.
Nec quisquam cum hoc advertit
potentie sue tribuat: si verbo
eius alius corrigatur quem vult cor
rigi. Educata itaque pudice
ac sobrie. potiusque a te subdi
ta parentibus. quam a parentibus tibi: ubi
plenis annis nubilis facta est.
tradita viro servivit veluti
domino. et sategit eum lucrari tibi
loquens te illi moribus suis: quibus
eam pulcram faciebas et reverenter
amabilem atque mirabilem viro.
Ita autem toleravit cubilis iniurias:
ut nullam de hac re cum marito

habebat unquam simultatem. Expectabat enim misericordiam tuam super eum: ut in te credens castificaretur. Erat vero ille preterea sicut benivolentia precipuus: ita ira fervidus. Sed noverat hec non resistere irato viro: non tantum facto sed ne verbo quidem. Iam vero refracto et quieto cum oportunum viderat rationem facti sui reddebat: si forte inconsideratius ille commotus fuerat. Denique cum matrone multe quarum viri mansuetiores erant. plagarum vestigia. etiam dehonestata facie gererent. inter amica colloquia ille arguebant maritorum vitam: hec earum linguam veluti per iocum graviter admonens ex quo illas tabulas que matrimoniales vocantur recitari audisset. tamquam instrumenta quibus ancille facte essent deputare debuissent: proinde memores condicionis superbire adversus dominos non oportere. Cumque mirarentur ille scientes quam ferocem coniugem sustineret numquam fuisse auditum aut aliquo indicio claruisse quod patricius ceciderit uxorem. aut quod a se invicem vel unum diem domestica lite dissenserint et causam familiariter quererent docebat illa institutum suum quod supra memoravi. Que observabant experte gratulabantur: que non observabant subiecte vexabantur. Socrum etiam suam primo susurris malarum ancillarum adversus se irritatam sic vicit obsequiis perseverans tolerantia et mansuetudine: ut illa ultro filio suo medias linguas famularum proderet. quibus inter se et nurum pax domestica turbabatur et peteretque vindictam. Itaque postea quam ille et matri obtemperans et curans familie disciplinam. et concordie suorum consulens proditas ad prodentis arbitrium verberibus cohercuit: promisit illa talia premia de se sperare debere quicumque de sua nuru sibi quo placeret mali aliquid loqueretur: nullaque iam audente memorabili inter se benivolentie suavitate vixerunt. Hoc quoque illi bono mancipio tuo in cuius utero me creasti deus meus misericordia mea munus grande donaveras: quod inter se dissidentes atque discordes quaslibet animas ut poterat tam se prebebat pacificam. ut cum ab utraque multa de invicem audiret amarissima. qualia solet eructare turgens atque indigesta discordia. quando presenti amice de absente inimica per acida colloquia cruditas exalatur odiorum: nichil tamen alteri de altera proderet nisi quod ad eas reconciliandas valeret. Parvum hoc bonum mihi videretur nisi turbas innumerabiles tristis experirer nescio qua horrenda pestilentia peccatorum latissime pervagante. non solum iratorum

inimicorum iratis inimicis dicta prodere
sed etiam que non dicta sunt addere: cum con-
tra animo humano parum esse debeat
inimicitias hominum nec excitare
nec augere male loquendo: nisi eas
extinguere etiam bene loquendo studu-
erit: qualis illa erat docente te
magistro intimo in scola pectoris.
Denique etiam virum suum iam in extre-
ma vita temporali eius lucrata est tibi:
nec in eo iam fideli planxit: quod
in nondum fideli toleraverat. Erat
etiam serva servorum tuorum. Quisquis
eorum noverat eam multum in ea lau-
dabat et honorabat et diligebat
te: quia sentiebat presentiam tuam in
corde eius sancte conversationis fructibus
testibus. Fuerat enim unius viri uxor vi-
ri: mutuam vicem parentibus reddi-
derat. Domum suam pie tractave-
verat: in operibus bonis testimonium
habebat. Nutrierat filios: totiens
eos parturiens quotiens abs te de-
viare cernebat. Postremo domine
nobis omnibus, qui ex munere tuo sinis
loqui servis tuis qui ante dormitio-
nem eius in te iam consociati vivebamus
percepta gratia baptismi tui. ita
curam gessit quasi omnes genuisset:
ita servivit quasi ab omnibus genita
fuisset. ¶ Imminente autem die
quo ex hac vita erat exitura
quem diem tu noveras ignorantibus
procurante te nobis: provenerat ut credo occul-
tis tuis modis ut ego et ipsa
soli staremus incumbentes ad quan-
dam fenestram: unde hortus intra
domum que nos habebat prospecta-
batur illic apud ostia tyberina:
ubi remoti a turbis post lon-
gi itineris laborem instaurabamus
nos navigationi. Colloquebamur
ergo soli valde dulciter: et preterita
obliviscentes in ea que ante sunt ex-
tenti querebamus inter nos apud
presentem veritatem quod tu es. qualis
futura esset vita eterna sanctorum: quam
nec oculus vidit nec auris audi-
vit nec in cor hominis ascendit.
Sed inhiabamus ore cordis in super-
na flumina fontis tui fontis vi-
te. qui est apud te: ut inde pro cap-
tu nostro aspersi quoquo modo rem tan-
tam cogitaremus. Cumque ad eum fi-
nem sermo perduceretur ut carnalium
sensuum delectatio quantalibet. in
quantalibet luce corporea pre illius
vite iocunditate. non comparatione
sed nec commemoratione quidem digna
videretur: erigentes nos ardentiore
affectu in idipsum perambulavimus
gradatim cuncta corporalia et in
ipsum celum unde sol et luna et stel-
le lucent super terram. Et adhuc a-
scendebamus interius cogitando
loquendo et mirando opera tua:
et venimus in mentes nostras et tran-
scendimus eas: ut attingeremus
regionem ubertatis indeficientis
ubi pascis israel in eternum veritatis
pabulo: et ibi vita sapi-
entia est per quam fiunt omnia ista et

quod fuerit et quod futurum sit: et ipsa
non fit. sed sic est ut fuit et sic semper
erit. Quin potius fuisse et futu
rum esse non est in ea: sed solum esse:
quoniam eterna est. Nam fuisse et futurum
esse non est eternum. Et dum loquimur
et inhiamus illi attingimus eam
modice toto ictu cordis et
suspiravimus: et reliquimus ibi
religatas primitias spiritus et re
meavimus ad strepitum oris
nostri: ubi verbum et incipit et fi
nitur. Et quid simile verbo tuo domino
nostro: in se permanenti sine vetus
tate atque innovanti omnia. Di
cebamus ergo si cui sileat tumul
tus carnis sileant fantasie terre
et aquarum et aeris: sileant et poli:
et ipsa sibi anima sileat. et tran
seat se non se cogitando. Sile
ant sompnia et ymaginarie re
uelationes: omnis lingua et omne
signum et quicquid transeundo fit. Si
cui sileat omnino: quoniam si quis au
diat dicunt hec omnia non ipsa
nos fecimus: sed fecit nos qui
manet in eternum. His dictis si
iam taceant. quoniam erexerunt aurem
in eum qui fecit ea. et loquatur ipse so
lus non per ea sed per ~~ipsum~~ se ipsum.
ut audiamus verbum eius non per
linguam carnis neque per vocem an
geli nec per sonitum nubis nec
per enigma similitudinis: sed ipsum
quem in his amamus. ipsum sine his
audiamus. Sicut nunc extendimus
nos et rapida cogitatione attin
gimus eternam sapientiam super omnia ma
nentem: si continuetur hoc. et sub
trahantur alie visiones longe in
paris generis. et hec una rapi
at et absorbeat. et recondat in
interiora gaudia spectatorem suum:
ut talis sit sempiterna vita quale
fuit hoc momentum intelligentie
cui suspiravimus: nonne hoc est
intra in gaudium domini tui. Et is
tud quando. An cum omnes resurgemus:
sed non omnes immutabimur. Dice
bamus talia. et si non isto modo
et hiis verbis: tu domine tu scis
quod illo die cum talia loqueremur et
mundus iste nobis inter verba
vilesceret cum delectationibus omnibus
suis. Tunc ait illa. fili quantum
ad me attinet: nulla re iam de
lector in hac vita. Quid hic faciam
adhuc et cur hic sim nescio:
iam consumpta spe huius seculi. Unum
erat propter quod in hac vita aliquan
tum in morari cupiebam: ut te chri
stianum catholicum viderem priusquam
morerer. Cumulatius hoc mihi deus
meus prestitit: ut te etiam contemp
ta felicitate terrena servum eius
videam. Quid hic facio. Ad hec
ei quid responderim non satis reco
lo: cum interea vix intra quinque di
es aut non multo amplius decubuit
febribus. Et cum egrotaret quodam

die defectu anime passa est; et pau
lulum subtracta a presentibus nos con
currimus sed cito reddita est sensui.
Et aspexit astantes me et fratrem
meum; et ait nobis quasi querenti
similis. Ubi eram? Deinde nos
intuens merore attonitos: Pone
tis hic inquit matrem vestram. Ego
silebam et fletum frenabam; frater
autem meus quiddam locutus est; quo
eam non peregre sed in patria defungi
tamquam felicius optaret. Quo au
dito illa vultu anxio reverbe
rans eum oculis quod talia saperet atque
inde me intuens: vide ait quid dicit.
Et mox ambobus: Ponite inquit
hoc corpus ubicumque; nihil vos
eius cura conturbet; tantum illud
vos rogo; ut ad domini altare
memineritis mei ubi fueritis.
Cumque hanc sententiam verbis quibus po
terat explicasset conticuit; et in
gravescente morbo exercebatur. Ego
vero cogitans dona tua deus invisi
bilis que immittis in corda fidelium
tuorum et proveniunt inde fruges
admirabiles, gaudebam et gratias
agebam tibi; recolens quod noveram
quanta cura semper estuasset de sepul
cro quod sibi providerat et preparave
rat iuxta corpus viri sui. Quia enim
valde concorditer vixerant id etiam
volebat ut est animus humanus
minus capax divinorum adiungi ad
illam felicitatem; et commemorari

ab hominibus concessum sibi esse post
transmarinam peregrinationem; ut
coniuncta terra amborum coniugum terra te
geretur. Quando autem ista inanitas
plenitudine bonitatis tue cepe
rat in eius corde non esse nesciebam; et
letabar admirans quod sic mihi
apparuisset. Quamquam et in illo ser
mone nostro ad fenestram cum dix
it iam quid hic facio: non apparuit
desiderare in patria mori. Audi
vi etiam postea quod iam cum Hostiis
essemus cum quibusdam amicis meis
materna fiducia colloquebatur quo
dam die de contemptu vite huius et
bono mortis ubi ipse non ad
eram; illisque stupentibus virtutem femi
ne quam tu dederas ei querentibus
utrum non formidaret tam longe
a sua civitate corpus relinquere:
nihil inquit longe est a deo; neque
timendum est ne ille non agnos
cat in fine seculi unde me resuscitet.
Ergo die nono egritudinis sue
quinquagesimo et sexto anno etatis
sue, tricesimo et tertio etatis mee:
anima illa religiosa et pia corpore
soluta est. Premebam oculos eius
et confluebat in precordia mea
mestitudo ingens; et transflue
bat in lacrimas. Ibidemque oculi
mei violento animi imperio resor
bebant fontem suum usque ad sic
citatem; et in tali luctamine val

de male m̄ erat. Tū u° ubi ef
flauit extremū spm̄ puer a
deodat⁹ exclamauit ī planctū:
atq ab oīb; nob cohercit⁹ ta
cuit. Hoc mō etiā meū qddā
puerile qd' labebat' in flet⁹ iu
uenil' uoce cordis cohercebat':
et tacebat. ¶ Neq ei decere
arbitrabam⁹ fun⁹ illud qstī
b; lacrimosis gemitib;q cele
brare. q2 his plerūq solet de
plorari qdā miseria morientiū;
a' qsi oīmoda extinctio. At illa
nec mise moriebat'. nec oīo
moriebat': hoc et documentis
moꝝ ei⁹ et fide nō ficta rōni
b;q ctis tenebam⁹. Qd erat
ergo qd' int⁹ m̄ grauit' dolebat'.
n̄ ex ōsuetudīe sil' uiuēdi dl'
cissima et carissimā repente di
rupta uuln⁹ recēs. Gratula
bar qdē testimonio ei⁹. q' ī ip
sa ultīa egritudine obsequiis
meis interblādiēs appellabat
me piū: et cōmeorabat grā
di dilcōis affcū nūqm̄ se audis
se ex ore meo iaculatū in se
durū et a' ōtumeliosū sermonē.
Sz tn̄ qd tale ds me⁹ q̄ fecisti
nos. Quid ōpabile hēbat
honor a me delat⁹ illi. et
suit⁹ ab illa m̄. Qm̄ itaq
deserebar tā magno ei⁹ sola
cio. sauciebat' aiā mea: et qsi
dilaniabat' uita q̄ una fcā
erat ex mea et illi⁹. Cohibito
g° a fletu illo puō psalteriū
arripuit euodi⁹: et cātare ce
pit psalmū. Cui rn̄debam⁹
oīs dom⁹. Mīam et iudiciū
cātabo t' dn̄e. Audito aūt qd
ageret': ōuenerūt mlti frēs ac
rligiose fēie. Et de more illis
quoꝝ officiū erat. fun⁹ curan
tib;: ego ī pte ubi decent' po
terā cū eis q' me nō deserēdū
eē censebāt. qd' tpi erat ōgruū
disputabā. Eoq momento
uītatis mitigabā cruciatū
t' notū. ill' ignorātib; et ītē
te audiētib;: et sine sensu do
loris me eē arbitrātib;. At e
go ī aurib; tuis ubi eoꝝ null⁹
audiebat īcrepabā mollitiē
affcs mei. et ōstringebā fluxū
meōris. Cedebatq m̄ paulu
lū. rursusq ī petu suo ferebat'
nō usq ad eruptiōz lacimaꝝ
nec usq ad ult⁹ mutaciōz.
sed ego sciebā qd corde pmere.
Et q2 m̄ uehemēt' displicebat'
tm̄ ī me posse hec hūana. q̄
ordine debito et sorte ōdicōīs
nr̄e accidē nccē ē. alio dolore
dolebā dolorē meū: et dupli
ci tristicia macerabar. Cū ecce
corp⁹ elatū ē: im⁹ redimus
sine lacimis. Nā neq in eis
pcib; qs t' fudim⁹ cū offerret'
pro ea sacrificiū pcij nri iā iux

sepulcrum posito cadavere prius iuxta sepulcrum
deponeretur sicut illic fieri solet.
nec in eis ergo precibus flevi; sed
toto die graviter in occulto mestus
eram. Et mente turbata roga
bam te ut poteram quo sanares do
lorem meum; nec faciebas: credo
commendans memorie mee vel hoc
uno documento omnis consuetudinis
vinculum etiam adversus mentem que
iam non fallaci verbo pascitur. Vi
sum etiam mihi est ut irem lavatum: quod
audieram inde balneis nomen
inditum. quia greci balamon dixe
runt: quod anxietatem pellat ex animo.
Ecce et hoc confiteor misericordie tue pater
orphanorum: quoniam lavi: et talis
eram qualis priusquam lavissem. Neque
enim exsudavit de corde meo me
roris amaritudo. Deinde dor
mivi et evigilavi: et non parva
ex parte mitigatum inveni dolorem
meum: atque ut eram in lecto meo
solus. recordatus sum veridicos
versus ambrosii tui. Tu es enim crea
tor deus omnium. polique rector vesti
ens diem decore lumine. noctem so
poris gratia: artus solutos ut quies
reddat laboris usui mentesque
fessas allevet: luctusque sol
vat anxios. Atque paulatim in
reducebam in pristinum sensum an
cillam tuam conversationemque eius piam
in te. et sancte in nos blandam atque
morigeram: qua subito desti
tutus sum. Et libuit flere in con

spectu tuo de illa et pro illa: de
me et pro me. Et dimisi lacrimas
quas continebam ut effluerent quantum
vellent substernens eas cordi
meo: et requievit in eis: quoniam i
bi erant aures tue. non cuiusquam
hominis superbe interpretantis plora
tum meum. Et nunc domine confiteor
in litteris: legat qui volet: et in
terpretetur ut volet. Et si peccatum
invenerit flevisse me matrem exi
gua parte hore. matrem oculis
meis interim mortuam. que me
multos annos fleverat ut oculis
tuis viverem: non irrideat: sed
potius si est grandis caritate pro
peccatis meis fleat ipse ad te pa
trem omnium fratrum christi tui. Ego autem
iam sanato corde. ab illo vul
nere in quo poterat redargui carnalis
affectus. fundo tibi deus noster pro illa
famula tua longe aliud lacrima
rum genus: quod manat de concusso
spiritu consideratione periculorum omnis
anime que in adam moritur. Quamquam
illa in christo vivificata etiam non
dum carne soluta sic vivent
ut laudetur nomen tuum in fide
moribusque eius: non tamen audeo
dicere ex quo eam per baptismum
regenerasti nullum verbum exisse
ab ore eius contra preceptum tuum.
Et dictum est a veritate filio tuo.
Si quis dixerit fratri suo fatue: reus
erit gehenne ignis. Et ve etiam lau
dabili vite hominum: si remota

nimium discutias eam. Quia vero non exquiris delicta vehementer: fiducialiter speramus aliquem apud te locum invenire indulgentie. Quisquis autem tibi enumerat vera merita sua: quid tibi enumerat nisi munera tua? O si cognoscant se omnes homines: et qui gloriatur in domino glorietur. Ego itaque laus mea et vita mea Deus cordis mei. sepositis paulisper bonis eius actibus. pro quibus tibi gaudens gratias ago: nunc pro peccatis matris mee deprecor te. exaudi me per vulnerum nostrorum medicinam que pependit in ligno: et sedens ad dexteram tuam te interpellat pro nobis. Scio enim eam misericorditer operatam. et ex corde dimisisse debita debitoribus suis: dimitte illi et tu debita sua: si qua contraxit etiam per tot annos post aquam salutis. Dimitte domine: dimitte obsecro: nec intres cum ea in iudicium. Superexultet misericordia iudicio: quoniam eloquia tua vera sunt: et promisisti misericordiam misericordibus. Quod ut essent tu dedisti eis qui misereberis cui misertus eris: et misericordiam prestabis cui misericors fueris. Et credo iam feceris quod te rogo: sed voluntaria oris mei approba domine. Namque illa imminente die resolutionis sue non cogitavit suum corpus sumptuose contegi aut condiri aromatibus: aut monumentum electum concupivit: aut curavit sepulcrum patrium. Non ista mandavit nobis: sed tantummodo memoriam sui ad altare tuum fieri desideravit. cui nullius diei pretermissione servierat. unde sciret dispensari victimam sanctam qua deletum est cirographum quod erat contrarium nobis: qua triumphatus est hostis computans delicta nostra et querens quid obiciat: et nichil inveniens in illo in quo vincimus. Quis ei refundet innocentem sanguinem? Quis ei restituet precium quo nos emit: ut nos afferat ei? Ad cuius precii nostri sacramentum ligavit ancilla tua animam suam vinculo fidei. Nemo a protectione tua dirumpat eam: non se interponat nec vi nec insidiis leo et draco. Neque enim respondebit illa nichil se debere ne convincatur et obtineatur ab accusatore callido: sed respondebit dimissa debita sua ab eo cui nemo reddet quod pro nobis non debens reddidit. Sit ergo in pace cum viro ~~suo~~ ante quem nulli et post quem nulli nupta est cui servivit fructum tibi afferens cum tolerantia ut eum quoque lucraretur tibi. Et in

spira domine deus meus inspira servis tuis fratribus meis: filiis tuis dominis meis. quibus et corde et voce et litteris servio. ut quotquot hec legerint meminerint ad altare tuum monice famule tue. cum patricio quondam eius coniuge: per quorum carnem introduxisti me in hanc vitam quemadmodum nescio. Meminerint cum affectu pio parentum meorum in hac luce transitoria. et fratrum meorum sub te patre et matre catholica. et civium meorum in eterna iherusalem: cui suspirat peregrinatio populi tui ab exitu usque ad reditum. ut quod a me illa poposcit extremum. uberius prestetur ei in multorum orationibus: tam per confessiones quam per orationes meas.

Explicit aurelii Augustini in confessionum liber nonus. Incipit decimus.

Cognoscam te cognitor meus: cognoscam te sicut et cognitus sum. Virtus anime mee intra in eam et coapta tibi: ut habeas et possideas sine macula et ruga. Hec est mea spes ideo loquor: et in ea spe gaudeo quando sanum gaudeo. Cetera vero vite huius tanto minus flenda quanto magis fletur: et tanto magis flenda quanto minus fletur in eis. Ecce enim veritatem dilexisti: quoniam qui facit eam venit ad lucem. Volo eam facere in corde meo coram te in confessione: in stilo autem meo coram multis testibus. Et tibi quidem domine cuius oculis nuda est abyssus humane conscientie: quid occultum esset in me etiam si nollem confiteri tibi? Te enim mihi absconderem: non me tibi. Nunc autem quod gemitus meus testis est displicere me mihi tu refulges et places et desideraris et amaris: ut erubescam de me et abiciam me atque eligam te: et nec tibi nec mihi placeam nisi de te. Tibi ergo domine manifestus sum quicumque sim: et quo fructu tibi confitear dixi. Neque id ago verbis carnis et vocibus: sed verbis anime et clamore cogitationis quem novit auris tua. Cum enim malus

sum: nichil est aliud confiteri tibi quam
displicere mihi. Cum vero pius sum:
nichil est aliud confiteri tibi quam
hoc non tribuere mihi: quoniam tu domine
benedicis iustum: sed prius eum iustificas impium. Confessio itaque
mea deus meus in conspectu tuo
tibi tacite fit: et non tacite.
Tacet enim strepitu: clamat affectu. Neque enim dico recti aliquid
hominibus quod non a me prius audieris: aut etiam tu aliquid tale audis a me quod non mihi tu prius
dixeris. Quid ergo mihi est cum hominibus ut audiant confessiones meas.
quasi ipsi sanaturi sint omnes languores meos. Curiosum genus
ad cognoscendam vitam alienam:
desidiosum ad corrigendam suam.
Quid a me querunt audire qui sim.
qui nolunt a te audire qui sint.
Et unde sciunt cum a me ipso. et
de me ipso audiunt. an verum dicam. quandoquidem nemo scit hominum
quid agatur in homine nisi spiritus hominis
qui in ipso est. Si autem a te audiant de se ipsis: non poterunt
dicere mentitur dominus. Quid est enim a
te audire de se. nisi cognoscere se.
Quis porro cognoscit. et dicit
falsum est. nisi ipse mentiatur.
Sed quia caritas omnia credit. inter
eos utique quos connexos sibimet
unum facit: ego quoque domine etiam
sic tibi confiteor. ut audiant homines quibus demonstrare non possum
an vera confitear. sed credunt mihi:
quorum mihi aures caritas aperit.
Verum tamen tu medice meus intime:
quo fructu ista faciam eliqua mihi.
Nam confessiones preteritorum malorum
meorum. que remisisti et texisti ut beares me in te. mutans animam meam
fide et sacramento tuo: cum leguntur
et audiuntur excitant cor ne dormiat in desperatione et dicat non
possum. sed evigilet in amore
misericordie tue. et dulcedine gratie tue:
quo potens est omnis infirmus qui
sibi per ipsam fit conscius infirmitatis sue. Et delectant bonos audire
preterita mala eorum qui iam caret
eis. nec ideo delectant quia mala
sunt: sed quia fuerunt et non sunt. Quo
itaque fructu domine deus meus cui cotidie confitetur conscientia mea spe
misericordie tue securior quam innocentia sua. quo fructu quaeso etiam hominibus coram te confiteor per has litteras adhuc quis ego sim. non
quis fuerim. Nam illum fructum vidi.
et commemoravi. Sed quis adhuc
sim. ecce in ipso tempore confessionum
mearum. et multi hoc nosse cupiunt qui me noverunt. et non me
noverunt. qui ex me vel de me
aliquid audierunt: sed auris eorum
non est ad cor meum. ubi ego sum quicumque sum. Volunt ergo audire
confitente me quid ipse intus sim quo
nec oculum nec aurem nec mentem

possit intendere: creditur tamen vo
bis: quorum michi cognitum est. Dicit
enim eis caritas qua boni sunt
non mentiri me de me confitentem:
et ipsa in eis credit michi. Sed quo
fructu id volunt. An congra
tulari michi cupiunt cum audierint
quantum ad te accedam munere
tuo: et orare pro me cum audie
rint quantum retarder pondere meo.
Indicabo me talibus. Non enim
parvus est fructus domine deus meus ut
a multis tibi gratie agantur de nobis:
et a multis rogeris pro nobis.
Amet in me fraternus animus quod
amandum doces: et doleat in
me quod dolendum doces. Animus
ille hoc faciat fraternus non extraneus:
non filiorum alienorum quorum os lo
cutum est vanitatem et dextera eorum
dextera iniquitatis: sed fraternus
ille qui cum approbat me gaudet
de me. cum autem improbat me con
tristatur pro me: quia sive approbet
sive improbet diligit me. In
dicabo me talibus: respirent in
bonis meis: suspirent in ma
lis meis. Bona mea instituta
ta tua sunt. et dona tua: ma
la mea delicta mea sunt et iu
dicia tua. Respirent in illis et
hymnus suspirent in istis: et hymnus et fle
tus ascendat in conspectum tuum de
fraternis cordibus thuribulis tuis.
Tu autem domine delectatus odore sancti
templi tui miserere mei secundum ma
gnam misericordiam tuam propter nomen
tuum: et nequaquam deserens cepta
tua. consumma imperfecta mea. Hic
est fructus confessionum mearum non
qualis fuerim sed qualis sim: ut hoc
confitear non tantum coram te secreta
exultatione cum tremore et
secreto merore cum spe. sed etiam
in auribus credentium filiorum hominum.
sociorum gaudii mei. et consortium
mortalitatis mee. civium meorum
et mecum peregrinorum. precedentium et
consequentium et comitum vite mee.
Hii sunt servi tui fratres mei. quos
filios tuos esse voluisti dominos
meos: quibus iussisti ut serviam
si volo tecum de te vivere. Et hoc
michi verbum tuum parum erat si loquendo
preciperet: nisi et faciendo preiret.
Et ego id ago factis et dictis:
sub alis tuis nimis cum ingen
ti periculo: nisi quia sub alis tuis tibi
subdita est anima mea: et infirmi
tas mea tibi nota est. Parvulus
sum. sed vivit semper pater meus: et
ydoneus est michi tutor meus. Idem
ipse est enim. qui genuit me et
tuetur me: et tu ipse es omnia bo
na mea: tu omnipotens qui mecum
es: et priusquam tecum sim. Indi
cabo ergo talibus qualibus iu
bes ut serviam: non quis fuerim
sed quis iam sim: et quis adhuc
sim. Sed neque me ipsum diiudi
co. Sic itaque audiar. Tu enim

dn̄e diiudicas me: q̄a etsi ne
mo scit hoīm que sūt hoīs n̄
sp̄s q̄ in ip̄o ē. tn̄ est aliq̄d hoīs
qd' nec ip̄e scit sp̄s qui ī ip̄o ē:
tu aūt dn̄e scis ei9 oīa q̄ fecisti
eū. Ego v'o q̄uis pre tuo ↄspcū
me despiciā et estimē me trā
et cinerē: tn̄ aliq̄d de te scio qd'
de me nescio. Et certe videm9 nc̄
p speculū ī enigmate: nōdū
facie ad faciē. Et ideo q̄diu
pegrinor abs te m̄ sū p̄sencior
q̄ tibi: et tn̄ te noui nullo
mō posse violari: ego vo q̄bz
teptacioībz resistē valeā q̄bz
ve nō valeā nescio: et spes ē
q̄a fidel' es q̄ nos nō sinis tep
tari sup̄ q̄d possum9 ferre: sed fa
cis cū teptacōe eciā exitū ut
possim9 sustinē. ¶ Cōfitear
ergo qd de me sciā. cōfitear et
quid de me nesciā: qm̄ et qd'
de me scio te m̄ lucēte scio: ⁊
qd' de me nescio tn̄ diu nescio
donec fiant tenebre mee sicut
meridies ī vultu tuo: nō du
bia s̄ certa ↄsciencia. Dn̄e amo
te: pcussisti cor meū v'bo tuo
et amaui te. Sed et celū ⁊ ter
ra et oīa que ī eis sūt ecce vn
diq̄ m̄ dicūt ut te amē: nec
cessant dicē oībz ut sint inexcu
sabiles. Alcius aūt tu misereb
ris cui misert9 eris: et miscdiā
p̄stabis cui misertus fueris. Ali
oq̄n celū et t'ra surdis loquūt

laudes tuas. Qd aūt amo cū
amo te. Nō speciē corporis nc̄
decus tēpis: nec candorē lucis.
ecce istis amicū oclis: nō dul
ces melodias suauiū cātile
narū oīmodarū: nō florū et
vnguētorū et aromatū suaue
olenciā: nō manna et mella:
nō mēbra acceptabilia car
nis āplexibz. Nō hec amo cū
amo deū meū: et tn̄ amo q̄n
dā lucē ⁊ q̄ndā vocē ⁊ quedā
odorē et q̄dā cibū ⁊ q̄dā ā
plexū cū amo deū meū: lu
cē vocē odorē cibū āplexū ī
terioris hoīs mei: ubi fulget
aīe mee. qd' nō capit locus:
et ubi sonat qd' nō rapit tp̄s:
et ubi olet qd' nō spgit flat9:
⁊ ubi sapit qd' nō minuit eda
citas: et ubi heret qd' nō di
uellit sacietas. Hoc est qd' a
mo: cū deū meū amo. Et qd
ē hoc. Interrogaui trā: ⁊ dix
it nō sū. Et q̄cūq̄ ī eadē sūt:
idē ↄfessa sūt. Interrogaui ma
re et abyssos ⁊ reptilia aīarū
viuarū: et rn̄derūt. Non su
m9 d's tuus: q̄re sup nos. In
terrogaui auras flabiles et ī
q̄suit: vniuersus aer cū incol'
suis fatetur: nō sū d's. Interro
gaui celū solē lunā stellas:
neq̄ nos sum9 d's quē queris
inquiūt. Et dixi oībz hiis q̄
circūstant fores carnis mee.

dicite m̄ de deo meo q̄d vos
nō estis: dicite m̄ de eo (illo) aliq̄d.
Et exclamauerūt uoce magna
ip̄e fecit nos. Interrogatio mea
a intencio mea: et r̄nsio eorū
species eorū. Et direxi me ad
me: et dixi m̄. Tu quis es?
Et r̄ndi. Homo. Et ecce cor
pus et aīa in me m̄ p̄sto sūt:
unū exterius et alterū interius.
Q̄d horū ē vn̄ querere debui deū
meū? quē iā quesiuerā per
corpus a t̄ra usq; ad celū q̄o
usq; potui mittere nūcios ra
dios oculorū meorū? Sz melius
q̄d interius. Ei q̄ppe renūcia
bāt om̄s nūcij corp̄ales. p̄si
denti et iudicanti de r̄nsioni
bz celi et t̄re et om̄i que in eis
sūt. dicentiū nō sum⁹ d̄s: et
ip̄e fecit nos. Homo interior
cognouit hec p̄ exterioris minste
riū? ego interior cognoui hec: e
go ego aīm⁹ p̄ sensus corp̄is
mei. Interrogaui mūdi molē
de deo meo: et r̄spondit m̄.
Nō ego sū: sed ip̄e me fecit.
Nōne om̄ibz q̄bz integer sen
sus ē apparet hec species? Cur
nō om̄ibz eadē loq̄tur? Aīali
a pusilla & magna vident eā:
sed interrogare nequeūt. Nō eī
p̄posita ē in eis nūciantibz se
sibz iudex racio. Hoīes aūt
p̄nt interrogare ut inuisibilia
dei p̄ ea que f̄ca sūt intellc̄a cō
spiciant. Sz amore subdūt eis:
et subditi iudicare nō p̄nt.
Nec r̄spondet ista interrogātibz
n̄ iudicātibz: nec vocē suā
mutāt id est speciē suā. si ali
us tm̄ videat. ali⁹ aūt videns
interroget: ut alit' illi appareat.
alit' huic. Sz eodē mō vtriq; ap
parens illi muta ē. huic loq̄t:
īmo vō om̄ibz loq̄tur. Sed illi
intelligūt: q̄ ei⁹ vocē acceptā
foris. intus cū v̄itate cōferūt.
Veritas eī dicit m̄: nō ē deus
tuus t̄ra et celū neq; om̄e corp⁹.
Hoc dicit eorū natā. Vidē. Eī
moles minor ē in p̄te: q̄ in to
to. Iā tu melior es. tibi dico
aīa. q̄m tu vegetas molē cor
p̄is tui p̄bens ei vitā: q̄d nul
lū corpus p̄stat corpi. Deus
aūt tuus etiā t̄ vita ē. Q̄d g̊o
amo? cū deū meū amo? Q̄s
ille sup caput aīe tue? P̄ ip̄sā
aīaz meā ascendā ad illum.
Trāsibo vī meā qua hēo cor
pori et vitalit' cōpagē ei⁹ r̄ple
o: nō ea vi repio deū meū.
Nā r̄periret equ⁹ et mulus q̄
bz nō est intellc̄s: et ē eadē vis
qua viuūt etiā eorū corp̄a. Est
alia vis nō solū qua viuifico.
Sz etiā qua sensifico carnē meā
quā m̄ fabricauit dn̄s iubēs
oclō ut nō audiat. et auri ut

non videat: sed illi per quem videat.
hunc per quam audiat: et propria sin-
gulatim ceteris sensibus sedibus suis
et officiis suis: quae diversa per eos
ago unus ego animus. Transibo et
istam vim meam: nam et hanc habet
equus et mulus: sentiunt enim etiam
ipsi per corpus. Transibo ergo et istam
naturae meae gradibus ascendens
ad eum qui fecit me: et venio in
campos et lata praetoria memoriae
meae ubi sunt thesauri innumerabi-
lium ymaginum de huiuscemodi
rebus sensibus invectarum. Ibi recon-
ditum est quicquid etiam cogitamus vel
augendo vel minuendo vel utcum-
que variando ea quae sensus attigit:
et si quid aliud commendatum et re-
positum est quod nondum absorbuit et
sepelivit oblivio. Ibi quando sum:
posco ut proferatur quicquid volo. Et
quaedam statim prodeunt: quaedam requiruntur
diutius: et tamquam de abstrusi-
oribus quibusdam receptaculis eruun-
tur. Quaedam catervatim se pro-
ruunt: et dum aliud petitur et quae-
ritur prosiliunt in medium: quasi dicentia
an nos forte sumus. Et abi-
go ea manu cordis a facie re-
cordationis meae: donec enu-
biletur illud quod volo: atque in con-
spectum prodeat ex abditis. Alia
faciliter atque imperturbata serie si-
cut poscuntur suggeruntur: et cedunt
praecedentia sequentibus: et cedendo con-
duntur iterum cum voluero processura:
quod totum fit cum aliquid narro me-
moriter. Ibi sunt omnia distincte
generatimque servata quae suo quaeque
aditu ingesta sunt: sicut lux atque
omnes colores formaeque corporum per
oculos: per aures autem omnia genera
sonorum. omnesque odores per aditum
narium. omnes sapores per oris adi-
tum: a sensu autem totius corporis
quid durum quid molle. quid calidum
frigidumve. lene aut asperum. grave
seu leve sive extrinsecus sive in-
trinsecus corpori. Haec omnia recipit
recolenda cum opus est et retractan-
da grandis memoriae recessus: et
nescio qui secreti atque ineffabiles
sinus eius: quae omnia suis quaeque
foribus intrant ad eam et reponuntur
in ea. Nec ipsa tamen intrant: sed rerum
sensarum ymagines illic presto
sunt cogitationi reminiscenti eas.
Quae quomodo fabricatae sunt quis di-
cet: cum appareat quibus sensibus
raptae sint interiusque reconditae?
Nam et in tenebris atque in silentio
dum habito: in memoria mea pro-
fero si volo colores: et discer-
no inter album et nigrum et inter
quos alios volo. Nec incurrunt
sonos atque perturbant quod per oculos
haustum considero: cum et ipsi ibi
sint et quasi seorsum repositi late-
ant. Nam et ipsos posco si pla-
cet atque adsunt illico: et quiescente

lingua ac silente gutture canto quod volo: ymaginesque ille colorum que nichilominus ibi sunt non se interponunt neque interrumpunt: cum thezaurus alius retractatur qui influxit ab auribus. Ita cetera que per sensus ceteros ingesta atque congesta sunt recordor prout libet. et auram liliorum discerno a violis nichil olfaciens. et mel defruto. lene ab aspero: nichil tunc gustando neque contrectando sed reminiscendo antepono. Intus hec ago: in aula ingentis memorie mee. Ibi enim celum et terra et mare mihi presto sunt. cum omnibus que in eis sentire potui: preter illa que oblitus sum. Ibi mihi et ipse occurro meque recolo quid quando et ubi egerim: quoque modo cum agerem affectus fuerim. Ibi sunt omnia: que sive experta a me sive credita memini. Ex eadem copia etiam similitudines rerum vel expertarum vel ex eis quas expertus sum creditarum. alias atque alias et ipse contexo preteritis atque ex hiis etiam futuras actiones et eventa et spes: et hec omnia rursus quasi presentia meditor. Faciam hoc et illud dico apud me in ipso ingenti sinu animi mei pleno tot et tantarum rerum ymaginibus: et hoc et illud sequitur. O si esset hoc et illud: avertat deus hoc et illud. Dico apud me ista: et cum dico presto sunt ymagines omnium que dico ex eodem thezauro memorie. Nec omnino aliquid eorum dicerem: si defuisset. Magna ista vis est memorie: magna nimis deus meus penetrale amplum et infinitum. Quis ad fundum eius pervenit? Et vis est hec animi mei atque ad meam naturam pertinet: nec ego ipse capio totum quod sum. Ergo animus ad habendum se ipsum sese angustus est: ut ubi sit quod sui non capiat? numquid extra ipsum ac non in ipso? Quomodo ergo non capit? Multa mihi super hoc oboritur admiratio: stupor apprehendit me. Et eunt homines admirari alta montium et ingentes fluctus maris et latissimos lapsus fluminum et occeani ambitum et gyros siderum: et relinquunt se ipsos nec mirantur. Quod cum dicerem hec omnia non ea videbam oculis: nec tamen dicerem nisi montes et fluctus et flumina et sidera que vidi et occeanum quem credidi intus in memoria mea viderem: spatiis tam ingentibus quam foris viderem. Nec ea tamen videndo absorbui quando vidi oculis: nec ipsa sunt apud me: sed ymagines eorum. Et novi quid ex quo sensu corporis impressum sit mihi: sed ea non sola gestat immensa ista capacitas memorie mee. Hic sunt et illa omnia que de doctrinis liberalibus percepta nondum

erciderunt qui remota interiori lo-
co: non loco nec eorum ymagines
sed res ipsas gero. Nam quid sit littera-
tura. quid perita disputandi. quot
genera questionum. quicquid horum
scio sic est in memoria mea. ut
non retenta ymagine rem foris re-
liquerit: aut sonuerit et preterierit.
Sicut vox impressa per aures
vestigio quo recoleretur quasi sonaret
cum iam non sonaret. aut sicut odor
dum transit et evanescit in ventos
olfactum afficit unde traicit in memo-
riam ymaginem sui quam reminiscen-
do repetamus: aut sicut cibus qui
certe in ventre iam non sapit et tamen in
memoria quasi sapit. aut sicut aliquid
quod corpore tangendo sentitur: quod
etiam separatum a nobis ymaginatur
memoria. Iste quippe res non intro-
mittuntur ad eam. sed earum sole yma-
gines mira celeritate capiuntur.
et miris tamquam cellis reponuntur: et
mirabiliter recordando proferuntur.
At vero cum audio tria genera esse questi-
onum. an sit. quid sit. quale sit:
sonorum quidem quibus hec verba confec-
ta sunt ymagines teneo. et eos
per aures transisse cum strepitu.
ac iam non esse scio. res vero ipsas
que illis significantur sonis. neque ullo sen-
su corporis attigi neque usquam
vidi preter animum meum: et in memo-
ria recondidi non ymagines ea-
rum sed ipsas. Que unde ad me
intraverit: dicant si possunt. Nam
percurro ianuas omnes carnis mee:
nec invenio qua earum ingresse sint. sint
Quippe oculi dicunt. Si colora-
te sunt: nos eas annuntiavimus.
Aures dicunt. Si sonuerunt:
a nobis indicate sunt. Nares di-
cunt. Si oluerunt: per nos transie-
runt. Dicit etiam sensus gustandi.
Si sapor non est: nichil me inter-
roges. Tactus dicit. Si corpu-
lentum non est: non contrectavi.
Si non contrectavi: non indicavi.
Unde et qua hec intraverit in memo-
riam meam? Nescio quomodo. Nam cum
ea didici non credidi alieno cor-
di: sed in meo recognovi et vera
esse approbavi: et commendavi ei
tamquam reponens unde proferrem cum vellem.
Ibi ergo erant et antequam ea didi-
cissem: sed in memoria non erant.
Ubi ergo aut quare cum dicerentur ag-
novi et dixi ita est et verum est.
nisi quia iam erant in memoria: sed tam
remota et retrusa quasi in cavis
abditioribus. ut nisi admonente a-
liquo eruerentur ea fortasse cogi-
tare non possem? Quocirca inve-
nimus nichil esse aliud discere is-
ta quorum non per sensus haurimus
ymagines. sed sine ymaginibus
sicuti sunt per se ipsa intus cerni-
mus: nisi ea que passim atque indis-
posite memoria continebat ista
cogitando colligere atque animadver-
tendo curare: ut tamquam ad manum

posita in ipsa memoria ubi sparsius et neglecta latitabant, iam familiari intentioni facile occurrunt. Et quam multa huiusmodi gestat memoria mea que iam inventa sunt, et sicut dixi quasi ad manum posita que et didicisse et nosse dicimus: que si modestis temporum intervallis recolere desivero, ita rursus demerguntur et quasi in remotiora penetralia dilabuntur: ut denuo velut nova excogitanda sint inde iterum. Neque enim est alia regio eorum et cogenda rursus ut sciri possint, id est velut ex quadam dispersione colligenda: unde dictum est cogitare. Nam cogo et cogito, sic est ut ago et agito: facio et factito. Verumptamen sibi animus hoc verbum proprie vendicavit: ut non quod alibi, sed quod in animo colligitur, id est cogitur, cogitari proprie iam dicatur. Item continet memoria numerorum dimensionumque rationes et leges innumerabiles quarum nullam corporis sensus impressit: quia nec ipse colorate sunt, aut sonant, aut olent, aut gustate, aut contrectate sunt. Audivi sonos verborum quibus significantur, cum de his disseritur: sed illi alii, iste autem alie sunt. Nam illi aliter grece aliter latine sonant: iste vero res nec grece nec latine sunt: nec aliud eloquiorum genus. Vidi lineas fabrorum vel etiam tenuissimas sicut filum aranee: sed ille alie sunt: non sunt imagines earum quas mihi nunciavit carnis oculus. Novit eas quisquis sine ulla cogitatione qualiscumque corporis intus agnovit eas. Sensi etiam numeros omnibus corporis sensibus quos numeramus: sed illi alii sunt quibus numeramus, nec imagines istorum sunt: et ideo valde sunt. Rideat me ista dicentem qui non eos videt: et ego doleam ridentem me. Hec omnia memoria teneo: et quoquo modo ea didicerim memoria teneo. Multa etiam que adversus hec falsissime disputantur audivi et memoria teneo: que tametsi falsa sunt: tamen ea meminisse me non est falsum. Et discrevisse me inter illa vera et hec falsa que contradicuntur: et hoc memini. Aliterque nunc video discernere me ista: aliter autem memini sepe me discrevisse cum ea sepe cogitarem. Ergo et intellexisse me sepius ista memini: et quod nunc discerno et intelligo recondo in memoria: ut postea me nunc intellexisse meminerim. Ergo et meminisse me memini: sicut postea quod hec reminisci nunc potui: si recordabor utique per vim memorie recordabor. Affectiones quoque animi mei eadem memoria continet: non illo modo quo eas habet ipse animus cum patitur

eas: sed alio multum diverso sicut
sese habet vis memorie. Nam et
letatum me fuisse reminiscor non
letus: et tristiciam meam preteritam
recordor non tristis. Et me ali-
quando timuisse recolo sine timore:
et pristine cupiditatis sine
cupiditate sum memor. Aliquando
et e contrario tristiciam meam transac-
tam letus reminiscor: et tristis le-
ticiam. Quod mirandum non est de
corpore: aliud enim animus: aliud
corpus. Itaque si preteritum dolorem
corporis gaudens memini non ita
mirum est: hic vero cum animus sit
etiam ipsa memoria. Nam et cum
mandamus aliquid ut memoriter ha-
beatur: dicimus vide ut illud in
animo habeas. Et cum obliviscimur
dicimus non fuit in animo: et e-
lapsum est animo: ipsam memoriam vo-
cantes animum. Cum ergo ita sit:
quid est hoc quod cum tristiciam meam
preteritam letus memini animus habet
leticiam et memoria tristiciam: le-
tusque est animus ex eo quod inest ei le-
ticia. memoria vero ex eo quod inest
ei tristicia tristis non est. Numquid
forte non pertinet ad animum? Quis
hoc dixerit? Nimirum ergo memo-
ria quasi venter est animi: leticia vero
atque tristicia quasi cibus dulcis
et amarus. Cum memorie commen-
dantur quasi traiecta in ventrem recon-
di illic possunt: sapere non possunt.

Ridiculum est hec illis similia pu-
tare: nec tamen sunt omnimodo dissi-
milia. Sed ecce de memoria profe-
ro cum dico quattuor esse perturbaci-
ones animi: cupiditatem. leti-
ciam. metum. tristiciam. Et quicquid
de hiis disputare potero. divi-
dendo singula per species sui cuiusque
generis. et diffiniendo: ibi invenio
quod dicam atque inde profero. nec
tamen ulla earum perturbacione pertur-
bor: cum eas reminiscendo commemo-
ro. Et antequam recolerentur a me et
retractarentur ibi erant: propterea
inde per recordacionem potuere depro-
mi. Forte ergo sicut de ventre cibus
ruminando: sic ista de memoria
a recordando proferuntur. Cur igitur
in ore cogitacionis non sentitur a
disputante hoc est a reminiscente
leticie dulcedo. vel amaritu-
do mesticie? An in hoc dissimile
est quod non undique simile est. Quis enim
talia volens loqueretur: si quociens
tristiciam metumve nominamus
totiens merere vel timere co-
geremur? Et tamen non ea loqueremur:
nisi in memoria nostra non tantum so-
nos nominum secundum ymagines in-
pressas a sensibus corporis sed etiam
rerum ipsarum notiones inveniremus.
quas nulla ianua carnis ac-
cepimus. sed eas ipse animus per ex-
perienciam passionum suarum senciens
memorie commendavit: aut ipsa sibi

hec etiam commendata retinuit. Sed utrum per ymagines an non quis facile dixerit? Nomino quippe lapidem, nomino solem, cum res ipse non assunt sensibus meis: in memoria sane mea presto sunt ymagines earum. Nomino dolorem corporis: nec mihi adest dum nichil dolet. Nisi tamen adesset ymago eius in memoria mea nescirem quid dicerem: nec eum in disputando a voluptate discernerem. Nomino salutem corporis cum salvus sum corpore: adest mihi quidem res ipsa. Verumtamen nisi et ymago eius inesset in memoria mea: nullo modo recordarer quid huius nominis significaret sonus: nec egrotantes agnoscerent salute nominata quid esset dictum. Nisi eadem ymago vi memorie teneretur: quamvis ipsa res abesset a corpore. Nomino numeros quibus numeramus: en assunt in memoria mea non ymagines eorum sed ipsi. Nomino ymaginem solis: et hec adest in memoria mea. Neque enim ymaginem ymaginis eius sed ipsam recolo: ipsa mihi reminiscenti presto est. Nomino memoriam: et agnosco quod nomino. Et ubi agnosco: nisi in ipsa memoria? Numquid et ipsa per ymaginem suam sibi adest: ac non per se ipsam? Quid cum oblivionem nomino atque idem agnosco: quod unde agnoscerem nisi meminisse?

Non eundem sonum nominis dico: sed rem quam significat. Quam si oblitus essem: quid ille valet sonus agnoscere utique non valerem. Ergo cum memoriam memini: per se ipsam sibi presto est ipsa memoria. Cum vero memini oblivionem et memoria presto est et oblivio: memoria qua meminerim: oblivio quam meminerim. Sed quid est oblivio nisi privatio memorie? Quomodo ergo adest ut eam meminerim: quando cum adest meminisse non possum? At si quod meminimus memoria retinemus: oblivionem autem nisi meminissemus nequaquam possemus audito isto nomine rem que illo significatur sono agnoscere. Memoria retinetur oblivio. Adest ergo ne obliviscamur: que cum adest obliviscimur. An ex hoc intelligitur non per se ipsam inesse memorie cum eam meminimus: sed per ymaginem suam? Quia si per se ipsam presto esset oblivio: non ut meminissemus sed ut obliviscemur efficeret. Et hoc quis tandem indagabit? Quis comprehendet quomodo sit? Ego certe domine laboro hic et laboro in me ipso: factus sum mihi terra difficultatis et sudoris nimii. Neque enim nunc scrutamur plagas celi: aut siderum intervalla dimetimur: vel terre libramenta querimus. Ego sum qui memini: ego animus. Non ita mirum si a

x.

me lōge est : q̄cquid ego non
sū. Q̄d aūt ꝓpinquius meipso
m̄. Et ecce memorie mee vis
nō cōphendit a me : cū ipsū
me nō dicā p̄ter illā. Q̄d ei
dicturꝰ sū. qn̄ m̄ certū est meminis
se me obliuionē. An dicturꝰ sū
nō ēē ī memoria mea qd̄ memini :
an dicturꝰ sū ad hoc ī esse obli
uionē ī memoria mea ut non
obliuiscar. Vtrūq; absur
dissimū ē. Quid illud tertiū.
Quo pacto dico ymaginē ob
liuionis teneri memoria mea
nō ꝗpsā obliuioꝝ : cū eā memi
m. Quo pacto ⁊ hoc dicā :
qm̄ q̄n̄ cū īprimit̄ rei cuiusq;
ymago ī memoria. p̄us nēcē ē
ut assit res ipā unde ymago
illa possit īprimi. Sic enim
kartaginis memini. sic om̄i locoꝝ
q̄bꝫ īterfui. sic facies hōīm q̄s
vidi et ceteroꝝ sensuū nūcia
ta : sic ipius corporis salutē siū
dolorē. Cū p̄sto eēnt ista cep̄t
ab eis ymagines memoria q̄s
ītueter p̄ntes : et retractarē a̅i
mo cū illa et absentia remīscerer.
Si ergo p̄ ymaginē suā nō
p̄ seipsā ī memoria tenet̄ obli
uio : ipā utiq; aderat ut eiꝰ y
mago caperet̄. Cū aūt adeēt. quō
ymaginē suā ī memoria cōscri
bebat : qm̄ id etiā qd̄ iā nota
tū īuenit p̄ntia sua delet obli

uio. Et tn̄ quocūq; mō licet
sit modus iste īcōprehēsibil'
et īexplicabil' etiā ipsā obli
uionē meminisse me certus sū :
qua id qd̄ meminerimꝰ obruī
tur. Magna ista vis ē memo
rie ; nescio qd̄ horrendū deus
meꝰ. ꝓfunda et īfinita multi
plicitas : et hoc a̅i̅m̅ꝰ est : et
hoc ego ipse sū. Q̄d ergo sū
dēs meꝰ. Que natā sū. Va
ria multimoda vita : et īmen
sa vehemēter. Ecce ī memorie
mee campis ⁊ antris ⁊ cauernis
īnumerabilibꝫ. atq; īnumerabiliter
plenis īnumerabiliū reꝝ generibꝫ
siue p̄ ymagines sicut om̄i cor
poꝝ. siue p̄ p̄sentiā sic artiū.
siue p̄ nescio q̄s notiones ul'
notationes sic affectionū a̅i̅m̅i.
q̄s et cū a̅i̅m̅ꝰ nō patit̄ memo
ria tenet. cū ī aīo sit q̄cq̄d est
ī memoria : p̄ hec oīa discurro
et volito. hac atq; illac pene
tro etiā q̄ntū possū : et finis
nusq̄. Tanta vis ē memorie :
tanta vite vis ē in hoīe viuēte
mortalit̄. Q̄d igit̄ agā tu ve
ra mea vita dēs meꝰ. Transi
bo et hanc vim meā q̄ memori
a vocat̄ : trāsibo eā : ut p̄ue
niā ad te dulce lumē. Quid
dicis m. Ecce ego ascendēs p̄
a̅i̅m̅ meū ad te q̄ desup michi
manes : trāsibo et istā vī meā

que memoria vocatur volens te attingere unde attingi potes: et inherere tibi unde inhereri tibi potest. Habent enim memoriam et pecora et aves. alioquin non cubilia nidosve repeterent: non alia multa quibus assuescunt. Neque assuescere valerent ullis rebus: nisi per memoriam. Transibo ergo et memoriam: ut attingam eum qui separavit me a quadrupedibus: et volatilibus celi sapientiorem me fecit. Transibo et memoriam: ut te inveniam vere bona. et secura suavitas. Et ubi te inveniam? Si preter memoriam meam te invenio: immemor tui sum. Et quomodo iam inveniam te. si memor non sum tui? Perdiderat enim mulier dragmam: et quesivit eam cum lucerna: et nisi memor eius esset. non invenisset eam. Cum enim esset inventa. unde sciret utrum ipsa esset: si memor eius non esset? Multa memini me perdita quesisse: et invenisse invenisse. Unde istud scio? quia cum quererem aliquid eorum. et diceretur mihi num forte hoc est. num forte illud: tamdiu dicebam non est. donec offerretur id quod querebam. Cuius nisi memor essem. quicquid illud esset etiam si mihi offerretur non invenirem: quia non agnoscerem. Et semper ita fit. cum aliquid perditum querimus et invenimus. Verumptamen si forte aliquid ab oculis perit non a memoria. veluti corpus quoddam visibile: tenetur intus imago eius: et queritur donec reddatur aspectui. Quod cum inventum fuit: ex ymagine que intus est recognoscitur. Nec invenisse nos dicimus quod perierat si non agnoscimus: nec agnoscere possumus. si non meminimus. Sed hoc perierat quidem oculis: memoria tenebatur. Quid cum ipsa memoria perdit aliquid sicut fit cum obliviscimur et querimus ut recordemur? ubi tandem querimus nisi in ipsa memoria? Et ibi si aliud pro alio forte offeratur respuimus: donec illud occurrat quod querimus. Et cum occurrit dicimus hoc est: quod non diceremus nisi agnosceremus: nec agnosceremus nisi meminissemus. Certe ergo obliti fueramus. An non totum exciderat: sed ex parte qua tenebatur pars alia querebatur? Quia sentiebat se memoria non simul volvere quod simul solebat: et quasi detruncata consuetudine claudicans reddi quod deerat flagitabat. Tamquam si homo notus sive conspiciatur oculis sive cogitetur. et nomen eius obliti requiramus: quicquid aliud occurrerit non connectitur. quia non cum illo cogitari consuevit: ideoque respuitur: donec illud assit ubi simul assuefacta noticia non inequaliter acquiescat. Et unde adest: nisi ex ipsa memoria? Nam et cum ab alio commoniti recognoscimus: inde est. Non enim quasi nova credimus: sed recordando ap

qdlibet

tes

pbam⁹ hoc ēē q̄d dcm̄ ē. Dicat
penitꝰ oboleat ex aīo nec ad
mōitionē rmiscam̄: neqꝫ eī oīmo
adhuc obliti sum⁹ qd' uł obli
tos nos ēē meminim⁹. Hoc ergo
nec amissum querē poterim⁹: qd'
oīmo obliti fuerim⁹. ¶ Quō
ergo te q̄ro dn̄e? Cū eī te deū
meū quero: vitā beatā quero.
Queram te ut viuat aīa mea.
Viuit eī corpus meū de aīa
mea: et viuit aīa mea de te.
Quō g° quero vitā beatā? q̄a
nō est m̄ donec dicā sat ē illic
ubi oportet ut dicā? Quō eā
q̄ro? Utrū p recordatioēꝫ tanq̄
oblitus eā sim. oblitumqꝫ me eē
adhuc teneā? an p appetitū
discendi icognitā siue quā nū
q̄ sciueri. siue quā sic oblitus fue
ri. ut me nec oblitū eē meme
rim? Nōne ipa ē btā vita.
quā oīs volūt? Et oīmo qui
nolit nēo ē. Ubi nouerūt eā?
q sic volūt eā? Ubi viderūt?
ut amarēt eā? Nimirū habē
eā: nescio quō. Et ē aliꝰ q̄dā
mod⁹ quo q̄sqꝫ cū habꝫ eā. tc
btūs ē: et sūt q̄ spe btī sūt. Infi
oꝛe mō isti habēt eā q̄ illi qui
iā re ipā btī sūt: ꝫ tn̄ melioēs
q̄ illi q̄ nec re nec spe beati st̄.
Qui tn̄ etiā ipi n̄ aliquo mō
habērēt eā. nō ita vellēt btī eē:
qd' eos velle certissim ē. Nescio
quō nouerīt eā: ideoqꝫ habēt

eā ī nescio qua notitia. de qua
satago utrū ī meōria sit: q̄a
si ibi ē. iā btī fuim⁹ aliqn̄.
utrū singillatī oēs. an ī illo
hoīe q̄ prim⁹ pccauit ī quo ꝛ
oēs mortui. et de quo oēs cū
miseria nati sum⁹? nō q̄ro nc.
ꝫ q̄ro utrū ī meōria sit beata
vita. Neqꝫ eī amarem⁹ eā: n̄
nossem⁹. Audim⁹ nomē hoc.
et oēs rē ipsā nos appetē fa
tem̄. Nō eī sono delectamur.
Nā hoc cū latine audit grecꝰ
nō delectat̄ q̄ ignorat q̄d dcm̄
sit: nos aūt delectam̄. sicut etiā
ille si grece hoc audierit. q̄m
res ipā nec greca nec latina
ē: cui adipiscende greci latini
qꝫ inhiāt. ceteraꝝ qꝫ linguaꝝ ho
mines. Nota ē igit oībꝫ. q̄
una voce si interrogari possēt
utrū btī eē vellēt: sine ulla du
bitatioē velle rndērēt. Qd'
nō fieret: n̄ res ipā cuiꝰ hoc no
mē est eoꝝ meōria tenerēt. Nū
q̄ ita ut meminīt kartaginē q̄
vidit? Nō. Uita eī btā nō
videt oculꝫ: q̄ nō est corpus.
Nūq̄d sic meminim⁹ nuōs? Nō.
Hos eī qui habꝫ ī notitia: nō
q̄rit adhuc adipisci. Uitā vō
beatā habem⁹ ī notitia: ideoqꝫ
amam⁹ eā: et tn̄ adhuc adi
pisci eā volum⁹ ut btī simus.
Nūq̄d sic meminim⁹ eloquentiā?
Non. Quāuis eī et hoc noīe

audito recordantes ipsam rem qui etiam nondum sunt eloquentes, militiamque esse cupiant. unde apparet eam esse in memoria eorum noticiam: tamen per corporis sensum alios eloquentes animadverterint et delectati sint: et hoc esse desiderant. Quamquam nisi ex interiori noticia non delectarentur: neque hoc esse vellent nisi delectarentur. Beatam vero vitam nullo sensu corporis in aliis experimur. Numquid sicut meminimus gaudium? Fortasse ita. Nam gaudium meum etiam tristis memini: sicut vitam beatam miser. Neque umquam corporis sensu gaudium meum vel vidi vel audivi. vel odoratus sum. vel gustavi vel tetigi: sed expertus sum in animo meo quando letatus sum: et adhesit eius noticia memorie mee. ut id reminisci valeam. aliquando cum aspernacione. aliquando cum desiderio. pro earum rerum diversitate de quibus me gavisum esse memini. Nam et de turpibus gaudio quodam perfusus sum: quod nunc recordatus detestor atque execror. Aliquando de bonis et honestis quod desiderans recolo tamen et si forte non assunt: et ideo tristis gaudium pristinum recolo. Ubi ergo et quando expertus sum vitam meam beatam: ut recorder eam et amem et desiderem? Nec ego tantum aut cum paucis: sed beati prorsus omnes esse volumus. Quod nisi certa noticia nossemus: non tam certa voluntate vellemus. Sed quid est hoc quod si queratur a duobus utrum militare velint. fieri posset ut alter eorum velle se alter nolle respondeat: si autem ab eis queratur utrum esse beati velint. fieri posset ut uterque statim sine ulla dubitacione dicat optare: nec ob aliud velit ille militare. nec ob aliud iste nolit. nisi ut beati sint? Num forte quoniam alius hinc alius inde gaudet? ita se omnes beatos esse velle consonant. quemadmodum consonarent si hoc interrogarentur se velle gaudere: atque ipsum gaudium vitam beatam vocant. Quod et si alius hinc alius illinc assequitur: unum est tamen quo pervenire omnes nituntur ut gaudeant. Que quoniam res est quam se expertum non esse nemo potest dicere: propterea reperta in memoria recognoscitur: quando beate vite nomen auditur. Absit domine absit a corde servi tui qui confitetur tibi: absit ut quocumque gaudio gaudens beatum me putem. Est enim gaudium quod non datur impiis sed eis qui te gratis colunt: quorum gaudium tu ipse es. Et ipsa est vita beata: gaudere ~~de te~~ ad te de te propter te: ipsa est et non est altera. Qui autem aliam putant esse. aliud sectantur gaudium: neque ipsum verum: ab aliqua tamen imagine gaudii voluntas eorum non avertitur. Non ergo certum est quod omnes esse beati volunt: quoniam qui non de te gaudere volunt quae sola vita beata est: non utique vitam beatam volunt. An omnes hoc volunt.

Sed quoniam caro concupiscit adversus
spiritum et spiritus adversus carnem ut non
faciant quod volunt cadunt in id quod
valent. eoque contenti sunt: quia illud
quod non valent non tantum volunt quantum
sat est ut valeant. Nam quero ab omni-
bus utrum malint de veritate quam de
falsitate gaudere. tam non dubitant
dicere de veritate se malle: quam non
dubitant dicere beatos esse se velle.
Beata quippe vita est: gaudium de veri-
tate. Hoc est enim gaudium de te qui
veritas es: deus illuminatio mea sa-
lus faciei mee. deus meus. Hanc
vitam beatam omnes volunt. hanc
vitam que sola beata est omnes volunt:
gaudium de veritate omnes volunt.
Multos expertus sum qui vellent fallere:
qui autem falli neminem. Ubi ergo
noverunt hanc vitam beatam. nisi
ubi noverunt etiam veritatem. Amant
enim et ipsam: quia falli nolunt. Et
cum amant beatam vitam quod non est
aliud quam de veritate gaudium: utique
amant etiam veritatem. Nec amarent:
nisi esset aliqua notitia in me- eius
moria eorum. Cur ergo non de illa
gaudent. Nam fortius occupantur
in aliis que potius eos faciunt mise-
ros: quam illud beatos quod tenuiter
meminerunt. Adhuc enim modicum
lumen est in hominibus: ambulent am-
bulent. ne eos tenebre comprehen-
dant. Cur autem veritas parit odium.
et inimicus eis factus est homo tu-
us verum predicans. cum ametur beata
vita que non est nisi gaudium de veri-
tate. nisi quia sic amatur veritas. ut
quicumque aliud amant. hoc quod a-
mant velint esse veritatem. Et qui-
a falli nollent: nolunt convinci quod
falsi sint. Itaque propter eam rem ode-
runt veritatem: quam pro veritate amant.
Amant eam lucentem: oderunt eam re-
darguentem. Quia enim falli nolunt
et fallere volunt. amant eam cum se
ipsa indicat: et oderunt eam cum
eos ipsos indicat. Inde retribuet
eis. ut qui se ab ea manifestari
nolunt. et eos nolentes manifes-
tet: et eis ipsa non sit manifesta.
Sic sic etiam sic animus humanus
etiam. sic cecus et languidus turpis
atque indecens latere vult: se autem
ut lateat aliquid non vult. Contra
illi redditur ut ipse non lateat
veritatem: ipsum autem veritas lateat.
Tamen etiam sic dum miser est: ve-
ris mavult gaudere quam falsis.
Beatus ergo erit: si nulla interpellante
molestia de ipsa per quam vera sunt
omnia sola veritate gaudebit.

Ecce quantum spaciatus sum in memo-
ria mea querens te domine: et non
te inveni extra eam. Neque enim aliquid
de te inveni quod non meminissem
ex quo didici te: nam ex quo di-
dici te non sum oblitus tui. Ubi
enim inveni veritatem. ibi inveni deum
meum. ipsam veritatem: quam ex quo
didici non sum oblitus. Itaque ex quo

didici te manes ī meōria mea:
et illic te īuenio cū rēminiscor tui
et delector ī te. Hee sūt scē deli
cie mee q̄s donasti m̄: mīa tua
a respiciēs paupertatē meā. Sz
ubi manes: In meōria mea.
Dn̄e ubi: Illic manes. Qua
le cubile fabricasti illic t̄: Qua
le scīarū edificasti t̄: Tu de
disti hanc dignationē meōrie
mee. ut maneas ī ea: sed ī q̄
ei9 pte maneas hoc ɔsidero.
Trāscēdi eī ptes ei9 q̄s hn̄t et
bestie. cū te recordarer: q2 nō
ibi te īueniebā int9 ymagiēs
rerū corpaliū: et ueni ad par
tes eius. ubi cōmendaui affec
tiones aīmi mei: nec illic ī
ueni te. Et intraui ad ipius
aīmi mei sedē que illi ē ī meō
ria mea. qm̄ sui quoq2 memi
nit aīm9. nec ibi tu eras: q2
sicut nō es ymago corpal'. nec
affectio uiuentis. q̄lis ē cū leta
mur cōtristam̄. cupim9 me
tuim9 meminim9 obliuiscim̄.
et q̄cq̄d hui9moi ē: ita nec
ipē aīm9 es q2 dn̄s ds̄ aīmi tu
es. Et cōmutant̄ hec oīa: tu
aūt īcōmutabil' manes sup
oīa: et dignat9 es hītare ī me
moria mea ex quo te didici.
Et q̄d q̄ro quo loco ei9 hītes:
q̄i uō loca ibi sint: Habitas
cte ī ea: qm̄ tui memini ex quo
te didici: et ī ea te īuenio cū

recordor te. Ubi ergo te īueni. ut
discerē te: Neq2 eī iā eras ī meō
ria mea: pusq̄ꝫ te discerē. Ubi
g° te īueni ut discerē te nisi in te
sup me: Et nusq̄ꝫ locus et recē
dim9 et accedim9: et nusq̄ꝫ loc9.
Ueritas ubiq2 p̄sides oībz ɔsu
lentibz te: simul'q2 respōdes oībz
etiā diu'sa ɔsulētibz. Liq̄de tu
respōdes: sz nō liq̄de oēs audiūt.
Oēs unde volūt ɔsulūt: sz nō
sp̄ qd' volūt audiūt. Optim9
minister tuus ē qui nō magis
intuet' hoc a te audire qd' ipē vo
luerit: sed pocius hoc velle qd' a
te audierit. Sero te amaui
pulchritudo tā antiq̄ ꝛ tā noua:
sero te amaui. Et ecce intus
eras et ego foris: ꝛ ibi te q̄rebā:
et ī ista formosa q̄ fecisti irrue
bā deformis. Mecū eras ꝛ tecū
nō erā: ea me tenebāt lōge a
te: que si ī te nō eent. nō essent.
Uocasti et clamasti: ꝛ rupisti
surditatē meā. Coruscasti splē
duisti: et fugasti cecitatē meā.
Flagrasti et duxi spm̄: et anhe
lo t̄. Gustaui: et esurio ꝛ sitio.
Tetigisti me: et exarsi in pacē
tuā. Cū inhesero t̄ ex oī me.
nusq̄ꝫ erit m̄ dolor ꝛ labor: et
uiua erit vita mea tota plena
te. Nūc aūt qm̄ quē tu īples
sublevas eū: qm̄ tui plen9 nō
sū. oneri m̄ sū. Cōtendūt leti

cie mee flende cu letadis merori
bz: et ex qua pte stet victoria
nescio. Ey mi dne: miserere mei.
Cotendut meores mei mali
cu gaudijs bonis: et ex q pte
stet victoria nescio. Ey mi dne
miserere mei. Ey mi: ecce vulnia
mea no abscodo. Medicus es:
eger su. Misericors es: miser su.
Nuqd no teptatio e vita huma
na sup tra: Qs velit molesti
as et difficultates tolerare? To
lerari ea iubes no amari. Ne
mo qd tolerat amat: et si tole
rare amat. Quauis eni gaudeat
at se tolerare: mauult tn no
esse qd toleret. Pspa i adusis
desidero: adusa i pspis timeo.
Qs int hec medius locus: ubi
no sit huane vite teptatio?
Ve pspitatibz sci semel et ite
ru: a timore adusitatis: et a
corruptioe leticie. Ve adusita
tibz sci semel et iter et tercio:
a desidio pspitatis. et qa ipa ad
usitas dura e: et ne frangat tole
rancia. Nuqd no teptatio e vi
ta huana sup tra: sine ullo int
stitio? Et ideo tota spes mea no
ni i magna valde mia tua. Da
qd iubes: et iube qd vis. Im
peras nobis cotinetia. Et cu scire
aut qda qa nemo pt esse cotines
ni ds det: et hoc ipm erat sapie

tie scire cuius esset hoc donu. Per conti
nentia qppe colligimur et redi
gimur i unu: a quo i multa de
fluximus. Minus eni te amat: q
aliqd tecu amat qd no pp te
amat. O amor q sp ardes et
nuq extingueris: caritas deus
meus accende me. Cotinetiam
iubes. Da qd iubes: et iube
qd vis. Iubes certe ut cotinea a
cocupiscetia carnis: et cocupia
oculor: et ambicione sci. Iussi
sti dne a cocubitu et de ipo cougi
o melius aliqd cessisti monu
isti. Et qm dedisti factu est: et
anteq dispesator sacrameti
tui fierem. Sed adhuc vivut i
memoria mea de q multa locutus
su. taliu rez ymagies qs ibi
osuetudo mea fixit: et occursant
mi vigilanti quide carentes viri
bz: i sopnis aut no solu usqz
ad delectacione. sed etia usqz ad
osensioez. facto qz simillimu. Et ta
tu valet ymaginis illusio i aia
mea et i carne mea: ut dormi
enti falsa visa psuadeat qd vi
gilanti vera no pnt. Nuqd no
ego no su dne ds meus? Et tn
tm interest. int meipm et meip
su: itra mometu quo hic ad
sopore transeo ul huc inde retra
seo. Ubi e tuc racio que talibz
suggestionibz resistit vigilans?
et si res ipe igerant i concussa

maneo. Numquid claudit motus suos
numquam sopitur cum sensibus corporis. Et
unde sepe etiam in sompnis resistimus
nostrique propositi memores atque in eo
castissime permanentes nullum talibus
illecebris adhibemus assensum.
Et tamen tantum interest: ut cum aliter
accidit evigilantes ad conscientie
requiem redeamus: ipsaque dista
ntia reperiamus nos non fecisse:
quod tamen in nobis quoquo modo
factum esse doleamus. Numquid non po
tens est manus tua deus omnipotens sa
nare omnes languores anime mee.
atque habundantiore gratia tua la
scivos motus etiam mei soporis
extinguere. Augebis domine auge
magis magis que munera tua in
me: ut anima mea sequatur me
ad te concupiscentie visco expedi
ta ut non sit rebellis sibi. atque ut
in sompnis etiam non solum non perpetret
illas corruptelarum turpitudines.
per ymagines animales usque ad
carnis fluxum: sed ne consentiat quidem.
Nam ut michil tale vel tantulum
libeat. quantulum possit nutu co
hiberi etiam in casto dormientis
affectu. non tamen in hac vita. sed
etiam in hac etate non magnum est
omnipotenti: qui vales facere super quam
petimus et intelligimus. Non
tamen quid adhuc sim in hoc genere ma
li mei dixi bono domino meo. ex
ultans cum tremore in eo quod do

nasti michi. et lugens in eo quod inco
summatus sum. et sperans perfecturum
te in me misericordias tuas usque ad
plenariam pacem quam tecum habe
bunt interiora et exteriora mea. cum
absorpta fuit mors in victoria.
Est alia malicia diei: que
utinam sufficiat ei. Reficimus enim
cotidianas ruinas corporis ede
do et bibendo priusquam escas et ve
trem destruas. cum occideris indi
gentiam meam satietate mirifi
ca: et corruptibile hoc indue
ris incorruptione sempiterna. Nunc
autem suavis est michi necessitas et
adversus istam suavitatem pugno
ne capiar. et cotidianum bel
lum gero in ieiuniis sepius in ser
vitutem redigens corpus meum: et
dolores mei voluptate pellun
tur. Nam fames et sitis quidam
dolores sunt: et urunt sicut febris
necant nisi alimentorum medicina
succurrat. Que quoniam presto est ex co
solatione munerum tuorum in quibus
nostre infirmitati terra et aqua et
celum serviunt: calamitas deli
cie vocantur. Hoc me docuisti
ut quemadmodum medicamenta
sic alimenta sumpturus accedam. Sed
dum ad quietem satietatis ex indige
ntie molestia transeo in ipso transi
tu insidiatur michi laqueus concupiscen
tie. Ipse enim transitus voluptas

x

est: et nō ē alius qua trāseat.
quo trāsire cogit necitas. Et
cū salus sit causa edendi et bi
bendi adiungit se tanq̄ pedisseq̄
periculosa iocunditas. et plerūq̄
pire conatur: ut eius causa fiat
qd' salutis causa me facere vel
dico uel uolo; nec idē modus
utriusq̄ ē. Nā qd' saluti satis
est; delectacioni parū ē. Et sepe
incertū fit utrū adhuc necaria
corporis cura subsidiū petat:
an voluptaria cupiditatis
fallacia ministeriū suppetat.
Ad hoc incertū hilarescit infelix
aīa: et in eo pparat excusacionis
patrociniū gaudens nō apparere qd
satis sit moderacioni valitudi
nis; ut obtentu salutis obum
bret negociū voluptatis. His
temptacionibus cotidie conor resis
tere: et inuoco dexterā tuā ad sa
lutē meā. et ad te refero estus
meos: qr consiliū michi de hac re
nōdū constat. Audio vocē iu
bentis dei mei. Nō grauentur cor
da vrā in crapula et ebrietate.
Ebrietas lōge ē a me: misere
ris ne appropinquet michi. Crapu
la aūt nōnumq̄ subrepsit seruo
tuo: miserberis ut lōge fiat a
me. Nemo eī pt ee continens:
nisi tu des. Multa nobis orantibus
tribuis: et qcq̄d boni antequā o
remus accepimus a te accepimus:

et ut postea cognosceremus a te ac
cepimus. Ebriosus nunq̄ fui: s;
ebriosos a te factos sobrios ego noui.
Ergo a te factū est ut hoc nō essent
qd' nunq̄ fuerunt: a quo et factū
ē ut hoc nō sp essent qd' fuerunt.
a quo etiā factū est ut scirent vtriq̄
a quo factū ē. Audiui aliā
vocē tuā. Post concupiscencias tuas
nō eas: et a uoluntate tua auer
tere. Audiui et illā ex munere
tuo: quā multū amaui. Neq̄
si manducauimus habundabimus:
neq̄ si nō manducauerimus deerit
nobis. Hoc ē dicere. Nec illa res
copiosū me faciet: nec illa erum
nosū. Audiui et alterā. Ego
enim didici in quibus sū sufficiens
esse: et habundare noui: et penu
riā pati noui. Omnia possū in
eo qui me confortat. Ecce miles castrorum
celestium: nō puluis quod
nos sumus. Sed memento qr pul
uis sumus: et de puluere fecisti
hominē: et perierat et inuentus ē.
Nec ille in se potuit: qr idē pul
uis fuit. quē talia dicentē af
flatu tue inspiracionis adamaui.
Omnia possū inquit: in eo
qui me confortat. Conforta me:
ut possim. Da qd' iubes: et
iube qd' vis. Iste se accepisse
confitetur. et qd' gloriatur in dnō gloriatur.
Audiui aliū rogantē ut acci
piat. Aufer a me inquit concupiscencias
ventris. Unde apparet sancte deus

meus te dare: cum fit quod iubes fieri. Docuisti me pater bone omnia munda mundis: sed malum esse homini qui per offensionem manducat. et omnem creaturam tuam bonam esse. nihilque abiciendum quod cum gratiarum actione percipitur. et quia esca nos non commendat deo: et ut nemo nos iudicet in cibo aut in potu. Et qui manducat non manducantem non spernat: et qui non manducat manducantem non iudicet. Didici hec: gratias tibi laudes tibi deo meo magistro meo. pulsatori aurium mearum. illustratori cordis mei. Eripe me ab omni temptatione. Non ego immunditiam absonii timeo: sed immunditiam cupiditatis. Scio noe omne carnis genus quod cibo esset usui manducare permissum: helyam cibo carnis refectum: iohannem mirabili abstinentia preditum animalibus. hoc est locustis in escam cedentibus non fuisse pollutum. Et scio esau lenticule concupiscentia deceptum: et david propter aque desiderium a seipso reprehensum: et regem nostrum non de carne sed de pane esse temptatum. Ideoque et populus in heremo. non quia carnes desideravit. sed quia esce desiderio adversus dominum murmuravit: improbari meruit. In his ergo temptationibus positus: certo cotidie adversus concupiscentias manducandi

obsonii

et bibendi. Non enim est quod semel precidere et ulterius attingere non decernam: sicut de concubitu potui. Itaque freni gutturis temperata relaxatione et constrictione tenendi sunt. Et quis est domine qui non rapiatur aliquantulum extra metas necessitatis? Quisquis est magnus est: magnificet nomen tuum. Ego autem non sum: quia peccator homo sum. Sed et ego magnifico nomen tuum: et interpellat te pro peccatis meis qui vicit seculum numerans me inter infirma membra corporis sui: quia et imperfectum eius viderunt oculi tui: et in libro tuo omnes scribentur.

¶ De illecebra odorum non satago nimis. Cum absunt non requiro: cum assunt non respuo: paratus eis semper carere. Ita mihi videor: forsitan fallor. Sunt enim et iste plangende tenebre in quibus me latet facultas mea que in me est: ut animus meus de viribus suis interrogans se non facile sibi credendum existimet: quia et quod inest plerumque occultum est: nisi experientia manifestetur. Et nemo securus esse debet in ista vita que tota temptatio nominatur: utrum qui fieri potuit ex deteriore melior. non fiat etiam de meliore deterior. Una spes una fiducia una firma promissio misericordia tua.

¶ Voluptates aurium tenacius me implicaverant et sub

ingrauerunt: sed resoluisti et li
beasti me. Nunc in sonis quos a
nimant eloquia tua. cum suaui et
artificiosa voce cantantur fate
or aliquantulum acquiesco. non quidem
ut hereram: sed ut surgam cum volo. At
tamen cum ipsis sententiis quibus
quibus viuunt ut admittantur ad me
querunt in corde meo non nullius
dignitatis locum: et vix eis prebeo
congruentem. Aliquando enim amplius mihi
videor honoris eis tribuere quam
decet: dum ipsis sanctis dictis religio
sius et ardentius sentio moueri a
nimos nostros in flammam pieta
tis cum ita cantantur quam si non ita
cantarentur: et omnes affectus spiritus
nostri pro sui diuersitate habere
proprios modos in voce atque cantu:
quorum nescio qua occulta famili
aritate excitentur. Sed de
lectatio carnis mee cui mentem
eneruandam non oportet dari se
pe me fallit: dum racione sensus
non ita comitatur ut pacienter sit
posterior: sed tantum quia propter illam me
ruit admitti. etiam precurrere ac
ducere conatur. Ita in hiis pecco
non senciens: sed postea sencio.
Aliquando autem hanc ipsam fallaciam im
moderacius cauens. erro nimia
a seueritate. sed valde interdum:
ut melos omne cantilenarum

suauium quibus dauiticum psal
terium frequentatur ab auribus meis
remoueri velim. atque ipsius ecclesie.
Tucius quod mihi videtur quod de alex
andrino episcopo athanasio sepe
mihi dictum commemini: qui tam modi
co flexu vocis faciebat sona
re lectorem psalmi: ut pronuncia
nti vicinior esset quam canenti.
Verumptamen cum reminiscor la
crimas meas quas fudi ad can
tus ecclesie tue in primordiis recu
perate fidei mee: et nunc ipsum
quod moueor non cantu sed rebus
que cantantur cum liquida voce et con
uenientissima modulacione can
tantur: magnam instituti huius
vtilitatem rursus agnosco. Ita
fluctuo inter periculum voluptatis.
et experimentum salubritatis: ma
gis quod adducor non quidem irretrac
tabilem sentenciam proferens cantan
di consuetudinem approbare in ec
clesia: ut per oblectamenta au
rium infirmior animus in affectum
pietatis assurgat. Tamen cum
mihi accidit. ut me amplius can
tus quam res que canitur moueat:
penaliter me peccare confiteor:
et tunc mallem non audire cantan
tem. Ecce ubi sum: Flete me
cum et pro me flete: qui aliquid
boni vobiscum intus agitis.
unde facta procedunt. Nam qui

nō agitis: nō vos hec mouent.
Tu aūt dn̄e d's me's exaudi re-
spice. et vide et miserere et sa-
na me. ī cui' ocul' m̄ q̄stio
f̄c̄us su͂: et ip̄a est lāguor me-
us. ¶ Restat voluptas ocl'o-
rū istoꝝ carnis mee de qua lo-
q̄r confessiones: q's audiāt au-
res tēpli tui aures fr̄ne ac pie.
ut concludam' teptacioēs con-
cupiscēcie carnis que me adhuc
pulsāt īgemiscentē: et hitā-
culū meū q̄d' de celo est sup̄ī-
dui cupientē. Pulcras fōr̄s
et varias. nitidos ꝛ amenos
colores amāt ocl'i: nō teneat
hec aīaꝫ meā: teneat eā d's
qui hec fecit: bona q̄dē val-
de: sed ip̄e est bonū meū. nō
hec. Et tangūt me vigilā-
te totis diebꝫ: nec req̄es ab
eis dat' m̄: sicut dat' a vocibꝫ
canoris aliq̄n ab oībꝫ ī silē-
tio. Ip̄a eī regina coloꝝ lux
ista p̄fundēs cūcta q̄ cernim':
ubi ubi p̄ diē fuero mltimodo al-
lapsu blandit' m̄ aliud a-
genti. et eā nō aduertēti. Insi-
nuat aūt se ita vehemēter:
ut si repēte subtrahat' cū de-
siderio req̄rat': et si diu absit
contristat aīm. O lux quā vide-
bat. cū clausis istis ocul' filiū do-
cebat vite viā. et ei p̄ibat pe-
de caritatis nusq̄ errās: q̄ quā
videbat ysaac pregrauatis et
op̄tis senectute carneis lumi-
nibꝫ. cū filios nō agnoscēdo
b̄ndicere sed b̄ndicēdo agnos-
cere meruit: q̄ quā videbat
iacob cū et ip̄e pregrandi e-
tate captus ocl'is. ī filiis pre-
signata futuri p̄pli genera lumīoso
corde radiauit: et nepotibꝫ
suis ex ioseph deuectis misti-
ce man' nō sicut p̄r eoꝝ foris
corrigebat: sed sicut ip̄e int'
discernebat īposuit. Ip̄a est
lux. una ē. et alia nō est: et
unū oēs qui vidēt ꝛ amāt eā.
At ista corp̄al' de qua loq̄bat'
illecebrosa ac p̄iculosa dulce-
dine condit vitā scli: cecis a-
matoribꝫ. Qui aūt et de ip̄a
laudare te nouūt. deus creator
oīm. assumūt eā ī ymno tuo:
nō assumūt' ab eā ī sopno suo.
Sic ee cupio. Resisto seduc-
tionibꝫ ocl'oꝝ. ne īplicent' pe-
des mei quibꝫ īgredior viam
tuā: et erigo ad te inuisibiles
ocl'os: ut tu euellas de laqueo
pedes meos. Tu subinde euel-
lis eos: nā illaq̄ant'. Tu nō
cessas euellere: ego aūt crebro
hereo ī ubiq̄ sp̄sis insidiis:
q̄m nō dormies neq̄ dormi-

tabis qui custodis israel. Quam
innumerabilia variis artibus et opi
ficiis in vestibus. calciamentis.
vasis et cuiuscemodi fabricationi
bus. picturis etiam diversisque fig
mentis atque hiis usum necessarium at
que moderatum et piam significationem
longe transgredientibus ad
diderunt homines ad illecebras ocu
lorum. foras sequentes quod faciunt.
intus relinquentes a quo facti sunt:
et exterminantes quod facti sunt. At e
go deus meus et decus meum etiam
hinc tibi dico ympnum. et sacrifico lau
dem sacrificatori meo. quoniam pul
cra traiecta per animas in manus
artificiosas. ab illa pulcritudi
ne veniunt que super animas est. cui
suspirat anima mea die ac noc
te. Sed pulcritudinum exteriorum
operatores et sectatores inde
trahunt approbandi modum:
non autem inde utendi modum. Et ibi
est et non vident eum. ut non eant
longius. et fortitudinem suam
ad te custodiant: nec eam spargant
in deliciosas lassitudines.

Ego autem hec loquens atque
discernens. etiam istis pulcris gres
sum innecto: sed tu evellis domine.
Evellis tu: quoniam misericordia tua ante
oculos meos est. Nam ego capi
or miserabiliter. et tu evellis mi
sericorditer. aliquando non sentientem

quia suspensius incideram. aliquando cum
dolore quia iam inheseram. Huc
accedit alia forma temptationis:
multiplicius periculosa. Preter enim
concupiscentiam carnis que inest in
delectatione omnium sensuum et vo
luptatum. cui servientes depe
reunt qui longe se faciunt a te. inest
anime per eosdem sensus corporis quedam
non se oblectandi in carne sed ex
periendi per carnem vana et curiosa
cupiditas. nomine cognitionis et
scientie palliata. Que quoniam in appe
titu noscendi est. oculi autem sunt ad
cognoscendum in sensibus principes:
concupiscentia oculorum eloquio divino ap
pellata est. Ad oculos enim proprie vi
dere pertinet. Utimur autem hoc verbo
etiam in ceteris sensibus: cum eos ad
cognoscendum intendimus. Neque enim
dicimus audi quid rutilet. aut ol
fac quam niteat. aut gusta quam sple
deat: aut palpa quam fulgeat. Vi
deri enim dicuntur hec omnia. Dicimus autem
non solum. vide quid luceat quod so
li oculi sentire possunt. sed etiam vide quid
sonet. vide quid oleat. vide quid
sapiat: vide quam durum sit. Ide
oque generalis experientia sensuum
concupiscentia sicut dictum est oculorum vocatur.
quia videndi officium in quo primatum
tenent oculi. etiam ceteri sensus
sibi de similitudine usurpant: cum
aliquid cognitionis explorant.

Ex hoc aūt euidēti⁹ discer
nit̄ qđ voluptatis qđ curiosita
tis agat̄ p sens⁹ : qđ voluptas
pulcra . canora . suauia . sapi
da . lenia sectat̄ : curiositas
et aūt hijs ɔtraria temptandi cau
sa : nō ad subeundā molestiā .
ſ3 experiendi noscendiq3 libidie .
Qđ enī voluptatis hab3 :
vidē in laniato cadauē qđ
exhorreas : Et tn̄ sicubi iace3 :
ɔcurrūt ut ɔtristent̄ ut pal
leant . Timēt etiā ne ī sopnis
hoc videat̄ : qi quisq3 eos
vigilātes vidē coegerit : aut pul
critudis ulla fama psuaserit .
Ita et ī ceteris sensib3 : q psequi
longū ē . Et ex hoc morbo
cupiditatis ī spectaculis ex
hibent̄ quecq3 miracla . Hīc
ad pscrutandā nate secreta
q pret nos ē opata pcedit̄ :
que scire nichil pdest : ⁊ nichil
aliud qđ scire homiēs cupiūt .
Hic etiā si qđ eodē puse scie fi
ne partes magicas querit̄ :
hic etiā in ipa religione deus
temptat̄ : cū signa et pdigia
flagitant̄ : nō ad aliquā sa
lutē . sed ad solā experienciā
desideata . In hac tn̄ imēsa
silua plena īsidiaz ⁊ pericu
loz . ecce tn̄ mlta pcideri . ⁊ a
meo corde dispuleri : sicuti

donasti me facē ds̄ salut̄ mee .
Attamē qn̄ audeo dicē . cū cir
cuquaq3 cotidianā vitā nr̄a3
tā mlta hui⁹ gñis rez circū
strepāt : qn̄ audeo dicē . nul
la re tli me itentū fieri . ad sp
tandū et vana cura capiē
dū : Iam me iā theatra nō
rapiūt : nec curo nosce tra
situs sydeꝝ . nec aīa mea v
qđ respōsa qsiuit vmbrarū :
oīa sacrilega sacramēta detes
tor . A te dn̄e ds̄ me⁹ cui hu
milē famulatū ac simplicē
debeo qntis mecū machina
suggestionū machinacoīb3
agit īimicus ut signū aliqđ
petā : sed obsecro te p regē
nr̄m . ⁊ patriā ihrlm simpli
cē castā : ut qd ad modū a me
loge est ad ista ɔsensio . ita sit
semp longe atq3 logius . Pro
salute aūt cuiusq3 cū te rogo :
alius multū differens finis ē
itencōis mee : et te faciente
qđ vis das m̄ . et dabis libē
ter seq . Verūptū in qm mul
tis minutissīs et ɔtēptibilib3
reb3 curiositas cotidie nostra
tēptat̄ : et qđ sepe labam̄ qs
enumat̄ : Quocies narrātes
inania pmo qi toleām⁹ ne of
fendam⁹ īfirmos : deīq3 pa
lati libēt adūtim⁹ : ~~temporē~~

Canem currentem post leporem
iam non specto cum in circo fit. at
uero in agro si casu transeam auer
tit me fortassis et ab aliqua
magna cogitatione atque ad se
conuertit illa uenatio non deuiare
cogens corpore iumenti. sed cordis
inclinatione. et nisi iam mihi demonstra
ta infirmitate mea cito admo
neas. aut ex ipsa uisione per ali
quam considerationem in te assur
gere. aut totum contempnere atque tran
sire uanus hebesco. Quid cum
me domi sedentem stellio mus
cas captans. uel aranea retibus
suis irruentes implicans. sepe in
tentum facit. Num quia parua sunt a
nimalia ideo non res eadem ge
ritur. Pergo inde ad laudandum
te creatorem mirificum atque or
dinatorem rerum omnium. sed non inde in
tentus esse incipio. Aliud est cito
surgere. aliud est non cadere. Et
talibus uita mea plena est. et
una spes mea magna ualde
misericordia tua. Cum enim huiuscemodi
rerum conceptaculum fit cor nostrum
et portat copiose uanitatis
cateruas. hinc et orationes nostre se
pe interrumpuntur atque turbantur.
et ante conspectum tuum dum ad aures
tuas uocem cordis intendimus.
nescio unde irruentibus nugato
riis cogitationibus res tanta preci
ditur. Numquid etiam hoc inter contempne
nda deputabimus. aut aliquid nos re
ducet in spem nisi tota misericordia tua.
quoniam cepisti mutare nos. Et tu
scis quanta ex parte mutaueris. qui
me primitus sanas a libidine uin
dicandi me. ut propitius fias et
ceteris omnibus iniquitatibus meis et
sanes omnes languores meos. et
redimas de corruptione uitam
meam. et corones me in misera
tione et misericordia. et saties in bonis
desiderium meum. qui compressisti
a timore tuo superbiam meam. et
mansuefecisti iugo tuo ceruicem
meam. Et nunc porto illud et
leue est mihi. quoniam sic promisisti et
fecisti. et uere sic erat. et nescie
bam quando id subire metuebam. Sed
numquid domine qui solus sine typho
dominaris quia solus uerus deus es.
qui non habes dominum. numquid hoc
quoque tertium temptationis genus ces
sauit a me. aut cessare in hac to
ta uita potest. timeri et amari
uelle ab hominibus non propter aliud.
sed ut inde sit gaudium quod non est
gaudium. Misera uita est et fe
da iactantia. Hinc fit uel maxime
non amare te. nec caste timere
te. Ideoque tu superbis resistis.
humilibus autem das gratiam. et into
nas super ambitiones seculi. et contre
miscunt fundamenta montium. Itaque
nobis quoniam propter quedam humane so

tietatis officia necessarium e amari et timeri ab hominibus: instat adversarius vere beatitudinis mee. ubique spargens in laqueis euge euge: ut dum avide colligimus. incaute capiamur: et a veritate tua gaudium nostrum deponamus atque in hominum fallacia ponamus. libet atque nos amari et timeri non propter te sed pro te: atque isto modo sui similes factos secum habeat. non ad concordiam caritatis sed ad consortium supplicii qui statuit sedem suam ponere ad aquilonem. ut te perversa et distorta via imitanti tenebrosi frigidique serviret. Nos domine pusillus grex tuus ecce sumus: tu nos posside. Pretende alas tuas: et fugiamus sub eas. Gloria nostra tu esto. propter te amemur: et verbum tuum timeatur in nobis. Qui laudari vult ab hominibus vituperante te. non defendetur ab hominibus iudicante te: nec eripietur dampnante te. Cum autem non peccator laudatur in desideriis anime sue. nec qui iniqua gerit benedicitur. sed laudatur homo propter aliquod donum quod dedisti ei: at ille plus gaudet sibi laudari se quam ipsum donum habere unde laudatur. etiam iste te vituperante laudatur: et melior iam ille qui laudavit. quam iste qui laudatus est. Illi enim placuit in homine donum dei: huic amplius placuit donum hominis dei. Temptamur hiis temptationibus cotidie domine: sine cessatione temptamur. Cotidiana fornax nostra est humana lingua. Imperas nobis et in hoc genere continentiam. Da quod iubes et iube quod vis. Tu nosti de hac te ad te gemitum cordis mei: et flumina oculorum meorum. Neque enim facile colligo quam sim ab ista peste mundatior: et multum timeo occulta mea que norunt oculi tui: mei autem non. Est enim qualiscumque in aliis generibus temptationum mihi facultas explorandi me: in hoc pene nulla est. Nam et a voluptatibus carnis et a curiositate superuacanea cognoscendi video quantum assecutus sum posse refrenare animum meum: cum eis rebus careo vel voluntate vel cum absunt. Tunc enim me interrogo: quam magis minusve mihi molestum sit non habere. Divicie vero que ob hoc expetuntur. ut alicui trium istarum cupiditatum vel duabus earum vel omnibus serviant. si percipere non potest animus. utrum eas habens contempnat. possunt et dimitti ut se probet. laude vero ut careamus atque in eo experiamur. quid possumus. Numquid male vivendum est et tam perdite atque inmaniter. ut nemo nos noverit qui non detestetur. Que maior demencia dici aut cogitari

potest. At si bone vite bonorum
que operum comes et solet et debet
esse laudatio: tam comitatum eius
quam ipsam bonam vitam deseri non o
portet. Non autem sentio sine quo
esse aut equo animo aut egre possim:
nisi cum affuerit. Quid igitur tibi in
hoc genere temptationis domine confite
or? Quid nisi delectari me laudibus?
Sed amplius ipsa veritate quam laudi
bus. Nam si mihi proponatur utrum ma
lim furens aut in omnibus rebus errans
ab omnibus hominibus laudari? an con
stans et in veritate certissimus ab omnibus
vituperari: video quid eligam. Vere
rumptamen nollem ut vel augeret mihi
gaudium cuiuslibet boni mei suf
fragium oris alieni. Sed auget
fateor non solum: sed et vituperatio
minuit. Et cum ista miseria mea
perturbor subintrat mihi excusatio:
que qualis sit tu scis deus: nam
me incertum facit. Quia enim nobis in
perasti non tantum continentiam id est a
quibus rebus amorem cohibeamus?
verumetiam iusticiam. id est quo eum
conferamus? nec te tantum voluisti
a nobis verumetiam proximum diligi:
sepe mihi videor de provectu aut spe
proximi delectari. cum bene intellige
ntis laude delector? et rursus eius
malo contristari: cum eum audio vi
tuperare quod aut ignorat. aut bo
num est. Nam et contristor aliquando
laudibus meis: cum vel ea lau

dantur in me in quibus mihi ipse dis
pliceo: vel etiam bona minora
et levia pluris estimantur quam
estimanda sunt. Sed rursus unde
scio an propterea sic afficior quia
nolo de meipso a me dissenti
re laudatorem meum? non quia il
lius utilitate moveor sed quia
eadem bona que mihi in me placent
iocundiora mihi sunt. cum et alteri
placent. Quodammodo enim non ego
laudor. cum de me sententia mea
non laudatur? quandoquidem aut
illa laudantur que mihi displicent:
aut illa amplius que mihi minus pla
cent. Ergo nec de hoc incertus sum
mei? Ecce in te veritas video
non me laudibus meis propter
me. sed propter proximi utilitatem
moveri oportere: et utrum ita sit
nescio. Minus mihi in hac re no
tus sum ipse quam tu. Obsecro te
deus meus et meipsum mihi indica:
ut confitear oraturis pro me
fratribus meis quod in me saucium com
perio. Iterum me diligentius in
terrogem si utilitate proximi move
or in laudibus meis? cur minus
moveor si quisquam alius iniuste
vituperetur quam si ego? Cur ea con
tumelia magis mordeor que in me
quam que in alium eadem iniquitate
coram me iacitur? An et hoc ne
scio? Etiamne id restat ut ip
se me seducam? et verum non

faciā corā te ī corde ⁊ lingua me
a. Insaniā istā dn̄e lōge fac
a me: ēt oleū pctōris m̄ sit
os meū ad īpinguādū capt
meū. Egens et paup ego sū:
et melior ī occulto gemitu dis
plicēs m̄. et q̄rens m̄iaz tuā:
donec reficiatr defects meus:
et pficiatr usqz ad pacē quā
nescit arrogātis ocul9. Ser
mo aūt ore pcedēs et facta
que īnotescūt hoībz habent
tēptacioīz piculosissimā ab
amore laudis: q̄ ad puatā
q̄ndā excellēciā ɔtrahit emē
dicata suffragia: tēptat et
cū a me ī me arguitr. eo ipo
quo arguitr. Et sepe homo
de ipō vane gl'e ɔtēptu va
nius gl'atr: ideoqz nō iā de
ipō ɔtēptu gl'e gloriatr. Nō
eīn eā ɔtēpnit cū gl'atr int9.
Et iā int9 ē aliud ī eodē gnē
tēptacioīs malū quo ināne s
cūt q̄ placēt sibi de se q̄uis
alijs vl' placeāt vl' displi
ceāt: nec placēre affectet cetis
s3 sibi placētes multū t' dis
plicēt: nō tm̄ de nō bonis
q̄i bonis. uerūetiā de bonis
tuis q̄i suis: a' etiā sic de tu
is. sed tāq̄ ex meritis suis: aut
ēt sicut ex tua grā et nō suo:
nō tn̄ socialit' gaudētes sed
alijs īuidētes eā. In hijs oī

bz atqz huiuscemoī piculis ⁊ labo
ribz vides tremorē cord' mei:
et vulnera mea magis sentio
sanari a te. q̄ m̄ nō īfligi se
tio. Ubi nō mecū ābulasti
veritas docēs quid caueā ⁊ q̄d
appetā: cū ad te referre visa
mea īferiora. q̄ potui teqz ɔ
sulere. Lustraui mūdū foris
sensu quo potui: et attendi
vitā corpis mei de me sensu9
qz ipōs meos. Inde ingressu9
sū ī recessus meōrie mee mul
tiplices āplitudiēs plenas
miris modis copiaz īnuā
bilium: et ɔsideraui ⁊ expaui:
et nichil eoz discernere potui
sine te: et nichil eoz ēe īu̅e te
īueni. Nec ego ipē īuentor
q̄ pagraui oīa et distinguē
et apciare queqz dignitatibz esti
mare conat9 sū: excipiēs ali
a nūciātibz sensibz et īterro
gās. alia mecū ɔmixta senci
ens ipōs qz nūcios ɔnoscēs
atqz ɔnumerās: iāqz ī meō
ria elatis opibz alia pctractās:
alia recondēs. alia eruēs. Nec
ego ipē cū hec agerē id ē vis
mea qua id agebā: nec ipā
eās tu: qz lux tu es pmanēs
quā de oībz ɔsulebā. an ēent.
q̄ ēent. q̄nti pēdenda essent.
Et audiebā docētē ac iubē
tē: et sepe istud facio hoc me

delectat: et ab actionibus necessitatis
quantum relaxari possum ad istam
voluptatem refugio. Nec in hiis
omnibus que percurro consulens te. invenio
tutum locum anime mee nisi in te quo
colligantur sparsa mea. nec a te
quicquam recedat ex me. Et aliquando in-
tromittis me in affectum multum
inusitatum introrsus ad nescio quam
dulcedinem. que si perficiatur in
me nescio quid erit: scio quod vita
ista non erit. Sed recedo in hec
erumpnosis ponderibus et resorbeor
solitis et teneor. et multum fleo
sed multum teneor: tantum consue-
tudinis sarcina digna est. Hic
esse valeo nec volo. illic volo
nec valeo: miser utrobique.
Ideoque consideravi languores pec-
catorum meorum in cupiditate tripli-
ci: et dexteram tuam invocavi ad
salutem meam. Vidi enim splendo-
rem tuum corde saucio: et repercus-
sus dixi. Quis illuc potest.
Proiectus sum a facie oculorum tu-
orum. Tu es veritas super omnia pre-
sidens. At ego per avaritiam
meam non amittere te volui. sed
volui tecum possidere mendacium:
sicut nemo vult ita falsum di-
cere ut nesciat ipse quid verum sit.
Itaque amisi te: quia non digna-
ris cum mendacio possideri.
Quem invenirem qui me reconcilia-
ret tibi? An eundem est mihi fuit
ad angelos? Qua prece? Qui-
bus sacramentis? Multi conan-
tes ad te redire neque per se ipsos
valentes sicut audio tempta-
verunt hec et inciderunt in desi-
derium curiosarum visionum: et
digni habiti sunt illusionibus.
Elati enim te querebant doctrine
fastu. exerentes potius quam tun-
dentes pectora: et adduxerunt
sibi per similitudinem cordis sui
conspirantes et socias superbie
sue potestates aeris huius a quibus
per potentias magicas decipe-
rentur. querentes mediatorem
per quem purgarentur. et non erat.
Dyabolus enim erat transfi-
gurans se in angelum lucis:
et multum illexit superbam car-
nem: quod carneo corpore ipse non
esset. Erant enim illi mortales
et peccatores: tu autem domine cui
reconciliari superbe querebant.
inmortalis. et sine peccato. Me-
diator autem inter deum et homines
oportebat ut haberet aliquid
simile deo. aliquid simile hominibus:
ne in utroque hominibus similis
longe esset a deo. aut in utroque
deo similis longe esset ab hominibus:
atque ita mediator non esset.
Fallax itaque ille mediator
quo per secreta iudicia tua

supbia meret illudi. vnū
cū homīb; habet id est pec
catū. aliud videri vult ha
beri cū deo: ut quia carnis
mortalitate nō tegit. pro ī
mortali se ostēderet. Sed q̄a
stipendiū pcī mors ē: hoc
hab; cōmune cū hominib;
vnde simul dapnent in mor
te. Verax aūt mediator q̄
secreta tua mīsēdia demōs
trasti hūilib; . et misisti ut
eius exemplo etiā ipsā dis
cerent hūilitatē. mediator
ille dei et hōm homo xp̄c
ihūs int mortales pc̄ores
et ī mortalē iustū apparuit.
mortalis cū homīb;. iust9
cū deo: ut qm stipendiū
iusticie vita et pax est: p
iusticiā ꝯiūctā deo euacu
aret mortē iustificatoꝝ im
pioꝝ quā cū illis voluit ha
bere cōmunē. Hic demōst
tus est antiquis scīs: ut ita
ipsi p fidē future passionis
eius sicut nos p fidē p̄tite
salui fierent. In q̄ntū em
homo: in tantū mediator.
In q̄ntū aūt verbū nō me
dius: q̄a equal deo. et de9
apud deū: et simul cū spū
sancto vnus deus. Quō
nos amasti pater bone:

qui filio tuo vnico nō pep
cisti. sed pro nobis impiis
tradidisti eū? Quomodo
nos amasti: pro quib; ille
qui nō rapinā arbitratus
est esse equal tibi factus
ē subditus usq; ad mortē
crucis? Vnus ille in mor
tuis liber. potestatē hn̄s
ponendi animā suā. et po
testatē habens iterū sumē
di eam: pro nob tibi victor
et victima. et ideo victor
quia victima: pro nobis
tibi sacerdos et sacrificiū.
et ideo sacerdos q̄a sacrifi
ciū: faciens tibi nos de ser
uis filios: de te nascendo
nobis seruiendo. Merito
spes valida michi in illo
est: quia sanabis oēs lan
guores meos per eū qui
sedet ad dexteram tuā et
te interpellat pro nob. Ali
oqn desperarē. Multi etē
et magni sūt isdē langio
res mei: multi sūt et mag
ni: sed amplior est medici
na tua. Potuim9 putare
verbū tuū remotū eē a cō
iunctione homīs et despare
de nobis: nisi caro fieret et
habitaret ī nob. Conterri
tus pc̄tis meis et mole mi

[mi]serie mee agitaueram in cor
de meditatusque fueram fugam
in solitudinem: sed prohibuisti
me et confirmasti me dicens.
Ideo xpistus pro omnibus mortuus
est: ut et qui uiuunt iam non sibi
uiuant. sed ei qui pro ipsis mortu
us est. Ecce domine iacto in te cu
ram meam ut uiuam: et considera
bo mirabilia de lege tua.
Tu scis imperitiam meam et in
firmitatem meam: doce me et
sana me. Ille tuus unicus
in quo sunt omnes thesauri
sapientie et scientie absconditi: rede
mit me sanguine suo. Non
calumpnientur michi superbi:
quoniam cogito precium meum. et man
duco et bibo et erogo: et pau
per cupio saturari ex eo inter
illos qui edunt et saturantur.
et laudant dominum qui re
quirunt eum.

Explicit liber confessionum be
ati augustini episcopi decimus.

Incipit liber undecimus.

Numquid domine cum tua
sit eternitas
ignoras que
tibi dico?
aut ad tempus
uides quod
fit in tempore? Cur ergo tibi
tot rerum narrationes digero?
Non utique ut per me noueris ea:
sed affectum meum excito in te
et eorum qui hec legunt: ut dicamus
omnes. magnus dominus et lauda
bilis ualde. Iam dixi et dicam: a
more amoris tui facio istud.
Nam et oramus et tamen ueritas ait:
nouit pater uester quid uobis opus
sit. priusquam petatis ab eo. Af
fectum ergo patefacimus in te confi
tendo tibi miserias nostras et misericordias
tuas super nos: ut liberes nos
omnino quoniam cepisti: ut desinamus
esse miseri in nobis et beatificemur
in te: quoniam uocasti nos ut simus
pauperes spiritu. et mites et lugen
tes et esurientes ac sitientes iu
sticiam et misericordes et mundi
cordes et pacifici. Ecce narra
ui tibi multa que potui et que uo
lui: quoniam tu prior uoluisti ut
confiterer tibi domino deo meo quoniam
bonus es: quoniam in seculum misericordia tu
a. Non autem sufficio lingua

calamum enuntiare omnia hortamenta tua et omnes terrores tuos et consolationes et gubernationes quibus me perduxisti predicare verbum et sacramentum tuum dispensare populo tuo? Et si sufficio hec enuntiare ex ordine: tunc caro mihi valent stille temporum. Et olim inardesco meditari in lege tua et in ea tibi confiteri scientiam et imperitiam meam, primordia illuminationis mee tue et reliquias tenebrarum mearum: quousque devoretur a fortitudine infirmitas. Et nolo ut in aliud diffluant hore quas invenio liberas a necessitatibus reficiendi corporis et intentionis animi et servitutis quam debemus hominibus: et quam non debemus et tamen reddimus. Domine deus meus intende orationi mee et misericordia tua exaudiat desiderium meum: quoniam non mihi soli estuat. sed usui vult esse fraterne caritati. et vides in corde meo quia sic est: ut sacrificem tibi famulatum cogitationis et lingue mee. Et da quod offeram tibi. Inops enim et pauper sum: tu dives in omnes invocantes te qui securus curam nostri geris. Circumcide ab omni temeritate omnique mendacio interiora et exteriora labia mea. Sint caste delicie mee scripture tue: nec fallar in eis nec fallam ex eis. Domine attende et miserere. domine deus meus lux cecorum et virtus infirmorum statimque lux videntium et virtus fortium. attende animam meam: et audi clamantem de profundo. Nam nisi assint et in profundo aures tue. quo ibimus quo clamabimus? Tuus est dies et tua est nox: ad nutum tuum momenta transvolant. Largire inde spatium meditationibus nostris in abdita legis tue: neque adversus pulsantes claudas eam. Neque enim frustra scribi voluisti tot paginarum opaca secreta: aut non habent ille silve cervos suos recipientes se in eas et resumentes et ambulantes et pascentes recumbentes et ruminantes. O domine perfice me: et revela mihi eas. Ecce vox tua gaudium meum: et vox tua super affluentiam voluptatum. Da quod amo. Amo enim: et hoc tu dedisti. Nec dona tua deseras: nec herbam tuam spernas sitientem. Confitear tibi quidquid invenero in libris tuis. et audiam vocem laudis et te bibam. et considerem mirabilia de lege tua: ab

usque in principio in quo fecisti celum et terram. usque ad regnum tecum perpetuum sancte civitatis tue. Domine miserere mei: et exaudi desiderium meum. Puto enim quod non sit de terra: non de auro et argento et lapidibus aut decoris vestibus aut honoribus et potestatibus aut voluptatibus carnis. neque de necessariis corpori et huic vite peregrinationis nostre: que omnia nobis apponuntur querentibus regnum et iusticiam tuam. Vide domine deus meus unde sit desiderium meum. Narraverunt mihi iniusti delectationes: sed non sicut lex tua domine. Ecce unde est desiderium meum. Vide pater aspice et vide et approba: et placeat in conspectu misericordie tue invenire me gratiam ante te: ut aperiantur pulsanti mihi interiora sermonum tuorum. Obsecro per dominum nostrum Iesum Christum filium tuum virum dextere tue filium hominis quem confirmasti tibi mediatorem tuum et nostrum: per quem nos quesisti non querentes te. quesisti autem ut quereremus te: verbum tuum per quod fecisti omnia in quibus et me: unicum tuum per quem vocasti in adoptionem populum credentium in quo et me. Per eum te obsecro qui sedet ad dexteram tuam et te interpellat pro nobis: in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie abscon-

diti. Ipsum quero in libris tuis. Moyses de illo scripsit. Hoc ipse ait. hoc veritas ait. Audiam et intelligam quomodo in principio fecisti celum et terram. Scripsit hoc moyses: scripsit et abiit. Transiit hinc ad te: neque enim nunc est ante me. Nam si esset: tenerem eum. et rogarem eum. et per te obsecrarem ut mihi ista panderet: et preberem aures corporis mei sonis erumpentibus ex ore eius. Et si hebrea voce loqueretur: frustra pulsaret sensum meum: nec inde mentem meam quicquam tangeret. Si autem latine: scirem quid diceret. Sed unde scirem an verum diceret? Quod et si hoc scirem: num ab illo scirem? Intus utique mihi intus in domicilio cogitationis nec hebrea nec greca nec latina nec barbara veritas. sine oris et lingue organis sine strepitu sillabarum diceret. verum dicit: et ego statim certus confidenter illi homini tuo dicerem. verum dicis. Cum ergo illum interrogare non possim: te quo plenus vera dixit veritas rogo. te deus meus rogo: parce peccatis meis. Et qui illi servo tuo dedisti hec dicere: da et mihi hec intelligere. Ecce sunt celum et terra: clamant quod facta sint: mutantur enim atque variantur. Quicquid autem factum non est et tamen est. non est in eo quicquam quod ante non erat: quod est mutari

atq; variari. Clamāt etiā q
se ipā nō fecerit. ideo sum⁹ q2
fcā sum⁹: nō ergo eram⁹ an
q̄ essem⁹ ut fieri possem⁹ a
nob. Et vox dicētiū. est ipa
euidētia. Tu g° dn̄e fecisti ea
qui pulcher es pulcra sūt em̄.
q bonus es bona sūt ei: qui
es sūt em̄. Nec ita pulcra st.
nec ita bona sūt. nec ita st.
sicut tu cōditor eorū: quo cō
pata. nec pulc sūt nec bōa
sūt. nec sūt. Scim⁹ hec grās
tibi: et sciā nrā sciē tue cōpa
ta ignorātia ē. Quō aūt fe
cisti celū et terrā. et que ma
chyna tā grādis opationis tu
e. Nō em̄ sicut hō artifex
formās corpus de corpe arbi
tratu aīe valētis īponere utcū
q; speciē quā cernit ī semet
ipā iterno oclo. Et vn̄ hoc
valet: nisi q2 tu fecisti eā.
Et īponit speciā iā existēti
et habēti ut eēt. ueluti tre.
a lapidi a ligno a auro. aut
id genus rerū cuilib;. Et vnde
ista eēnt. n̄ tu īstituisses ea.
Tu fabro corpus. tu aīm me
bris īperitantē fecisti. tu ma
teriā vn̄ facit aliqd: tu inge
niū quo artē capiat ⁊ videat
int⁹ qd faciat foris. tu sensū
corpis quo īterpte traiciat
ab aīo ad materiā id qd facit
et renūciet aīo quid fcm̄ sit:
ut ille ītus cōsulat p̄sidentē
sibi uitatē an bene factū sit.
Te laudāt hec oīa creatorē
oīm. Sed tu quō facis ea.
Quō fecisti deus celū ⁊ terrā.
Non utiq; ī celo neq; ī tra.
fecisti celū et trā. neq; ī aere
aut in aqs: qm̄ et hec ptinet
ad celū et terrā. neq; ī vniu
so mūdo fecisti vniūsū mun
dū. q2 nō erat ubi fieret. āq̄
fieret ut eēt: nec manū tenebas
aliqd vn̄ faceres celū et terrā.
Nā vn̄ tibi hoc qd tu non
feceras. vn̄ aliqd faceres. Qd
ē em̄. nisi q2 tu es. Ergo dix
isti et fcā sūt: atq; in vbo
tuo fecisti ea. Sz quō dixis
ti. Nūqd illo mō quo fcā ē
vox de nube dicēs. hic ē fi
lius meus dilcūs. Illa em̄
vox acta atq; trāsacta ē: cep
ta ⁊ finita. Sonuerūt sil
labe atq; trāsierūt. scd̄a post
post primā tcia post scd̄ā.
atq; inde ex ordine donec ul
tima post ceteras: silētiūq; p
ultimā. Unde claret et emi
net. q creature mot⁹ expssit
eā. seruiēs etne uolūtati tue.
ipe tpalis. Et hec ad tēpus
fcā vba tua nūciauit auris
exterior menti prudēti: cui⁹ au
ris interior posita ē ad eternū
vbū tuū. At illa cōpauit

hec verba temporaliter sonantia cum
eterno in silentio verbo tuo. et dixit.
Aliud est: longe aliud est. Hec
longe infra me sunt: nec sunt quia
fugiunt et pretereunt. Verbum autem
dei mei super me. manet in eter-
num. Si ergo verbis sonantibus et
pretereuntibus dixisti ut fieret celum
et terra. atque ita fecisti celum et
terram: erat iam creatura corporalis ante
celum et terram: cuius motibus tempora-
libus temporaliter vox illa percurreret.
Nullum autem corpus erat ante celum
et terram. Aut si erat: id certe sine
transitoria voce feceras unde tran-
sitoriam vocem faceres: qua diceres ut
fieret celum et terra. Quicquid enim il-
lud esset unde talis vox fieret: nisi
abs te factum esset. omnino non esset.
Ut ergo fieret corpus unde ista
verba fierent: quo verbo a te dic-
tum est? Vocas itaque nos ad
intelligendum verbum deum apud te
deum quod sempiterne dicitur: et eo
sempiterne dicuntur omnia. Neque enim
finitur quod dicebatur et dicitur ali-
ud ut possint dici omnia: sed simul
ac sempiterne omnia. Alioquin iam
tempus et mutatio: et non vera
eternitas: nec vera immortalitas.
Hoc novi deus meus et gratias
ago. novi confiteor tibi domine. mecum-
que novit et benedicit te: quisquis
ingratus non est certe veritati.
Novimus domine novimus: quoniam
inquantum quidque non est quod erat.
et est quod non erat: intantum moritur
et oritur. Non ergo quicquam verbi
tui cedit atque succedit: quoniam
vere immortale atque eternum est:
et ideo verbo tibi coeterno
simul et sempiterne dicis omnia
que dicis. et fit quicquid dicis
ut fiat. Nec aliter quam dicendo
facis: nec tamen simul et sempiterne
non fiunt omnia que dicendo facis.
Cur queso domine deus meus utcumque
video. sed quomodo id eloquar ne-
scio: nisi quia omne quod esse inci-
pit et esse desinit. tunc esse incipit
et tunc desinit quando debuisse in-
cipere vel desinere in eterna ratione
cognoscitur. ubi nec incipit aliquid
nec desinit. Ipsum est verbum
tuum: quod et principium est: quia et
loquitur nobis. Sic in euangelio
per carnem ait: et hoc insonuit fo-
ris auribus hominum ut crederetur: et
intus quereretur et inveniretur in eter-
na veritate: ubi omnes discipu-
los bonus et solus magister docet.
Ibi audio vocem tuam domine di-
centem mihi: quoniam ille loquitur nobis
qui docet nos. Qui autem non
docet nos: etsi loquitur non
nobis loquitur. Nos porro nos
docet: nisi stabilis veritas. Nam
et per creaturam mutabilem cum
admonemur. ad veritatem stabi-
lem ducimur: ubi vere discimus

cum stamus et audimus eum et gau
dio gaudemus propter vocem sponsi:
reddentes nos unde sumus. Et ideo
principium: quia nisi maneret cum erra
remus: non esset quo rediremus.
Cum autem redimus ab errore cognos
cendo utique redimus. Ut autem cog
noscamus docet nos: quia principium
est et loquitur nobis. In hoc princi
pio fecisti deus celum et terram: in ver
bo tuo in filio tuo in virtute tua
in sapientia tua in veritate tua: mi
ro modo dicens et miro modo faciens.
Quis comprehendet? quis enarra
bit? Quid est illud quod interlucet
mihi: et percutit cor meum sine le
sione? Et inhorresco et inardes
co. Inhorresco in quantum dissimilis
ei sum: inardesco in quantum similis
ei sum. Sapientia ipsa est que interlu
cet mihi: discindens nubilum meum
quod me rursus cooperit deficientem
ab ea caligine atque aggere pe
narum mearum: quoniam sic infirma
tus est in egestate vigor meus
ut non sufferam bonum meum:
donec tu domine qui propitius factus
es omnibus iniquitatibus meis etiam
sanes omnes languores meos:
quia et redimes de corruptione
vitam meam et coronabis me in
miseratione et misericordia et saciabis in
bonis desiderium meum: quoniam re
novabitur iuventus mea sicut
aquile. Spe enim salvi facti sumus:

et promissa tua per patientiam expec
tamus. Audiat te intus sermoci
nantem qui potest: ego fidenter ex
oraculo tuo clamabo. Quam
magnificata sunt opera tua domine:
omnia in sapientia fecisti. Et illa prin
cipium: et in eo principio fecisti
celum et terram. Nonne ecce pleni
sunt vetustatis sue qui nobis
dicunt: quid faciebat deus antequam
faceret celum et terram? Si enim vaca
bat inquiunt et non operabatur ali
quid: cur non sic semper et deinceps:
quemadmodum retro semper ces
savit ab opere? Si enim ullus
motus in deo novus extitit et
voluntas nova ut creaturam con
deret quam numquam ante condiderat:
quomodo iam vera eternitas: ubi oritur
voluntas que non erat? Neque enim
voluntas dei creatura est sed ante
creaturam: quia non crearetur aliquid
nisi creatoris voluntas precederet.
Ad ipsam ergo dei substantiam pertinet
voluntas eius. Quod si exortum est
aliquid in dei substantia quod prius non
erat: non veraciter dicitur eterna il
la substantia. Si autem dei volun
tas sempiterna erat ut esset crea
tura: cur non sempiterna et cre
atura? Qui hec dicunt nondum
te intelligunt o sapientia dei lux men
tium: nondum intelligunt quomodo fiant
que per te atque in te fiunt: et conan
tur eterna sapere: sed adhuc ip

teritis atque futuris rerum motibus cor eorum volitat: et adhuc vanum est. Quis tenebit illud et figet illud ut paululum stet. et paululum rapiat splendorem semper stantis eternitatis. et comparet cum temporibus numquam stantibus. et videat esse incomparabilem: et videat longum tempus nisi ex multis pretereuntibus motibus qui simul extendi non possunt longum non fieri. non autem preterire quicquam in eterno sed totum esse presens. et videat omne preteritum propelli ex futuro. et omne futurum ex preterito consequi. et omne preteritum ac futurum ab eo quod semper est presens creari et excurrere. Quis tenebit cor hominis: ut stet et videat. quomodo stans dictet futura et preterita tempora. nec futura nec preterita eternitas. Numquid manus mea valet hoc. aut manus oris mei per loquelas agit tam grandem rem. Ecce respondeo dicenti. quid faciebat deus antequam faceret celum et terram: respondeo non illud quod quidam respondisse perhibetur ioculariter eludens questionis violentiam: alta inquit scrutantibus parabat gehennas. Aliud est videre: aliud ridere. Hec non respondeo. Libentius enim responderim. nescio quod nescio: quam illud unde irridetur qui alta interrogavit: et laudatur qui falsa respondit. Sed dico te

deus meus omnis creature creatorem: et si celi et terre nomine omnis creatura intelligitur: audenter dico antequam faceret deus celum et terram non faciebat aliquid. Si enim faciebat: quid nisi creaturam faciebat. Et utinam sic sciam quicquid utiliter scire cupio: quemadmodum scio quod nulla fiebat creatura. antequam fieret ulla creatura. At si cuiusquam volatilis sensus vagatur per ymagines retro temporum et te deum omnipotentem et omnicreantem et omnitenentem celi et terre artificem ab opere tanto antequam id faceres per innumerabilia secula cessasse miratur: evigilet et attendat. quia falsa miratur. Nam unde poterant innumerabilia secula preterire que ipse non feceras: cum sis omnium seculorum auctor et conditor. Aut que tempora fuissent: que abs te condita non essent. Aut quomodo preterissent: si numquam fuissent. Cum ergo sis operator omnium temporum: si fuit aliquod tempus antequam faceres celum et terram: cur dicitur quod ab opere cessabas. Id ipsum enim tempus tu feceras: nec preterire potuerunt tempora antequam faceres tempora. Si autem ante celum et terram nullum erat tempus: cur queritur quid tunc faciebas. Non enim erat tunc ubi non erat tempus: nec tu tempore tempora precedis. Alioquin non omnia tempora precederes. Sed precedis omnia tempora preterita celsitu

dn̄e semper presentis eternitatis : et su
pas omnia futura quia et illa fu
tura sunt et cum venerit preterita
erunt : tu autem idem ipse es et anni
tui non deficient. Anni tui nec
eunt nec veniunt : isti enim nostri
et eunt et veniunt. ut omnes veni
ant. Anni tui omnes simul stant
quoniam stant : nec euntes a veni
entibus excluduntur quia non tran
seunt : isti autem nostri omnes erunt.
cum omnes non erunt. Anni tui di
es unus et dies tuus non coti
die sed hodie : quia hodiernus
tuus non cedit crastino : neque
enim succedit hesterno. Hodier
nus tuus eternitas : ideo coe
ternum genuisti : cui dixisti
hodie genui te. Omnia tempora
tu fecisti : et ante omnia tempora tu
es : nec aliquo tempore non erat tem
pus. Nullo ergo tempore non feceras
aliquid : quia ipsum tempus tu fece
ras : et nulla tempora tibi coeterna
sunt. quia tu permanes. At illa si
permanerent : non essent tempora. Quid
est enim tempus : Quis hoc facile bre
uiterque explicauit : Quis hoc
verbum de illo proferendum uel cogi
tatione comprehendit : Quid autem
familiarius et notius in loquendo
commemoramus quam tempus : Et in
telligimus utique cum id loquimur :
intelligimus etiam cum alio loquente
id audimus. Quid est ergo tempus :

Si nemo ex me querat scio : si quere
nti explicare velim nescio : fidenter
tamen dico scire me. Quia si nichil
preteriret. non esset preteritum tempus :
et si nichil adueniret. non esset
futurum tempus : et si nichil esset. non
esset presens tempus. Duo ergo illa
tempora preteritum et futurum quomodo sunt.
quoniam et preteritum iam non est et futurum
nondum est : Presens autem si semper esset
presens. nec in preteritum transiret : iam
non esset tempus sed eternitas. Si
ergo presens ut tempus sit ideo fit.
quia in preteritum transit. quomodo et hoc
esse dicimus cui causa ut sit. illa
est qua non erit : ut scilicet non
vere dicamus tempus esse nisi quia ten
dit in non esse. Et tamen dicimus
longum tempus et breue tempus : neque
hoc nisi de preterito aut futuro dicimus.
Preteritum tempus longum. verbi gratia
vocamus ante centum annos : fu
turum itidem longum post centum
annos. Breue autem tempus sit. utpo
te dicamus ante decem dies : et bre
ue futurum post decem dies. Sed
quo pacto longum est aut breue
quod non est : Preteritum enim iam non
est : et futurum nondum est. Non
itaque dicamus longum est. sed
dicamus de preterito longum fuit.
de futuro longum erit. Domine deus
meus lux mea : nonne et hic
ueritas tua deridebit hominem :
Quod enim longum fuit preteritum

tempore. cum iam esset preteritum longum fuit. an cum adhuc esset presens. Tunc enim poterat esse longum quando erat quod esset longum: preteritum vero iam non erat: unde nec longum esse poterat quod omnino non erat. Nec ergo dicamus longum fuit preteritum tempus. neque enim inveniemus quod fuit longum. quando ex quo preteritum est non est: sed dicamus longum fuit illud presens tempus. quia cum presens esset longum erat. Nondum enim preterierat ut non esset: et ideo erat quod longum esse posset. Postea vero quam preteriit: simul et longum esse destitit quod esse destitit. Videamus ergo o anima humana: utrum et presens tempus possit esse longum. Datum enim est tibi sentire moras atque metiri. Quid respondebis mihi. An centum annos presentes longum tempus est. Vide prius utrum possint presentes esse centum anni. Si enim primus eorum annus agitur: ipse presens est. Nonaginta vero et novem futuri sunt: et ideo nondum sunt. Si autem secundus annus agitur: iam unus est preteritus. alter presens. ceteri futuri. Atque ita si mediorum quelibet centenarii huius numeri annum presentem posuerimus: ante illum preteriti erunt. post illum futuri: quocirca centum anni presentes esse non poterunt. Vide saltem utrum qui agitur unus ipse sit presens. Et eius enim si primus agitur mensis: futuri sunt ceteri. Si secundus: iam et primus preteriit: et reliqui nondum sunt. Ergo nec annus qui agitur totus est presens. Et si non totus est presens: non est annus presens. Duodecim enim menses annus est. Quorum quilibet unus mensis quem agitur ipse presens est: ceteri aut preteriti aut futuri. Quamquam neque mensis qui agitur presens est: sed unus dies si primus futuris ceteris. si novissimus preteritis ceteris: si mediorum quilibet. inter preteritos et futuros. Ecce presens tempus quod solum inveniebamus longum appellandum: vix ad unius diei spacium contractum est. Sed discutiamus etiam ipsum: quia nec unus dies totus est presens. Nocturnis enim et diurnis horis omnibus viginti quatuor expletur. Quarum prima ceteras futuras habet. novissima preteritas. aliqua vero interiectarum ante se preteritas post se futuras. et ipsa una hora fugitivis particulis agitur. Quicquid eius avolavit preteritum est: quicquid ei restat futurum. Si quid intelligitur temporis quod in nullas iam vel minutissimas momentorum partes dividi possit. id solum est quod presens dicatur. quod tamen ita raptim a futuro in preteritum transvolat: ut nulla morula extendatur. Nam si extenditur: dividitur in preteritum et futurum. Presens autem nullum

habet spatium. Ubi est ergo tempus quod longum dicamus? An futurum? Non quidem dicimus longum est, quia nondum est quod longum sit, sed dicimus longum erit. Quando igitur erit? Si enim et tunc adhuc futurum erit, non erit longum, quia quod sit longum nondum erit. Si autem tunc erit longum, cum ex futuro quod nondum est esse iam ceperit et presens factum erit, ut possit esse quod longum sit, iam superioribus vocibus clamat presens tempus longum se esse non posse. Et tamen domine sentimus intervalla temporum, et comparamus sibimet, et dicimus alia longiora et alia breviora. Metimur etiam quanto sit brevius aut longius illud tempus quam illud, et inde mensus duplum esse hoc vel triplum, illud autem simplum, aut tantum hoc esse quantum illud. Sed pretereuntia metimur tempora cum sentiendo metimur; preterita vero que iam non sunt, aut futura que nondum sunt, quis metiri potest? nisi forte audebit quis dicere metiri posse quod non est. Cum ergo preterit tempus sentiri et metiri potest; cum autem preterierit, quoniam non est, non potest. Quero pater, non affirmo. Deus meus, preside mihi et rege me. Quisnam est qui dicat mihi non esse tria tempora, sicut pueri didicimus puerosque docuimus, preteritum, presens et futurum, sed tantum presens, quoniam illa duo non sunt? An et ipsa sunt, sed ex aliquo procedit occulto, cum ex futuro fit presens, et in aliquod recedit occultum, cum ex presenti fit preteritum? Nam ubi ea viderunt qui futura cecinerunt, si nondum sunt? Neque enim potest videri id quod non est. Et qui narrant preterita, non utique vera narrarent, si animo illa non cernerent. Que si nulla essent, cerni omnino non possent. Sunt ergo et preterita et futura. Sine me domine amplius querere, spes mea; non conturbetur intentio mea. Si enim sunt futura et preterita, volo scire ubi sint. Quod si nondum valeo, scio tamen ubicumque sunt non ibi ea futura esse aut preterita, sed presentia. Nam et si ibi futura sunt, nondum ibi sunt; si et ibi preterita sunt, iam ibi non sunt. Ubicumque ergo sunt, quecumque sunt, non sunt nisi presentia. Quamquam preterita cum vera narrantur, ex memoria proferuntur non res ipse que preterierunt, sed verba concepta ex imaginibus earum, que in animo velut vestigia per sensus pretereundo fixerunt. Pueritia quippe mea que iam non est, in tempore preterito est, quod iam non est; imaginem vero eius cum eam recolo et narro, in presenti tempore intueor, quia est adhuc in memoria mea. Utrum similis sit causa etiam predicendorum futurorum, ut rerum que nondum

sunt iam existentes presenciant ymagines: confiteor deus meus nescio. Illud sane scio. nos plerumque premeditari futuras actiones nostras. eamque premeditationem esse presentem: actionem autem quam premeditamur nondum esse quia futura est. Quam cum aggressi fuerimus. et quod premeditabamur agere ceperimus: tunc erit illa actio: quia tunc non futura sed presens erit. Quoquo modo se itaque habeat archana presensio secretorum videri nisi quod est non potest. Quod autem iam est: non futurum sed presens est. Cum ergo videri dicuntur futura. non ipsa que nondum sunt id est que futura sunt sed eorum cause vel signa forsitan videntur. que iam sunt: ideo non futura sed presentia sunt iam videntibus. ex quibus futura predicantur animo concepta. que rursus conceptiones iam sunt: et eas presentes apud se intuentur qui illa predicunt. Loquatur mihi aliquod exemplum tanta rerum numerositas. Intueor auroram: oriturum solem prenuncio. Quod intueor presens est: quod prenuncio futurum. Non sol futurus qui iam est: sed ortus eius qui nondum est. Tamen et ortum ipsum nisi animo ymaginarer sicut modo cum id loquor: non eum possem predicere. Sed nec illa aurora quam in celo video solis est ortus. quamvis eum predicat: nec illa ymaginatio in animo meo: que duo presentia cernuntur: ut futurus ille ante dicatur. Futura ergo nondum sunt: et si nondum sunt non sunt. Et si non sunt videri omnino non possunt: sed predici possunt ex presentibus que iam sunt et videntur.

Tu itaque regnator creature tue: quis est modus quo doces animas ea que futura sunt? Docuisti enim prophetas tuos. Quisnam ille modus est quo doces futura: cui futurum quicquam non est. vel potius de futuris doces presentia? Nam quod non est: nec doceri utique potest. Nimis longe est modus iste ab acie mea: invaluit ex me: non potero ad illum. Potero autem ex te: cum dederis tu dulce lumen occultorum oculorum meorum.

Quod autem nunc liquet et claret: nec futura sunt nec preterita. Nec proprie dicitur tempora sunt tria: preteritum presens et futurum. Sed fortasse proprie diceretur. tempora sunt tria: presens de preteritis. presens de presentibus. presens de futuris. Sunt enim hec in anima tria quedam et alibi ea non video: presens de preteritis memoria: presens de presentibus contuitus: presens de futuris expectatio. Si hec permittimur dicere tria tempora video: fateorque tria sunt. Dicatur etiam tempora

sunt tamen: preteritum presens et futurum. sic abutitur consuetudo dicatur: ecce non curo nec resisto nec reprehendo dum tamen intelligatur quod dicitur: neque id quod futurum est esse iam neque id quod preteritum est. Pauca sunt enim que proprie loquimur: plura non proprie: sed agnoscitur quid velimus. Dixi ergo paulo ante quod pretereuntia tempora metimur: ut possimus dicere duplum esse hoc tempus ad illud simplum, aut tantum hoc quantum illud: et si quid aliud de partibus temporum possumus renunciare metiendo. Quocirca ut dicebam: pretereuntia metimur tempora. Et si quis michi dicat unde scis respondeam scio quia metimur: nec metiri que non sunt possumus: et non sunt preterita vel futura. Presens vero tempus quomodo metimur: quando non habet spacium? Metitur ergo cum preterit: cum autem preterierit non metitur. Quid enim metiatur non erit. Sed unde et qua et quo preterit cum metitur? Unde nisi ex futuro? Qua nisi per presens? Quo nisi in preteritum? Ex illo ergo quod nondum est. per illud quod spacio caret: in illud quod iam non est. Quid autem metimur nisi tempus in aliquo spacio? Neque enim dicimus simpla et dupla et tripla et equalia. et si quid hoc modo in tempore dicimus: nisi inter spacia temporum.

In quo ergo spacio metimur tempus preteriens? Utrum in futuro unde preterit? Sed quod nondum est non metimur. An in presenti qua preterit? Sed nullum spacium non metimur. An in preterito quo preterit? Sed quod iam non est non metimur. Exarsit animus meus nosse istud implicatissimum enigma. Noli claudere domine deus meus bone pater per Christum obsecro noli claudere desiderio meo ista et usitata et abdita quominus in ea penetret et dilucescant a lucente misericordia tua domine. Quem percontabor de his? Et cui fructuosius confitebor imperitiam meam nisi tibi: cui non sunt molesta studia mea flammantia vehementer in scripturas tuas? Da quod amo: amo enim: et hoc tu dedisti. Da pater qui vere nosti data bona dare filiis tuis: da quoniam suscepi cognoscere: et labor est ante me donec aperias. Per Christum obsecro in nomine eius sancti sanctorum nemo michi obstrepat: et ego credidi propter quod et loquor. Hec est spes mea: ad hanc vivo ut contempler delectationes domini. Ecce veteres posuisti dies meos et transeunt: et quomodo nescio. Et dicimus tempus et tempus: tempora et tempora. Quamdiu dixit hoc ille? Quamdiu fecit hoc ille? Et quam longo tempore illud non vidi. Et duplum

temporis habet hec sillaba ad illam simplam breuem. Dicimus hec et audimus hec: et intelligimus. Manifestissima et usitatissima sunt: et eadem rursus nimis latent et noua est inuentio eorum. Audiui a quodam homine docto quod solis ac lune et siderum motus ipsa sint tempora: et non annui. Cur enim non potius omnium corporum motus sint tempora? An uero si cessarent celi lumina et moueretur rota figuli non esset tempus quo metiremur eos gyros? et diceremus aut equalibus morulis agi. aut si alias tardius alias uelocius moueretur. alios magis diuturnos esse alios minus? Aut cum hoc diceremus non et nos in tempore loqueremur. aut non essent in uerbis nostris alie longe sillabe alie breues? nisi quia ille longiore tempore sonuissent. iste breuiore? Deus dona hominibus uidere in paruo communes noticias rerum paruarum atque magnarum. Sunt et sidera et luminaria celi in signis et in temporibus et in annis et in diebus. Sunt uero? sed nec ego dixerim circuitum illius ligneole rote diem esse: nec tamen ideo tempus non esse ille dixerit. Ego scire cupio uim naturamque temporis quo metimur corporum motus: et dicimus illum motum uerbi gratia tempore duplo esse diuturniorem quam istum. Nam quero quoniam dies dicitur non tantum morula solis super terram secundum quod aliud est dies aliud nox. sed etiam totus eius circuitus ab oriente usque ad orientem secundum quod dicimus tot dies transierunt: cum suis enim noctibus dicuntur tot dies nec extra reputantur spatia noctium? quoniam ergo dies expletur motu solis atque circuitu ab oriente usque ad orientem: quero utrum motus ipse sit dies? an mora ipsa quanta peragitur: an utrumque. quia Si enim primum dies esset: dies ergo esset. etsi tanto spatio temporis sol cursum illum peregisset. quantum est hore unius? Si secundum? non ergo esset dies si ab ortu solis usque ad ortum alterum. tam breuis mora esset. quam est hore unius: sed uicies et quater circuiret sol ut expleret diem. Si utrumque? nec ille appellaretur dies si hore spatio sol totum suum gyrum circuiret: nec ille si sole cessante tantum temporis preteriret. quanto peragere sol totum ambitum de mane in mane assolet. Non itaque nunc queram quid sit illud quod uocatur dies? sed quid sit tempus quo metientes solis circuitum diceremus eum dimidio spatio temporis peractum minus quam solet. si tanto spatio temporis peractus esset quanto peraguntur hore duodecim? et utrumque tempus comparantes diceremus illud simplum

hoc duplum: et si aliquando illo simplo isto duplo. sol ab oriente usque ad orientem circuiret. Nemo ergo mihi dicat celestium corporum motus esse tempora: quia et cuiusdam voto sol cum stetisset ut victoriosum prelium perageret: sol stabat sed tempus ibat. Per suum quippe spacium temporis quod ei sufficeret: illa pugna gesta atque finita est. Video igitur tempus quandam esse distinctionem: sed video an videre mihi videor. tu demonstrabis. lux veritas. Iubes ut approbem: si quis dicat tempus esse motum corporis. non iubes. Nam corpus nullum nisi in tempore moveri audio: tu dicis. Ipsum autem corporis motum tempus esse non audio: non tu dicis. Cum enim movetur corpus tempore metior quamdiu moveatur: ex quo moveri incipit donec desinat. Et si non vidi ex quo cepit et perseverat moveri ut non videam cum desinit non valeo metiri: nisi forte ex quo videre incipio donec desinam. Quod si diu video tantummodo longum tempus esse renuntio: non autem quantum sit quia et quantum cum dicimus collatione dicimus: velut tantum hoc quantum illud. aut duplum hoc ad illud: et si quid aliud isto modo. Si autem notare potuerimus locorum spacia. unde et quo veniat corpus quod movetur vel partes eius si in torno movetur: possumus dicere quantum sit temporis ex quo ab illo loco usque ad illum locum motus corporis vel partis eius effectus est. Cum itaque aliud sit motus corporis aliud quo metimur quamdiu sit. quis non sentiat quid horum potius tempus dicendum sit. Nam et si varie corpus aliquando movetur aliquando stat non solum motum eius sed etiam statum tempore metimur: et dicimus tantum stetit quantum motum est. aut duplo vel triplo stetit ad id quod motum est: et si quid aliud nostra dimensio sive comprehenderit sive existimaverit ut dici solet plus minus. Non est ergo tempus corporis motus. Et confiteor tibi domine ignorare me adhuc quid sit tempus: et rursus confiteor tibi domine scire me in tempore ista dicere et diu me iam loqui de tempore: atque id ipsum diu non esse nisi moram temporis. Quomodo igitur hoc scio: quando quid sit tempus nescio. An forte nescio quemadmodum dicam quod scio. Ei mihi qui nescio saltem quid nesciam. Ecce deus meus coram te quia non mentior: sicut loquor ita est cor meum. Tu illuminabis lucernam meam domine: deus meus illumina tenebras meas. Nonne tibi confitetur anima mea confessione veridica. metiri me

tempora. Ita ne deus meus metior et quid metiar nescio. Metior motum corporis in tempore: item ipsum tempus non metior. An vero corporis motum metirer quamdiu sit et quamdiu hinc illuc perveniat: nisi tempus in quo movetur metirer. Ipsum ergo tempus unde metior. An tempore breviore metimur longius: sicut spatio cubiti spatium transtri. Sic enim videmur spatio brevis sillabe metiri spatium longe sillabe atque id duplum dicere: ita metimur spatia carminum spatiis versuum: et spatia versuum spatiis pedum: et spatia pedum spatiis sillabarum: spatia longarum spatiis brevium: non in paginis. Nam eo modo loca metimur: non tempora. Sed cum voces pronunciando transeunt et dicimus longum carmen est. nam tot versibus contexitur. longi versus nam tot pedibus constant. longi pedes nam tot sillabis tenduntur. longa sillaba nam dupla est ad brevem: sed neque ita comprehenditur certa mensura temporis quandoquidem fieri potest ut ampliori spatio temporis personet versus brevior si productius pronunciet: quam longior si correptius. Ita carmen: ita pedes ita sillaba. Inde mihi visum est nichil esse aliud tempus quam distentionem. Sed cuius rei nescio: et mirum si non ipsius animi. Quid enim metior obsecro deus meus: et dico aut indefinite longius est hoc tempus quam illud. aut etiam definite duplum est hoc ad illud. Tempus metior scio: sed non metior futurum quia nondum est. non metior presens quia nullo spatio tenditur: non metior preteritum quia iam non est. Quid ergo metior. An pretereuntia tempora non preterita. Sic enim dixeram.

Insiste anime meus: et attende fortiter. Deus adiutor noster: ipse fecit nos: et non ipsi nos. Attende ubi albescit veritas. Ecce puta vox corporis incipit sonare et sonat: et adhuc sonat et ecce desinit. iamque silentium est: et vox illa preterita est. et non est iam vox. Futura erat antequam sonaret: et non poterat metiri quia nondum erat: et nunc non potest quia iam non est. Tunc ergo poterat cum sonabat: quia tunc erat que metiri posset: sed et tunc non stabat: ibat enim et preteribat. An ideo magis poterat. Preteriens enim tendebatur in aliquod spatium temporis quo metiri posset: quoniam presens nullum habet spatium. Si ergo tunc poterat: ecce puta altera cepit sonare: et adhuc sonat continuato tenore. Sine

ulla distinctione metiamur eam
dū sonat. cū eni sonare cessa
uerit. iā pterita erit: et nō erit
que possit metiri. Metiamur
plane: et dicam⁹ q̄nta sit. Sz
adhuc sonat. nec metiri pt
nisi ab initio sui quo sonare
cepit: usqz ad finē quo desinit.
Ipsū quippe interuallū metimur:
ab aliquo initio. usqz ad aliq̄
finē. Quapropt vox q̄ nōdū
finita est metiri nō pt. ut di
catur q̄ longa uel breuis sit:
nec dici aut equalis alicui a
ad aliquā simpla ul dupla ul
q̄d ad aliud. Cū aut finita fu
erit: iā nō erit. Quo pacto
igitur metiri poterit? Et metimur
tn̄ tpa. nec ea que nōdū sūt.
nec ea que iā nō sūt: nec ea
que nulla mora extendūtur. nec
ea que terminos nō hn̄t. Nec
futura g° nec pterita nec pn̄cia
nec pterēūtia tpa metimur: et
metimur tn̄ tpa. Deus creator
oīm. Versus iste octo sillaba
rū breuibz et longis altn̄at
sillabis. Quatuor itaqz breues
pma tcia qnta septiā sim
ples sūt ad q̄tuor lōgas. scdā
qrtā sextā octauā. Hec
singule ad illas singlas du
plū hn̄t tpis. pnūcio et rnūc
cio: et ita est q̄ntū sentitur sen
su manifesto. Q̄ntū sensus ma

nifestus ē breui sillaba longā
metior. eāqz sentio habere bis
tantū: sed cū altera post al
terā sonat. Si prior breuis
longa posterior. quō tene
bo breuē. et quō eā lōge me
tiēs applicabo ut inueniā q
bis tantū habeat. qnquidē
longa sonare nō incipit ni bre
uis sonare destiterit. Ipsā quo
qz longā nō pn̄tē metior q̄n
nisi finitā nō metior. Eius
aūt finitio: pteritio eius ē. Qd
g° est qd metiar? Ubi ē quā
metior breuis. ubi ē longa
quā metior? Ambe sonue
rūt. auolauerūt. pterierūt. iā
nō sūt: et ego metior fiden
terqz respondeo q̄ntū exercitato sen
su fiditur illā simplā esse illā
duplā. ī spacio s. tpis. Neqz
hoc possū: ni q2 pterierūt et fi
nite sūt. Nō ergo ipās que
iā nō sūt: sed aliqd ī memo
ria mea metior qd infixū
manet. In te anime me⁹ tpa
metior. noli mihi obstrepere
qd est: noli te obstrepere turbis
affectionū tuarū. In te inquā tpa
metior. affectionē quā res pre
tereūtes ī te faciūt. et cū ille
pterierint manet ipa ipsā me
tior pn̄tē: nō eas que pterie

tum ut fieret. Ipsa metior: cum tempora metior. Ergo aut ipsa sunt tempora: aut non tempora metior. Quid cum metimur silentia: et dicimus illud silencium tantum tenuisse temporis quantum illa vox tenuit? Nonne cogitationem tendimus ad mensuram vocis quasi sonaret: ut aliquid de intervallis silentiorum in spacio temporis renunciare possimus? Nam et voce atque ore cessante peragimus cogitando carmina et versus et quemque sermonem motionumque dimensiones quaslibet: et de spaciis temporum quantum illud ad illud sit renunciamus; non aliter ac si ea sonando diceremus. Si voluerit aliquis edere longiusculam vocem et constituerit premeditando quam longa futura sit: egit utique iste spacium temporis in silentio: memorieque commendans cepit edere illam vocem que sonat donec ad propositum terminum perducatur: immo sonuit et sonabit. Nam quod eius iam peractum est. utique sonuit: quod autem restat sonabit: atque ita peragitur dum presens intencio futurum in preteritum traicit. deminutione futuri crescente preterito donec consumacione futuri sit totum preteritum. Sed quomodo minuitur aut consumitur futurum quod nondum est. aut quomodo crescit preteritum quod iam non est. nisi quia in animo qui illud agit tria sunt. Nam et expectat et attendit et meminit: ut id quod expectat per id quod attendit transeat in id quod meminerit. Quis igitur negat futura nondum esse? Sed tamen iam est in animo expectacio futurorum. Et quis negat preterita iam non esse? Sed tamen adhuc est in animo memoria preteritorum. Et quis negat presens tempus carere spacio: quia in puncto preterit? Sed tamen perdurat attencio per quam pergat abesse quod aderit. Non igitur longum tempus futurum quod non est: sed longum futurum longa expectacio futuri est. Neque longum preteritum tempus quod non est: sed longum preteritum longa memoria preteriti est. Dicturus sum canticum quod novi: antequam incipiam in totum expectacio mea tenditur. Cum autem cepero: quantum ex illo in preteritum decerpsero tenditur et memoria mea atque distenditur vita huius actionis mee in memoriam propter quod dixi: et in expectacionem propter quod dicturus sum. Presens tamen adest attencio mea: per quam traicitur quod erat futurum ut fiat preteritum. Quod quanto magis agitur tanto breviato expectacione prolongatur memoria: donec tota expectacio consumatur: cum tota illa actio finita transierit in memoriam. Et quod in toto cantico hoc in singulis particulis fit. atque in singulis sillabis eius: hoc in actione longiore

cui9 forte pticula est illud
canticū: hoc ī tota vita hoī
nis. cui9 ptes sūt oēs actio
nes hoīs: hoc ī toto sclo
filioꝝ hōm: cui9 ptes sunt
oēs vite hōm. Sed qm̄ me
lior ē mīa tua sup vitas ecce
distēcio ē vita mea: et me
suscepit dextera tua ī dnō
meo mediatore filio hoīs
int̄ te vnū et nos mltos in
mltis p mlta: ut p eū app
hendā in quo et apprehensꝰ
sū: et a veteribꝫ diebꝫ colli
gar sequēs vnū ptita obli
tus nō ī ea q̄ futura et trāsi
(tura) toria sūt. sed ī ea que an̄ sūt.
nō distentꝰ ſꝫ extentꝰ. Non
scdm distensioꝫ. ſꝫ scdm intē
cionē sequor ad palmā sup
ne vocacionis: ubi audiam
vocē laudis tue: et cōtēpler
delectacionē tuā nec venie
tē nec ptereuntē. Nūc veꝛo
ān̄i mei ī gemitibꝫ: et tu
solaciū meū dnē pater meꝰ
et'nus es: at ego in tpa dissi
lui quoꝝ ordinē nescio: ⁊ tu
multuosis varietatibꝫ dila
niant' cogitacioēs mee ītia
viscera aīe mee. donec ī te cō
fluā purgatꝰ et liqdus ig
ne amoris tui: et stabo atqꝫ so
lidabor ī te ī forma mea ver
tate tua: nec paciar q̄stio
nes hōm q̄ penali morbo

plus siciūt q̄ capiūt: et dicūt
Qd faciebat dēs anteq̄ faceret ce
lū et t'rā: aut qd ei venit ī mē
tē ut aliq̄ faceret cū antea nū
q̄ aliq̄ fecit. Da illis dnē bn̄
cogitare qd dicāt: et iuenire
qa nō dicit' nūq̄ ubi nō est
tēpus. Qui g° dicit' nūq̄ fe
cisse: qd aliud dicit' n̄ nllō
tēpa fecisse. Videant itaqꝫ
nullū tp' ēē posse sine creatu
ra: et desinat ipā vanitatē
loq̄. Extēdant' etiā ī ea que
an̄ sūt: et ītelligāt te an̄ oīa
tpa et'nū creatorē oīm tpm̄:
neqꝫ ulla tpa t' ēē coet'na:
nec ullā creaturā et' si ē ali
qua sup tpa. Dnē dēs meus
qs ille sinꝰ ē alti secreti tui:
et q̄ longe ī de me pieceruīt
ɔsequēcia delictoꝝ meoꝝ:
Sana ocl'os meos: ut con
gaudeāt luci tue. Certe si est
tā grandi sciā. et p̄sciēcia pol
lens aīmꝰ cui ɔcta ptita et
futura ita nota sint sic' m' vnū
canticū notissimi miriꝫ mi
rabil' est aīmꝰ iste. atqꝫ hor
rore stupēdus: q̄ppe quē i
ta nō lateat q̄cqd pacti
et q̄cqd reliquū sclōꝫ ē que
admodū me me nō latet
cantantē illud cāticū. qd et
q̄ntū ei9 abierit ab exordi
o: quid et q̄ntū restet ad fi
nē. Sed absit ut tu ɔditor

vniu̾sitatis cōditor aīaɤ et
corpm. absit ut ita nouerls
oīa futurā et ptita: longe tu
lōge mirabilius lōgeq̃ secreci⁹.
Neq̃ eīm sic' nota cantātis.
notūq̃ ve cāticū audientis ex
pectacione vocū futuɤ. et meo
ria ptitaɤ variatᷣ affcūs. sen
susq̃ distenditᷣ: ita tibi ali
qd accidit icōmutabiliᷣ eter
no. hoc ē vero etno creatori
mentiū. Sicut ḡ° nosti ipn
cipio celū et terrā sine varie
tate noticie tue: ita fecisti
in principio celū et terrā sine
distēcione actionis tue. Q
intelligit ɔfiteatᷣ tibi: et q
non itelligit cōfiteatᷣ tibi.
O q̄m excelsus es: et humi
les corde sunt domus tue.
Tu eīm erigis elisos: et nō
cadūt quoɤ celsitudo tu es.

Explicit liber vndecimus
ɔfessionū btī augusti epi.

Incipit lib duodecim⁹ cō
fessionū eiusdem.

M VLTA
satagit cor
meū dne
i hac ino
pia vite
mee pul
satū v̾bis
scē sciptur tue: et ido pleruq̃
i sermone copiosa ē egestas
huāne itelligēcie: qa plus
loq̃tur inq̃sicio q̄ iuencio:
et longior ē peticio q̄ ipetra
cio: et opeosior ē man⁹ pul
sans q̄ sumens. Tenem⁹ pro
missū: qs corrūpet illud.
Si ds pro nob qs cont̄ nos.
Petite et accipietis: q̄rite
et iuenietis: pulsate et apietᷣ
vob. Omīs eīm q petit acci
pit: et q̄rens iueniet: et pul
santi apietᷣ. Pmissa tua st.
Et qs falli metuat: cū pro
mittat ueritas. Cōfiteatᷣ alti
tudini tue hūilitas lingue
mee: qm tu fecisti celū ⁊ t̄ra.
Hoc celū qd' video: terrāq̃
quā calco. vnde ē hec terra
quā porto. tu fecisti. Sed ubi
ē celū celi dnē de quo audi
uim⁹ i uoce psalmi: celū ce
li dnō t̄ra aūt dedit filijs ho
minū. Vbi ē celū qd' non
cernim⁹: cui t̄ra ē hoc oē qd'
cernim⁹. Hoc eīm totū corpeū

non ubique totum ita cepit speciem
pulcram in novissimis cuius fundus
est terra nostra: sed ad illud celum
celi terre nostre celum terra est. Et hoc
utrumque magnum corpus non ab
surde terra est: ad illud nescio
quale celum quod domino est non filiis
hominum. Et nimirum hec terra erat
invisibilis et incomposita: et nesci
o que profunditas abyssi super quam
non erat lux: quia nulla species erat
illi. Unde iussisti ut scriberetur quod
tenebre erant super abyssum: quod
aliud quam lucis absentia. Ubi
enim lux esset si esset: si non superesset
eminendo et illustrando. Ubi
ergo lux nondum erat quid erat adesse
se tenebris: nisi abesse lucem. Su
per itaque erant tenebre: quia super
lux aberat: sicut sonus ubi non
est. silentium est. Et quid est esse
ibi silentium: nisi sonum ibi non
esse. Nonne tu domine docuisti
hanc animam que tibi confitetur. Non
ne tu domine docuisti me quod prius
quam istam informem materiam for
mares atque distingueres non
erat aliquid: non color non figura.
non corpus non spiritus. Non tamen
omnino nihil. Erat quedam infor
mitas sine ulla specie. Quid ergo
vocaretur: quo etiam sensu tardi
oribus utcumque insinuaretur, nisi
usitato aliquo vocabulo. Quid
autem in omnibus mundi partibus reperi
ri potest propinquius informitati om
nimode quam terra et abyssus. Mi
nus enim speciosa sunt pro suo gra
du infimo quam cetera superiora per
lucida et luculenta omnia. Cur
ergo non accipiam informitatem ma
terie quam sine specie feceras unde
speciosum mundum faceres ita com
mode hominibus intimatam: ut appel
laretur terra invisibilis et incomposi
ta. Et cum in ea querit cogitatio
quid sensus attingat et dicit
sibi non est intelligibilis forma
sicut vita sicut iustitia quia ma
teries corporum. neque sensibilis.
quoniam quid videatur. et quid sentiatur
in invisibili et incomposita non
est. Dum sibi hec dicit humana
cogitatio: conetur eam vel nosse
ignorando vel ignorare noscen
do. Ego vero domine si totum confitear
tibi ore meo et calamo meo
quicquid de ista materia docuisti
me cuius antea nomen audiens
et non intelligens narrantibus mihi
eis qui non intelligerent eam cum spe
ciebus innumeris et variis cogita
bam. et ideo non eam cogitabam:
fedas et horribiles formas
perturbatis ordinibus volvebat
animus. sed formas tamen: et informe
appellabam: non quod careret forma.
sed quod tale haberet. ut et si ap

pareret. insolitum et incongruum:
ausaret sensus meus et conturba
ret infirmitatem hominis. Verum autem
illud quod cogitabam non priva
tione omnis forme. sed comparatione
formosiorum erat informe. et sua
debat vera ratio ut omnis forme
qualescumque reliquias omnino detrahe
rem. si vellem prorsus informe cogi
tare: et non poteram. Citius enim
non esse censebam quod omni forma
privaretur. quam cogitabam quiddam
informe et nichil formatum: nec
nichil informe prope nichil. Et
cessavit mens mea interrogare
hinc spiritum meum plenum yma
ginibus formatorum corporum: et eas
pro arbitrio mutantem atque vari
antem. Et intendi in ipsa corpora.
eorumque mutabilitatem altius in
spexi qua desinunt esse quod fuerant
et incipiunt esse quod non erant: eun
demque transitum de forma in formam
per informe quiddam fieri suspi
catus sum: non per omnino nichil sed
nosse cupiebam non suspicari.
Et si totum tibi confiteatur vox et sti
lus meus quicquid de ista questione
enodasti michi: quis legentium ca
pere durabit? Nec ideo tamen ces
sabit cor meum dare tibi honorem
et canticum laudis: de hiis que
dictare non sufficit. Mutabi
litas enim rerum mutabilium ipsa est
capax formarum omnium in quas mu
tantur res mutabiles. Et hec
quid est? Numquid animus? Num
quid corpus? Numquid species ani
mi vel corporis? Si dici posset
nichil aliquid est: et non est. Hoc
eam dicerem. Et tamen iam utcumque erat
ut species caperet istas visibiles
et compositas. et undecumque erat
quod erat? nisi esset abs te a quo
sunt omnia in quantumcumque sunt? Sed
tanto a te longius: quanto dissi
milius. Neque enim locis. Itaque
tu domine qui non es alibi aliud
et alias aliter? sed idipsum et
idipsum et idipsum. sanctus sanctus
sanctus dominus deus omnipotens: in principio
quod est de te. in sapientia tua que
nata est de substantia tua. fe
cisti aliquid de nichilo. Fecisti
enim celum et terram non de te: nam
esset equale unigenito tuo. ac per
hoc et tibi? et nullo modo iustum
esset: ut equale tibi esset quod de te
non esset. Et aliquid preter te non
erat unde faceres ea deus una trini
tas. et trina unitas: et ideo
de nichilo fecisti celum et terram
magnum quiddam et parvum quid
dam? quoniam omnipotens et bonus es ad
facienda omnia bona: magnum
celum et parvam terram. Tu eras:
et aliud nichil unde fecisti
celum et terram duo quedam: unum

prope te: alterum prope nichil. Vnum
quo superior tu esses: alterum quo
inferius nichil esset. Sed illud ce
lum celi tibi domine terram autem quam de
disti filijs hominum cernendam atque
tangendam non erat talis: qualem
nunc cernimus et tangimus. Inui
sibilis enim erat et incomposita.
et abyssus erat super quam non
erat lux: aut tenebre erant
super abyssum. id est magis quam
in abysso. Ista quippe abyssus
aquarum iam visibilium. etiam in
profundis suis habet speciei sue
lucem utcumque sensibilem pisci
bus. et repentibus in suo fundo
animantibus. Illud autem totum prope
nichil erat. quoniam adhuc omni
no informe erat: iam tamen erat
quod formari poterat. Tu enim
domine fecisti mundum de materia
informi et informem materiam
de nulla re informi. quam fe
cisti de nulla re pene nullam
rem: unde faceres magna que
miramur filij hominum. Valde enim
mirabile hoc celum corporeum
quod firmamentum inter aquam et
aquam secundo die post conditionem
lucis dixisti fiat. et sic est
factum. quod firmamentum vocasti
celum. sed celum terre huius et ma
ris que fecisti tercio die:
dando speciem visibilem infor

mi materie quam fecisti ante
omnem diem. Iam enim feceras et
celum ante omnem diem: sed celum
celi huius: quia in principio fece
ras celum et terram. Terra autem ip
sa quam feceras informis mate
ries erat: quia inuisibilis erat et
incomposita. et tenebre super
abyssum. de qua terra inuisibili
et incomposita de qua informita
te de quo pene nichilo faceres
hec omnia quibus iste mutabilis
mundus constat et non constat:
in quo ipsa mutabilitas ap
paret in qua sentiri et dinu
merari possunt tempora: quia re
rum mutacionibus fiunt tempora: dum
variantur et vertuntur in species quarum
materies predicta est terra inui
sibilis. Ideo spiritus doctor famuli
tui cum te commemorat fecisse in
principio celum et terram: tacet de
temporibus silet de diebus. Nimirum
enim celum celi quod in principio feci
sti creatura est aliqua intellectua
lis: quamquam nequaquam tibi tri
nitati coeterna: particeps tamen eter
nitatis tue. Valde mutabilita
tem suam pre dulcedine felicis
sime contemplacionis tue cohibet:
et sine ullo lapsu ex quo facta
est inherendo tibi excedit omnem vo
lubilem vicissitudinem temporum.
Ista uero informitas terre inuisi

bilis et inposite nec ipsa in die
bus mutata est. Ubi enim nulla
species. nullus ordo: nec venit
quicquam nec preterit. Et ubi hoc
non fit: non sunt utique dies
nec vicissitudo spaciorum tem
porum. O ueritas lumen cordis
mei: non tenebre mee loquan
tur mihi. Defluxi ad ista: et ob
scuratus sum. Sed hinc et hinc
adamaui te: erraui et recor
datus sum tui. Audiui uocem
tuam post me ut redirem: et
vix audiui propter tumultus in
pacatorum: et nunc ecce redeo es
tuans et anhelans ad fontem
tuum. Nemo me prohibeat:
hunc bibam et hunc uiuam. Non
ego non vita mea. Male
le vixi. ex me mors mihi fui:
et in te reuiuisco. Tu me al
loquere: tu mihi sermocinare. Cre
didi libris tuis: et uerba eorum
archana valde. Iam dixisti mihi
domine uoce forti in aure interiore
quia tu eternus es solus habens immor
talitatem: quoniam ex nulla specie mo
tuve mutaris: nec temporibus
variatur voluntas tua: quia non
est immortalis voluntas que alia
et alia est. Hoc in conspectu tuo
claret mihi: et magis mag
isque clarescat oro te: atque in ea
manifestatione persistam sobrius

sub alis tuis. Item dixisti mihi
domine voce forti in aure interiore
quod omnes naturas atque substan
tias que non sunt quod tu es et tamen
sunt tu fecisti: et hoc solum a
te non est. quod non est. motusque
voluntatis a te qui es. ad id quod
minus est: quia talis motus delictum
atque peccatum est. Et quod nullius pec
catum aut tibi noceat aut perturbat
ordinem imperii tui. vel in primo
vel in imo. hoc in conspectu tuo
claret mihi: et magis magisque
clarescat oro te: atque in ea
manifestatione persistam sobrius
sub alis tuis. Item dixisti mihi
voce forti in aure interiore quod
nec illa creatura tibi coeterna est
cuius voluptas tu solus es: teque
perseverantissima castitate hau
riens mutabilitatem suam nus
quam et nunquam exerit. et te sibi
semper presente. atque toto affectu se te
net: non habens futurum quod expectet.
nec in preteritum traiciens quod memi
nerit: nulla vice variatur nec
in tempora ulla distenditur. O beata
si qua ista est inherendo beatitudi
ni tue beata sempiterno inhabitatore
te. atque illustratore suo. Nec
invenio quod libentius appellan
dum estimem celum celi domino. quam
domum tuam contemplantem delec
tationem tuam sine ullo defectu egre

dicendi in aliud: mente pura
concordissime una stabilimen-
to pacis sanctorum spirituum civium ci-
vitatis tue in celestibus super is-
ta celestia. Unde intelligit ani-
ma cuius peregrinatio longinqua facta
est si iam sitit tibi: si iam facte
sunt ei lacrime sue panis dum
dicitur ei per singulos dies ubi est
deus tuus: si iam petit a te
unam et hanc requirit: ut inha-
bitet in domo tua per omnes dies
vite sue. Et que vita eius nisi
tu: Et qui dies tui nisi eterni-
tas tua: Sicut anni tui qui
non deficiunt: quia idem ipse es. Hinc
ergo intelligat anima que potest quam
longe super omnia tempora sis eternus.
quando tua domus que peregrina-
ta non est. quamvis non tibi coeter-
na: tamen indesinet tibi cohe- (margin: indesinenter)
rendo nullam patitur vicissitudi-
nem temporum. Hoc in conspectu tuo
claret michi et magis magisque clares-
cat oro te: atque in hac manifes-
tatione persistam sobrius sub alis
tuis. Ecce nescio quid informe in
istis mutationibus rerum extrema-
rum et infimarum atque. Et quis michi
dicet: nisi [quisquis, struck through] quisquis per ina-
nia cordis sui cum suis fantas-
matibus vagatur et volvitur: Quis
nisi talis dicet michi: quod deminuta
atque consumpta omni specie si sola rema-
neat informitas per quam de specie in
speciem res mutabatur et verteba-
tur possit exhibere vices temporum:
Omnino enim non potest: quia sine varie-
tate motionum non sunt tempora: et
nulla varietas ubi nulla species.
Quibus consideratis quantum donas
deus meus. quantum ad pulsandum
me excitas. quantumque pulsanti
aperis duo reperio que fecisti caren-
tia temporibus. cum tibi neutrum coeter-
num sit: unum quod ita formatum
est. ut sine ullo defectu contempla-
tionis sine ullo intervallo mu-
tationis quamvis mutabile tamen non
mutatum tua eternitate atque in-
commutabilitate perfruatur: al-
terum quod ita informe erat: ut ex
qua forma in quam formam vel
motionis vel stationis mutaretur
quo tempori subderetur non haberet. Sed
hoc ut informe esset non reliquisti:
quoniam fecisti ante omnem diem in prin-
cipio celum et terram. Hec duo que
dicebam: terra autem invisibilis erat
et incomposita: et tenebre super
abyssum. Quibus verbis insinuatur
informitas ut gradatim excipi-
antur qui omnimodam speciei privationem
nec tamen ad nichil perventionem co-
gitare non possunt: unde fieret alterum
celum et terra visibilis et composita
et aqua speciosa. et quidquid deinceps
in constitutione huius mundi

nō sine diebꝫ scriptū cōmemorat: qꝛ
talia sūt ut in eis agant vicissi
tudines tꝑm ꝓpt ordinatas cō
mutaciōes motionū atqꝫ for
maꝝ. Hoc iterū sencio d's meus:
cū audio loquēte scripturā tuā in
principio fecit d's celū ⁊ trā. terra
aūt erat invisibil' ⁊ incōposita. et
tenebre erāt sup abyssū. neqꝫ
cōmemorante quo die feceris hec:
sic iterū sencio ꝓpt illud celū
celi. celū intellectuale ubi ē intel
lectus nosse simul nō ex parte nō
in enigmate nō p speculū. ſꝫ ex
toto in manifestacōe facie ad
faciē: nō mō hoc mō illud
sed qd' dcm̄ est. nosse simul sn̄
ulla vicissitudīe tꝑm. et ꝓpt
invisibilē et incōpositā trā sine
ulla vicissitudīe tꝑm. q̄ solet
hr̄e mō hoc et mō illud: qꝛ ubi
nulla species nusq̄ ē hoc ⁊ illud.
Propter duo hec primitus forma
tū et penitus informe. illud celū.
ſꝫ celū celi. hoc uō trā. ſꝫ terrā
visibilē et incōpositā: ꝓpt duo
hec iterū sencio sine cōmemora
cōe dierꝫ dicē scripturā tuā. in
principio fecit d's celū ⁊ trā. Quid
ū quippe subiecit: quā trā dixe
rit. Et qd' scd'o die cōmemorat
fcm̄ firmamentū et vocatū celū:
insinuat de quo celo prius sine
diebꝫ sermo locutus sit. Mira p
funditas eloquioꝝ tuoꝝ: quoꝝ ecce

añ nos superficies blādiens parvu
lis. Sꝫ mira ꝓfunditas d's me
us: mira ꝓfunditas. Horror ē
intendē in eā: horror honoris: et
tremor amoris. Odi hostes
eius vehement'. O si occidas e
os de gladio bis acuto: et nō
sint hostes eius. Sic enī amo e
os: occidi sibi ut vivat tibi.
Ecce enī alii nō reprehēsores ſꝫ
laudatores libri geneseos nō
inquiūt hoc voluit in hiis uerbis
intelligi sp̄s dei q̄ p moysen
famulū eius ista cōscripsit: non
hoc voluit intelligi qd' tu dicis:
sed aliud qd' nos dicim'. Qui
bꝫ ego te arbitro d's omn̄ nrōꝝ
ita respōdeo. Num dicetis falsa
esse q̄ m̄ veritas voce forti in
aurē interiorē dicit de vera eterni
tate creatoris. q̄ nequaq̄ eius
sbāa p tēpa varietur. nec eius
voluntas extra eius substanciā sit.
Vn̄ nō est apud eū mō velle
hoc. mō velle illud: ſꝫ semel
et simul et semp velle oīa q̄ vult.
nō iterū et iterū. neqꝫ nūc ista
nūc illa: nec velle postea
qd' nolebat. aut nolle qd' vole
bat prius: qꝛ talis voluntas
mutabil' est. et oē mutabile
eternū nō est: d's aūt nr̄ eterni'
est. Itē qd' m̄ dicit in aurē inte
riorē expectacio reꝝ venturaꝝ fit
intuitus cū venerit: idēqꝫ intuitus

sit memoria cum preterierit. Omnis petitio porro intentio que ita variatur mutabilis est. et omne mutabile eternum non est: deus autem noster eternus est. Hec colligo atque coniungo. et invenio deum meum eternum. non aliqua nova voluntate condidisse creaturam: nec scientiam eius transitorium aliquid pati. Quid ergo dicitis contradictores? An falsa sunt ista? Non inquiunt. Quid illud? Numquid falsum est omnem creaturam formatam materiamve formabilem non esse nisi ab illo qui summe bonus est. quia summe est? Nota Non hoc negamus inquiunt. Quid igitur? An illud negatis. sublimem quandam esse creaturam tam casto amore coherentem deo vero et vere eterno: ut quamvis ei coeterna non sit. in nullam tamen temporum varietatem et vicissitudinem ab illo se resolvat et defluat. sed in eius solius verissima contemplatione requiescat? Quoniam tu deus diligenti te quantum precipis ostendis ei te et sufficis ei: et ideo non declinat a te nec ad se. Hec est domus dei non terrena neque ulla celesti mole corporea: sed spiritalis et particeps eternitatis tue. quia sine labe in eternum stat. Statuisti eam in seculum et in seculum seculi: preceptum posuisti et non preteribit. Nec tamen tibi deo coeterna: quoniam non sine initio: facta est enim. Nam et si non invenimus tempus ante illam: prior quippe omnium creata sapientia: nec utique illa sapientia tibi deus noster patri suo coeterna et equalis plane coeterna et equalis et per quam creata sunt omnia. et in quo principio fecisti celum et terram: sed profecto sapientia que creata est intellectualis natura scilicet que contemplatione luminis lumen est. Dicitur enim et ipsa quamvis creata sapientia. Sed quantum interest inter lumen quod illuminat et quod illuminatur. tantum inter sapientiam que creat et istam que creata est: sicut inter iustitiam iustificantem et iustitiam que iustificatione facta est. Nam et nos dicti sumus iustitia tua. Ait enim quidam servus tuus: ut nos simus iustitia dei in ipso. Ergo quia prior omnium creata est sapientia quedam que creata est. mens rationalis et intellectualis caste civitatis tue matris nostre que sursum est et libera est. et eterna in celis. Quibus celis? nisi qui te laudant celi celorum quia hoc est celum celi domino? Et si non invenimus tempus ante illam quia et creaturam temporis antecedit que prior omnium creata est: ante illam tamen est ipsius creatoris eternitas a quo facta sumpsit exordium? quamvis non temporis quia non

dū erāt tpus: tpius tn̄ ɔdicā
oms sue. Nō ista ē abs te
d's m̄ō ut aliud sit plane q̄
tu et nō idipsū: q̄m et si nō
solū an̄ illā. ꝫ nec ī illa ineī9
tpt q̄ā ē ydonea fāne tua sp̄
vidē. nec uspiā deflectit' ab
ea quo fit ut nll'a mutacoē
variet'. īest ei tn̄ ipā muta
bilitas vn̄ tenebrescēt et fri
gescēt: n̄ amore grandi tibi
cohe'ns tanq̄ semp̄ meridies
lucēt et feruēt ex te. O dom'
luiosa et speciosa dilexi deco
rē tuū: et locū h̄itacōis glē
dn̄ mei fabricatoris et posses
soris tui'. t' suspirēt pegrina
cio mea et dico ei q̄ fecit te ut
possideat et me ī te: q̄a fecit
et me. Erraui sic' ouis pdi
ta: ꝫ in h'uēis pastoris mei
structoris tui speō me ipor
tari tibi. Qd dicitis m̄quos
alloqbar ɔtradictores'. qui
tn̄ et moysen piū famulū dei
et libros ei9 oracl'a scā spūs
creditis? Est ne ista domus
dei nō quidē deo coetna. sed
tn̄ scd'm modū suū etna in
cel'. ubi vices tpm frustra
q̄ritis. q̄z nō īuēietis. supgre
dit' em̄ oēm distencōnē et oē
spaciū etatis volubile'. cui
sp̄ mherē deo bonū ē. Est ī
quit. Qd igit' ex h̄is q̄ cla
mauit cor meū ad deū meū'?
ut audiriz v'ci9 uocē laudis
ei9? Qd tandē firm ee cōten
ditis? An q̄z erāt īformis ma
tēs'. ubi q̄ pt' nulla forma
null9 ordo erāt? Ubi āt nl'
lus ordo erāt: nll'a ee vicis
situdo tpm potāt. Et tn̄ hoc
pene nichil in q̄ntū nō ōmo
nichil erāt'. ab illo utiq; erāt
a quo ē q̄cq̄d ē: qd' utcūq; a
liqd ē. Hoc quoq; aiūt nō
negam9. Cū h̄is eī volo co
rā te aliq̄ colloq̄ d's meus'.
q' hec omīa q̄ intq ī mēte me
a nō tacet uitas tua veā ee
ɔcedūt. Nā qui hec negāt
latrent q̄ntū volūt ⁊ obstre
pant sibi'. psuadē conabor
ut q̄escant: et viā prebeat
ad se ūbo tuo. Qd' si nolue
rīt et ipulerīt me. obsec' d's
me9 ne tu sileas a me: tu lo
q̄re ī corde meo veācit'. Nol9
eī sic loq̄ris. ut dimittā eos
foris sufflātes ī puluerē ⁊ ex
citātes t'rā ī oc'los suos: et ī
trē ī cubile meū et cantē t' a
matoria'. gemēs īenarrabil'
gemit9 ī pegrinacōē mea et
rcordās ih'lm extēto ī eā sur
sū corde. ih'lm patriā meā.
ih'lm matrē meā: te sup eā
regnatorē. illustratorē. prem.

tutore. marito: castas et for-
tes delicias. et solidum gaudium.
et omnia bona ineffabilia simul
omnia: quia unum summum et verum
bonum. Et non avertar: donec in
eius pace matris carissime ubi sunt
primitie spiritus mei. unde ista mihi
certa sunt. colligas totum quod sum
a dispersione et deformitate hac:
et conformes atque confirmes in e-
ternum deus meus misericordia mea. Cum
his autem qui cuncta illa que vera sunt
falsa esse non dicunt honorantes
et in culmine sequende auctori-
tatis nobiscum constituentes illam
per sanctum moysen editam sanctam scrip-
turam tuam. et tamen nobis aliquid con-
tradicunt: ita loquor. Tu esto deus
noster arbiter: inter confessiones me-
as et contradictiones eorum. Di-
cunt enim quamvis vera sint hec. non
ea tamen duo moyses intuebatur
cum revelante spiritu diceret in princi-
pio fecit deus celum et terram: non
celi nomine spiritalem vel intellectua-
lem illam creaturam semper faciem dei
contemplantem significavit: nec ter-
re nomine informem materiam. Quid
igitur? Quod nos dicimus inquiunt
hoc ille vir sensit: hoc verbis
istis locutus est. Quid illud est?
Nomine autem celi et terre totum istum
visibilem mundum prius univer-
saliter et breviter significare vo-
luit: ut postea digereret dierum
enumeratione quasi articulatim univer-
sa que sancto spiritui sic placuit e-
nuntiare. Tales quippe homines
erant rudis ille populus atque car-
nalis cui loquebatur: ut eis opera
dei non nisi sola visibilia commen-
danda iudicaret. Terram vero
invisibilem et incompositam tene-
brosamque abyssum. unde consequenter
ostenditur per illos dies facta atque
disposita esse cuncta ista visi-
bilia que nota sunt omnibus: non in-
congruenter informem istam materiam
intelligendam esse consentiunt. Quid
si dicat alius eandem informi-
tatem confusionemque materie celi et ter-
re nomine prius insinuatam: quod ex
ea mundus iste visibilis cum omni-
bus naturis que in eo manifestis-
sime apparent qui celi et terre nomine
sepe appellari solet conditus atque
perfectus est? Quid si dicat et alius
celum et terram quidem invisibilem
visibilemque naturam non inconvenienter
appellatam. Ac per hoc universam
creaturam quam fecit in sapientia id
est in principio deus huiuscemodi
duobus vocabulis esse comprehensam: ve-
rumptamen quia non de ipsa substantia dei
sed ex nichilo cuncta facta sunt quia
non sunt idipsum quod deus. et inest
quedam mutabilitas omnibus sive

maneat sic eterna domus dei.
siue mutetur sic anima hominis et cor
pus. totem omnium rerum inuisibi
lium visibiliumque materie adhuc
informe. sed tamen formabile vnde
fieret celum et terra id est inuisibilis
atque visibilis iam vtraque formata
creatura hiis nominibus enunciata
quibus appellatur terra inuisibilis et
incomposita et tenebre super abis
sum ea distinctione ut terra inuisi
bilis et incomposita intelligatur ma
teries corporalis ante qualitatem forme.
tenebre autem super abissum spiritalis
materies ante cohibitionem quasi flu
entis inmoderationis et ante illumi
nationem sapientie. Est adhuc quod
dicat si quis alius velit non sa
licet iam perfectas atque formatas
inuisibiles visibilesque naturas
celi et terre nomine significari cum legitur
In principio fecit deus celum et terram.
sed ipsam adhuc informem inchoa
tionem rerum formabilem creabilemque
materiam hiis nominibus appellatam.
quod in ea iam essent ista confusa
nondum qualitatibus formisque dis
tincta que nunc iam digesta suis
ordinibus vocantur celum et terra.
illa spiritalis hec corporalis creatura.
Quibus omnibus auditis et conside
ratis. nolo verbis contendere. Ad
nichil enim utile est. nisi ad subuer
sionem audientium. Ad edifica

tionem autem bona est lex si quis ea
legittime vtatur. quia finis eius est
caritas de corde puro et consciencia
bona et fide non ficta. Et no
uit magister noster in quibus duobus pre
ceptis totam legem prophetasque sus
pendit. Que michi ardenter confi
tenti deus meus lumen oculorum meorum
tu in occulto quid michi obest. cum
diuersa in hiis verbis intelligi pos
sint que tamen vera sint. Quid inquam
michi obest si aliud ego sensero
quam sensit alius eum sensisse qui
scripsit. Omnes quidem qui legimus
nitimur hoc indagare atque compre
hendere quod voluit ille quem le
gimus. Et cum eum veridicum cre
dimus. nichil quod falsum esse uel
nouimus uel putamus audemus
eum existimare dixisse. Dum er
go quisque conatur id sentire in scripturis
sanctis quod in eis sensit ille qui scrip
sit. quid mali est si hoc sentiat
quod tu lux omnium veridicarum men
cium ostendis verum esse. etsi hoc
non sensit ille quem legit. cum
et ille verum nec tamen hoc sense
rit. Verum est enim domine te fecis
se celum et terram. et verum est esse
principium sapientiam tuam. in qua fe
cisti omnia. Item verum est quod mundus
iste visibilis habet magnas par
tes suas celum et terram. breui com
plexione factarum omnium conditarumque

naturaꝝ. Et uerꝫ ē ꝙ oē muta
bile isinuat notitie m̄e q̄nda᷉
iformitatē: qua formā capit
uel q̄ mutatᷣ et v̄titᷣ. Verꝫ est
nulla tp̄a ꝑpeti qd' ita coheret
forme icōmutabili: ut cū ipus
sit mūbile nō mutetᷣ. Verꝫ ē
iformitatē q̄ ꝑpe nichil ē: vi
ces tp̄m hr̄e nō posse. Veru᷉ ē
ꝙ vn̄ fit aliq̄d p̄t quoda᷉ gn̄e
locutiōis habē ia᷉ nomē eius rei
q̄ inde fit: vn̄ potuit uocari
celū et tr̄a q̄libet iformitas
vn̄ fr̄a ē celū et tr̄a. Verꝫ ē
oīm formatoꝝ nichil ēē ifor
mi vicinius: ꝙ terra ꝛ abyssū.
Verū est ꝙ nō solū creatū at
ꝙ formatū ſꝫ et' q̄cq̄ creabile
atq̄ formabile ē tu fecisti:
ex quo sūt oīa. Verꝫ ē oē qd' ex
iformi formatᷣ p̄us ēē iforme:
deinde formatū. Ex hiis oībꝫ veris
de q̄bꝫ nō dubitant quoꝝ inti
ori oculo talia videᷣ donasti. et q̄
moysen famulū tuū i sp̄u veri
tatis locutū ēē i mobilitᷣ credūt.
ex hiis oībꝫ alius sibi tollit.
q̄ dicit i p̄n̄o fecit d's celū ꝛ tr̄a.
id ē in u᷉bo suo sibi coetno
fecit d's itelligibilē atq̄ sensi
bilē ul' sp̄italē corpalēq̄ cre
aturā. atq̄ alud q̄ dicit in
p̄ncipio fecit d's celū et terrā.
id ē i u᷉bo suo sibi coetno fecᷣ
d's vniusā istā molē corporei
m̄di hui' cū oībꝫ q̄s ɔtinet
maīfestus notisꝫ natis: alud
qui dicit i p̄n̄o fecit d's celū
et tr̄a. id ē in u᷉bo suo sibi coe
tno fecit d's iforme materia᷉
creatē corpal'. ubi ɔfusū ad
huc erāt celū et tr̄a. q̄ nūc ia᷉
distincta atq̄ formata i istius mū
di mole sentimus: aliud q̄ dᷣ
i p̄n̄o fecit d's celū ꝛ tr̄a. id ē
i ip̄o exordio faciendi atq̄ ope
randi fecit d's iformē matia᷉
ɔfuse hn̄tē celū et tr̄a. vnde
formata nūc eminēt et ap
parēt cū oībꝫ que in eis sūt.
Itē qd' attinet ad itellc̄m ver
boꝝ sequētiū ex ill' oībꝫ veris a
liud sibi tollit qui dicit tr̄a
aūt erāt iuisibil' et icōposita
et tenebre erāt sup abyssū.
id ē icorpale illud qd' fecit
d's. adhuc mat̄ies erāt corpe
aꝝ reꝝ iformis. sine ordine
sine luce. aliud qui dᷣ tr̄a
aūt erāt iuisibil' et icōposita
ꝛ tenebre erāt sup abyssū.
id ē hoc totū qd' celū et tr̄a
appellatū ē adhuc iformis
et tenebrosa mat̄ies erāt. vn̄
fiēt celū ~~et tr̄a~~ corporeū et tr̄a
corporea. cū oībꝫ que i eis sūt
corporeis sensibꝫ nota. aliud
q̄ dicit tr̄a aūt erāt iuisibil' ꝛ
icōposita et tenebre erāt sup
abyssū. id ē hoc totū qd' ce
lū et tr̄a appellatū ē adhuc i

informis et tenebrosa materies
erat unde fieret celum intelligibile
quod alibi dicitur celum celi. et terra sci-
licet omnis natura corporea: sub
quo nomine intelligatur etiam hoc
celum corporeum id est unde fieret omnis
invisibilis visibilisque creatura.
aliud qui dicit terra autem erat invi-
sibilis et incomposita et tenebre
erant super abyssum. non illam in-
formitatem nomine celi et terre scrip-
tura appellavit. sed iam erat in-
quit ipsa informitas quam terram
invisibilem et incompositam tene-
brosamque abyssum nominavit: de
qua celum et terram deum fecisse pri-
us dixerat. spiritualem scilicet corpora-
lemque creaturam. aliud qui dicit
terra autem erat invisibilis et incompo-
sita et tenebre erant super abys-
sum. id est informitas quedam iam
materies erat. unde celum et terram
deum fecisse scriptura prodixit: totam
scilicet corpoream mundi molem
in duas maximas partes superio-
rem atque inferiorem distributam cum
omnibus que in eis sunt usitatis no-
tisque creaturis. Cum enim duabus
istis extremis sententiis resistere
quisque ita temptaverit si non vul-
tis hanc informitatem materie
celi et terre nomine appellatam vide-
ri: erat ergo aliquid quod non fecerat
deus unde celum et terram faceret: neque
enim scriptura narravit quod istam
materiem deus fecerit nisi intelli-
gamus eam celi et terre aut solius
terre vocabulo significatam. cum
diceretur in principio fecit deus celum
et terram. et id quod sequitur: terra
autem erat invisibilis et incompo-
sita: quamvis informem materiam
sic placuit appellare. non tamen
intelligimus nisi eam quam fecit
deus. in eo quod scriptum est. fecit
celum et terram: respondebunt as-
sertores duarum istarum senten-
tiarum quas extremas posuimus.
aut illius. aut illius cum hec au-
dierint: et dicent informem quidem
istam materiam non negamus
a deo factam a quo sunt omnia bo-
na valde: quia sicut dicimus
amplius bonum esse quod creatum
atque formatum est. ita fatemur
minus bonum esse quod factum est crea-
bile atque formabile sed tamen
bonum: non autem commemorasse
scripturam quod hanc informitatem fe-
cerit deus sicut alia multa non com-
memoravit: sicut cherubin et
seraphin et que apostolus distinc-
te ait. sedes dominationes. prin-
cipatus. potestates: que tamen omnia
deum fecisse manifestum est. Aut
si eo quod dictum est fecit celum et
terram. comprehensa sunt omnia: quid de
aquis dicimus super quas ferebatur
spiritus dei. Si enim terra nominata
simul intelliguntur: quo modo iam terre

noīe matieς īformis acipi
t' qñ tā speciosas aq̃s vide
mus. Aut si ita accipit' : cur
ex eadē īformitate sc̄ptū est
fctū firmamētū et vocatū
celū. neq3 sc̄ptū est fc̄tas eē
aq̃s. No eñ adhuc infor
mes sūt et īuise : q̃s ita deco
ra spē fluere cernim'. Aut
si tūc acceperīt istā speciē tūc
dixit d's cōgreget' aqua q̄ est
sub firmamēto. ut cōgregaci
o sit ipa formacio : q̃d ī spō
debit' de aq̃s q̄ sup firmentū
sūt qr neq3 īformes tā hono
rabilē sedē accipe meruissēt.
nec sc̄ptū est qua voce forte
sūt. Vn̄ si aliq̄ genesis ta
cuit deū fecisse. q̃d' tñ deū fecis
se nec sana fides nec c̄tus ī
bigit ītellc̄s nec ido ulla so
bria doctina dicē audebit is
tas aq̃s coetnas deo qr ī libro
geneseos cōmēoratas quidē
audim' ubi aūt fc̄e sint nō ī
uenim' : cur nō īformē quoq3
illā materiē quā sc̄ptā hec
trā īuisibilē et īcōpositā te
nebrosāq3 abyssū appellat
docēte uitate ītelligam' ex
deo fc̄am eē de nichilo. idōq3
illi nō eē coetnā q̄uis ubi
fc̄ā sit omiserit enūciare is
ta narracio. Hīs ḡ auditis

atq3 p̄spectis p̄ captu ifirmi
tatis mee quā t' cōfiteor sc̄iē
ti deo meo : duo video dissen
sionū gen'a oboriri posse cū
aliq̄ a nūcijs veracib3 p sig
na enūciat'. vnū si de veri
tate reꝝ : alteꝝ si de ip̄sius
q̄ annūciat volūtate dissen
sio ē. Alit' eñ q̄rim' de creatē
cōdicione q̃d verū sit : ali' aūt
q̃d in hijs v̄bis moyses egre
gius domesticq3 fidei tue ītel
ligē lectorē atq3 auditorē vo
lueit. In illo p̄mo genē disce
dāt a me oēs q̄ ea que falsa
sūt se sc̄iē arbitrant' : in hoc
aūt altēo discedāt a me oēs q̄
ea q̄ falsa sūt moysen dix̄is
se arbitrant'. Cōiungar aūt
ill' dn̄e in te. et delecter cū eis
ī te qui uitate tua pascunt' in
latitudīe caritatis. et acce
dam' simul ad v̄ba libri tui
q̄ram' ī eis volūtatē tuā per
uolūtatē famuli tui : cui' cala
mo dispēsasti ea. Sed quis
nr̄m sic iueniet eā īt' tā mlt
ta vera q̄ in ill' v̄bis alit' atq3
alit' ītellc̄s occurrūt q̄rētib3 : ut
tā fident' dicat hoc sēsisse moy
sen. atq3 hoc ī illa narracōe
voluisse ītelligi. q̄ fidēt' dicat
hoc veꝝ ēē siue ille hoc sensit
siue aliud. Ecce eī d's meus

ego servus tuus. qui vovi tibi sacri
ficium confessionis in his litteris. et
oro ut ex misericordia tua reddam tibi
vota mea: ecce ego quam fidenter
dico in tuo verbo incommutabili
omnia te fecisse invisibilia et vi
sibilia. Numquid tam fidenter dico.
non aliud quam hoc attendisse moy
sen cum scriberet in principio fecit
deus celum et terram? Nam non sicut
in tua veritate hoc certum video:
ita in eius mente video id eum co
gitasse cum hec scriberet. Potu
it enim cogitare in ipso faciendi
exordio cum diceret in principio:
potuit et celum et terram hoc lo
co nullam iam formatam perfectamque
naturam. sive spiritalem sive cor
poralem. sed utramque inchoatam et
adhuc informem velle intelligi.
Video quippe vere potuisse dici
quicquid horum diceretur. sed quid horum
in his verbis ille cogitaverit non
ita video: quamvis sive aliquid
horum sive aliquid aliud quod a me
commemoratum non est tantus vir
ille mente conspexerit cum hec verba
promeret. verum eum vidisse apteque
id enuntiasse non dubitem. Ne
mo iam mihi molestus sit dicendo
mihi. non hoc sensit moyses quod
tu dicis: sed hoc sensit quod ego
dico. Si enim mihi diceret unde scis
hoc sensisse moysen quod de his
verbis eius eloqueris equo animo fer
re deberem: et responderem fortas
se que superius respondi: vel ali
quanto uberius si esset durior. Cum
vero dicit non hoc ille sensit quod
tu dicis sed quod ego dico: neque
tamen negat quod uterque nostrum dicit
utrumque verum esse. O vita pau
perum deus meus. in cuius sinu non
est contradictio: pluve mihi miti
gationes in cor. ut patienter tales
feram: qui non mihi hoc dicunt. quia
divini sunt et in corde famuli
tui viderunt quod dicunt: sed quia
superbi sunt nec noverunt moy
si sententiam. sed amant suam:
non quia vera est sed quia sua est. Ali
oquin et aliam veram pariter ama
rent: sicut et ego amo quod di
cunt quando verum dicunt: non quia ip
sorum est sed quia verum est: et ideo iam
nec ipsorum est. quia verum est. Si autem
ideo amant illud quia verum est.
iam et ipsorum est. et meum est: quoniam in
commune omnium est veritatis ama
torum. Illud autem quod contendunt non
hoc sensisse moysen. quod ego
dico sed quod ipsi dicunt. nolo. non
amo: quia et si ita est tamen ista
temeritas non scientie sed audacie
est: nec visus sed typus eam pe
perit. Ideoque domine tremenda sunt
iudicia tua: quoniam veritas tua
nec mea est. nec illius aut illius.

sed omnium nostrum quos ad eius comunionem
publice vocas: terribiliter admo
nens nos ut eam nolimus habere
privatam ne privemur ea. Nam quisquis
id quod tu omnibus ad fruendum propo
nis sibi proprie vendicat et suum
vult esse quod omnium est. a communi propel
litur ad sua: hoc est a veritate
ad mendacium. Qui enim loquitur
mendacium: de suo loquitur. Atten
de iudex optime deus: ipsa veritas
attende quid dicam contradictori hu
ic attende. coram te enim dico
et coram fratribus meis qui legittime
utuntur lege usque ad finem cari
tatis: attende et vide quid ei
dicam si placet tibi. Hanc enim
vocem huic refero fraternam et pa
cificam: si ambo videmus verum
esse quod dicis. et ambo videmus
verum quod dico. ubi quaeso id vi
demus? Nec ego utique in te.
nec tu in me: sed ambo in ipsa
que supra mentes nostras est inco
mutabili veritate. Cum ergo
de ipsa domini dei nostri luce non
contendamus. cur de proximi co
gitatione contendimus? Quam sic
videre non possumus ut videtur in
commutabilis veritas. quando si ipse moy
ses apparuisset nobis atque dixis
set hoc cogitavi: nec sic eam
videremus. sed crederemus. Non
itaque supra quam scriptum est unus
pro altero infletur adversus alterum.
Diligamus dominum deum nostrum ex
toto corde et ex tota anima et ex
tota mente nostra: et proximum no
strum sicut nosmetipsos. Propter
que duo precepta caritatis sensisse
moysen quicquid in illis libris sen
sit nisi crediderimus mendacem fa
ciemus deum: cum de animo conservi
aliter quam ille docuit opinamur.
Iam vide quam stultum sit in tanta co
pia verissimarum sententiarum que
de illis verbis erui possunt temere
affirmare quam earum moyses
potissimum senserit: et perniciosis contentionibus ipsam offendere
caritatem: propter quam dixit omnia
cuius dicta conamur exponere.
Et tamen ego deus meus celsitu
do humilitatis mee. et requies
laboris mei. qui audis confes
siones meas et dimittis peccata
mea. quoniam tu mihi precipis ut
diligam proximum meum sicut
meipsum: non possum minus cre
dere de moyse fidelissimo famu
lo tuo quam mihi optarem ac desi
derarem abs te muneris dari.
si tempore illo natus essem quo ille.
eoque loco me constituisses. ut
per servitutem cordis ac lingue
mee littere ille dispensarentur:
que tanto post essent omnibus gen
tibus profuture: et per universum

orbē tanto auctoritatis cul
mīe oim falsa℞ suꝑbar℞qꝫ
doctrina℞ ūba supature.
Vellē qp̄pe si tūc ego essem
moyses ex eadē nāqꝫ mas
sa oēs venim⁹: et qd̄ ē hō
n̄ q̄ meōr es eius? vellē g°
si tūc ego esse qd̄ ille. et m̄
abs te geneseos liber scribē
dus adiūgeret̄ talē m̄ eloq̄
di facultatē dari. et eū ter
endi sermonis modū: ut ne
q̄ illi qui nondū queūt ī
tellīgē q̄ªdmodū creat deꝰ.
tanq̄ excedētia vires suas
dicta recusaret. et illi q̄ hoc
iā pōt in quālibꝫ verā sen
tenciā cogitādo venisset?
eā nō ptermissā in paucis
ūbis tui famli repiret: et si
alius aliā vidisset ī luce ve
ritatis nec ipā ī eisdē ūbis
ītelligēda deesset. Sicut em̄
fons ī pūo loco uberior est.
pluribꝫ q̄ riuis ī ampliora
spacia fluxū mīstrat. q̄ qui
libꝫ eo℞ riuo℞ qui p multa
loco℞ ab eodē fonte deducit̄?
ita narratio dispēsatoris tui
sermocinaturis pluribꝫ pfu
tura. pūo sīmonis modulo
scatet fluctu liquide verita
tis: unde sibi q̄sqꝫ verū qd̄
de hīs rebꝫ potest. hic illud

ille illud p lōgiores lōgla℞
amfractꝰ trahat. Alij em̄
cū hec ūba legūt ul' audiūt.
cogitāt deū q̄si hoīem. a' q̄i
aliquā molē īmensā pre
ditā ptate. nouo quodā et
repētino placito ext̄ sepsā
tanq̄ locis distātibꝫ fecisse
celū et t̄rā: duo magna cor
pa. sup̄ et infra. q̄bꝫ oīa cō
tinerent̄. Et cū audiūt dix
it dēs fiat illud et fcm̄ ē illud?
cogitāt ūba cepta et finita
sonātia tpibꝫ atqꝫ trāseūti
a. post quo℞ trāsitū statī ex
istē qd̄ iussū est ut existēt?
et si qd̄ forte aliud hoc mō
ex familiaritate carnis opina
tur. In quibꝫ adhuc puul'
aialibꝫ dū isto humilimo gnē
ūbo℞ tanq̄ mīno sinu co℞
gestat̄ infirmitas: salubrit̄
edificat̄ fides q̄ cētū habeat
et teneat deū fecisse oīs na
turas q̄s eo℞ sensꝰ mirabili
veritate circūspicit? quo℞
si q̄spiā q̄i vilitatē dicto℞
aspnatꝰ ext̄ nutritorias cu
nas supba ībecillitate se ex
tendit: heu cadet miser.
Dn̄e dēs miserē! ne ī plume
pullū calcent qui transeūt
viā: et mitte āgelū tuū qui
eū reponat ī nido ut viuat
donec volet. Alij u'o q̄bꝫ hec

vacat

verba non iam nidus sed opaca fru-
teta sunt. vident in eis latentes
fructus et volitant letantes. et
garriunt scrutantes. et carpunt
eos. Vident enim cum verba legunt
vel audiunt te deus eterna et sta-
bili permansione cuncta preterita et
futura tempora superare. nec tamen
quicquam esse temporalis creature quod
tu non feceris: cuius voluntas quia
id est quod tu. nullo modo mutata
vel que antea non fuisset exor-
ta voluntate fecisti omnia. non
de te similitudinem tuam formam
omnium. sed de nichilo dissimi-
litudinem informem. que for-
maretur per similitudinem tuam. re-
currens in te unum. pro captu
ordinato quantum cuique rerum in
suo genere datum est. ut fierent
omnia bona valde: sive ma-
neant circa te sive gradatim re-
motiore distantia per tempora et lo-
ca pulchras variationes faciant
aut patiantur. Vident hec et gau-
dent in luce veritatis tue quan-
tum hic valent. Et alius eorum
intendit in id quod dictum est in
principio fecit deus et respicit
sapientiam principium. quia et loquitur
ista nobis. alius itidem intendit
in eadem verba. et principium in-
telligit exordium rerum conditarum.
et sic accipit in principio fecit.

ac si diceret primo fecit: atque in
eis qui intelligunt in principio
quod in sapientia fecisti celum et terram.
alius ipsorum ipsum celum et terram
creabilem materiem celi et terre
sic esse credit cognominatam. alius
iam formatas distinctasque na-
turas: alius unam formatam
eandemque spiritalem celi nomine.
aliam informem corporalis materie
terre nomine. Qui autem intelligunt
in nominibus celi et terre adhuc in-
formem materiam de qua forma-
retur celum et terra: nec ipsi uno
modo id intelligunt. sed alius
unde consummaretur intelligibilis
sensibilisque creatura: alius tantum
unde sensibilis moles ista cor-
porea sinu grandi continens per-
spicuas promptasque naturas.
Nec illi uno modo qui iam dispo-
sitas digestasque creaturas
celum et terram vocari hoc loco
credunt: sed alius invisibilem at-
que visibilem: alius solam visi-
bilem in qua luminosum celum suspi-
cimus et terram caliginosam et que
in eis sunt. At ille qui non
aliter accipit in principio fecit.
quam si diceret primo fecit. non ha-
bet quomodo veraciter intelligat celum
et terram: nisi materiam celi et terre
intelligat videlicet universe

id est intelligibilis corporalisque creature. Si enim iam formatam vellet universam, tunc ab eo qui posuit. si hoc primo fecit deus quod fecit deinceps et post universitatem non inveniet ac per hoc audiet et invitus quo illud primo si postea nichil. Cum vero dicit primo informem deinde formatam. non est absurdus: si modo est ydoneus discernere quid precedat eternitate. quid tempore. quid electione quid origine: eternitate sicut deus omnia: tempore sicut flos fructum: electione sicut fructus florem: origine sicut sonus cantum. In hiis quattuor primum et ultimum que commemoravi difficillime intelliguntur: duo media facillime. Namque rara visio est et nimis ardua conspicere domine eternitatem tuam et incommutabiliter mutabilia facientem: ac per hoc priorem. Quis deinde sic acutum cernat animo: ut sine labore magno dinoscere valeat. quomodo sit prior sonus quam cantus: Ideo quia cantus est formatus sonus: et esse utique aliquid non formatum potest: formari autem quod non est non potest. Sic est prior materies quam id quod ex ea fit: non ideo prior quia ipsa efficiat. cum potius fiat nec prior intervallo temporis. Neque enim priore tempore sonos edimus informes sine cantu et eos posteriore tempore in formam cantici coaptamus aut fingimus: sicut ligna quibus archa: vel argentum quo vasculum fabricatur. Tales quippe materie. tempore etiam precedunt formas rerum que fiunt ex eis. At in cantu non ita est. Cum enim cantatur: auditur sonus eius. Non prius informiter sonat: et deinde formatur in cantum. Quod enim primo utcumque sonuerit preterit: non ex eo quicquam reprehendes quod revocatum arte componas: et ideo cantus in sono suo vertitur: quia sonus eius materies eius est. Idem quippe formatur ut cantus sit: et ideo sicut dicebam prior materies sonandi quam forma cantandi non per faciendi potentiam prior. Neque enim sonus est cantandi artifex: sed cantanti anime subiacet ex corpore de quo cantum faciat: nec tempore prior. simul enim cum cantu editur: nec prior electione non enim potior sonus quam cantus: quandoquidem cantus est non tantum sonus. verum etiam speciosus sonus. Sed prior est origine: quia non cantus formatur ut sonus sit: sed sonus formatur ut cantus sit. Hoc exemplo qui potest intelligat materiam rerum primo factam et appellatam celum et terram. quia inde facta sunt celum et terra.

nec tempore primo factam quia forme rerum exorte sunt postea. illa autem erat informis: iamque in temporibus simul animadvertitur. Nec tamen de illa narrari aliquid potest nisi velut tempore prior sit cum pendatur extremior: quia profecto meliora sunt formata quam informia: et preceditur eternitate creatoris ut esset de nichilo unde aliquid fieret. In hac diversitate sententiarum verarum concordiam pariat ipsa veritas: et deus noster misereatur nostri: ut legitime lege utamur precepti fine pura caritate. Ac per hoc si quis querit ex me quid horum moyses ille famulus tuus senserit: non sunt hii sermones confessionum mearum si tibi non confiteor nescio: et scio tamen illas veras esse sententias: exceptis carnalibus de quibus quantum existimavi locutus sum. Quos tamen bone spei parvulos hec verba libri tui non territant. alta humiliter et pauca copiose: sed omnes quos in eis verba vera cernere ac dicere fateor diligamus nos invicem pariterque diligamus te deum nostrum fontem veritatis. si non vana sed ipsam sitimus. eundemque famulum tuum scripture huius dispensatorem spiritu tuo plenum ita honoremus: ut hoc eum te revelante cum hec scriberet attendisse credamus: quod in eis maxime et luce veritatis et fruge utilitatis excellit. Ita cum alius dixerit hoc sensit quod ego et alius immo illud quod ego: religiosius me arbitror dicere. Cur non utrumque potius: si utrumque verum est. Et si quid tertium et si quid quartum et si quid omnino aliud verum quispiam in his verbis videt: cur non omnia illa vidisse credatur: per quem deus unus sacras litteras vera et diversa visuris multorum sensibus temperavit. Ego certe quod intrepidus de meo corde pronuncio. si ad culmen auctoritatis aliquid scriberem. sic mallem scribere ut quod veri quisque de his rebus capere posset mea verba resonarent: quam ut unam veram sententiam ad hoc apertius ponerem ut excluderem ceteras: quarum falsitas me non posset offendere. Nolo itaque deus meus tam preceps esse: ut hoc illum virum de te meruisse non credam. Sensit ille omnino in his verbis atque cogitavit cum ea scriberet quicquid hic veri potuimus invenire: et quicquid nos non potuimus aut nondum potuimus: et tamen in eis inveniri potest. Postremo domine qui deus es et non caro et sanguis: si quid homo minus vidit numquid et spiritum tuum bonum qui deducet me in terram rectam latere potuit quicquid eras in eis verbis tu ipse revelaturus legentibus posteris: et si ille per quem dicta sunt unam fortassis ex multis veris sententiam cogitavit. Quod si ita est: sit igitur illa quam cogitavit ceteris excellentior. No

bis at dne a ipsa demonstra ce
qua placz alteram vera. ut su
nob hoc qd et illi hoi tuo su
aliud ex eozde ubo occasio
ne patescias: tu tn pascas nos
erroz illudat. Ecce dne deus
ms q multa de paucis ubis q
multa oro te scripsimus. que nre
vires. que tpa oibz libs tuis
ad istu modu sufficiet. Sine
me itaqz brevius i eis ofiteri
t et elige unu aliquid qd tu
inspiraveris veru et certu et bo
nu. et si multa occurrerint ubi
multa occurre potuerit. ea fide
ofessiois mee. ut si hoc dixe
ro qd sensit minister tuus: recte
atqz optime. Id eni conari me
oportet. Qd si assecutus no fue
ro. id tn dica qd m p eius
uba tua veritas dice voluit:
que illi quoqz dixit qd vo
luit.

Explicit lib confessionu
bti augustini epi de ubis
genesis. s. i principio creavit
ds celu et tra et de opibus
sex diez. Sequitur liber
triusdecimus eiusdem de ver
bis ut supra.

INVOCO te ds ms mia
mea qui fecisti
me: oblitu tui
no oblitus es.
Invoco te i ani
mam meam: qua
ppas ad capiendu te. ex desi
derio qd inspiras ei. Nunc invo
cante te ne deseras. q priusq
invocare pervenisti. et instituisti
crebrescentes multimodis vocibz ut
audire de longinquo et oiverteris.
et vocante te me invocare. Tu
eni dne delevisti oia mala
merita mea. ne retribueres ma
nibz meis i quibz a te defeci:
et pvenisti oia bona merita
mea ut retribueres manibz tuis
qbz me fecisti: quia et priusq
esse tu eras. Nec eni cui psti
tares ut esse: et tn ecce su ex
bonitate tua pveniente totum
hoc qd me fecisti. Et vn me
fecisti. Neqz eni eguisti me:
aut ego tle bonu su quo tu adiu
veris dne meus et ds ms. no
ut tibi sic serviam qsi ne fati
geris i agendo. aut ne minor
sit ptas tua carens obsequio
meo: neqz ut sic te colam qsi
terram ut sis incultus si non te
colam. s ut serviam tibi et colam te:
ut de te m bene sit. a quo m

est ut sim cui bene sit. Ex plenitudine quippe bonitatis tue creatura tua subsistit, ut bonum quod tibi nichil prodesset, nec de te equale tibi esset: tamen quia ex te fieri potuit non deesset. Quid enim te promeruit celum et terra, que fecisti in principio? Dicant quid te promeruerint spiritalis corporalisque natura, quas fecisti in sapientia tua: ut inde penderent etiam inchoata et informia queque in genere suo vel spiritali vel corporali euntia in moderationem et in longinquam dissimilitudinem tuam, spiritale informe prestantius quam si formatum corpus esset: corporale autem informe prestantius quam si omnino nichil esset, atque ita penderent in tuo verbo informia, nisi per idem verbum revocarentur ad unitatem tuam et formarentur: et essent ab uno te summo bono universa bona valde. Quid te promeruerant ut essent saltem informia, que neque hoc essent nisi ex te? Quid te promeruit materies corporalis ut esset saltem invisibilis et incomposita, quia neque hoc esset nisi quia fecisti eam? Ideoque te quia non erat promereri ut esset non poterat. Aut quid te promeruit inchoatio creature spiritalis, ut saltem tenebrosa fluitaret similis abysso, tui dissimilis, nisi per idem verbum converteretur ad idem a quo facta est, atque ab eo illuminata lux fieret, quamvis non equaliter tamen conformis forme equali tibi? Sicut enim corpori non hoc est esse quod pulcrum esse, alioquin deforme esse non posset: ita etiam creato spiritui non id est vivere quod sapienter vivere, alioquin incommutabiliter saperet. Bonum autem illi est herere tibi semper, ne quod adeptus est conversione aversione lumen amittat: et relabatur in vitam tenebrosam abysso similem. Nam et nos qui secundum animam creatura spiritalis sumus, aversi a te nostro lumine in ea vita fuimus aliquando tenebre, et in reliquiis obscuritatis nostre laboramus: donec simus iustitia tua in unico tuo sicut montes dei. Nam iudicia tua sicut abyssus multa. Quod autem in primis conditionibus dixisti fiat lux et facta est lux, non incongruenter hoc intelligo in creatura spiritali: quia erat iam qualiscumque vita quam illuminares. Sed sicut non ita promeruerat ut esset talis vita que illuminari posset: nec ita cum iam esset promeruit te ut illuminaretur. Neque enim eius informitas placeret tibi: si non lux fieret non existendo sed intuendo illuminantem lucem eique

cohibendo : ut et qd' utcūqz viuit
et qd' bte viuit. nō deberet
n̄ grē tue ɔu̅sa p ɔmutaciōz
meliorē ad id qd' neqz ī me
lius neqz ī deteriꝰ ɔmutari pt
qd' tu solus es q̄a solus sim
plicit' es : cui nō est aliud vi
uē aliud bte viuē. qz tua be
atitudo tu es. Qd ergo tibi
deesset ad bonū qd' tu t' es
etiā si ista uel ōino nulla
eēnt. uel īformia remanerēt.
que nō ex indigētia fecisti.
ꝫ ex pleītudine boītatis tue
cohibēs atqz ɔūtēs ad formā :
nō ut tanq̄ tuū gaudiū cō
pleat' ex eis. Pfecto tibi
displicet eoꝶ īpfcōꝰ : ut ex te
pficiant' et tibi placeāt : nō
autē impfecto tanq̄ et tu
eoꝶ pfcōne pficiēdus sis.
Sps em̄ tuus bonus supfē
bat' sup aq̄s nō ferebat' ab
eis tāq̄ in eis reqesceret. in q̄
bꝫ eī reqescē dicit' spc tuus
bonus hos ī se reqescē facit.
ꝫ supferebat' incorruptibilis
et īcōmutabil' uoluntas tua.
ipsa ī se sibi sufficiēs sup eā
quā feceras vitā. cui nō ē hoc
viuē qd' btē viuē : q̄a viuit
etiā fluitās ī obscuritate sua.
cui restat cōūti ad eū a quo
fcā est : et magis magisqz vi
uere apd' fontē vite et ī lu̅ie

eius videē lumē et pfici et il
lustrari et beari. Ecce appaēt
m̄ in enigmate trinitas qd' es
ds meus : qm̄ tu pater ī pri
cipio sapie nr̄e qd' est tua sa
piencia de te nata eq̄lis tibi et
coeterna id ē in filio tuo fecis
ti celū et trā. Et mlta dixiꝰ
de celo celi. et de trā īuisibili
et incōposita et de abysso et
tenebrosa scd'm spital' īfor
mitatis vagabūda deliq̄a :
n̄ cōuerteret' ad eū a quo erat
q̄liscūqz vita. et illuīacione
fieret speciosa vita : et eēt ce
lū celi eiꝰ qd' int' aquā et a
quā postea fcm̄ ē. Et tene
bā iā patrē in dei noīe qui fe
cit hec. et filiū ī pncipij noīe
ī quo fecit hec : et trinitatē cre
dens deū meū sicuti credebā
q̄rebā in eloq̄is scīs eiꝰ : et ec
ce spc tuus supferebat' sup
aq̄s. Ecce trinitas ds mē : pr
et filius et spc scs creator v
niūse creature. Sꝫ q̄ causa
fuit o lumē verax : tibi ad
moueo cor meū ne me vana
doceat discute tenebꝰ eius :
et dic m̄ obsecro te p matrē
caritatē obsecro te dic m̄ que
causa fuat ut post noīatū
celū et terrā īuisibilē et incō
positā tenebꝰ sup abyssum.
tū demū scptura nōiaret spm

tua

tuum an quia oportebat sic eum insinuari ut diceretur superferri. et non posset hoc dici nisi prius illud commemoraretur cui superferri spiritus tuus posset intelligi. Nec patri enim nec filio superferebatur: nec superferri recte diceretur: si nulli rei superferretur. Prius ergo dicendum erat cui superferretur et deinceps deinde ille quem non oportebat aliter commemorari. nisi ut superferri diceretur. Cur ergo aliter eum insinuari non oportebat? nisi ut superferri diceretur. Iam hinc sequatur qui potest intellectu apostolum tuum dicentem quia caritas tua diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. et de spiritalibus docentem et demonstrantem supereminentem viam caritatis et flectentem genua pro nobis ad te: ut cognoscamus supereminentem scientiam caritatis Christi. Ideoque ab initio supereminens superferebatur super aquas. Cui dicam? Quomodo dicam de pondere cupiditatis in abruptam abyssum? et de sublevatione caritatis per spiritum tuum qui superferebatur super aquas? Cui dicam? Quomodo dicam? Neque enim loca sunt quibus mergimur et emergimus. Quid similius? et quid dissimilius? Affectus sunt: amores sunt. Inmundicia spiritus nostri defluens inferius amore curarum. et mundicia sanctitatis tue attollens nos superius amore securitatis. ut sursum corda habeamus ad te ubi spiritus tuus superfertur super aquas: et veniamus ad supereminentem requiem cum pertransierit anima nostra aquas que sunt sine substancia. Defluxit angelus: defluxit anima hominis: et indicaverunt abyssum universe spiritalis creature in profundo tenebroso. Nisi dixisses ab initio fiat lux et facta esset lux. et inhereret tibi omnis obediens intelligencia celestis civitatis tue. et requiesceret in spiritu tuo qui superfertur incommutabiliter super omne mutabile. alioquin et ipsum celum celi tenebrosa abyssus esset in se: nunc autem lux est in domino. Nam et in ipsa misera inquietudine defluencium spirituum. et indicancium tenebras suas nudatas veste luminis tui. satis ostendis quam magnam racionalem creaturam feceris. cui nullo modo sufficit ad beatam requiem quicquid te minus est: ac per hoc nec ipsa sibi. Tu enim deus noster illuminabis tenebras nostras. ex te oriuntur vestimenta nostra: et tenebre nostre

sicut meridies erunt. Da mihi te deus meus: redde mihi te: en amo et si parum est amem validius. Non possum metiri ut sciam quantum desit mihi amoris ad id quod sat est. ut currat vita mea in amplexus tuos: nec avertatur: donec abscondatur in abscondito vultus tui. Hoc tantum scio quia male mihi est preter te non solum extra me sed et in me ipso: et omnis mihi copia que deus meus non est egestas est. Numquid autem pater aut filius non superferebatur super aquas? Si tamquam loco sicut corpus: nec spiritus sanctus. Si autem incommutabilis divinitatis eminentia super omne mutabile: et pater et filius et spiritus sanctus superferebatur super aquas. Cur ergo tantum de spiritu tuo dictum est hoc? Cur de illo tantum dictum est quasi locus ubi esset: qui non est locus? De quo solo dictum est quod sit donum tuum: et in dono tuo requiescimus. Ibi te fruimur: requies nostra locus noster. Amor illuc attollit nos: et spiritus tuus bonus exaltat humilitatem nostram de portis mortis. In bona voluntate pax nobis est. Corpus pondere suo nititur ad locum suum. Pondus non ad yma tantum est: sed ad locum suum. Ignis sursum tendit: deorsum lapis.

Ponderibus suis aguntur: loca sua petunt. Oleum infra aquam fusum super aquam attollitur: aqua super oleum fusa infra oleum demergitur. Ponderibus suis aguntur: loca sua petunt. Minus ordinata inquieta sunt: ordinantur et quiescunt. Pondus meum amor meus: eo feror quocumque feror. Dono tuo accendimur. et sursum ferimur. et inardescimus et imus: ascendimus ascensiones in corde: et cantamus canticum graduum. Igne tuo igne bono inardescimus: et imus. Quoniam sursum imus ad pacem iherusalem: quia iocundatus sum in hiis qui dixerunt mihi in domum domini ibimus. Ibi nos collocavit voluntas bona: ut nichil velimus aliud quam permanere illic in eternum. Beata creatura que non novit aliud cum esset ipsa aliud: nisi dono tuo quod superfertur super omne mutabile mox ut facta est attolleretur nullo intervallo temporis: in ea vocatione qua dixisti fiat lux et facta est lux. In nobis enim distinguitur tempore quo tenebre fuimus et lux efficimur: in illa vero dictum est quid esset nisi illuminaretur et ita dictum est quasi prius fuit fluxa et tenebrosa: ut appareret causa qua dictum est ut aliter esset.

id est ut ad lumē indeficiēs
ꝯversa lux eēt. Quis potest
ītelligat: et quis nō pt a te
petat. Ut quid in molestius
ē qz ego illuīnē ullū hoīem
venientē in huc mūdū. Tri
nitatē omnipotentē qs intel
ligit? Et quis nō loquitur eā?
Sed tn̄ eā rara aīa queq̄z
de illa loquit. scit qd loqt.
et ꝯtendūt et dimicant: et
nemo sine pace vidit istā
visionē. Vellē ut hec tria co
gitarēt homīes ī seipis. Lō
ge aliud sūt ista tria: qz illa
trinitas. Sed dico ubi se exer
ceant et ꝓbent et sentiat
qz longe sūt. Dico aūt hec
tria: esse. nosse. velle. Sum
eīm et novi et volo. Sū sciēs
et volēs: et scio eē me et vel
le ut sim: et volo eē et scīe.
In hijs igit tribz qz sit ī sepa
bilis vita. et una vita. et u
na mēs. et una essētia. qz
denīqz ī sepabil distinctio
et tn̄ distīctio videat qui pt.
certe corā se est: attendat ī
se et videat et dicat michi.
Sz cū īvenit in hijs aliqd
et dixit: nō iā se putet īve
nisse illud qd sup ista est ī
cōmutabile. qd ē incōmu
tabilit et scit īcōmutabilit
et vult īcōmutabilr. Et u

trū ꝓpter tria hec et ibi tri
nitas an ī singlis hec tria
ut trina singulo͛z sint an
utroq̄z miris modis simpli
cit et multiplicit infinito ī
sensibili fine quo est et sibi
notū est et sibi sufficit īcō
mutabilit idipm̄ copia mu
tatis magnitudine: qs fa
cile cogitavit? Quis ullo
mō dixerit? Quis quolibz mō
temere pnūciaverit? Procede
in cōfessione fides mea: dic
dnō deo tuo sancte sancte sancte
dne ds meus ī noīe tuo bap
tizati sum⁹ pater et fili et
spc̄ sc̄e: qz et apd nos in
xpō suo fecit ds celū et trā.
spūales et carnales eccle
sie. Et trā nra anteq̄ acci
peret formā doctrine erat īvi
sibil et incōposita et igno
rātie tenebris tegebat: qm
pro iniqtate erudisti hoīez:
et iudicia tua sicut multa
abyssus. Sed qz spc̄ tuus s
ferebat sup aquā nō reliqt
miseriā nostrā mīa tua:
et dixisti fiat lux: penitētiā
agite appropinqbit eīm reg
nū celo͛z. Penitenciā agite:
fiat lux. Et qm ꝯturbā eēt
ad nosipōs aīa nra ꝯmemo
rati sum⁹ tui dne de terra

iordanis et de monte equalis
tibi. sed paruulo propter nos: et
displicuerint nobis tenebre
nostre: et conuersi sumus ad te
et facti sumus lux. Et ecce fuimus
aliquando tenebre nunc autem lux in
domino: et tamen adhuc per fidem et
nondum per speciem. Spe enim sal
ui facti sumus. Spes autem que
uidetur: non est spes. Adhuc
abyssus abyssum inuocat: sed
iam in uoce catharactarum tua
rum. Adhuc et ille qui dicit.
non potui uobis loqui quasi spiri
talibus sed quasi carnalibus. et
ipse nondum se arbitratur compre
hendisse: et que retro oblitus
in ea que ante sunt extentus est:
et ingemiscit grauatus et sitit
anima eius ad deum uiuum. quemad
modum ceruus ad fontes aquarum:
et dicit quando ueniam. habitaculum suum
re quod de celo superindui cupiens
Et inuocat inferiorem abyssum di
cens. Nolite conformari huic
seculo. sed reformamini in nouita
te mentis uestre. et nolite pueri
effici mentibus sed malicia paruu
li estote ut mentibus perfecti sitis:
et o stulti galathe quis uos
fascinauit. Sed iam non in uo
ce sua. In tua enim qui misisti
spiritum tuum de excelsis per eum qui
ascendit in altum et aperuit
catharactas donorum suorum: ut
fluminis impetus letificaret ciuita
tem tuam. Illi enim suspirat sponsi
amicus habens iam spiritus primi
cias penes eum: sed adhuc in
semetipso ingemiscens adoptio
nem: expectans redempcionem corporis
sui. Illi suspirat. membrum est enim
sponse: et illi zelat amicus
est enim sponsi: illi zelat non
sibi: quia in uoce catharactarum
tuarum non in uoce sua inuocat
alteram abyssum: cui zelans
timet. ne sicut serpens euam
decepit astucia sua: sic et eorum
sensus corrumpantur a castitate
que est in sponso uno unico tu
o. Que est illa speciei lux. cum ui
debimus eum sicuti est. et transie
rint lacrime que mihi facte sunt
panes die ac nocte: dum di
citur mihi cotidie ubi est deus tuus.
Et ego dico. Deus meus ubi
es? Ecce ubi es? Respiro in
te paululum: cum effundo super
me animam meam in uoce exul
tacionis et confessionis. soni festi
uitatem celebrantis. Et adhuc
tristis est quia relabitur et fit abis
sus: uel pocius sentit adhuc
esse se abyssum. Dicit ei fides
mea: quam accendisti mihi noc
te ante pedes meos. Quare
tristis es anima mea: et quare con
turbas me? Spera in domino:
lucerna pedibus tuis uerbum eius.

sperauit et perseuerat donec transeat nox mater iniquorum. donec transeat ira domini. cuius filii et nos fuimus aliquando tenebre. Quarum residuum trahimus in corpore propter peccatum mortuo: donec aspiret dies et removeantur tenebre. Spera in domino. Mane astabo tibi et contemplabor: semper confitebor illi. Mane astabo tibi et videbo salutare vultus mei deum meum qui vivificabit et mortalia corpora nostra propter spiritum qui habitat in nobis: qui super interius nostrum tenebrosum et fluuidum misericorditer superferebatur. Unde in hac peregrinatione pignus accepimus ut iam simus lux dum adhuc spe salui facti sumus et filii lucis et filii dei: non filii noctis neque tenebrarum quod tamen fuimus. Inter quos et nos in isto adhuc incerto humane notitie tu solus diuidis. qui probas corda nostra: et uocas lucem diem et tenebras noctem. Quis nos discernit nisi tu? Quid autem habemus quod non accepimus a te ex eadem massa uasa in honorem: ex qua sunt et alia facta in contumeliam? Aut quis nisi tu deus noster fecisti nobis firmamentum auctoritatis super nos in scriptura tua diuina? Celum enim plicabitur ut liber: et nunc sicut pellis extenditur super nos. Sublimioris enim auctoritatis est tua diuina scriptura: cum iam obierunt istam mortem illi mortales: per quos eam dispensasti nobis. Et tu scis domine tu scis quemadmodum pellibus indueris homines cum peccato mortales fierent. Unde sicut pellem extendisti firmamentum libri tui: concordes utique sermones tuos quos per mortalium ministerium supposuisti nobis. Namque ipsa eorum morte solidamentum auctoritatis in eloquiis tuis per eos editis sublimiter extenditur super omnia que subter sunt: quod cum hic uiuerent non ita sublimiter extentum erat. Nondum sicut pellem celum extenderas: nondum mortis eorum famam usquequaque dilataueras. Videamus domine celos opera digitorum tuorum: disserena oculis nostris nubilum quo subtexisti eos. Ibi est testimonium tuum: sapientiam prestans paruulis. Perfice deus meus laudem tuam ex ore infantium et lactentium. Neque enim nouimus alios libros ita destruentes superbiam: ita destruentes inimicum et defensorem resistentem reconciliationi tue defendendo peccata sua. Non noui domine non

noui alia tam casta eloq̄a
que sic m̄ p̄suadēt ɔfessio
nē. et lenirēt ceruicē meā
iugo tuo: et inuitarēt te colere
gratis. Intelligebā eā p̄r bone
da m̄ het sibi posito: q̄a
subter positis solidasti eam.
Sunt alie aque q̄ sup hoc fir
mamētū credo īmortales.
et a t̄rena corrupciōe secrete
laudēt nomē tuū. laudent
te supcelestes p̄pli āgeloꝝ tu
oꝝ: qui nō opus hn̄t suspi
cere firmamētū hoc. et legē
do ɔgnoscē u̇bū tuū. Vident
em̄ faciē tuā semp: et ibi le
gūt sine sillabis t̄pm quid
uelit et̄na uolūtas tua. Le
gūt eligūt et diligūt. semp
legūt: et nūq̄ p̄tit qd legt.
Eligēdo em̄ et diligēdo le
gūt ip̄sā incōmutabilitatē
cōsilij tui. Non claudit co
dex eoꝝ. nec claudit liber
eoꝝ. q2 tu ip̄e illis hoc es. et
es etnū. q2 sup hoc firma
mētū ordinasti eos quos fir
dasti sup īfirmitatē īfeioꝝ
p̄ploꝝ: ubi suspiciēnt et cog
noscēnt miaꝫ tuā tempalit
enūciantē te qui fecisti t̄pa.
In celo em̄ dn̄e mīa tua: et
uitas tua usq3 ad nubes. Trā
seūt nubes celū em̄ manet.
Trāseūt predicatores u̇bi tui
ex hac uita ī aliā uitā: scrip
tura u° tua usq3 ī finē sc̄li s̄
p̄ plos extendit. Sed et celū
et t̄ra trāsibūt. s̄mones aūt tui
tui nō trāsibūt. qm̄ et pellis
plicabit et fenū sup qd' exten
debat cū claritate sua p̄tiet:
u̇bū aūt tuū manet ī etnū.
Qd nc̄ in enigmate nubiū.
et p speclm̄ celū. nō sicuti est
appet nob. q̄a et nos q̄uis
filio tuo dilc̄i sim9: nondū
apparuit qd erim9. Attēdit
p retia carnis. et blandit9 ē
et īflāmauit: et cūrim9 post
odorē ei9. Sz cū apparuerit
siles ei erim9. qm̄ uidebim9
eū sicuti ē: sicuti ē dn̄e uidē
nr̄m qd ē nōdū ē nob. Na
sic' omo tu es. tu scis sol9 q̄
es incōmutabilit'. et scis icō
mutabilr. et uis īcōmūbilit'.
et essētia tua ē et uult icō
mutabil: et uolūtas tua ē
et scit icōmūbiliter. Nec
uidet' iustū eē corā te: ut q̄
admodū se scit lumē icō
mutabile. ita sciat' ab illu
mīato incōmūbili. Ideoq3
aīā mea sicut t̄ra sine aq̄ t'.
q̄a sic' se illūiare de se nō p̄t:
ita se saciare de se nō potest.
Sic em̄ apud te fons uite:
quo in lumē tuo uidebim9 lu
men. Quis cōgregauit a
maricātes aquas in societa

te unam? Idem namque ille finis
est temporalis et terrene felicita
tis: propter quam faciunt omnia:
quamvis innumerabili varietate
curarum fluctuet. Quis domine
nisi tu qui dixisti ut congrega
rentur aque in congregationem unam
et appareret arida sitiens tibi?
Quoniam tuum est et mare. et tu
fecisti id illud: et aridam terram
manus tue formaverunt. Ne
que enim amaritudo voluntatum:
sed congregatio aquarum vocatur mare.
Tu enim coherces etiam malas cu
piditates animarum: et figis limi
tes quousque progredi sinantur.
atque ut in se comminuantur fluc
tus earum: atque ita facis mare
ordine imperii tui super omnia.
At animas sitientes tibi et appa
rentes tibi alio fine distinctas so
cietate maris occulto et dul
ci fonte irrigas: ut et terra
det fructum suum: et te iubente
domino deo suo germinet anima nostra
opera misericordie secundum genus suum
diligens proximum in subsidiis
necessitatum carnalium: habens
in se semen secundum similitudinem.
Quoniam ex nostra infirmitate com
patimur ad subveniendum indi
gentibus similiter opitulantes
quemadmodum nobis vellemus
opem ferri si eodem modo in
digeremus: non tantum in faci

libus tamquam in herba seminali.
sed etiam in protectione adiu
torii forti robore sicut lignum
fructiferum id est beneficium ad
eripiendum eum qui iniuriam
patitur de manu potentis:
et prebendo protectionis umbra
culum valido robore iusti iu
dicii. Ita domine. et oro te oria
tur sicuti facis. sicuti das
hylaritatem et facultatem:
oriatur de terra veritas. et iusti
cia de celo respiciat: et fiant
in firmamento luminaria: fra
gamus esurienti panem nostrum:
et egenum sine tecto inducamus
in domum nostram. Nudum
vestiamus: et domesticos semi
nis nostri non despiciamus. Qui
bus in terra natis fructibus vide
quia bonum est et erumpat tempo
ranea lux nostra: et de ista in
feriori fruge actionis in deli
cias contemplationis verbum vite
superius obtinentes appareamus
sicut luminaria in mundo: cohe
rentes firmamento scripture
tue. Ibi enim nobiscum dispu
tas: ut dividamus inter intel
ligibilia et sensibilia tamquam
inter diem et noctem. vel inter animas
alias intelligibilibus alias sen
sibilibus deditas: ut iam non tu
solus in abdito diiudicatio

mus tue sicut antequam fieret fir-
mamentum diuidas inter lucem
et tenebras. sed et spiritales
tui in eodem firmamento posi-
ti atque distincti manifestata
per orbem gratia tua luceant super
terram. et diuidant inter diem et
noctem et significent tempora.
quia vetera transierunt. ecce
facta sunt omnia noua. et quia
propior est nostra salus quam cum cre-
didimus. et quia nox precessit
dies autem appropinquauit. et
quia benedicis coronam anni tui
mittens operarios in messem tuam
in qua seminanda alii labora-
uerunt. mittens etiam in aliam
sementem cuius messis in fine
est. Ita das vota optanti.
et benedicis annos iusti. Tu
autem idem ipse es. et in annis tuis
qui non deficiunt horreum prepa-
ras annis transeuntibus. Eterno
quippe consilio propriis temporibus bona
celestia das super terram. Nam
quidem alii datur per spiritum sermo
sapientie tanquam luminare maius
propter eos qui perspicue veri-
tatis luce delectantur tanquam in
principio diei. alii autem ser-
mo scientie secundum eundem spiritum
tanquam luminare minus. alii fi-
des. alii donatio curationum.

alii operationes virtutum. alii
prophetia. alii diiudicatio
spirituum. alii genera linguarum.
et hec omnia tanquam stelle. Omnia
enim hec operatur unus atque idem
spiritus. diuidens propria unicui-
que prout vult. et faciens ap-
parere sydera in manifestatione
ad utilitatem. Sermo autem scientie
qua continentur omnia sacramen-
ta. que variantur temporibus tanquam
luna. et cetera notitia do-
norum que deinceps tanquam stelle
commemorata sunt. quantum diffe-
runt ab illo candore sapientie
quo gaudet predictus dies. tantum
in principio noctis sunt. Hiis
enim sunt necessaria quibus ille
prudentissimus seruus tuus non
potuit loqui quasi spiritalibus
sed quasi carnalibus. ille qui
sapientiam loquitur inter perfectos.
Animalis autem homo tanquam
paruulus in Christo lactisque po-
tator donec roboretur ad so-
lidum cibum. et aciem firmet ad
solis aspectum non habeat de-
sertam noctem suam. sed luce lune
stellarumque contentus sit. Hec no-
biscum disputas sapientissime
deus noster in libro tuo firmamen-
to tuo. ut discernamus omnia
contemplatione mirabili. quamuis
adhuc in signis et in tem-

poribꝫ et in diebꝫ et ī ānis.
Sꝫ prius lauamini mūdi esto
te: auferte neq̄ciā ab āīmis
vr̄is atqꝫ a ɔspcū oclo͛ꝝ me
oꝝ: ut appareat arida. Dis
cite bonū fac͛e: iudicate pu
pillo et iustificate viduā:
ut germiēt t͛ra herbā pabu
li et lignū fructifeꝝ: et veī
te disputem⁹ dicit dn̄s: ut
fiant luīaria in firmamē
to celi et luceāt sup terrā.
Querebat diues ille a mg͛ro
bono q̄d faceret ut vitā eter
nā ɔsequeret: dicit ei ma
gister bonus. quē putabat
hominē et nichil āplius:
bonus ē aūt. qꝛ d͛s est: di
cit ei ut si vult venire ad vi
tā seruet mādata. Sepaēt
a se amaritudinē malicie
atqꝫ neq̄cie: nō occidat nō
mechet. nō furet nō falsū
testiōniū dicat: ut appeat
arida et germiēt honorē
prīs et mr̄is ī dilectioē pxi.
Fecit mg͛r omnia. Vn̄ ergo
tante spine si t͛ra fructifera
ē. Vade exstirpa siluosa
dumeta auaricie: vende q̄
possides et ī plere frugibꝫ
dando paupibꝫ et habebis
thesauꝝ ī celis. et seq̄re dn̄m.
si vis esse pfectus sociatus
eis int͛ quos loq̄tur sapiāꝫ

ille q̄ nouit q̄d distribuat diei
ac nocti. ut noris et tu: ut fi
ant et tibi luīaria ī firmamē
to celi q̄d nō fiet n̄ fuit illic
et cor tuū: q̄d ite nō fiet n̄
fuit illuc thezaur⁹ tuus: sic
audisti a mg͛ro bono. Sed co
tristata ē t͛ra stelis: et spine
offocauerūt illū. Vos aūt
genus electū infirma mūdi
qui dimisistis oīa ut seq̄re
mini dn̄m. ite post eū. et cō
fundite fortia: ite post eū spe
ciosi pedes et lucete ī firma
mēto. ut celi enarret gloriā
dei eius: diuidētes int͛ lucē
pfectoꝝ sꝫ nōdū sic angloꝝ:
et tenebras puuloꝝ. sꝫ nō
despatoꝝ. Lucete sup omnē
terrā: et dies sole candens
eructet diei verbū sapie: et
nox luna lucēs annūciet
nocti v͛bū scie. Luna et stel
le nocti lucēt: sꝫ nox nō ob
scurauit eas: qm̄ ipe illū
nant eā pro modulo eius.
Ecce enī tanq̄ deo dicente
fiat luīaria in firmamēto
celi. factus est subito de celo so
nus q̄si ferret flatus vehe
mēs: et vise sūt lingue di
uise quasi ignis qui et inse
dit sup unūquēqꝫ illoꝝ: et
facta sūt luīaria ī firmamē
to celi verbū vite habēcia.

Ubiqꝫ discurrite ignes sancti
ignes decori. vos em̄ estis lu
men mūdi. nec estis sb̄ mo
dio. Exaltatꝫ est cui adhe
sistis. et exaltauit vos. Dis
currite et īnotescite oībꝫ gē
tibꝫ. concipiat et mare et
pariat opa tua. et ꝓducāt
aque reptilia aīaꝝ viuaꝝ.
Separantes em̄ p̄ciosū a vi
li. facti estis os dei. p quos
dicet. Producāt aque non
aīam viuā. quā tra produ
cit. ſꝫ reptilia aīaꝝ viuaꝝ
et volatilia volancia sup
terrā. Repserūt em̄ sacmen
ta tua deus p opa seruoꝝ
scōꝝ tuoꝝ int medios fluctꝰ
teptacionū sc̄li. ad ībuen
das gētes nomī tuo in bap
tismo tuo. et int hec scā
sūt magnalia mirabilia
tanqȝ ceti grādes. et voces
nūcioꝝ tuoꝝ volitātes sup
terrā iuxᵃ firmamētū libri
tui. ꝓposito illo sibi ad auc
toritatē sub quo volitaret
quocūqȝ iret. Neqȝ eñ sūt
loq̄le neqȝ sermones. quoꝝ
nō audiant voces eorū.
qm̄ in oēm terrā exiuit so
nus eoꝝ et ī fines orbis tre
v̄ba eoꝝ. qm̄ tu dn̄e bene
dicēdo m̄ltiplicasti hec. Nū
quid mēcior aut mixtione

misceo. neqȝ distīguo luci
das cogitaciones haꝝ reꝝ
ī firmamēto celi. et opa
corpalia ī vndoso mari et
sub firmamēto celi. Quaꝝ
em̄ reꝝ noticie sūt solide ꝫ
terminate sine incremētis gnā
cionū tanqȝ lumina sapie
et scīe. eaꝝdē reꝝ sūt opa
ciones corpales m̄lte ac va
rie. et aliud ex alio crescē
do ꝫ multiplicantur in bn̄dic
tione tua dꝫ qui ꝯsolatus
es fastidia sensuū mortaliū.
ut in cogniciōe aīmi res v
na m̄ltis modis p corporis
mociones figuretur atqȝ di
catur. aque ꝓduxerūt hec.
Sꝫ in v̄bo tuo necessitates
alienatoꝝ ab eternitate veri
tatis tue ppl̄oꝝ ꝓduxerūt
hec. ſꝫ in euāgelio tuo. qm̄
ip̄e aque ista eiecerūt quaꝝ
amarus languor fuit cau
sa ut ī tuo v̄bo ista ꝓcede
ret. Et pulcra sūt oīa faciēte
te. et ecce tu ī enarrabiliter
pulcrior qui fecisti oīa. A
quo si nō eēt lapsus adam.
nō diffunderetur ex utero eius
salsugo maris. genus hum̄a
nū ꝓfunde curiosū et ꝓcel
lose tumidū. et instabiliter
fluidū. atqȝ ita nō opus

esset ut in aquis multis corporaliter et sensibiliter operarentur dispensatores tui mistica facta et dicta. Hinc enim ista nuncupavi reptilia et volatilia: quibus imbuti et initiati homines corporalibus sacramentis subditi non ultra proficerent: nisi spiritaliter vivesceret anima gradu alio et post initii verbum in consummationem respiceret. Ac per hoc in verbo tuo non maris profunditas. sed ab aquarum amaritudine terra discreta eicit non reptilia animarum vivarum et volatilia: sed animam vivam. Neque enim iam opus habet baptismo quo gentibus opus est: sicut opus habebat cum aquis tegeretur. Non enim intratur aliter in regnum celorum ex illo quo instituisti ut sic intretur: nec magnalia mirabilium querit quibus fiat fides. Neque enim nisi signa et prodigia viderit non credit: cum iam distincta sit terra fidelis ab aquis maris infidelitate amaris: et lingue in signo sunt non fidelibus sed infidelibus. Nec isto igitur genere volatili quod verbo tuo produxerunt aque: opus habet terra quam fundasti super aquas. Inmitte in eam verbum tuum per nuntios tuos. opera enim eorum narramus: sed tu es qui operaris in eis ut operentur animam vivam. Terra producit eam. quia terra causa est ut hec agunt in ea. sicut mare fuit causa ut agerent reptilia animarum vivarum. et volatilia sub firmamento celi quibus iam terra non indiget: quamvis piscem manducet levatum de profundo in ea mensa quam parasti in conspectu credentium. Ideo enim de profundo levatus est: ut alat aridam. Et aves marina progenies: sed tamen super terram multiplicantur. Primarum enim vocum evangelizantium infidelitas hominum causa extitit: sed et fideles exhortantur et benedicuntur ab eis multipliciter de die in diem. At vero anima viva de terra sumpsit exordium: quia non prodest iam nisi fidelibus continere se ab amore huius seculi. ut anima eorum tibi vivat que mortua erat in deliciis vivens: deliciis domine mortiferis. Nam tu puri cordis vitales delicie. Operentur ergo iam in terra ministri tui. non sicut in aquis infidelitatis annuntiando et loquendo per miracula et sacramenta et voces misticas: ubi intenta fit ignorantia

cia mir̄ ammiracionis in timore occultorum signorum. Talis enim est introitus ad fidem filiis adam oblitis tui: dum se abscondunt a facie tua et fiunt abyssus. Sed operentur etiam sic in arida discreta a gurgitibus abyssi et sint forma fidelibus vivendo coram eis et excitando ad imitationem. Sic enim non tantum ad audiendum verbum sed etiam faciendum audiunt: querite deum et vivet anima vestra: et producat terra animam viventem. Nolite conformari huic seculo: continete vos ab eo. Evitando vivit anima: que appetendo moritur. Continete vos ab immani feritate superbie. ab inerti voluptate luxurie. et a fallaci nomine scientie: ut sint bestie mansuete. et pecora edomita. et innoxii serpentes. Motus enim anime sunt isti in allegoria: sed fastus elationis et delectatio libidinis et venenum curiositatis motus sunt anime mortue: quia non ita moritur ut omni motu careat. Nam discedendo a fonte vite moritur: atque ita suscipitur a preterеunte seculo et conformatur ei. Verbum autem tuum deus fons vite eterne est et non preterit: ideoque in verbo tuo cohibetur ille discessus dum dicitur nobis nolite conformari huic seculo: ut producat terra in fonte vite animam viventem in verbo tuo per evangelistas tuos: animam continentem imitando imitatores christi tui. Hoc est enim secundum genus: quoniam emulatio viri ab amico est. Estote inquit sicut ego: quoniam et ego sicut vos. Ita erunt in anima viva bestie bone: in mansuetudine actionis. Mandasti enim dicens. In mansuetudine opera tua perfice: atque ab omni homine diligeris. Et pecora bona neque si manducaverint habundantia: neque si non manducaverint egentia. Et serpentes boni non perniciosi ad nocendum sed astuti ad cavendum: et tantum explorantes temporalem naturam quantum sufficiat: ut per ea que facta sunt intellecta conspiciatur eternitas. Serviunt enim rationi hec animalia: cum a progressu mortifero cohibita vivunt: et bona sunt. Ecce enim domine deus noster creator noster cum cohibite fuerint affectiones ab amore seculi quibus moriebamur male vivendo. et ceperit esse anima vivens bene vivendo. completumque fuerit verbum tuum quod per apostolum

tuum dixisti. nolite conformari huic seculo. consequitur et illud quod adiunxisti statim et dixisti. sed reformamini in novitate sensus vestri: non iam secundum genus tamquam imitantes precedentem proximum. et ex hominis melioris auctoritate viventes. Neque enim dixisti fiat homo secundum genus. sed faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram: ut nos probemus que sit voluntas tua. Ad hoc enim ille dispensator tuus generans per evangelium filios ne semper parvulos haberet quos lacte nutriret et tamquam nutrix foveret. reformamini inquit in novitate mentis vestre. ad probandum que sit voluntas dei: quod bonum et beneplacitum et perfectum. Ideoque non dicis fiat homo sed faciamus hominem. nec dicis secundum genus: sed ad ymaginem et similitudinem nostram. Mente quippe renovatus et conspiciens intellectam veritatem tuam. homine demonstratore non indiget ut suum genus imitetur. sed te demonstrante probat ipse que sit voluntas tua: quod bonum et beneplacitum et perfectum. Et facis eum iam capacem videre trinitatem unitatis et unitatem trinitatis. Ideoque pluraliter dicto. Faciamus hominem. singulariter tamen infertur et fecit deus hominem: et pluraliter dicto ad ymaginem nostram. singulariter infertur ad ymaginem dei. Ita homo renovatur in agnitione dei secundum ymaginem eius qui creavit eum. et spiritualis effectus iudicat omnia. que utique iudicanda sunt: ipse autem a nemine iudicatur. Quod autem iudicat omnia: hoc est quod habet potestatem piscium maris et volatilium celi et omnium pecorum et ferarum et omnis terre et omnium repentium que repunt super terram. Hoc enim agit per mentis intellectum: per quem percipit que sunt spiritus dei. Alioquin homo in honore positus non intellexit. comparatus est iumentis insensatis: et similis factus est illis. Ergo in ecclesia tua deus noster secundum gratiam tuam quam dedisti ei quoniam tuum sumus figmentum: non solum qui spiritualiter presunt. sed etiam hii qui spiritualiter subduntur eis qui presunt. masculum enim et feminam fecisti hominem. hoc modo in gratia tua spirituali ubi secundum sexum corporis non est masculus et femina quia

nec iudeus nec grecus neqz ser
uus neqz liber: spirituales ergo
siue qui presunt siue qui obtem
perant spiritualiter iudicant nō
de cognicionibz spiritualibz q
lucent in firmamento. Nō enim
oportet de tam sublimi auctori
tate iudicare: neqz de ipso li
bro tuo etiam si quid ibi non
lucet. quoniam submittimus ei nos
trum intellectum: certumqz habe
mus etiam quod clausum est aspec
tibz nostris recte veraciterqz dictum
esse. Sic enim homo licet spi
ritualis et renouatus in ag
nicione dei secundum ymaginem
eius qui creauit eum: factor tamen
legis debet esse non iudex. Ne
qz de illa distinctione iudicat
spiritualium videlicet atqz carna
lium hominum. qui tuis deus noster
oculis noti sunt. et nullis ad
huc nobis apparuerunt operibz.
ut ex fructibz eorum cognoscamus
eos. sed tu domine iam scis eos
et diuisisti et vocasti in occul
to antequam fieret firmamentum.
neqz de turbidis huius seculi
populis tamquam spiritualis homo
iudicat. Quid enim ei de hiis que
foris sunt iudicare. ignorans
quis inde venturus sit in dulcedi
nem gracie tue. et quis in perpetua
inpietatis amaritudine rema

nsurus. Ideoqz homo quem
fecisti ad ymaginem tuam nō
accepit potestatem luminarium ce
li celi. neqz ipsius occulti ce
li. neqz diei ac noctis quas ante
celi constitucionem vocasti: ne
qz congregacionis aquarum quod est
mare. sed accepit potesta
tem piscium maris et volatilium
celi. et omnium pecorum. et omnis
terre. et omnium repencium que re
punt super terram. Iudicat enim et
approbat quod recte. improbat
autem quod perperam inuenerit. siue in
ea solempnitate sacramentorum
quibz iniciantur quos peruesti
gat in aquis multis misericordia tua:
siue in ea qua ille piscis exhi
betur quem leuatum de profundo
terra pia comedit. siue in ver
borum signis vocibzqz subiec
tis auctoritati libri tui. tamquam
sub firmamento volantibz
interpretando. exponendo. disse
rendo disputando. benedicendo.
atqz inuocando te ore erumpen
tibz atqz sonantibz signis:
ut respondeat populus amen.
Quibz omnibz vocibz corporaliter
enunciandis causa est abyssus
seculi et cecitas carnis. qua
cogitata nō possunt videri: ut
opus sit instrepere in auribz.
Ita quamuis multiplicentur vola

tilia super terram ex aquis originem ducunt. Iudicat etiam spiritalis approbando quod recte, improbando autem quod perperam invenerit in operibus moribusque fidelium: et elemosinis tamquam terra fructifera: et anima viva: mansuefactis affectionibus, in castitate, in ieiuniis, in cogitationibus piis de hiis que per sensum corporis percipiuntur. De hiis enim iudicare nunc dicitur: in quibus et potestatem corrigendi habet. Sed quid est hoc et quale misterium est? Ecce benedicis homines o domine: ut crescant et multiplicentur et impleant terram. Nichil ne nobis ex hoc innuis ut intelligamus aliquid? Cur non ita benedixeris lucem quam vocasti diem? nec firmamentum celi nec luminaria, nec sydera nec terram nec mare? Dicerem te deus noster qui nos ad ymaginem tuam creasti, dicerem te hoc donum benedictionis homini proprie voluisse largiri? nisi hoc modo benedixisses pisces et cetos ut crescerent et multiplicarentur et implerent aquas maris: et volatilia multiplicarentur super terram. Item dicerem ad ea rerum genera pertinere benedictionem hanc que gignendo ex semetipsis propagantur: si eam reperirem in arbustis et frutectis et in pecoribus terre. Nunc autem nec herbis et lignis dictum est: nec bestiis et serpentibus crescite et multiplicamini: cum hec quoque omnia sicut pisces et aves et homines gignendo augeantur genusque custodiant. Quid igitur dicam lumen meum veritas? quia vacat hoc quia inaniter ita dictum est? Nequaquam pater pietatis: absit ut hoc dicat servus verbi tui. Et si ego non intelligo quid hoc eloquio significes? utantur eo melius meliores id est intelligentiores quam ego sum: unicuique quantum sapere dedisti deus meus. Placeat autem et confessio mea coram oculis tuis? qua tibi confiteor credere me domine non incassum te ita locutum esse: neque silebo quod lectionis huius occasio suggerit. Verum est enim: nec video quid impediat ita me sentire dicta figurata librorum tuorum. Novi enim multipliciter significari per corpus quod uno modo mente intelligitur: et multipliciter mente intelligi quod uno modo per corpus significatur. Ecce simplex dilectio dei et proximi, quam multiplicibus sacramentis et innumerabilibus linguis, et in unaquaque lingua

ĩnuãbilibꝫ locutionũ modis
corp̃alit᷑ enũciat᷑ : ita crescũt
et multiplicant᷑ fetus aq̃rꝫ.
Attende iterũ quisq̃s hec le
gis : ecce qđ vno modo scrip
tura offert et vox p̃sonat.
in p̃ncipio deus fecit celũ et
t̃rã : nõne m̃ltipliat᷑ intel
ligit᷑ ? Non errorꝫ fallacia
sed uerarꝫ intelligẽciarꝫ ge
neribꝫ ita crescit et m̃ltipli
cant᷑ fetus hoĩm. Itaq₃ si
naturas ipsas rerũ nõ al
legorice sed p̃prie cogitem⁹ :
ad oĩa que de seminibꝫ gig
nũtur conuenit verbũ cresci
te et m̃ltiplicamini. Si autẽ
figurate posita ista tracta
mus. qđ potius arbitror in
tendisse scripturã que utiq₃
nõ supuacue solis aq̃tiliũ
et hoĩm fetibꝫ istã bñdictiõe
attribuit : inuenim⁹ quidẽ
m̃ltitudines et ĩ creaturis
sp̃ualibꝫ et corp̃alibꝫ tanq̃
ĩ celo et in t̃ra : et in aĩmis
iustis et iniq̃s tanq̃ in luce
et in tenebris : et in sanctis
auctoribꝫ p̃ quos lex ministra
ta est tanq̃ in firmamento
qđ solidatũ est int᷑ aquã et
aquã : et ĩ societate amari
cancium p̃plorꝫ tanq̃ ĩ mari :
et ĩ studio piarũ animarꝫ
tanq̃ in arida : et ĩ opibꝫ mĩe

scđm p̃ntem vitã tanq̃ in
herbis seminalibꝫ et lignis
fructiferis : et ĩ sp̃ualibꝫ
donis maĩfestatis ad utili
tatẽ sicut in luminaribꝫ celi et
ĩ affectionibꝫ formatis ad
temp̃anciã tanq̃ in aĩa viua.
In hijs omnibꝫ nanciscim᷑ m̃l
titudines et ubertates et in
crementa : sed qđ ita crescat
et m̃ltiplicet᷑ ut vna res m̃l
tis modis enũciet᷑. et vna e
nũciacio m̃ltis modis intel
ligat᷑ non inuenim⁹ : nisi in
signis corp̃alit᷑ editis ĩ rebꝫ
ĩtelligibilit᷑ excogitatis. Sig
na corp̃alit᷑ edita gen̄atio
nes aquarꝫ p̃pter necessarias
causas carnal᷑ p̃fũditatis
rebꝫ aut̃ intelligibilit᷑ exco ies
gitis gn̄aciones hũanas p̃ tas
ter racionis fecũditatẽ in
telligim⁹ : et ideo credim⁹ v
triq₃ horꝫ generi dcm̃ ee abs
te dñe. crescite et multipli
camini. In hac em̃ bñdictione
concessã nob᷑ a te potestatẽ ac
facultatẽ accipio et multis
modis enũciare qđ vno mõ
ĩtellectũ tenuerim⁹ : et mul
tis modis ĩtelligẽ qđ obscurẽ
vno mõ enũciatũ legerim⁹.
Sic ĩplent᷑ aque maris q̃ nõ
mouent᷑ nisi varijs signifi
cacionibꝫ : sic et fetibꝫ hũa

P1

nis impletur et terra: cuius avi
ditas apparet in studio et
dominatur ei ratio. Volo etiam
dicere domine deus quod me consequens
tua scriptura commonet: et di
cam nec verebor. Vera enim
dicam: te mihi inspirante quod
ex eis verbis voluisti ut dicerem.
Neque enim alio praeter te inspira
te credo me verum dicere: cum
tu sis veritas: omnis autem homo
mendax. Et ideo qui loquitur
mendacium: de suo loquitur.
Ergo ut verum loquar: de tuo
loquor. Ecce dedisti nobis in
escam omne semen sativum: se
minans semen quod est super omnem
terram: et omne lignum quod habet
in se fructum seminis sativum. Nec
nobis solis: sed et omnibus avi
bus celi et bestiis terre atque ser
pentibus. Piscibus autem et cetis
magnis non dedisti hec. Di
cebamus enim eis terre fructibus
significari et in allegoria fi
gurari opera misericordie que huius
vite necessitatibus exhibentur
ex terra fructifera. Talis terra
erat pius onesiforus cuius
domui dedisti misericordiam: quia
frequenter paulum tuum refrigera
vit: et cathenam eius non eru
buit. Hoc fecerunt et fratres et
tali fruge fructificaverunt:
qui quod ei deerat suppleverunt

ex macedonia. Quomodo autem
dolet quedam ligna que fructum
ei debitum non dederunt: ubi
ait. In prima mea defensi
one nemo mihi affuit: sed omnes
me dereliquerunt: non illis im
putetur. Ista enim debentur eis
qui ministrant doctrinam ratio
nalem per intelligentias divinorum
mysteriorum: et ita eis debentur
tamquam hominibus. Debentur eis
autem sicut anime vive: preben
tibus se ad imitandum in omni
continentia. Item debentur eis tamquam
volatilibus propter benedictiones
eorum que multiplicantur super
terram: quoniam in omnem terram exivit
sonus eorum. Pascuntur autem
his escis: qui letantur eis. Nec
illi letantur eis: quorum deus ven
ter est. Neque enim et in illis
qui prebent ista ea que dant
fructus est: sed quo animo dant.
Itaque ille qui deo serviebat
non suo ventri. video plane
unde gaudeat video et con
gratulor ei valde. Acceperat
enim a philippensibus que per
epafroditum miserant: sed tamen
unde gaudeat video. Unde autem
gaudet inde pascitur: quia in ve
ritate loquens gavisus sum
inquit magnifice in domino: quia
tandem aliquando repullulastis
sapere pro me in quo et sapie

batis: tediū aūt habuistis.
Isti aūt diutīno tedio mar
cuerāt: et q̄si exaruerūt ab
isto fructu boni op̄is. et gau
det eis q̄a repullularūt: nō
sibi q̄r eius indigētie subue
nerūt. Ideo secutus ait. Nō
q̄ desit aliq̄d dico. Ego enī
didici: in quibꝫ sū sufficiēs
esse. Scio et minꝰ habere: sci
o et habūdare. In omībꝫ et
ī omī ībutus sū: et saciari
et esurire. et habūdare et pe
nuriā pati. Omīa possū:
in eo qui me ꝯfortat. Ergo
ī omībꝫ gaudebo paule mag
ne. Unde gaudes unde pasce
ris homo renouate ī agni
cione dei scd̄m ymaginē eiꝰ
q̄ creauit te et aīa uiua tā
ta ꝯtinēcia. et lingua vo
latilis loquēs iusticiā. Ta
libꝫ quippe aīantibꝫ ista esca
debet. Quid ē q̄d te pascit?
letitia. Q̄d sequit̄ audiam?
Uerūptamē inq̄t bn̄fecistis
ꝯicantes tribulacīoī mee.
Hinc gaudet hinc pascit̄:
q̄a illi benefecerūt nō quia
eius āgustia relaxata ē. q̄
dicit tibi in tribl̄acīoē dila
tasti m̄: q̄a et habūdare ꝛ
penuriā pati nouit in te q̄
ꝯfortas eū. Scitis enī inq̄t
et vos philippēses q̄m in p̄n

cipio euāgelii cū ex macedo
nia sū ꝓfectus nl̄la michi
ecc̄ia ꝯicauit ī racione dati
et accepti nisi vos soli: qui
et thessalonicā et semel et
iterū usibꝫ meis misistis.
Ad hec bona op̄a eos redis
se nūc gaudet et r̄pullulasse
letat̄: tamq̄ reuirescēte fer
tilitate agri. Nūq̄d ꝓpter
usus suos: q̄a dicit usibꝫ
meis misistis. Nūq̄ ꝓptea
gaudet. Non ꝓpterea. Et
unde hoc scim9. Qm̄ ipe se
quit̄ dicēs. Non q̄a do q̄ro
datū: sed req̄ro fructū habū
dantē. Didici a te d̄s meꝰ
int̄ datū et fructū discernē.
Datū est res ip̄a quā dat
q̄ impertitur hec necessaria:
veluti ē nūmus. cibꝫ potus.
vestimētū adiutoriū: fruct9
aūt bona et rc̄a uoluntas
datoris ē. Non enī inq̄t
bonus ait qui suscepit ꝓphe
tā tm̄. sed addidit in noīe
ꝓphete. neqꝫ ait tantū qui
suscepit iustū: sed addidit
ī nomine iusti. Ita q̄ppe ille
mercedē ꝓphete: iste mercedē
iusti accipiet. Nec solū ait.
qui calicē aque frigide potū
dederit uni ex minimis meis.
ſꝫ addidit tm̄ ī noīe discipli:
et sic adiunxit. Amen dico

vobis: non perdet mercedem suam.
Datum est suscipere prophetam. sus-
cipere iustum. porrigere calicem a-
que frigide discipulo: fructus
autem in nomine prophete in nomine
iusti. in nomine ~~iusti~~ discipuli hoc
facere. Fructu pascitur helyas a
vidua sciente quod hominem dei
pasceret: et propter hoc pasceret.
Per corvum autem dato pasce-
batur. Nec interior helias sed
exterior pascebatur: qui posset
etiam talis cibi egestate corrum-
pi. Ideoque dicam quod verum est
coram te domine cum homines ydiote
atque infideles quibus initiandis
atque lucrandis necessaria sunt sa-
cramenta initiorum et magna-
lia miraculorum que nomine pi-
scium et cetorum significari cre-
dimus suscipiunt corporaliter refi-
ciendos aut in aliquo usu
presentis vite adiuvandos pue-
ros tuos cum id quare facien-
dum sit. et quo pertineat igno-
rent: nec illi istos pascunt.
nec isti ab illis pascuntur:
quia nec illi hec sancta et recta
voluntate operantur: nec isti eo-
rum datis ubi fructum nondum vi-
dent letantur. Inde quippe animus
pascitur unde letatur. Et ideo pi-
sces et ceti non vescuntur escis:
quas non germinat nisi iam terra
ab amaritudine marinorum
fluctuum distincta atque discre-
ta. Et vidisti deus omnia
que fecisti et ecce bona val-
de: quia et nos videmus ea et
ecce omnia bona valde. In sin-
gulis generibus operum tuorum.
cum dixisses ut fierent et facta
essent: illud atque illud vidisti
quia bonum esset. Septies nu-
meravi scriptum esse te vidisse
quia bonum est quod fecisti: et
hoc octavum est quia vidisti
omnia que fecisti: et ecce non
solum bona. sed etiam bona val-
de: tamquam simul omnia. Nam
singula tantum bona erant: simul
autem omnia et bona valde. Hoc
modo dicuntur etiam queque pul-
chra corpora: quia longe multo
~~plus~~ pulcrius est corpus quod
ex membris omnibus pulcris
constat. quam ipsa membra singula
quorum ordinatissimo conventu
completur universum: quamvis et illa
etiam singillatim pulcra sint.
Et attendi ut invenirem utrum
septies vel octies videris
quia bona sunt opera tua cum tibi
placuerunt: et in tua visione
non inveni tempora per que intel-
ligerem quod totiens videris quod
fecisti: et dixi o domine nonne is-
ta scriptura tua vera est quoniam
tu verax et veritas edidisti
eam? Cur ergo tu mihi dicis

nō esse in tua visione tēpa.ʳ
et ecce scptura tua m̄ dicit
p singl'os dies ea que fecisti
te vidisse qr bona sūt. Et
cū ea numerarē: īveni quo
tiens adhuc tu dicis m̄ qm̄
tu es ds̄ meus. Et dicis voce
forti in aurē interiorē suo tuo:
prūpens meā surditatē et
clamās. O homo nēpe qd̄
scptura mea dicit ego dico
et tn̄ illa tēpalit' dicit.ʳ ver
bo aūt meo etno tēpus nō
accidit: q̄a equali mecū
etnitate psistit. Sic ea que
vos p spm̄ meū videtis ego
video: sicut ea q̄ vos p spm̄
meū dicitis ego dico.ʳ atqȝ
ita cū vos tempalit' ea vi
deatis nō ego tēpalit' video:
q̄admodū cū vos tpaliter
ea dicatis nō ego tempalit'
ea dico. Et audivi dn̄e ds̄
meus. et elinxi stillā dul
cedīs ex tua veritate.ʳ et in
tellexi qm̄ sūt quidā quibȝ
displicet opa tua bona:
et m̄lta eoꝝ dicūt te fecisse
necessitate cōpulsū sicut fa
bricas celoꝝ et cōpositiōes
syderū: et hoc nō de tuo s
iā fuisse alibi creata et ali
unde que tu cōtraheres et cō
paginares atqȝ cōtexeres cum
de hostibȝ victis mūdana
menia moliueris. ut ea cō
structione devicti adversus
te iterū rebellare nō possent.ʳ
alia v'o nec fecisse te nec oī
no cōpegisse sic' omēs car
nes et minutissima queqȝ
aīancia et quicqd̄ radicibȝ
terram tenet.ʳ sed hostilē me
tē naturāqȝ aliā nec abs
te cōditā. tibiqȝ cōtrariā in
īferioribȝ mūdi locis ista
gignere atqȝ formare. Insani
dicūt hec qm̄ nō per spm̄
tuū vident opa tua.ʳ nec
te cognoscūt in eis. Qui
aūt p spm̄ tuū videt ea.ʳ tu
vides in eis. Ergo cū vident
q̄a bona sūt.ʳ et q̄cūqȝ pp̄t
te placent tu ī eis places.ʳ
et que p spūtū tuū placent
nob': tibi placent ī nobis.
Quis enī scit hoīm q̄ sūt
hoīs.ʳ n̄ spūs hoīs qui
in ipō est.ʳ Sic et que dei
sūt nemo scit: nisi spc̄ dei.
Nos aūt inq̄t nō spm̄ hui'
mūdi accepim'. sed spm̄ q̄
ex deo est: ut sciam' que a
deo donata sūt nob'. Et a
moneor ut dicā.ʳ cte nemo
scit que dei sūt n̄ spūs dei.
Quomō ergo scim' et nos
que a deo donata sūt nob'.
Respondet' michi: qm̄ que
p eius spm̄ scim'. etiā sic ne
mo scit nisi spūs dei. Sicut

tu vides qr bō st

enim recte dictum est: non enim vos estis qui loquimini, eis qui in dei spiritu loquerentur: sic recte dicitur non vos estis qui scitis, eis qui in spiritu dei sciunt. Nichilominus igitur recte dicitur non vos estis qui videtis: eis qui in spiritu dei vident. Itaque quicquid in spiritu dei vident quia bonum est: non ipsi sed deus videt quia bonum est. Aliud ergo est ut putet quisque malum esse quod bonum est quales supradicti sunt: aliud ut quod bonum est videat homo quia bonum est. sicuti multis tua creatura placet quia bona est. quibus tamen tu non places in ea. unde frui magis ipsa quam te volunt: aliud autem. ut cum aliquid videt homo quia bonum est. deus in illo videat quia bonum est: ut scilicet ille ametur in eo quod fecit. qui non amaretur nisi per spiritum quem dedit: quoniam caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis: per quem videmus quia bonum est quicquid aliquo modo est. Ab illo enim est: qui non aliquo modo est. sed quod est est. Gratias tibi domine. Videmus celum et terram sive corporalem partem superiorem atque inferiorem. sive spiritalem corporalemque creaturam: atque in ornatu harum partium quibus constat vel universa mundi moles vel universa omnino creatura: videmus lucem factam divisamque a tenebris. Videmus firmamentum celi sive inter spiritales aquas superiores. et corporales inferiores primarium corpus mundi: sive super hoc spatium aeris quia et hoc vocatur celum per quod vagantur volatilia celi inter aquas que corporaliter ei superferuntur et serenis etiam noctibus rorant et has que in terris graves fluitant. Videmus congregatarum aquarum speciem per campos maris: et aridam terram vel nudatam vel formatam ut esset visibilis et composita: herbarumque atque arborum materiem. Videmus luminaria fulgere desuper: solem sufficere diei. lunam et stellas consolari noctem: atque hiis omnibus notari et significari tempora. Videmus humidam usquequaque naturam piscibus et beluis et alitibus fecundatam: quod aeris corpulentia que volatus avium portat aquarum exalatione concrescit. Videmus terrenis animalibus faciem terre decorari: hominemque ad yma

gine et similitudine tua auc-
tis rationabilibus animantibus
ipsa tua ymagine ac similitu-
dine hoc est rationis et intelli-
gentie virtute prepositum. et quem-
admodum in eius anima aliud
est quod consulendo dominatur. aliud
quod subditur ut obtemperet: sic
viro factam esse etiam corporali-
ter feminam. que haberet quidem
in mente rationalis intelligentie
parem naturam. ~~[illegible]~~ sexu tamen
corporis ita masculino sexui
subiceretur: quemadmodum subi-
citur appetitus actionis ad conci-
piendam de ratione mentis
recte agendi sollertiam. Vide-
mus hec singula bona. et omnia
bona valde. Laudent te opera
tua ut amemus te. et amemus
te ut laudent te opera tua. que
habent initium et finem ex tempore
ortum et occasum. profectum et de-
fectum speciem et privationem.
Habent ergo consequentia ma-
ne et vesperam: partim latenter
partim evidenter. De nichilo
enim a te non de te facta sunt:
non de te aliqua non de tua
vel que antea fuit. sed de
concreata id est simul a te
creata materia: quia eius infor-
mitatem sine ulla temporis in-
terpositione formasti. Nam

cum aliud sit celi et terre mate-
ries. aliud celi et terre species.
materiem quidem de omnino nichi-
lo. mundi autem speciem de in-
formi materia. simul tamen
utrumque fecisti: ut materiam
forma nulla more intercape-
dine sequeretur. ¶ Inspeximus
etiam propter quorum figurationem
ista vel tali ordine fieri
vel tali ordine scribi volui-
sti. et vidimus quia bona sunt
singula. et omnia bona val-
de in verbo tuo. in unico tuo
celum et terram caput et corpus
ecclesie in predestinatione: ante
omnia tempora sine mane et vespere.
Ubi autem cepisti predestinata
temporaliter exequi ut occulta
manifestares et incomposita
nostra componeres. quoniam super nos
erant peccata nostra. et in profun-
dum tenebrosum abieramus
abs te. et spiritus tuus bonus
superferebatur ad subveniendum
nobis in tempore oportuno.
et iustificasti impios et dis-
tinxisti eos ab iniquis. et so-
lidasti auctoritatem libri tu-
i inter superiores qui tibi doci-
biles essent. et inferiores qui
eis subderentur. et congregas-
ti societatem infidelium in unam
conspirationem. ut appareret
studia fidelium. ut tibi opera

mine pateret. distribuentes etiam pauperibus terrenas facultates ad acquirenda celestia: et inde accendisti quedam luminaria in firmamento. verbum vite habentes sanctos tuos. et spiritalibus donis prelata sublimi auctoritate fulgentes. et inde ad imbuendas infideles gentes sacramenta et miracula visibilia. vocesque verborum secundum firmamentum libri tui. quibus etiam fideles benedicerentur. et materia corporali produxisti: et inde fidelium animam vivam per affectus ordinatos continentie vigore formasti. atque inde tibi soli mentem subditam. et nullius auctoritatis humane ad imitandum indigentem renovasti ad ymaginem et similitudinem tuam prestantique intellectui rationabilem actionem tamquam viro feminam subdidisti: omnibusque tuis ministeriis ad perficiendos fideles in hac vita necessariis ab eisdem fidelibus ad usus temporales fructuosa in futurum opera preberi voluisti. Hec omnia videmus et bona sunt valde: quoniam tu ea vides in nobis qui spiritum quo ea videremus et in eis te amaremus dedisti nobis. Domine deus pacem da nobis: omnia enim prestitisti nobis: pacem quietis. pacem sabbati. pacem sine vespera. Omnis quippe iste ordo pulcherrimus rerum valde bonarum. modis suis peractis transiturus est: et mane quippe in eis factum est et vespera. Dies autem septimus sine vespera est nec habet occasum: quia sanctificasti eum ad permansionem sempiternam: ut id quod tu post opera tua bona valde quamvis ea quietus feceris requievisti septimo die: hoc preloquatur nobis vox libri tui quod et nos post opera nostra. ideo bona valde. quia tu nobis ea donasti: sabbato vite eterne requiescamus in te etiam. Tunc enim sic requiesces in nobis quemadmodum nunc operaris in nobis: et ita erit illa requies tua per nos: quemadmodum sunt ista opera tua per nos. Tu autem domine semper operaris et semper requiescis: nec vides ad tempus. nec operaris ad tempus. nec moveris ad tempus. nec quiescis ad tempus: et tamen facis visiones temporales et ipsa tempora et quietem ex tempore. Nos itaque ista que fecisti videmus quia sunt. tu autem quia vides ea sunt. Et nos foris videmus quia sunt. et intus quia bona sunt: tu autem ibi vidisti facta ubi vidisti fa

ciendā. Et nos alio tempe
cōmoti sumꝰ ad bn̄faciēdū
postea qm̄ cōcepit de spū
tuo cor mm̄. priore aūt tp̄e
ad malefaciendū moueba
mur deserētes te: tu vō d̄s
vne bone nūq̄ꝫ cessasti bn̄
face. Et sūt quedā bona
opa mā de mune q̄dē tuo.
sed nō sempiterna. post
illa nos req̄eturos in tua
grandi s̄c̄ificatiōe speramꝰ:
tu aūt sūmū bonū bono
nullo indigens sep̄ q̄etus
es: qm̄ tua q̄es tuipse es.
Et hoc ītelligē qs homī da
bit homi. Quis angls an
gelo. Quis angelus homī.
A te petat. in te q̄rat. ad te
pulset: sic sic accipiet. sic
īuenietur. sic apiet. Amen.

Explicit cōfessionū bti augustini
epi liber terciusdecimus. Anno dn̄i
m. ccc. lx. die sc̄i martini
epi. p manꝰ frī henrici de
Werdenborch ad hōrē dei ī
orē